Excellētissimi viri artium ac sacre theologie ꝓfessoris eximij magistri Nicolai Borbelli de Francia ordinis minorum ꝑm doctrinā doctoris subtilis Scoti: logice breuis: sed admodū vtilis expositio incipit.

Quoniam teste sapiēte ꝓuerb. 22°. Adolescēs iuxta viā suā etiā cū senuerit non recedet ab ea. Utile ē volētib⁹ studere doctrinā doctoris subtilis Scoti: q̄ inter ceteras maxime extat roboris et ẋitatis in eius ꝑncipijs a iuuētute introduci. Ipa enī habita alie de facile haberi ꝓnt: ꝫ nō econtra: Igit iuxta ipsius mētē aliqua logicalia ꝓ iuuenib⁹ sup sūmulas ꝙ Petri hispani xp̄oducē breuiter enodabo. ⁊ qr multe materie q̄ tractant in logica per amplius reperiūtur in pbia: remitto aliunde ad quoddā cōpēdiū: qō sup pbiaz eiusdē doctoris dictis cōpilauī: sepeqꝫ noto ea q̄ ꝟ dicūtur: in q̄bus locis ab eo dē doctore habētur: vt ea ibidē diffusi⁹ valeas intueri. Intitulat aūt iste liber sūmularū ꝙ Petri hispani: qr in h° libro sub breui cōpendio determinat ea q̄ in logica Arist. habētur diffuse. Subiectū x̄o seu materia circa quā versat hec ꝑsideratio ē syllo⁹. ¶ Et sciēdū q̄ subiectū alicui⁹ sciētie pōt dici obiectū seu gen⁹ scibile. Genus nēpe sepe ꝑ materia sumit. Ūñ in diffinitōe q̄ditatiua genus ponit vt materia: dr̄ntia vt forma. Obiectū est illud circa quod ferē potentia: vt potētia visiua tēdit in lucē vel colorē. Ūñ dicit obiectū: ab ob qō est contra: ⁊ iactū: q̄si ꝓtra iactū. Subiectū igit de quo in aliq̄ sciētia ꝑncipalit tra ctat dicit obiectū: vl gen⁹ scibile: qr ē materia circa quā tendit cōsideratio ip⁹ sciētie. Dicit etiā subiectū rōne ꝓpetatum que sibi insunt ꝑ se. vnde subiectum dicitur quasi subtus iactum.

Sciendū q̄ primū subiectū alicui⁹ sciētie ꝑm Scotū in ꝓlogo ꝑmi sen. dicit illō qō cōtinet primo x̄tualiter oīes veritates illi⁹ scientie cui⁹ est subiectū. Dicit aūt aliq̄d primo inesse alicui qō ineſt ei inquātū tale: siue per ꝓpriam rōem ⁊ nō ꝑ aliō: ꝫ alijs ꝑ ip̄m: vt ꝓprietates homīs. s. risibilitas seu flebilitas: ⁊ hmōi insūt homī inq̄ntū hō. qr enī hō est aīal rōnale: ideo est risibilis: et sic risibilitas ꝑmo ineſt hoī: inferiorib⁹ aūt ab hoīe: licet ꝑ se insit risibilitas: nō tñ ꝑmo. Sor. enī inq̄ntum sor. nō est risibilis: sed inq̄ntū homo.

Notādū q̄ ꝑtinere virtualiter pōt capi dupliciter. s. virtualr actualr: ⁊ virtualr potētialr. x̄tualiter actualiter cōtinet subiectū ꝓpas passiones q̄ ab ipo oriūtur. x̄tualiter potentialiter supius cōtinet passiones inferiorꝫ que ipis insunt: nō ꝑ rationē ipius superioris. ꝫ ꝑ ꝓpas rōes ipoꝝ. ¶ Primus igit subiectū alicui⁹ sciētie cōtinet x̄tualiter actualit: vl x̄tualr potētialr oēs ꝓpetates q̄ ꝑncipalr tractātur ī illa scientia cui ē adequatū. Ueritates x̄o ibi min⁹ principaliter cōsiderate ad ip̄m reducuntur: ⁊ habēt attributionem: sicut philosoph⁹ reducit quarto metaphisice ad subiectū ei⁹ qō est ens inq̄ntū ens generationē q̄ est via ad esse: ⁊ corruptionē que ē via ad non esse: ⁊ negatōnes et priuatōnes: qr priuant ip̄m esse: ⁊ sic de alijs: siue sint ptes subiectiue: siue ptes integrales vel quouis alio mō. Ex quo patet q̄ syllogismus in cōmuni sumpt⁹ est primū subiectum: siue adequatū totius logice. probat: qr cōtinet virtualit actualiter passiones proprias q̄ sibi primo insūt: vt verum a falso discernere: a magis noto ad min⁹ notū euidenter cōducendo procedere et huiusmodi.

Continet etiā virtualiter actualiter ꝑ prietates que insunt suis partib⁹ subiectiuis: scilicz syllogismo dialectico: so-

phīstico ⁊ demōstratiuo ꝓ rōnem syllī. Virtualr̄ ꝙ potētialr̄ ꝓtinet passiões q̄ ipis insūt ꝑ ꝑpas eoꝝ rões. Idē ꝓbaī sic: illō ē subm̄ i aliq̄ scīa cuiꝰ ptes ⁊ ꝑp etates ꝓsiderātur in ipa. Añ ꝑmo posterioꝝ dr̄ q scīa ē vniꝰ gñis subiecti cuiꝰ ptes ⁊ ꝑpetates ꝓsiderātur: sz syllꝰ est hmōi i scīa logice: g̃ est eiꝰ subm̄. ꝓbaī minoꝝ. de ipo enī syllo i cōi tractaī i li. ꝑoꝝ. De eiꝰ aūt ptib⁹ subiectis tractaī i alijs libris noue logice. s. ō syllo dyalo in li. topicoꝝ: ō elēco. i li. elenco. De eꝰ ꝙ ptib⁹ integralib⁹ syllī q̄ etiā ꝑñt dici eiꝰ ꝑncipia intrīseca. s. ꝑpōib⁹ ⁊ termīs tractaī i verī logica i li. pyermeñ. vl'ium ⁊ ꝑñtoꝝ. Dicūt aūt isti libri logica vetꝰ: nō qz ꝑmo fuerit inuēta: sz qz ea q̄ ibi tractaī sūt mā remota logice. Non enī ita ꝑncipalr̄ intēdūtur a logico sicut syllꝰ de q̄ tractaī i logica noua. Ad syllogismū aūt ꝑñt reduci alie spēs argūtatōis. vt inductio: enthimema: ⁊ exēm: sicut impfcm̄ reducīt ad pfcm̄ scō ꝑoꝝ Nō enī ita ꝑncipalr̄ intēdūt a logico sic ipe syllꝰ. Cōtra ꝑdicta arguīt ꝓimo sic Syllꝰ nllas hz passiões g̃ nō ē subm̄ logice. ꝓña ē nota: ⁊ añs ꝓbaī: qz si syllogismꝰ hr̄ et passiões cū sit ens rōnis: tūc ille passiões erūt nihil: qō videī falsū. ꝓbatō ꝓñe: qz ens minꝰ ente rōis est oīno nō ens: sz passio fūdata i ente rōis est minꝰ ente rōnis: cū passio sit minoris entitatis q̄ subm̄. g̃ talr̄ passio erit nihil Itē secūda intētio i cōi sūpta ē subicm̄ logice: g̃ syllꝰ nō erit ibi subicm̄. ꝓña ē nota: ꝓbaī añs: qz logica ē ō secūdis intentōnibꝰ adiūctis ꝑmis ſm Aluiceñ.

Ꝙro rñsiōe ad ista argumēta notādū q̄ intentio vel ꝓceptꝰ ꝑt capi triplr̄. vnoꝰ ꝙ spē obiecti q̄ ē rō ꝓcipiēdi: ⁊ dr̄ intentio qz ꝙ ipam sensꝰ vel intellectꝰ tēdit i obm̄ ſm Sco. 13. di. 2. sen. Scōoꝝ intētio sumīt ꝙ actu ꝓcipiēdi vl' intelligēdi Alioꝝ ꝙ obo ꝓcepto vl' ꝓceptibili: res eī ꝓcepta vel intellecta dr̄ intētio inq̄tuz in ipam tēdit intellectus ipam cōsiderādo. Itē notādū q̄ dupler ē actus intellectꝰ: qz quidaz est actus rectus: q̄dā est actus collatiuus. Actus rectus dr̄ quo intellectus ferī sup aliquā rē: vt qñ intellectus intelligit rosam. Actꝰ ꝛo collatiuus appellaī quo intellectꝰ rem intellectā compat ad se ipam vel ad aliā.

Itē Notādū q̄ duplex est intentio. s. ꝓma et secūda. Ꝓma ē ꝓia rei cōsideratio accipiendo cōsideratōnē ꝙ obo ꝓcepto. Añ ꝑma intētio est ipa res ꝓio intellecta et cōsiderata: cuiꝰ cōsideratio inmediate causaī a re vel a spē rei. Res eñ dr̄ intentio: vt cognita vel vt cognoscibilis. Unde termini ꝑme intentōnis dicūtur qui significant hmōi res cōceptas vel coceptibiles: vt hō eqꝰ visio intellectio nigredo albedo. Secūda intentio est q̄dā relatio seu compatio intellectus q̄ vna ꝓia intētio cōparaī ad aliā ꝙ actū intellectꝰ. Exēplū intellectꝰ intelligēs hoīem ⁊ aīal compat vnū ad aliō ſm rōem ꝑdicabilis et subicibil: q̄ cōpatio ex pte aniaī dr̄ genꝰ: ⁊ ex pte hois spēs. Et sic ſm diuersas compatōes format intellectꝰ diuersas secūdas intentiones: puta gñis spēi: ac indiuidui: ⁊ huiusmōi: ita q̄ ois scōa intētio ē formalr̄ relatio rōis: sicut ꝓpō et enūciatio: compositio et diuisio: in q̄bꝰ vex ⁊ falsū sunt in mēte et nō i rebꝰ ſm Arist. 6. meta. Sūt enī secūde intētões q̄ ꝓsistūt i q̄daz cōpatōe duoꝝ cōceptoꝝ: siue illa duo sīt idē ſm rem siue diuersa. Utiī enī qñq; intellectꝰ vno vt duobꝰ cōpōem formās sicut cū dr̄ hō ē hō. Ex q̄ ꝑz q̄ talis cōpō est solū i intellectu ⁊ non i rebꝰ. Syllogismꝰ ē etiā secūda intentō. Est enī habitudo seu cōpositio ꝑmissarū ad cōclusionē. His ꝑmissis respōdeo ad rationes. Ad ꝑmam q̄ cū dicitur si syllogismus haberet passiões tūc eēnt nihil: qz esset minꝰ ens q̄ ens rōis. Rꝰ q̄ sicut ē dare gradū i entibꝰ realibꝰ sic ē dare i entibꝰ rōis: et ideo nō oꝑtet q̄ q̄cq̄d ē minꝰ ente rōis sit nō ens et nihil. qz licet illa res rōis q̄ subicīt alteri rei rōis sit magis res aliq̄ mō: tñ nō seq̄ī ex hoc q̄ res fūdata sit nihil. Nō repugnat igīt syllogismus licet sit ens rōis hr̄e passiões: sic Arist.

s.meta. distinguit vnitates reales fm fundamēta realia: & vnitates intentionales fm fundamēta intētionalia: vt ibi declarat Scotus. ¶Ad secūdā q̄ arguebat q logica est de secūdis intētionib⁹ dicendo q sicut theologia est ō rebus & de signis: de rebus: vt de ō et creaturis: de signis ℞o vt de sacramētis q̄ sūt sīs gr̄e siue de his q̄ coīter tractātur in theologia nō tāq̄ ō p̄ncipio subo. ¶Primū enī subiectū ei⁹ est aliq̄ res. s. ō⁹: ad quem alie res et signa reducūtur: sic logica est ō secūdis intentionib⁹ nō tanq̄ de p̄mo subiecto: sz tanq̄ de his q̄ coīter tractāt ibidem. Quedā ℞o secūda intentio. s. syllogism⁹ ē ibi subiectū p̄mum ad quē alie intentōes p̄ñt reduci: vt patz ex p̄dictis. Dicit aūt logica esse de secūdis intentionib⁹ adiūctis p̄mis: q̄ logica applicat secūdas intentoes ad p̄mas q̄s cōsiderat nō fm se: sed in q̄ntū sūt fūdamēta secūdarū intentionū. Notificātur etiā relationes rōis p ipax fūdamēta ppter earū modicā entitatē: sicut etiā. s. meta. dicit quinq̄ mōi relationū realiū fm varietatē fūdamētox: vt videbit. c. de ad aliq̄d. Fūdamētū etiā relatōis rōis dicit scōm Sco. 8. q. quolibe. nō q̄ ex nā rei iñ oritur: q̄ tūc eēt real: sz q̄ ē p̄xia rō q̄ intellect⁹ compat vni ad aliō: fm etiā eū dē in scēa. q. Cū intellect⁹ possit vnā relationē rōis ad aliā cōpare: vna p̄t eē fm fundamētū alteri⁹: sicut intentō spēi fūdat in intētōe gn̄is: dicēdo gen⁹ ē spēs. Cū em vle sit cōe ad illa q̄nq̄ p̄dicabilia illa se būt vt spēs respectu vlis: Sic itaq̄ pz q̄ syllog⁹ ē subm̄ logice: de alijs req̄sitis ad rōem subiecti vide p̄ncipio phisico. ca. de ad aliq̄d: & p̄mo metaphice. Quo et scie būt vnitatē spēi gn̄is p̄mi vel remoti: vide sexto metaphisice.

¶Diuidit aūt liber iste in septē ptes: in p̄ma determiat de enūciatōe et de eius partibus & p̄petatibus: & correspondet duobus libris pyermenias Aristo. & dr̄ pyermenias a py q̄ ō ē de & armenis q̄ ō est interp̄tatio quasi ō interp̄tatōe. Sūt aūt idē ex pte rei interp̄tatio: enūciatio: et ppō: licet rōe differāt. Interp̄tatō est dicit⁹ ox̄ō put ī ea aliq̄d exp̄imit ē vex vel falsū. Enūciatio ℞o dr̄ ox̄ō enūciās aliq̄d de aliq̄. ppō aūt recte sumit put ponit ī p̄missis ad inferēdū cōclusionē. Vñ dicit q̄si inferēdo p alio positio: licet autē termī sint p̄ozes ppōnibus: & sic libri p̄dicabiliū & p̄ñtox p̄cedūt libx p yermenias. Auctor tñ primo determiat de ppōib⁹: q̄ ī his sūt mīnozes difficultates q̄ in p̄dicabilibus et p̄dicamētis. In secūda parte tractat de predicabilibus q̄ correspōdz p̄dicabilib⁹ porphirij. In tercia ō decē p̄dicamētis q̄ correspōdet li. p̄ñtox Aristo. In q̄rto de syllog⁹ simplici seu cōi: q̄ correspondet li. p̄or̄ Aristo. In q̄nta de syllog⁹ dyalectico q̄ p̄cedit ex pbabilibus q̄ correspōdet libris topicox Aristo. et Boecij. In sexta de syllogismo sophisti. seu apparenti: q̄ correspōdet li. elēco. Ar⁹. In septīa de suppōib⁹ q̄ sūt extracte a varijs libz⁹ logice. De syllogismo aūt demōstratiuo ō quo tractat Arist. in li. posteriox ñ fecit auctor p̄ticularē tractatū in suis sūmulis de ipo tñ multa inferūtur in varijs locis huius libri.

Dyalectica est ars ar. tē

Hic auctor ponit diffinitōem dyalectice: in q̄ reddit auditores benīuolos et attētos: oñdendo huius sciētie dignitatē & vtilitatē: dicēs q dyalectica ē ars artū & sciētia sciētiarū ad omniū methodox p̄cipia viā hns. ¶Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q dyalectica p̄t sumi dupliciter. vno mō p pte logice q̄ p̄cedit ex pbabilibus: et sic nō sumit hic. Alio mō put idē est q logica: & sic sumit in ppōsito. ¶Alter⁹ est sciēdū q ars et scia p̄ñt capi dupliciter Uno mō stricte: & sic nō sumit in ppōsito: Sūt em̄ habit⁹ ex opposito distincti: vt pz sexto meta. vbi ponūtur habit⁹ intellectuales: sz sapīa: scia: intellectus: p̄udētia: & ars: q̄ sic distīguūtur. Intellectus enī sapīa et scia sūt habit⁹ speculatiui: q̄ sz ordinātur ad scire & non ad opari. Dr̄ūt tñ ī hoc q intellect⁹ ē habi

tus ꝓ̃ꝓ̃ principioꝝ demõstratiõis. Scia ẽ habitus cõclusiõis ex causis inferioribus. Sapiẽtia aũt ꝯsiderat causas ꝑmas. s. deũ et intelligẽtias. Ũ ibidẽ dicit esse caput sciẽtiarũ. Prudẽtia vero ⁊ ars sũt habitus practici: q̃ sez ordinantur ad opari: ⁊ differũt: Nã prudẽtia dirigit in actiõibus q̃ nõ trãseũt in exteriorẽ materiã: sed sũt ꝯfectiones agentis. Ũ dicit ibi ꝙ prudẽtia est recta ratiõ rerũ a nobis agibiliũ. Ars ẽ dirigit i actionibus que in materiam exteriorẽ trãseunt: sicut edificare secare. Ũ dicitur ars est recta ratio rerũ a nobis factibiliũ Alio mõ sumitur ars large: ⁊ etiã scientia ꝑ habitu conclusiõis demõstrate: siue ille habitus sit practicus: siue speculatiuus: ⁊ sic vnũ sumitur ꝑ reliquo.

Sz videt ꝙ vnũ illoꝝ supfluat: ⁊ ꝙ sit ibi nugatio seu inutilis repetitiõ eiusdẽ. R⁹ ꝙ nõ est ibi nugatio: Logica enim nõ tm̃ dicit scia sciarũ: sed etiã ars artiũ ad maiorẽ exꝑssionẽ. Per hoc enĩ innuitur ꝙ nõ tãtũmodo logica ẽ de numero sciẽtiarũ speculatiuarũ: sz etiã de numero artiũ liberaliũ: qõ nõ ꝓuenit oĩi sciẽtie speculatiue: sicut patet ex phisica et metaphisica. Itẽ cũ dicit ars artiũ designat ꝙ logica nõ tm̃ excedit scias speculatiuas: sz etiã practicas in q̃ntũ dat modũ arguẽdi vtriusq̃. Et nota ꝙ licet gẽtiuus plural' reflexus sup suũ ntm̃ singulare designet excellẽtiã iuxta illũ: Addit̃ur excellẽs flos floꝝ virgo maria. Logia tm̃ non simpliciter excellit alias sciẽtias. Sciẽtie enĩ reales vt phisica ⁊ metaphisica sũt digniores logica: q̃ est ó entibus rõis: sz ꝑas excellit fm q̃d in q̃ntũ oẽs vtunt̃ logica in forma arguẽdi: nõ seq̃tur ad oĩm methodoꝝ principia vim hñs. Ꝑa eĩm dirigit ad principia omnium sciẽtiarũ docendo modũ quo ex ipsis ꝓncipijs ꝯclusiões inferũtur: licet ei ꝓncipia sciarũ ꝑsupponãt in qualibet scientia: nec ꝑ eãdẽ sciam valeãt ꝓbari: si tm̃ ab aliquo negarent: posset ꝑ logicam ꝯ ipa negãtes ex datis et concessis ab eis disputari. Sicut arguit Arꝯ. quarto metaꝓ̃. Est aũt methodus via breuis et vtilis ꝑ quã obliq̃tates deuitãtur: et ad terminũ faciliter deuenitur: sic ꝑ sciẽtias tanq̃ ꝑ breues semitas obliq̃tates errorũ deuitamus: ⁊ ad noticiã vitatis deuenimus: quã tm̃ vitatis noticiã ex inuentis a nob̃ conseq̃ nõ valemus. Cõtra ꝓdicta posset argui ꝙ logica non habet viã ad principia oĩm sciẽtiarũ: qr tũc haberet viã ad seipaz. qõ ẽ flm. Ad hoc respondet vno mõ ꝙ hec ẽ distributio accõmoda. i. alijs a se accõmodata: ⁊ sic logica habet viã ad pringꝑia omniũ scientiarũ aliarum a se. Alĩ respõdet ꝙ nõ ẽ inconuenies idẽ seipsũ dirigere: sicut hõ dirigit volũtatẽ suã ꝑ intellectũ: cũ tamen intellectus et volũtas sint realiter idem licet formaliter distinguantur: sic aliqs sup his q̃ in logica cõsiderãtur disputãs dirigitur ꝑ syllogismoꝝ regulas que in ipa logica cõtinẽtur.

Ad euidentiam predictoꝝ

est notandum ꝙ duplices sunt artes: q̃dã sũt liberales. Principaliores artes mecanice ad quas alie pñt reduci sũt septẽ: ⁊ ꝓtinent in his versibus. Lana nemus miles nauigatio rus medicina. Dis ars fabrilis architecteoꝝnica sit. Et dr̃ architecteoꝝnica ab archos qõ est princeps ⁊ theoron qõ est cernere vel speculari: qr consideratio artis fabrilis habz quãdã excellentiã sup alias: in q̃ntũ alie indigent ipsa ad suas opaz̃ões exercendas: licet autẽ ars fabrilis quo ad hoc dicatur alijs fm quid ꝑticipari: simpliciter tamẽ magis famulat̃ et subseruit eo mõ quo loq̃tur Arist. ꝓmo meta. et ꝓmo ethicorum de scientijs famulãtibus q̃ dñr ille quarũ fines ordinãtur in fines scientiarum supioꝝ seu architecteoꝝnicaꝝ: sicut finis frenefactiẽ q̃ est facere frena ordinatur ẽ eq̃strẽ: ⁊ eq̃stris in militarẽ. Dicũtur aũt mecanice: a mecoꝝ aris: qõ ẽ adulteroꝝ. Ꝑe eĩm dirigũt opatões que circa corꝑ sunt. Corpus aũt facit animã mecari: in q̃ntum facit eã auerti a creatore ⁊ ꝓuers

ñ ad creaturā. ¶Artes etiam liberales sunt septem. ꝛcontinenꝫ in his ℞sibus. Ora loquitur: dya vera docet: reth ℞ba colorat. Mu canit. r. numerat. ge ponderat. as. colit astra. Grammatica enim docet congrue loqui. Dyalectica docet verū a falso discernere. Rethorica docz ℞ba colorare: vel ornate ponere. Musica docet canere. Arismetrica numerare Geometria docet terrā metiri: et Astrologia docet de cursu astrorꝫ. Dicūtur autē tres q se triuiales: qz sē tres vie ī vnū terminū tendentes. s. in sermonem. Ordinātur enī ad sermonis congruitatem: veritatem et ornatum. Alie dicūtur quadriuiales: qz sunt quattuor vie in vnum terminum tendentes. Sūt enī scientie mathematice que tractant de quantitate. Arismetrica et musica considerāt q̄n titatem discretā. Geometria et astrologia quantitatē continuam. Et dicuntur liberales: qz filij liberorꝫ et nobilium in ītis antiquitus introducebantur.

¶Si queratur: cū Arist. sexto metaphi sice distinguat scientiam speculatiuā realem in mathematicam: phisicam: ꝛ metaphisicam: ꝛ scientie mathematice enumerantur inter artes liberales: cum etiam inter ipas non ponūtur phisica ꝛ metaphisica. Dico q enumeratō artium liberalium est quo ad illas artes quibus liberi et nobiles viri antiquitus vtebātur. Insistebant tunc magis mathematici q̄ phisice et metaphisice: quia plus mathematica confert ad complacentiaz et curiositatē vite presentis cui intebātur antiqui. De futura vita nil certū habentes q̄ phisica et metaphisica. ℘der phisicam etiā et metaphisicā impugnat multitudo deorum quos colebant cum in ipsis ꝓbetur statum esse in vno omnium principe: qui est primum mouēs immobile. Et ideo a paucis tunc phisica ꝛ metaphisica: scz a philosophis qui erāt plus ceteris a mūdo absoluti videbant: nunc vero est econtra. qz enī phisica et metaphisica plus conferūt ad theologiā q̄ mathematica: ideo circa ipas maxīe insistunt christiani.

Circa predicta potest quis

dubitare: vtrū logica sit scientia speculatiua vel practica. Ad cuius euidentiam sciendū q̄ sicut Aristotiles secūdo metaphisice dicit q̄ scientia speculatiua ē illa cuius finis ordiatur ad scire, ℘ractica ℞o ordinatūr ad operationez quā dirigit. Unō practica dicit a praxis grece quod est operatio latine. Que autez sit illa operatio cuius scientia practica ē directiua declarat Sco. in ꝓlogo p. sē. dicens q̄ praxis a qua scientia dicit practica est actus alicuius potentie alteriꝰ q̄ intellectus naturaliter posteriꝰ intellectione natus conformiter elici rationi recte ad hoc q̄ sit rectꝰ: quod sic potest declarari. Operatio enī a qua scientia dicitur practica est actus elicitus seu ꝓductus a voluntate que est altera potentia ab intellectu. vel actus imperatꝰ ab eadem: sicut voluntas imperat manibꝰ vt operentur: vel pedibus vt gradiantꝫ ꝛ cetera huiusmōi: et talis operatio naturaliter est posteriꝰ intellectione. Actum enī voluntatis p̄cedit intellectus: qz ꝟm Augustinum nihil volituz nisi p̄cognitum. Talis autē actus est natꝰ cōformiter elici intellectioni recte ad hoc vt sit rectus. Ad hoc enim q̄ operatio sit recta: oportz q̄ conformetur dictamini recte rationis. Exemplum: recta ratio dictat q̄ elemosyna est danda de ꝓprio pauperi propter deū. Si quis det elemosynam de alieno: aut propter inanem gloriam illam dat: talis operatio non erit recta: quia non conformabitur recte rationi. Unde sexto ethicorum dicitur q̄ electio recta necessario presupponit rationem rectam. ℘raxis ergo a qua scientia dicitur practica est operatō producta vel imparata a voluntate. licet autem intellectui imperet voluntas vt intelligat: tamē ille actus intelligendi non ē praxis: cum non sit alteriꝰ potētie ab intellectu: ꝛ sic sibi deest ꝓma q̄di

tio praxis. Ut enī ōt Arist. 3. ō aīa. Intellectus sola extēsiōe fit practicꝰ: inq̄ntū vicz extra se tendit dirigēdo actū alterius potētie, a se. Cū igit stādo p̄cise ī actibus intellectꝰ nō sit p̄ma extēsio intellectus ī illis nō est praxis: nec valet dicere q̄ sufficiat ad praxim q̄ vnꝰ actꝰ intellectus extēdat dirigēdo aliū: q̄ tunc p̄tcipiū ī speculatiuis eēt practicū cum extēdat ad habitū cōclusionū. Sz quid absurdi? Ex his pz q̄ logica non ē scia practica cū n̄ sit directiua praxis. Est igitur speculatiua q̄ ordīat ad scire. Sed ꝫ hoc arguit Auiceñ. Habitꝰ cuius finis ꝓpriꝰ nō est actꝰ ꝓpriꝰ ē hītus practicꝰ: logica ē hmōi: ḡ. minor pz: q̄ ordīat ad alias scias. Preterea habitꝰ q̄ diuidit ī vtētē et docētē ē practicꝰ: logica ē huiusmōi: ḡ ē practica. ¶ Itē arḡūt sic: logica docet nos arguere: ḡ ē practica: antecedēs ē notū. ꝑbat ꝓña: q̄ argumēta tio vocat ē actꝰ a volūtate impatꝰ. Ad primū rñdeo q̄ maior ē ✗a: si habeat ꝓ fine pfecte actū alteriꝰ gñis a speculatōe ita q̄ sit directiua ✗e praxis: ⁊ sic mior est falsa. Ad secūdū reducit ꝫ ipz: q̄ assūpta maiore addo minorē sic: sed metaphisica diuidit in vtentē et docentē: ergo metaphisica ē practica: ḡ est euidenter falsa et maior: q̄ minor p̄cedit ab ipso. Et ꝑbat: q̄ oēs alie scie vtuntur metaphisica spēaliꝫ ān̄tū ad principia cōia q̄ dicūtur dignitates, quas oēs alie scie accipiūt a metaphisica ſm phm. 4. meta.

Notādū aūt q̄ logica dr̄ docēs in ān̄tū cōsiderat de secundis intentōibus institutēs mōm quo p eas p cedi possit ad cōclusiōes in singulis scietijs oñendas. Utēs ✗o dr̄ in ān̄tū mō adinuēto vtit ad cōcludēdū aliq̄d in singulis scietijs. Ad tertiuz dico q̄ argu vocal nō est ✗e praxis: q̄ ordīat ad scire. q̄ vt dicit pbus: illa q̄ ordinantur ad vnū tanḡ ad vnū nō reputātur nisi vnū. Ān̄ logica nō docet arguere vocalit vt ibi sistam? iz vt sciam?. Argu etiā vocalis ordīat ad mētalē: qđ est op intellectus.

Et ideo in acquisitione. ⁊c. Hic auctor infert ex p̄dictis q̄ in acq̄sitione oīm aliarū sciarū dyalectica p̄us debet acq̄rī: cū oēs alie vtātur ipa ān̄tū ad mōm arguēdi. Et si arguat q̄ grammatica p̄ius acq̄rit q̄ logica: rñdeo q̄ duplex ē grāmatica: q̄daz enī ē vsual et positiua: vt illa q̄ est de impositōib? ⁊ significatōib? terminoꝝ ⁊ hmōi: ⁊ hec est p̄or in ordīe doctrīe ipa logica. Alia est grāmatica regulatiua et disputatiua: q̄ p veras rōes docet discernere cōgruum ab incōgruo: ⁊ hec ē scia ⁊ seq̄tur logicā. Licet igit grāmatica impfecte acquirat añ logicā: nō tñ p̄t haberi pfecte sine ea ¶ Deinde dicit q̄ dyalectica dicit id ē deriuat a dya qđ est duo: et logos qđ est ſmo: vel lexis qđ est ratōcinatio: q̄si duoꝝ sermo vel rō. s. opponētis et rñdēt̄ in disputatiōe: vel simplr vni? tenentis locū duoꝝ. Idē enī p̄t q̄ se disputare arguēdo et rñdendo sibi ipsi. Et notādum q̄ dya p̄t scribi p̄ y grecum: ⁊ tūc signifi cat idē qđ duo: vel p̄ i latinū: ⁊ tūc signi ficat idē qđ de. Ān̄ ✗sus. Scribe per y grecū: dya duo significabit. Scribe per i nr̄m de tibi significabit.

Sed q̄ disputatio non p̄t. ⁊c. Hic auc. ponit ordinē dicēdoꝝ di. Cuz disputatio n̄ possit haberi nisi mediāte sermōe: nec ſmo nisi mediātevoce: ⁊ oīs vox ē sonꝰ: iō a sono tāq̄ a cōiori inchoandū est. Hoc aūt intelligit de disputatione vocali q̄ n̄ p̄t exp̄mi nisi p̄ vocē. dicit aūt disputatio q̄si duoꝝ putatio.

Pro quo notādū Arist. primo p̄icoꝝ: Innata ē nob via a magis cōib? ad minꝰ cōia p̄cedere. Cū igit hic sit agēdū de enūciatōe vel ꝓpōe q̄ cōstituit ex noīe et ✗bo: in q̄ diffinitōe ponitur vox: et oīs vox est sonꝰ: iō a sono tanḡ a cōiori inchoādū ē. Agit aūt ī logica de argumētatōib?: ꝓpōib?: et termis vocalib?: q̄ ex ipis intellect̄ de facili poterit cognosci quid de mentalibus ⁊ scriptis ꝓportionabiliter debeat dici.

Iffinit aūt auc. sonū dicēs: q

Sonus est quicqd ab auditu ꝓprie et p se ꝯcipitur.

Et dicit ꝓpe: qr licet hō ꝛ cāpana audiātur: tñ hoc nō est ꝓpe ꝛ p se sed p sonū suū. ¶Ad cui⁹ cuidētiā sciē dū q duplex est sensibile scōm Arist. 2. de aīa. s. p accīs et p se. Est aūt sensibile p accīs qđ accidit ei qđ ē sēsibile per se: sicut accidit albo eē hoiem: iō hō est sensibilis p accidēs. Tale aūt sensibile apphendit p aliā potentiā cognitiuam: vt p estimatiuā vel intellectiuā. Sensibile aūt p se est illud qđ p se mouet sensum ad actū sentiēdi causādo in eo speciem suā. Et hoc ē duplex: qr qddaz est ꝓpriū: et quoddā ē cōe. Est aūt sensibile ꝓpriū qđ nō pōt alio sensu sentiri vt son⁹ respectu auditus: color vel lux respectu visus: sapor respectu gustus: ꝛ sic de alijs. Sensibile aūt cōe est illō qđ apprehēdit a plurib⁹ sensibus: et sūt ḡn q: sez: numerus: motus: magnitudo: figura: et quies. Dicit aūt sensibile ꝓprium primū sensibile scōm Sco. 4. di. 5. cūdi sen. qr vtute ꝓpria ꝛ p ꝓpriā rōez mouet sensum. Sensibile aūt cōe licet p se sit sensibile: nō tñ primū: qr nō nisi cū alio mouet sensū. Et si arguas q cōmūe sensibile sit sensibile p accīs cū accidat sensibili propo: Respōdeo q licet sensibile cōe accidat sensibili ꝓprio: est tamē sensibile p se cū causet spēm suā in sensu ꝑticulari: et ab ipo apphendat: Non sic sensibile p accīs. Vñ hō ꝛ campana dicūtur audiri: nō q apphendantur ab auditu sed a vtute estimatiua vel intellectiua: cū auditus sonū eo⁹ apphēdat.

Notandū insup q obiectū et potētia sunt due cause partiales actus sentiendi ſm Aug⁹. ij. de tri. dicēs q ex visibili et videte gignitur visio. Species aūt obiecti ꝛ ipa visio sunt effectus ordinati obiecti visibilis: ita q prius nata est species generari ī medio et organo q actus videndi ſm Sco. 9. dist. scōi sen. ¶His p̄missis sciendū q in diffinitione soni ꝓprie et per se non ponuntur superflue: quia proprie ponitur ad differētiam sensibilis cōmunis. Sonus enī non est tale sensibile: et p se ponitur ad drīam sensibilis p accidēs

Notandū insup q illud vbū ꝑcipitur positum in diffiniti one soni dicit aptitudinem et nō actum sicut dīt coīter vba ī diffinitōib⁹ posita Sciēdū insup q sic son⁹ ꝓgscit p auditū ita cognoscitur silentiū q est priuatō soni. ¶Priuatio etiā cognoscitur p habitū sicut visus ē cognitiuus lucis ꝛ tenebre et olfactus odorabilis et nō odorabilis secundo de anima.

Sonorum vero alius vox. ꝛc.

Hic auc. diuidit sonū dicēs q sonorum alius est vox: alius nō vox: ꝛ est diuisio generis in species. Ad bonā diuisionez tria requirunt. ¶Primū q membra diuisionis nō dīt coincidere adinuicē. Secundū est q membra diuidētia non dīt excedere diuisum: nec excedi ab ipo. Tertiū est q dīt eē positiua. Vñ ly due drīe diuisiue alicui⁹ generis sic se habeant q vna includat negationem alterius. vtraq tamē est aliqd positiuū: cuz ex ipa ꝛ genere ꝓstituat species. ¶Et si arguas q sonus nō vox nō ōt aliqd positiuū. Respondeo q p sonū non vocez circumloq̄mur aliā spēm soni positiuaz cui nō est impositum ꝓpter penuriā nominum nomen.

¶Deinde determīat auctor q̄d ē sonus vox dicēs: q son⁹ vox idē est q ipa vox: ꝛ est ibi appositio. vt anīal hō. Est autē vox sonus ab ore anīalis platus naturalibus instrumentis formatus: ꝛ hec diffinitio est q̄ditatiua: qr indicat rei essentiam p genus et differētiā. Vñ sonus ibi ponit tanq̄ gen⁹ ꝓlatus ab ore anīal ꝛc. ponit tanq̄ drīa: qr p hoc differt a sono nō voce. Sed contra hāc diffinitionem arguit: qr vnius rei est tm vnū eē ergo et vna diffinitio: cū diffinitio indicet esse rei: et tamē ponit alia diffinitio vocis: secūdo de aīa: vbi dicit q vox est repcussio aeris respirati ad arteriā vocalē cū imagie significādi. Respondeo q

licet vnius rei sit tm̃ vnica diffinitio q̃ ditatiua q̃ indicat essentiam rei: possunt tamen plures esse descriptiones seu diffinitiones dicentes quid nominis: p̃ q̃s significetur quid importetur p̃ nomen: seu tales que dantur pvarias causas. Et talis est diffinitio Aristo. 2. de aīa. Vox eñ formaliter non est percussio sed causaliter: q̃ scz est sonus causatus ex p̃cussione aeris respirati: vt eñ dicit ibi Aristo. Natura vtitur respiratione ꝛ ad formationem vocis et ad mitigationem caloris. Vocalis nanq̃ arteria que ē organum respiratōnis est ordinata ad pulmonem vt ei deseruiat p̃ attractionē aeris. Aer autē necesse est vt recipiatur in pulmone: q̃ in hac parte animalia gressiua plus habent de caloꝛe q̃ in alijs p̃tibus. Pulmo enī cōiungitur cordi: in quo est p̃incipiū caloris naturaľ. Oportet ergo q̃ aer ingrediatur ad pulmonē ꝓpter refrigerium caloris naturaľ. Eñ pulmo dicitur flabellum cordis. Animalia autē que multum habent sanguinem multū habent de caloꝛe naturali: ideo indigent respiratōne: non aūt illa que modicum habent sanguinis: vt pisces: vel que omnino carent sanguine: vt cancri: ostree: apes: et formice. ꝛc. Talia'q̃ cum non respirent non habent vocem. Ad formationem itaq̃ vocis requirit aeris attractio: et ipsius attracti ad vocalē arteriam percussio seu reuerberatio. Fit autē cū imaginatione significandi: quia anima aerem reuerberans intendit aliquid exp̃imere seu significare. Ad hoc etiā requiritur lingua aerem impellens et p̃cutiens contra pallatū. Dicitur autē pallatum quasi pallatium lingue. Req̃runtur autē alia instrumenta que habētur per hos versus. Instrumenta nouez sunt guttur lingua palatum. Et quattuoꝛ dentes et duo labia simul. In his ꝟsibus non ponitur pulmo: nec vocaľ arteria q̃ satis p̃nt intelligi per guttur. Ipa enim vocalis arteria est quedaz vena a sūmitate gutturis vsq̃ ad pulmonem extensa. Et notandu3 q̃ guttur lingua et pallatum requiruntur ad formationem vocis de necessitate: et quantum ad esse ipius vocis. Labia vero et dentes requirūtur quātū ad bene esse: quia multū faciūt ad debite formandum vocem. Et ideo aues et homines labijs et dentibus carentes incomplete et imperfecte formant voces.

¶ Ulterius auctoꝛ diffinit sonum nō vocem dicens: Sonus nō vox est ille q̃ generatur ex percussione duoꝝ coꝛpoꝛum inanimatoꝝ: vt frangoꝛ arboꝛ: strepitꝰ pedum: et similia. Debet autē hec diffinitio intelligi non solum de coꝛpoꝛibus inanimatis: sed etiam de animatis ad modum inanimatoꝝ se habentibus: vt sonus causatus ex percussione pedis cōtra pedem: vel manus cōtra manum: est sonus non vox: q̃ non causatur ab ipis inquātū sunt animata seu naturalia instrumenta que requirūtur ad vocem: sed inquantum sunt coꝛpoꝛa firma ꝛ solida.

De diuisione vocis.

Docum autē alia sig. ꝛc

Hic auctoꝛ diuidit vocem dicens q̃ vocum alia est significatiua: alia non significatiua. Vox significatiua est illa que auditui nostro aliquid repꝛesentat: id est que nata est aliquid repꝛsentare quātum est de se intellectui anditu mediante. Vox enim seipsam repꝛsentat auditui: cuz vot sit sonus qui est obiectum auditus. Intellectui vero repꝛesentat rem ad quam significandam est imposita. Sūt aūt impositе voces ad significandū res scīm ipaꝝ ꝓpꝛietates. ¶ Pro quo sciendum fm Sco. di. 3. p̃. sen. et. 15. q. quolibetoꝛuz q̃ obiectum cuiuslibet sensus impꝛimit speciem et similitudinē suā i sensu. deiñ causatur species in fantasia que est i anteriore pte cerebꝛi. Ipa autē species in fantasia non repꝛesentat vniuersale actu sed quiditatem vel naturam singulaꝛium: vt sunt esse in hoc tempoꝛe vel in hoc loco. Intellectus igitur agens cum specie que est in fantasia sunt due partis

ales cause ad causandum speciem intelligibilem in intellectu possibili: que representat vniuersale in actu: seu naturā ipsā cōmunez ab huiusmōi cōditionib⁹ abstractā. Unde intellectus agēs .3. de anima dicitur quo est oīa facere: quia vicz est ꝓductiuus oīm specierū hmōi. Et intellectus possibilis est quo ē oīa fieri: qz vicz est ipārū receptiu⁹. Habita itaqz specie intelligibili in intellcū possibili: intellectus cum tali specie sūt due cause partiales ad causandū noticiam actualem illius rei cuius est tal' species: et tunc per intellectum possūt imponi voces ad significandum res ꝓceptas.

Vox non significatiua est illa que auditui nostro nihil repzesentat: vt bufbaf. Huiusmōi enī voces licet seipsas repsentent auditui cum sonus illaz ab auditu ꝓcipiatur: tamē ꝺ se nihil nate sunt repzesentare intellectui mediante auditu: licet eīm huiusmōi voces seu queuis alie possint denegare verisionez er mō ꝓferendi: vtpote si ꝓferentur cū nutu oculorum vel capitis: ac huiusmōi hoc tamē non esset ex parte sui sed ex pte ꝓferentis. Deinde dimissa voce non significatiua de qua non est ad propositum: auctoz diuidit vocem significatiuā in significatiuam naturaliter: et significatiuam adplacitum. Est autē vox significatiua naturaliter que apud oīes idē repsentat: vt gemitus infirmoz repsentat doloꝛem: latratus canū: iram vl' gaudium. cuius causa ē: qz natura ē eadem apud oēs que inclinat ad ꝓferēdū huiusmōi voces ꝓ expzessione suaruz affectionum et passionum. Et si arguatur q illa dictio gemitus est imposita ad significandum ad placituz: ergo nō significat naturaliter. Respondeo q illa dictio bene significat adplacituz: sed in ꝓposito gemitus infirmoz non sumitur ꝓ huiusmodi dictionibus: sed ꝓ planctu quem faciunt infirmi impoztato per huiusmodi dictiones vel voces.

Vox significatiua adplacitum est illa que ad voluntatem primi instituentis aliquid repsentat: vt homo homo inem. Ad cuius euidētiaz ē sciēdū: q est ordo inter rem cōceptū et scripturam. Maz ꝓmo est res: deinde ꝓceptus rei qui est similitudo eius. Non solum eīm species est similitudo obiecti: sz etiā actus concipiendi. Tercio est vox significans rem conceptam: et vltimo scriptura. Illud autem quod ꝓpzie significatur per vocem est res scōm Sco. di. 27 ꝓ. sen. Sunt tamen signa ordinata eiusdem significati: littera vox et concept⁹ sicut etiā sunt multi effect⁹ ordinati eiusdem cause: quozum nullus est causa alterius: sicut patz de sole illuminãte plures partes medij: et vbi ē talis ordo causatozum absqz hoc q vnum sit causa alterius: ibi est immediatō cuiuslibet effectus respectu eiusdem cause excludēdo aliud in ratione cause: non tamen excludendo aliud in ratione effectus immediationis: et tūc posset ꝓcedi aliquo mō effectū ꝓpinquoꝛē esse cām effect⁹ remotiozis nō ꝓpe sed ꝓpter ꝓpinquitatem talis effectus ad talē cām: ita potest concedi de multis signis eiusdez significati ordinatis q vnū aliquo modo est signū alterius qz dat intelligere ipm: qz etiaz mediatius signū nō significaret nisi pri⁹ aliquo mō significaret immediatius. Et tamē ꝓpter hoc vnum nō est ꝓpe signū alteri⁹: sicut patet ex alia pte de causis et causatis. Qz aūt vox sit ꝓpe signum rei et non intellectionis: probatur: qz alioquin quelibet affirmatiua esset falsa in qua predicatur idem de seipo: quia intellectio vel intentio subiecti non est intentio predicati: licet res sit res.

Sed contra hoc arguitur qz Aristotiles in ꝓmo huius libri dicit q ea que sunt in voce sunt earum que sūt in anima passionū note .i. signa: et ea q̄ scribūtur eozū que sūt in voce. Rᵒ q voces pñt dici signa passionū seu intētōn̄

vel intellectionū anime eo mō q̄ deūm ē: qz vicz voces nō significarēt res nisi prius significarētur p passiōes. Qz eēm intellectus intelligit rez p spēm ei⁹: vt dictū ē: ideo imponit vocē ad significādū ipam rē. Dicūtur aūt actus intelligendi et spēs obox passiōes aīe in ānū recipiunt in ipa: recipe enī ē pati. ¶ Deinde diuidit auctor vocē significatiuā ad placitū in cōplexā et in incōplexā. Cōplexa eēm est illa q̄ cōplectit plures dcōes: t significat intellectū cōpositū: vt ozō. Incōplexa ē illa q̄ nō cōplectit plres dcōes t significat intellectū simplicē: vt nomē et ῡbum.

De nomine.

Omē est vox signi. tē.

Postq̄ auctor inuestigauit ī pcedeñ. pticulas ponēdas in diffinitiōibus ptiū enūciatōnis: b cōsequēter determiat de ptib⁹ ipius integralibus. s. de noīe et ῡbo. Et primo determiat de nomīe: qz nomen se habet vt materia: ῡbū ῡo vt forma: materia ῡo pcedit formā: ideo tē. ¶ Diffinit aūt nomē dicēs q̄ nomē ē vox significatīa adplacitū sine tpe: cui⁹ nulla ps sepata aliquid significat finita et recta. ¶ Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q̄ dictio terminus t nomen idē sūt fm rem: sz drīnt fm rōem. Dicit enī nomē vel verbuz ex rōne significādi vel mōi significādi. Uñ tā nomē q̄ verbū cōponit ex voce et significatōne et mō significādi. Nomē enī significat p modū habitus t quietis. vñ significat sine tpe: ῡbū ῡo significat per modū fluxus vel fieri: t iō significat cuz tpe. dictō ῡo ex eo q̄ ē ps enūciatnōis: termin⁹ ῡo ex eo q̄ est ps ꝓpōnis. Uñ diffinit ab Arist. in pn⁰ prioz: di. Termin⁹ ē in quē resoluit ꝓpō: aliq̄n tamē termin⁹ dictio et nomē sumunt p omni cōplexo. Determinat aūt hic de nomīe et ῡbo sub ꝓpria rōe et sub rōe qua est dictio seu ps enūciatōis. De alijs autē ptibus ozōis hic nō determīat: tuz qz ex noīe et ῡbo cōstituit enunciatio: tum qz alie ptes ozōis p attributionē se hñt ad has duas. Unde ad nomē reducit ꝓnomen: ad verbū aduerbiū: et ꝓpō ad vtrū q̄. eo q̄ ꝓponit vtriq̄: t cōiunctio silr t ꝓtricipiū ex eo q̄ ptē recipit ab vtroq̄.

Notādū

q̄ drīntia est inē significatōs: t significare cuz tpe. Significare enī tēpus est ꝺ ꝓpzio significato imptare temp⁹: et sic noīa aliquā bñ significāt tempus: vt ānus: mēsis: dies. tē. Significare ῡo cū tpe ē in principali significato importare tps: vt curro. Curro in principali significato imptat tps pñs: t sic nō significat sine tpe.

Notādū

est vlteri⁹ q̄ tripler ē negō s. negō negās: negō ꝓuās t neg⁰ infinitās. negō ꝓuās ē illa q̄ negat actū et ponit aptitudinē ī sbo: vt cecus ē ille q̄ nō videt: ē tñ apt⁹ nat⁹ vidē. Neg⁰ infinitās ē illa q̄ cadit solū supra terminū quē ī finitat: vt nō hō. vñ ex: li negatōe t dctōe sup quā cadit fit vna dictio tñ q̄ pt sumi p oñi re alia ab hoīe. pt etiā dicī de nō ente: vt chimera ē non hō. Est enī chimera ens cōpositū ex imponibilib⁹ cōponi. Negō negās ē illa q̄ dcq̄d inuenit destruit: t eius oppositū induc̄: t talʼ cadit sup copulā: vt non hō currit: si ly nō sumaī infinitat: sensus ē: q̄ aliq̄ res q̄ nō ē hō currit: t ē ꝓpō affirmatīa cū coplʼa ꝓncipalis nō negetur Si ῡo sumaī negatīe: sēsus ē q̄ nullus hō cur. t sic ꝓpositio ē negatiua.

Notādū

insup q̄ nomē pt capi duppliciter. Uno mō p ipa se cūda intētōe seu relatōe signi quaz p se significat. Alio⁰ p re ꝓcepta sub scōa intentōe p⁰⁰. Utrūq̄ ūt pt ꝺ diffiniri sz diuersimode. Si enī diffiniaī ipa secūda intentō pmo mō tūc nō ē ꝑdicatō formalʼ: dicēdo nomē ē vox: sz ē ꝑdicatio fundamētalʼ seu mālis. Ipa ei secūda intentio nō ē vox formalʼ: sz ē hītudo voc̄ sīgcatiue sine tpe ad rē sīgcatā: sz eī intētōes logicales ñ pñt diffiniri diffinitōe dicēd rei: cū ñ sint entia realia: pñt tñ diffiniri diffinitōe exꝑmēte vnū ꝓceptū p se in intellectu: siue ille cōceptus sit extra ꝓceptus rei: siue rōis fm Sco. I. di. ar. ti sen. Illa q̄ intētio q̄ dr nomī notificaī in ꝓposito p suuz fundamentuz sīc fit cōit

in relationibus cū dicit nomen est vox. Diffinit aūt hm̄oi intētio in ꝓcreto ꝑpt suā modicā entitatē. Nomē igit ē vox .i. nomē ē q̄dā secūda intentō radicata i eo q̄ ē vox significatiua ad placitu. Si ẋo in ꝓposito diffiniat res ꝓcepta sub ſcda intentōe: tūc ē ꝑdicatio formalis di cēdo nomē est vox. Est eī vox ō ꝓceptu formali nominū vocaliū: sicut supioza sē de ꝓceptu inferioꝝ. vñ dicit Sco. diſti. 3. ārtı sen. q̄ relatō rōis i cōcreto; dr̄ de re extra quē admodū hec ē ẋa: hec vox hō ē no^{n} ⁊ sig^{m} creature humāe: ita ecō uerſo i diffinitōne tal' ꝓcreti ꝑt poni res extra: vt additū tanq̄ fūdamētū rl'onis: vt dicēdo: nomē ē vox. Q aūt ꝺ dicit ō diffinitōe nois: ꝑt dici de ceteris diffinitionib^{9} intētionū logicalū: de q̄ magis videbit. c. de ꝑpo ⁊ gñe. Dis p̄miſſ pz diffinitō nois in q̄ ponit vox tanq̄ gen^{9} ad nomia vocalia et ceteras voces. Cetera ẋo ponūtur vt drñie. Et sic diffini^{o} est bñ assignata cū dr̄ ꝑ gen^{9} et drñiam.

Ān significatiua ponit ad drñiam voc; nō sig̃cāt; adplacitū ad drñiam voc; ſignificāt; nāl'r: sine tpe: ad drñiam verbi: qō sig̃cat cū tpe. cui^{9} nulla ps sepata aliq̄d sig̃cat: ad drñiam ozōis: cui^{9} ꝓtes separate aliq̄d sig̃cāt. Et si arguat q̄ ꝓtes nois cōpoſiti aliq̄d significēt ſepate vt ꝓtes hui^{9} nois eq̄ferus. R^{o} q̄ ꝓtes hui^{9} nois ſepatim ꝓſiderate in q̄ntū sūt ꝓtes illi^{9} dictōis nihil significāt. Et cā est: q̄ nulla ps ī noīe cōpoſito imponit ad significādū: ſz totū nomē cōpoſitum vnico ꝓceptu significat suā significatōz Ān dicit Aris. q̄ i hoc noīe eq̄fer^{9}: fer^{9} p ſe nihil significat: in q̄ntū ſcz ē ps illi^{9} nois: in q̄ntū aūt ē ps hui^{9} ozōis equ^{9} ferus: ⁊ tūc aliq̄d sig̃cat. Finita ponit ad drñiam nois infiniti: qō nō ē nomē apō dialecticū. Logic^{9} enī intēdit determinate discernere vez a falso. Nomē eniz infinitū nō sig̃cat aliquā rē determinatā: vt nō hō: ſz possz sumi ꝑ infinit; reb^{9} ſi essent q̄ nō eent hoīes. Recta ponit ad drñiam noīm obliq̄z: vt catonis catoni catonē: q̄ n ſē noīa apō dialecticū ſz cal^{9} noīm. Descēdūt enī a' ntīo. Ān sol^{9} no miatiu^{9} siue rect^{9} dr̄ no^{n} eē apō logicū. Ozō aūt ex obliq̄s ꝓstituta non ē ꝑfecta nisi in q̄ntū reducit ad ozōnem constitu tam ex nominatiuo et verbo personali.

Verbū ē vox ſignifi. ⁊c.

Declarato q̄d sit nomē: ostēdit auc. q̄d ſi t ẋbū: dicens: q̄ verbū ē vox significatiua ad placitū cū tpe: cui^{9} nulla ps sepata aliq̄d sig̃cat finita ⁊ recta. ¶ Ozo q̄ sciēdum q̄ ẋbū q̄ drupl'r pōt sumi: iuxta hos ẋsus. Hoc nomen ẋbū desig̃t q̄ttuoz ista. Est enī deceptio: ps: fili^{9}: atq̄ loq̄la. Ano^{o} idē ē q̄ deceptō: vt: ẋba dat oīs amās. Sc̄o^{o} ē ps ozōis q̄ sig̃cat p mo^{m} fluxꝰ et fieri. Tertō mō sumit ꝑ filio ōi: vt In ꝓncipio e. ẋ^{m}. Quarto^{o} idē ē q̄ loq̄la: ⁊ hoc mō sumit dupl'r: vno^{o} ꝑ ẋbo plato: alio^{o} ꝑ ẋbo inclioꝝ. Est aūt ẋbū interi^{9} actual' cognitio ꝑfecta seu diffiniti ua alicui^{9} rei: vt cognitio diffinitiua intē perātie ē ei^{9} ẋ^{m} ſm Aug^{9}. Et hac ac ceptōe ẋbi sepe vtūtur theologi. Verbū etiā vt ē ps ozōis ꝑt sumi dupl'r: vno mō vt ē ps ozōis ꝓgrue: ⁊ sic ꝓsideratur a grāmatico: alio^{o} vt ē ps enūciatōis determiate ve: ⁊ sic sumit ī ꝓpoſi^{o}. Notā^{m} ī sup q̄ ea q̄ dr̄ ō ẋbo pñt itelligi ꝑ ea q̄ dcā sē ō noīe: nec ē ncē illa resumer. His p̄missis patet diffinitio verbi.

Est enī ẋbū vox incōplexa significatīa ad placitū p̄mi īstituētis cū tpe. .i. vltra ꝓncipale significatū ꝓsig̃cās tps: ⁊ pōit ad drñiaz nois. Et si arguas q̄ ꝑticipiū n ē ẋbū: ⁊ tñ ꝓsig̃cat tps: vt amās: vlr̄a amoz ē quē sig̃cat ꝓsignificat tps pñs.

R^{o} dupl'r. ꝑ^{o} q̄ ẋbū significat cū tpe determīato: n ät pti^{m}: ⁊z enī amās ꝓsignificet tps pñs: n tñ ita determīate q̄n possit trahi ad ꝑteritū vl' futuꝝ: dicē^{o} ego fui amās vl' ero amās. Alr̄ etiā ē rūdēdū q̄ ī diffini^{oe} ẋbi ponit ab Ars; q̄dā clausu la q̄ n ꝓuenit ꝑtici^{o}: vicz q̄ ē ſp eoꝝ q̄ ō alīo pñtur nota. Ẋbū enī ē signū vniōis ꝓdicati cū ſbo: hoc ät maxie ꝓuenit ẋbō ſubſtāti^{o}. sū. fio: ⁊ exiſto: ⁊ maxime huic ẋbo sū: ẋbis aūt adiectis ꝓuenit inq̄n-

Participia igit licet cū verbis in aliq̄ bus ꝓueniāt: multū tñ ab ipis dñt: ꝛ iō nō sūt ẏba apō logicū: sz magis pñt ad nomia reduci. ne aliq̄s aūt crederet per hoc qō dictū ē q ẏbū ē nota eoꝝ que ō altero dicūtur q ẏbū ꝑ se sūptū faceret cōpōem. Ad hoc remouēdū dicit Aris. q ẏba ꝑ se sūpta sūt noīa. i. noiū⁹ silia: qz sicut nomē ꝑ se sūptū ē q̄d incōplexū: sic ꝛ ẏbū: ꝛ iō dicit q ẏbū ꝑ se sumptū ꝓstituit intellectū simplicē. Ñ hoc verbū est ꝑ se sumptū nō significat ꝑ se esse vl nō ee seu cōpositionē affirmatiuā aut negatiuā. Cōpositō q̄ppe ñ pt ee nec intelligi sine extremis: iō subdit q ee significat quādā cōpōem quā sine extremis nō ē intelligere. Finita ponit ad dñam ẏbi infiniti: vt nō currit: qō nō est ẏbū apō dyalecticū sz ẏbū infinitū cū nō impoꝛtet rē finitā et determiatā: vt diceba tur de noīe infinito. Recta ponit ad differētiā verboꝝ obliquoꝝz: vt currebat curret: q̄ nō appelat dyalectic⁹ ẏbuz: sz ẏba oblīq̄. Solū cū ẏbū pūtis tpis indicatiui mōi dr esse ẏbū. Reliq̄ āt eiusdē mōi ꝛ alioꝝ mōꝝ dñr ee ẏba oblīq̄. qō ex hoc ptz: qz ozō ex eis cōpōsita non est determiate ẏa nisi reducēdo ad verbū pūtis tpis indicatiui mōi: vt illa: ego amabo nō est determinate ẏa: nisi sit aliqñ vex dicere: ego amo. Et sciēdū q dialectic⁹ tñ ponit duas ptes ozōis: sc3 nomē et ẏbū: alias aūt appellat sincategozicas. i. c ñ alijs significatias: a sin qō est con. ꝛ cathegozizo as: qō idē ē qō ꝑdico cas: vel significo cas.

Ratō est voꝝ signi. ꝛc.

o In ꝑced eñ. dekmīauit auct. de noīe ꝛ ẏbo q̄ sūt ptes integrales enūciatōis: ꝟ ꝓnter determinat ō ozōe q̄ se hz vt gen⁹ ad ipaz. Diffinit aūt ipam sic: Ozō ē vox significatiua ad placitū cui⁹ ptes sepate aliq̄d significāt. Qō ponit ad dñiam noīs ꝛ ẏbi: quoꝝ ptes sepate nihil significāt.

Arguit cōtra hāc diffinitōem triplr Primo sic: Soli⁹ incōplexi est diffinitō ꝟm Boe. ozō est q̄d cōplexū g nō dz diffiniri. Itē ozō est plures voces: g nō vna vox. Itē ptes ozōis sūt litere et syllabe: et lre et syllabe nihil significāt sepate: g ptes ozōis nihil significāt. ¶ Pro rñsione notādū q ozō pōt capi tripliciter. Uno mō ꝓut ordinat ad sermonis cōgruitatem: ꝛ sic cōsiderat a grāmatico. Alio mō inq̄ntū ordinat ad ꝟmonis ornatū: ꝛ sic considerat a rhetorico. Tertio mō ad discernēdū verū a falso: ꝛ sic cōsiderat a logico. Itē notādū ꝟm Sco. 2. dist. 1. sen. q multi sūt gradꝰ vnitatis. Jn ꝑmo ē minima vnitas q̄ est vnitas aggregatōis: vt ī aceruo lapidū. Jn secūdo gradu ē vnitas ordinis q̄ addit aliq̄d vltra aggregationē: sic exercit⁹ ordinat ad bonū coītatis vel principis. Jn tertio ē vnitas p accōs: ibi vltra ordinē ē informatio licet accīntal vnius ab altero eoꝝ q̄ sic sūt vnū. Jn q̄rto ē p se vnitas cōpositi ex ꝓncipijs eētialibus ꝑ se actu et ꝑ se potētia. Jn q̄nto est vnitas simplex q̄ est vera idētitas: vt in diuinis. Quelibet enī entitas forma liter infinita est ꝑfecte idez cuilibet sibi cōpossībili: vt dicet ꝓmo. c. pūtozū. Jn sexto ē idētitas formalis. Loco aūt idētitatē formalē vbi illō qō dr sic idez includit illud cui ē idē ī sua rōe formali ꝑ se ꝛ ꝓmo mō: ꝛ est ꝓm⁹ mod⁹ dicēdi per se: q̄n diffinitio vel ꝑs diffinitōis ꝑdicatur de diffinito: vt hō ē aīal ratōnale.

Notādū q duplices sūt ptes ozōis q̄dā sūt ꝓpīque: vt nomen et ẏbū: et q̄dā remote: vt lre et syllabe. His ꝓmissis respōdeo ad argumēta: ad ꝓmū q̄n dr q soli⁹ incōplexi est diffinitio: dico q licet cōplexū nō possit diffiniri diffinitōe large sūpta seu ad noīs ꝑ quam notificat et expzimit distincte illud qō ꝑ ipm imptat ꝓfuse. Alteri⁹ dico q ozō sūpta ꝑ secūda intētōe quā imptat ē q̄d cōplexū. Talis enī intentio ē relatio signi ad significatū dicēs ꝓceptū ꝑ se vnū Et si arguat q relatio nō ē ꝑ se vna nisi habeat vnū fūdamētū: sz illa relatio habet multas voces ꝑ fūdamēto: g nō est vna. Ad hoc rñdet Sco. ꝑ. di. 4. sen. q

quicqd sit de relatōibus realibus: tñ in relationib⁹ rōis ꝑpō maior ē manifeste falsa: cū multa possint ꝯcurrere ī fundamēto vni⁹ relatōis q̄ cōcipiuntur ī intellectu q̄si vnū in ordie ad aliqđ significatū. Multe enī orationes cōcepte vel vna ozō ex mltis syllabis q̄ nihil vnum per se sonāt sūt fūdamētū huius relatōis significare deo inesse aliq̄ q̄ sibi ītrinsece insūt: cū tñ illud significatū sit vnū ⁊ idē simplicissimū: sic illi⁹ relatōis q̄ est significare bonū vinū ē fūdamētū: circulus pēdēs añ tabernā coopt⁹ folijs edere vl paleis in modū crucis. ¶Ad secūdū qñ dicebaṫ: ozō ē plures voces: dico q̄ est plures voces incomplexe q̄ habēt vnitatē ordis: et sūt vna vox complexa. Ad tertū qñ dicebaṫ q̄ lr̄e et syllabe sūt ptes⁹ ozōis: dico q̄ sūt ptes ozōis remote. Diffinitio aūt orationis intelligitur de ptibus ꝓpinquis.

¶Conseq̄nter auc. diuidit ozōem di. q̄ ozōnū alia pfecta: alia impfecta. Ozō pfecta est illa q̄ pfectū sensū gñat ī añio audītoris: vt hō currit. Est aūt pfectus sens⁹ pfecta sētētia: ita q̄ intellect⁹ audiētis ꝓtentaṫ ⁊ q̄escit. Impfecta aūt est illa q̄ impfectū sensū gñat ī añio auditoris: vt hō alb⁹: ibi est impfecta sñia: nec ītellectus audiēt⁹ q̄escit. Deīde diuidit auc. ozōem pfectā ī indicatiuā: vt hō currit. ympatiuā: vt ¶Petre fac ignē. optatiuā: vt vtinā eēm bon⁹ cleric⁹. cōiūctiuā: vt si venerꝭ ad me: dabo tibi equū. ¶Cui⁹ diuisiōis sufficiētia sic habeṫ. Mā ois ozō pfecta hz suppositū et appositū: id ē nomē ⁊ vbū: vel igiṫ vbū ordīaṫ ad significādū mētis ꝯceptū vel mētis affectuz. Si primū: sic ē indicatīa. Si secūdū: h⁹ est triplex: q̄ vel denotat affectū sub habitudīe imperādi: ⁊ sic est impatiua: sub qua ꝓtinet deꝑcatiua: vt miſere mei ds ¶Vel denotat affectū sub habitudīe optādi: et sic ē optatiua: vel sub habitudine subiūgendi vel cōiungendi: ⁊ sic ē coniunctiua: vt si veneꝭ ad iesū saluabit te. Inter has aūt sola indicatiua dicit ꝓpositio esse: q̄ solus indicatiuus de se ē assertiuus determīate ṽitatis vel falsitatis. Infinitiuus aūt nō enumeraṫ inter ozōes pfectas: q̄ nō importat rem certā et determinatā. vñ ponit sine numeris et personis.

p ROpositio est ozō: tē. ¶Hic auct. diffinit ꝓpōem seu enūciationē dicēs q̄ ꝓpō est ozō vex vel falsū significās indicādo. ¶Ad cui⁹ euidētiā notādum q̄ alr̄ b diffinit: ⁊ alr̄ ī li. posteriox. Ibi ei diffinit fm ꝓpam rōem ꝓpōis, inq̄ntū scz ponit ī ꝑmissis ad inferēdū cōclusionē: Hic aūt capit ꝓ enūciatōe: scz put aliqđ in ipa ṽe vel false dicit de alio. Itē

¶Notādū q̄ ꝓpō ꝑt capi dupl̄r: vno mō ꝓ illa secūda intētōne q̄ cōsistit ī cōpōne duox ꝯceptox: siue illa duo sint idē fm rem: siue diuersa. Vtitur enī quādoq̄ intellectus vno vt duobus compōnem formās: vt hō ē homo. Alio mō ꝓ fundamēto cōcepto sub illa secūda intentōe. ¶Alteri⁹ notanduz q̄ ozō etiā pōt accipi ꝓ illa secūda intētōe q̄ est relatio siue habitudo signi ad signi ficatū. Alio mō ꝓ voce complexa ī qua fūdaṫ talis relatio. ¶Itē notādū q̄ veritas fm Sco. 6. meta. ē duplex: q̄dā in reb⁹: et q̄dā in intellectu. Veritas in rebus vno⁰ sumit ī se ⁊ absolute scōm rē: ⁊ talis dicit cōformitatē ꝓducti ad producēs: ⁊ sic fili⁹ gñatus ab aliquo dr̄ eē ver⁹ fili⁹ ei⁹ qñ est sibi cōformis. Alio⁰ sumit ṽitas in re ꝓ compatōnē ad intellectū: ⁊ sic res dr̄ ṽa inq̄ntū ē intelligibilis seu manifestatīa sui intellectui potēti eā intelligere vel cognoscere: et sic ṽitas est passio entis: et de his nihil ad ꝓpositū. Veritas ṽo in intellectu de q̄ in ꝓposito est ꝯformitas p̄dicati ad subiectū seu conformitas intellectus componētis seu diuidentis ad ipsā rem: vel sub alijs verbis: Veritas est adequatio rei ad intellectū: falsitas aūt est diffor mitas vel inadeq̄tio. Cū enī ꝓ intellectum cōponūtur ea q̄ sūt opposita ī re ē ṽitas

vl'cū diuidūtur ea q̄ sūt diuisa. Falsitas āt cū cōposita diuidūt: l' diuisa cōponūt

Notādū q̄ hz ꝓpō hic posz diffinire ꝓ secūda intētōe vl' ꝓ fūdamēto sub illa secūda intētiōe ꝙcepto: vt dcm̄ ē in diffinitōe noīs: qz tm̄ logica ꝓ se ꝓsiderat scōasitētōes: ꝑmas āt nō ꝓsiderat nisi i ordīe ad secūdas meli⁹ accipiť ꝓ secūd a intētōe. ¶ Itē notādū q̄ scōa intētō quā sīgt ꝓpō ꝟ diffi'i ꝙcreto put. ſ. ꝙcernit rloez cū fūdamēto: sic dictū ē i diffi°. noīs. Ꝑis enī scōis intētō nib⁹ pūt assīgri gña z drñie: vt ōt Sco. 1. di. 4. sē. z tūc gen⁹ ad ꝓpōez erit ozō sūpta ꝓ hitudīe signi ad significa^m. sūpta āt ꝓ voce cōplexa erit fūda^m illi⁹ relatōis sicut subi^m z ꝑdica^m q̄ adinuicēc ōponūtur. Significare āt vez vel falsum pōiť loco drñie. ſ. pōiť ad drñam dcōnū q̄ hz significēt res: tm̄ ñ ē ibi ℞itas vl' falsitas ō q̄ intēdit logic⁹: q̄ scz ꝓsistit in cōpōe z dīone. Añ ōt Arſ. q̄ ꝙcoceruus sīgcat vez vl' flm: nisi addať eē vl' nō eē. i. affirmatō l' ne°. ¶ Pōiť etiā ad drñam ozōnū ĩpfcāz: vl' etiā pfcāz aliaz' ab idicatīa q̄ ñ sīgcāt vez vl' flm deꝛmīate nisi q̄tū reducūtur ad ipam. Res aūt sīgcā pōiť ꝓ corelatīo. Habem⁹ itaq̄ gen⁹ z drñam illi⁹ relatōis quā dīc ꝓpō z fundamētū z terminū q̄ cōiter ponūtur ī diffinitōib⁹ rloz: z sic posſēt adaptari diffinitōes intētionū q̄s logic⁹ ꝓsiderat: qō lcōzi sagacīoꝛi relinq̄: hz āt nō eēt nccrīū pōere illā ꝓticulā indicando: pōiť tm̄ ad maiorē expſsionē. ¶ Cōtra ꝑdicta arguitur tripl'r. ꝑmo° sic: scōa intētō ñ ē i gñe q̄ ñ pt diffiniri. ꝙña ē nota. ꝓbať añs: qz ꝑdicamēta sūt entia realia ex 5° meta. secūda aūt intētio ē ens rōis. Itē ista diffinitō dať ꝓ vez z flm q̄ sūt passiōes ꝓpositōis: q̄ ñ ē bona. añs ē notū. ꝓbať ꝙña qz diffinitio dz dari ꝓ drñias essētiales. Itē ista diffi° dať ꝓ cōiūctōez disiūctiuā q̄ nō ē bōa. añs ē notū. ꝓbať ꝙña: qz cōiūctio disiūctiua cōiūgit diuersas: ptes aūt diffinitōis sīgcāt vnū ꝓ se. ℞° ad ꝑmū qñ dr̄ q̄ ens rōis cuiusmōi ē scōa intētio nō est in gñe: Dico q̄ hz relatōnes rōis nō sint in gñe relatīōis ꝓ se: pūt tm̄ denominatiue ad ipm reduci ſm Scotū. 8. dist. 3. sen. z sic suo mō pūt habere gen⁹ et drñias. ¶ Ad secūdū quādo dr̄ q̄ verū et falsū sūt passiōes ꝓpositōnis pōt dici q̄ sepe ꝓ passiōes circūloq̄mur drñtias eēntiales: que ſm Boetiū sunt nobis ignote. Est aūt circūlocutio dictionis nobis deficiētis ꝓ alias dcōes suppletio. ¶ Ad terciū eodē mō pt dici q̄ ꝓ istud disiūctū vez vel falsū circūloquimur differētiā eēntialē vel ignotam.

Deinde diuidit auctor ꝓpositionē in cathegoricā et ypothetica: z est ista diuisio penes subſtātiā ꝓpositōnis: qz sumiť ab eis ex quib⁹ componiť ꝓpositio. Est aūt ypothetica composita ex pluribus cathegoricſ: vt Sortes currit z plato disputat. Cathegorica ℣o est illa que habet vnū subiectū et vnū ꝑdicatuz tā ꝓncipales ptes sui: vt in hac ꝓpositōne homo currit: hoc nomē homo ē subiectū et currit ē ꝑdicatū. Dicit aūt currit ꝑdicatū: qz magis se tenet ex pte ꝑdicati: qz res importata ꝓ ipm: scz oratō se tenz ex parte predicati. Unde currit includit illam copulam est cum predicato: qō patet in resoluendo. i. est currens: et dicit a cathegorizo as: qō idez ē qō ꝑdico as. Añ cathegorica. i. ꝑdicatiua denominať a ꝑdicato: qz a digniori debet fieri denomīatio: ꝑdicatū ℣o ē digni⁹ aliq̄ mō: qz hz rōem forme: subiectū ℣o rationē materie. Materie nanq̄ est subici: forme ℣o ineſſe vl' inherere. Cum ergo ꝑdicatū insit subiecto habebit rōem forꝫ

Sed contra ꝑdicta arguitur z videť q̄ illa diuisio non sit bona: quia ps nō distinguiť ꝑ totū. Cathegorica āt ē ps ypothetice. Itē mēbra diuidētia ñ euacuāt totū ābitū diuisi: ꝙ diuisio nō ē bona. ꝙña ē nota. ꝓbať añs qz diuisū excedit mēbra diuidētia cū sit aliq̄ ꝓpō q̄ nec ē cathegorica nec ypothetica: vt hō currit q̄ moueť: z sic ō multis alijs. Nō enī est cathegorica cū nō habeat tantuz vnū ſbm̄ z vnū ꝑdicatū. nec ypothetica cū nō sit ibi ꝙiūctio ꝙiūgēs duas ꝓpōes

Besponsio ad primum quando dicit q cathegorica est pars ypothetice: Dico q cathegorica t ypotetica possũt capi dupliciter: Uno modo materialiter: alio mõ formalit. Si capiañ materialiter sez p ipis termis vel ppositõibº: sic cathegorica ẽ ps ypotetice: t hoc mõ nõ otra distinguit. Si vero capiañ formaliter: sic sũt duo mẽbra distincta q ñ coincidũt in idẽ. Cathegorica enĩ ẽ q dã secũda intẽtio que cõsistit in cõpositione vnⁱ subiecti ad vnũ pdicatũ: ypotetica vero ẽ cõpositõ vnⁱ ppõis cũ alia.

Ad secundũ qñ dicit q illa homo currit q̃ mouet nõ est cathegorica nec ypotetica. Dico q est ypothetica. Illõ ei relatiuũ q implicat: id est intⁱplicat: seu implicite includit cõiunctõẽ copulatiuã cũ alia pnoie. Uñ cũ dr hõ currit q̃ mouet: sẽⁱ ẽ q hõ currat t ille mouet. Alteriⁱ ỏt auctor q subiectũ ẽ illiõ ỏ quo aliquid dicit. s. pdicatũ. t pdicatũ est qõ dr ỏ alio. s. ỏ subiectõ

Notãdum circa illõ q subiectũ et pdicatũ sũt correlatiua ideo vnũ diffinit p aliud. sicut magr de terminat in pdicamẽto de ad aliquid. Uñ subiectũ t pdicatũ pñt sumi dupliciter: vno mõ materialiter: vt in illa ppositõe: hõ est aial: hõ ẽ subiectũ: aial xo pdicatũ. Alio mõ formalit: t sic importãt duas secũdas intentões vl relatões rõis: secũda enĩ intẽtio quã imptat subiectũ significat p hoc q ỏ est subiecti respectu alteriⁱ natural posite: Illa xo q importat pdicatũ ẽ dici l pdicari ỏ alio.

Notandum q subiectũ potest capi octo mõis. Primo mõ p obiecto. Secũdo p famlo. Tercõ p illo qõ põit sub alio. Quarto: p illo cui inheret aliq̃d. Quinto: p illo qõ pcedit copulã. t sic sumit b. Sexto p subiecto ppe passiõis. Septimo p inferiori respectu superioris quod logici vocant subiectũ: vñ dicit de subiecto est pdicari de inferiori: ergo p subiecto artis vl scientie. Unde versus. Obiectũ xna positũ sub cui qõ inheret. Quod pus est copula. p prij logicaliter infra. Quod simul ars t habet bis sunt subiecta quaterna.

Roposítionuz alia. tc.

p Diuisa ppositiõe penes substãtiã: psequẽter auctor diuidit ipaz ãntitatẽ ad ãntitatẽ vicz ĩ vniuersalẽ et pticularẽ: indefinitã et singularẽ. Uniuersalẽ illa ĩ q̃ subiicit terminⁱ cois signo vlis determinatⁱ. vt ois hõ currit. Sũt aũt signa vlia. ois. nullⁱ quilibet. nihil. et silia. Ad cuius euidẽtiam sciẽdũ q signa vniuersalia t pticularia sunt quedam sincathegoremata.

Notandũ q q̃dã dcões dicũtur categorematice: t q̃dã sincathegorematice. Sũt aũt dcões cathegorematice q̃ hñt certã sigcatõez. Sigcãt ei rẽ vlez t pticularẽ: vt hõ: equⁱ: nigredo albedo: sortes: t plato. Dctões sincathegorematice cuiusmõi sũt signa vlia t pticularia et cõiũctões et põões et huiusmõi osignificãt. i. designãt alijs adicere terminũ cui addũtur mõ determinato supponẽ: vñ hoc signũ ois scõm Arist. ĩ li. pyermenias ñ significat rẽ vlem: s qñ vlr. i. designat terminuz cui addit sumi pro omnibus suis suppositis.

Notandum insuper q diffinitio p positõis vniuersalis sic debz intelligi: ppõ vniuersalis est illa ĩ q̃ subiicit terminⁱ cois cõit tẽrⁱ determinatⁱ signo vlis ñ negato: vel aliquo eq̃ualẽti: p hoc q cõiter tẽtⁱ excludit ista: oñes isti homies currũt: qz homies nõ tenet cõmuniter sed singlariter rõne huius pnominis isti: p hoc q dr signo vniuersali non negato excluditur ista: ñ omnis homo currit: que nõ est vniuersalis sz particularis rõe negatiõis põsite illi signo omnis: negatio enĩ quicquid post se inuenit destruit: t oppositũ eius ponit. Et ideo si inueniat signũ vniuersale: facit ipsũ particularẽ. Per hoc xo qõ dicit vl aliquo eq̃ualenti: Ista ẽ vniuersalis: non quidam homo non currit: equiualet enim isti: omnis homo currit.

Notandũ est deinde: q̃ duplex est subiectũ: quoddã ẽ subiectũ distributionis: cui scz addit signum distributiuũ: et respectu illius subiecti ista p̃opõ: cuiuslibet hoĩs asin⁹ currit ẽ vlis: et etiã sit es. Aliud est subiectũ locutionis seu enũciationis: et respectu illius dicta ppõ est indefinita: ⁊ istud sz̃ iectũ p̃ncipaliter intendit in ppõe: ideo talis ppõ simpliciter põt dici indefinita

Sciendũ vlterius q̃ hoc signũ omnis potest capi dupliciter scz distributiue: vt oĩis homo currit: tunc enĩ termin⁹ cui additur distribuit̃ p̃ omnibus suis suppositis: ita q̃ p̃dicatũ dicitur de quolibet supposito sigillatim. Alio mõ collectiue: vt omnes apli sunt duodecim: id ẽ apli cõgregati sunt in numero duodenario. Ãn nõ sequit: ergo petrus est duodecim: vel johãnes.

Sciendũ etiã q̃ hoc signũ tot⁹ potest capi dupliciter: vno mõ cathegorematice: et sic est idem q̃ habẽs partes: vel cõstituit̃ ex ptib⁹. Alio mõ sincathegorematice: et sic tãtũ valet sicut quelibet pars. Sic enĩ includit id sincathegorema quelibet: ⁊ scõm hoc potest exponi illa propositio: totus sortes est nunor sorte. si eñ sumat̃ ly totus sincathegorematice: sensus est: q̃ q̃libet ps sortis est minor sorte: ⁊ tunc est vniuersalis et vera. Si vero sumat̃ cathegorematice: sensus ẽ: q̃ sortes cõstitutus ex partibus est minor seipso: ⁊ sic est singularis et falsa.

Notandũ insup̃ q̃ quãtitas ppositionum sumitur ex parte subiecti: q̃ subiectũ habet rationẽ materie: materiã autẽ cõsequit̃ quãtitas ꝑm q̃ ei ꝓponit̃ signũ vle vl pticlare. Mõ aũt ponitur signũ a parte p̃dicati: q̃ ꝑm Aris. li. pyermenias: affirmatio est nulla id est falsa in qua p̃dicat̃ vniuersale vniuersaliter sumptũ. Unde hec est falsa: animal est oĩs homo. q̃ cũ aĩal supponat determiãte p̃ hoc aĩali vel illo: tũc aliq̃ determiatũ aĩal esset oĩs homo. Et sic sor. eẽt plato: et guilielm⁹ cicero. ⁊c. Et si arguat̃: ista ẽ Xa: oĩs hõ ẽ aĩal q̃ aĩal ẽ oĩs hõ. ꝓbat̃ q̃ nomĩa ⁊ Xba trãspoſita idẽ significãt. R⁹ q̃ licet significẽt idẽ: non tñ eodẽ mõ. Ãn in ꝓmaly aĩal suppõit cõfuse tñ: ita q̃ nõ ꝑt fieri descẽsus ad singlãria: scõm scotũ. 21. dist. p̃. sen. In secũda aũt suppõit determinate si vlteri⁹ arguat̃ q̃ illa ẽ Xa: oñis hõ ẽ oĩs hõ: cũ scõm Boe. nulla sit verio: p̃dicatõ q̃ illa in q̃ idẽ p̃dicat̃ de seipso: et tñ ꝫ p̃dicat̃ vniuersale vniuersaliter sũptũ. R⁹ q̃ illa ẽ falsa: nec p̃dicat̃ ibi idẽ de seipso: ſz oĩs hõ de q̃libet individuo hoĩs: cũ subiectũ distribuat̃ p̃ q̃libet individuo. Ãn sensus ẽ: q̃ sortes ẽ oĩs hõ: et plato ẽ oĩs hõ: et sic de alijs: q̃ oẽs sũt falsi. Ex p̃missis pz diffi⁹ vlis.

Declarat ꝓñr auc. q̃d sit ẽmi⁹ cõis. d.

Termin⁹ cois ẽ ille q̃ apt⁹ nat⁹ est p̃dicari de plib⁹: vt hõ de sor. ⁊ pla. Ad hoc q̃ termin⁹ sit cois nõ requirit̃ q̃ actu p̃dicet̃ de plib⁹: ſz sufficit q̃ ñ repugnet sibi ex impositõe sua: et ideo lz plures termini vt sol et luna: et sic de multis alijs nõ p̃dicẽtur actu de plib⁹: cũ ñ habeãt nisi vnũ suppositũ: sũt tñ oẽs termi cũ nõ repugnet eis capi ꝓ plib⁹ si esset: cũ imponãtur a q̃litate plib⁹ cõicabilib⁹

Notandũ insup̃ q̃ ad hoc q̃ terminus sit cois oꝛtet q̃ p̃dicet vniuoce de plurib⁹. Ãn lz iste terminus sortes ꝓueniat plib⁹ illo nõe vocatis: tñ ñ ẽ cois cũ ñ vniuoce p̃dicet̃ ỗ illi. Sola enĩ dictio ẽ illis cois: nec ꝓueniunt in aliqua cõi rõe sumpta ꝑm idẽ nomẽ. Oꝛtet etiã q̃ termin⁹ cõis p̃dicetur de pluribus diuisim: ⁊ ideo hoc cõplexũ usti hoĩes nõ ẽ termin⁹ cõmunis: cũ p̃dicet̃ de plib⁹ ꝓiunctiz ⁊ ñ diuisim.

Cõsequit̃ au. diffinit ꝓpoz pticlaẽ. d.

Propõ pticularis est illa in qua subiicit̃ termin⁹ cois signo pticulari determinatus: vt q̃dã hõ currit. ⁊ debet intelligi de signo pticulari nõ negato: sic dicebat in diffinitõe signi vlis rõne eꝰ pollẽtiarũ: de q̃bus dicet̃ postea. Sunt aũt signa particularia: aliquis: quidam:

dā:alter:reliquus:q̄ sez faciūt terminuz cui addūtur teneri p vno suppōsito ⁊ determinate tñ ⁊ diſiūctim: vt q̄dā hō currit:ergo ſortes vl̄ iohānes currit. vl̄ plato.⁊ ſic ō alijs.

p Roposītio indefinita ē illa in qua ſubicit̄ termin⁹ coīs ſine aliquo ſigno:vt hō currit.⁊ dicit̄ indefinita: id eſt indeterminata. quia terminus ſūptus ſine ſig no nō determinatur ad aliquā ſuppōem. Poteſt eñ aliq̄n ſupponere ſimpliciter p natura cōmuni: vt hō eſt ſpēs: aliq̄n pſonal̄ p ſuppoſit̄ nake vt hō currit:aliq̄n material̄ p illo termino hō:vt hō ē dictio diſſill̄a. Ex q̄ patet q nō ſūt oīno idē: ppō indefinita et ꝑticularis:qñ enī termīo cōi addit̄ur ſignū ꝑticulare: tūc determinat ipm ad ſtandū pſonaliter niſi compet̄ ad aliq̄d ptinēs ad ſignificatū:vñ illa ē falſa: aliquis hō eſt ſpēs:Si tamē competur ad aliq̄d ptinēs ad ſignū:tūc ſupponit materialiter:vt aliq̄s hō cōponit̄ ex termino cōi et ſigno ꝑticulari. Et notādū q licet iſte termin⁹ hō ſit nomē appropātū ad ſignificādū naturā humanā ⁊ non alias naturas:illa tñ ppō hō eſt ſpēs ñ eſt ſingularis ſed indefinita: q illa natura ē cōicabilis multis indiuiduis:et ī ipis pluriſicabilis:nō ſic ē de illo q̄ importat̄ p terminū ſingularē vl̄ diſcretū.

Notandū inſup: q licet illa ppoſitio hō ē dictio diſſill̄a: ⁊ cōſil̄es:in q̄b⁹ ſubñ ſupponit materialiter p ſe vel ſibi ſil̄i ī voce vel ī ſcpto: poſſint dici indefinite ꝓpter cōueniētiā quā habet termin⁹ ſic ſumpt⁹ cū termīo cōi:q tñ nō ē vere termin⁹ coīs cum vt ſic nō dicat aliquē cōceptū cōem plib⁹: ideo verius poſſunt dici ſingulares.

Notandū etiā q iſta hō q̄ eſt ſortes currit eſt ſingularis: q licet ibi ponat̄ termin⁹ coīs ſine ſigno: tñ reſtringit̄ p illā implicatōnē q̄ ad ſtādum pro ſuppoſito determinato.

Propoſitio ſingularis eſt illa ī qua ſubicit̄ terminus diſcretus: vt ſortes currit:vel termin⁹ cōis ſumptus cū pnomīe demōſtratiuo:vt iſte hō currit. Eſt aūt termin⁹ diſcretus qui eſt aptus natus p̄dicari de vno ſolo:vt ſortes. Et patet hoc ex dictis que dicta ſunt ī diffinitione termini cōmunis. Dicit autē terminus ſingularis et diſcretus q̄ ſignificat rem ſuā ab alia diſcretam ſiue diſtinctā et ſcpatā. Si querat: quanta eſt iſta:vterq; iſtoz currit? Dico q eſt vniuerſalis:ibi enī intelligit̄ termin⁹ communis:ſez homo et huiuſmodi.

c Conſequēter diuidit auctor ppoſitionē penes q̄litatē:vicz in ppoſitionem affirmatiuā et negatiuam. Dicitur āt hec diuiſio fieri penes qualitatē: q̄ qualitas conſequit̄ formā:ſicut affirmatio et negatio principaliter reſpiciūt p̄dicatum q̄ habz rōem forme. Vel q affirmatio et negatō ſunt differētie eſſentiales ppōnis que habēt modū q̄litat̄.

Eſt aūt ppoſitio affirmatiua il la in qua p̄dicatū affirmatur ō ſubiecto: id eſt res importata p p̄dicatum denotatur ineſſe ſubiecto. Vnde affirmatio eſt quedam compoſitō intellect⁹ cōponentis p̄dicatū cū ſubiecto:ac p hoc denotātis rem importatā p p̄dicatū vniri cum re importata per ſubiectum.

Propoſitio negatiua eſt illa in qua p̄dicatū remouet̄ a ſubictō: id ē res importata p p̄dicatū denotat̄ remoueri a re importata p ſubiectum. Eſt eñ negatio quedā diuiſio intellectus diuidentis ſiue ſeparantis vnū ab alio. Deiñ auctor ponit triplex q̄ſitiuum p q̄ō querimus de ipa ppōe. ſ. Que: Qualis: ⁊ Quanta. Que querit de ſubſtantia ppoſitionis:eſt enī queſitiuū ſubſtantie. Quanta vo eſt queſitiuū quantitatis: ⁊ ideo querit de q̄ntitate ppoſitionis. Qualis aūt eſt queſitiuum de qualitate propoſitionis:et ideo querit de qualitate propoſitionis: vt patet per hūc verſum. Que ca. vel yp. qualis ne vel af: v. quanta:per in ſin.

De ꝓpietatibus ꝓpõnum ſ Tem ꝓpoſitõnũ ꝛc.

Hic auctor incipit determinare de q̃buſdã ꝓpetatib⁹ ꝓpoſitionum: cuius mõi ſunt oppoſitõ: conuerſio et equipollentia: que cõuenũt ꝓpoſitõnibus ſcõm mutuã compationez. Ad quarum cognitionem premittit duas diuiſiões: quarũ prima ẽ: q̃ ꝓpoſitio nũ cathegoricarũ quedã participãt vtroq̃ termĩo: que ſcz hñt idẽ ſubiectũ ⁊ idẽ ꝑdicatũ: vt homo ẽ aĩal. hõ nõ eſt aĩal. Dicũtur aũt ſubiectũ et ꝑdicatũ termini ꝓpõis: q̃ ſũt duo extrẽa ipam terminãtia. Alie vo ꝓticipãt vno termĩo tm̃: vt hõ currit: hõ mouet: quenũt em̃ i ſubiecto et nõ i ꝑdicato. Alie vero nullo: q̃ ſcz nec idẽ ſubiciũ hñt nec idẽ ꝑdicatũ. vt homo currit. equus mouetur. ꝛc.

ꝙro quo notandũ q̃ due ꝓpoſitiones

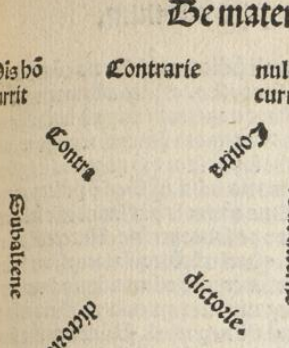
dicũtur ꝓticipare vno termino: nõ q̃ ſic ſimpliciter eadẽ vox in numero in duabus ꝓpõnib⁹. q̃ vt dicẽ ariſto. in ꝑdicamentis. Qõ ſeml dictũ ẽ: amplius reſumi nõ oz. Ãñ quot ſũt platões: tot ſũt voces numero diſtincte: tñ ſunt idem numero per equiualẽtiam q̃ntũ ad finẽ vocis. ſ. ad exp̃mendũ mẽtis cõceptũ. Eadẽ eĩ res ꝓcepta ꝑ ipas exp̃mitur: ſcõm ſcotũ. diſt. 2. ſcõi. ſen. Secũda diuiſio ẽ

ꝓpõnũ ꝓticipãtiũ vtroq̃ termĩo q̃dã eĩ ꝓticipãt fm eũdẽ ordinẽ: q̃ vicz illud q̃ eſt ſubiectũ i vna ẽ ſubiectũ in alia: et q̃ illud q̃ ẽ ꝑdicatum i vna eſt ꝑdicatũ i alia: vt hõ currit: hõ ñ currit. Quedã vero ꝓticipãt ordie converſo: q̃ ſcz q̃ eſt ſubiectũ i vna: eſt ꝑdicatũ i alia: et q̃ ẽ ꝑdicatũ i vna ẽ ſubiectũ i alia: vt homo ẽ aĩal. aĩal ẽ hõ.

His p̃miſſis agit auctor de oppoſitõe ꝓpoſitionum: q̃ eſt repugnantia duarũ ꝓpſitionũ in q̃litate vel q̃ntitate: dicẽs: q̃ ꝓpoſitionũ vtroq̃ termĩo ꝓticipãtiũ ſcõm eũdẽ ordinẽ quedã ſũt contrarie: q̃dã ſubcõtrarie: alie cõtradictorie: alie ſubalterne. Cõtrarie ſũt vniuerſal' affirmatiua et vniuerſalis negatiua eiuſdẽ ſubiec i et eiuſ ẽ ꝑdicati: vt ois hõ currit: null⁹ hõ currit. Subcõtrarie ſũt ꝑticularis affirmatiua ⁊ ꝑticular' negatia: vt q̃dã homo currit: q̃dã hõ nõ currit: ⁊ dicũtur ſubcõtrarie: q̃ ponunt ſub ⁊traryjs. Cõtradictorie ſũt vniuerſalis affirmatiua et particular' negatiua: vniuerſalis negatiua et ꝑticular' affirmatiua: vt oĩs hõ currit: quidã hõ ñ currit. nl̃us hõ currit: quidã hõ currit. Subalẽne ſũt vlis affirmatiua ⁊ ꝑticularis affirmatiua. vniuerſal' negatiua et ꝑticular' negatiua. vt omnis homo currit: quidã homo currit: nullus homo currit: quidã hõ nõ currit. Et dicũtur ſubalẽne q̃ vna ponit ſub alia. ſ. ꝑticularis ſubvli.

Sciendũ ad euidẽtiã ꝑdictoꝝ q̃ hoc q̃ ꝓpões opponãtur

ml̃ta req̃rũt ꝙro q̃ ꝓticipẽt vtroq̃ termĩo ſcõm eũdẽ ordinẽ. vt ꝓz in ꝓcedẽtibus. Scõo q̃ ñ ſumanť ſignificatiue ⁊ nõ materialiter. Et ideo iſte nõ opponũ tur: oĩus hõ eſt termin⁹ cois ſigno vniuerſali determinat⁹: ⁊ q̃dã hõ eſt terminus cois ſigno ꝑticulari determinatus. Tercio q̃ termini teneanť eq̃ ample ⁊ eq̃ ſtricte. Ãñ iſte: oĩs hõ currit: ⁊ nl̃us homo currit nõ opponuntur: niſi ly homo in ꝓma reſtrĩgatur ad ſtandũ ꝓ viris: ſicut reſtringitur i ſecunda per ly nullus qui eſt maſculini gener' ſub iſta terminatione us. Si enĩ in prima ly homo ſtaret ꝓ mulieribus: et i ſecũda ꝑ viris: ambe poſſent ſimul eſſe vere. Itẽ quarto req̃ritur q̃ termini ſupponãt eodẽ genere ſuppõis. Unde iſte nõ opponuntur: ſed ſunt ſiml vere: Syllogiſm⁹ eſt ſubiectus i logica: et nullus ſyllogiſmus eſt ſubiectum i logica. q̃ in prima ſyllogiſmus ſupponitur ſimpliciter: i ſecunda vero perſonaliter ratiõe illi⁹ ſigni nullus. Oppoſitões ſupradicte luculenter innoteſcũt per figuram ſequentem.

De materia ꝓpositionum.

Roposītionū triplex ē materia: ꝛc. Postq̄ auctor determīauit de oppōne ꝓpositionū: hic consequēter determinat de lege seu natura earum. ¶ Ad cuius euidentiam sciendū q̄ triplex est materia ꝓpositionū: scz naturalis: contingens: ꝛ remota. cuius diuisionis sufficiētia sic ꝑ̄ haberi. p̄dicatū eī ꝓpōis ꝓuenit subiecto vel repugnat. Si ꝓmo hoc ē dupliciter: qz vl̄ ꝓuenit necessario sibi: et sic ē materia naturalis: vel cōtingēter: et sic ē materia cōtingēs. Si secūdo mō: sic ē materia remota. Circa qō notandū q̄ materia sumitur hic ꝑ q̄ndā similitudinē ad materiam in naturalibus. Materia eī ſm Arist. 2. phisi. est ex q̄ cū aliq̄ aliq̄d fit. qz igit̄ ꝓpōes cōponūt̄ ex termīs. ſ. ex subo ꝛ p̄dicato: subiect̄ ꝛ p̄dicatū sūt materia ꝓpositionū: ꝛ in ipsa reſolūtur: ideo subiectū et p̄dicatum dīr materia ꝓpositionū. Itē sicut materia est in potentia ad formā: sic subiectū et p̄dicatū sūt i potētia respectu vnīōis ꝛ cōpositōis designate ꝑ copulā q̄ ē ipi⁹ ꝓpōis forma: licz aūt p̄dicatū se habeat vt forma respectu subiecti: hoc tñ nō obstāte vtrū ꝑ se hz vt materia respectu ꝓpositōis vel cōpositionis: nec hoc ē inconueniēs. vt patet in naturalibus. Cōstitutū eī ex materia et forma corporeitatis ē potētiale respectu vlti actus: ſ. aīe vt diffuse declarat Sco. 11. dist. 4. sen. Est aūt materia naturalis: in q̄ p̄dicatū est de eētia subiecti: vt hō ē aīal: vel hō ē rōnalis: vel ē eī⁹ ꝓpa passio: vt hō est risibilis. et notāter dicit̄ materia naturalis: qz res importata ꝑ p̄dicatū īcludit intrinsece in natura rei imptate per subiectū: sicut genus et drīa: vt aīal et rōnale q̄ se hñt vt materia et forma. īcludūtur in hoīe: vel necessario conseqūtur eī⁹ naturā: sicut risibilitas necessario cōsequit̄ rōnabilitatē. Materia ꝓtingēs est illa in q̄ p̄dicatū ꝑt adesse vel abesse subiecto ꝑter subiecti corruptionez: vt hō pōt esse albus ꝛ nō albus: nō q̄ sit simul sed successiue. Materia remota est illa in q̄ p̄dicatū nō ꝑt ꝓuenire subiecto vt hō ē asinus: natura eī asini est repugnans nature humane.

Circa predicta notandum

q̄ affirmatiua ꝛ negatiua sūt in eadem materia cū sit idē subiect̄ ꝛ idē p̄dicatuz in vtraq̄: vt hō ē aīal: hō nō ē aīal. Et si arguit̄ q̄ ista hō nō ē aīal sit i materia remota: qz p̄dicatū remouet̄ a subo. Rō q̄ p̄dicatū remouet̄ ꝑ negationē. i. negatur a subiecto: seu denotat̄ remoueri: nō tñ remouet̄ ꝑ repugnātiā ad subiectuz: qz aīalitas nō repugnat humanitati: immo includit̄ in ipa. His p̄missis pōit auctor legē seu naturā cōtrariarū: q̄ tal' est: q̄ si vna ē vera: reliqua erit falsa: et nō ecōuerso: pōt eī simul esse false i cōtingēti materia: vt oīs hō ē alb⁹: nullꝰ hō est albꝰ. ¶ Pro quo notandū q̄ si due cōtrarie eēnt simul ꝛe: sequereꝯ q̄ due ꝯdictorie eēnt siml' ꝛe: qō ē impossibiꝯ. ¶ Probat̄ cōsequētia: qz cū ad ꝛitatē vniuersal' seq̄tur ꝛitas ꝑticularis vna contradictoria ꝛ inferret ꝓtradictoriā alteri us: vt ad illā: oīs hō currit: seq̄tur illa: q̄dā hō currit: q̄ ē cōtradictoria illi⁹: nullus hō currit. ¶ Nō sic ē de falsitate: quia falsitas vniuersalis nō infert falsitatem particularis. ¶ Ñ possunt simul eē false in materia contingeñ: vt ista: omnis hō

currit est falsa ꝓ aliquibus suppositis: vicz ꝓ his q̄ nō currūt: ista nullꝰ homo currit ē falsa ꝓ his q̄ currūt. Jn materia ℵo naturali et remota nō pñt simul esse false: nec simul vere: qz in materia naturali p̄dicatū ꝓuenit cū subiecto ꝓ omni supposito. Jn materia aūt remota repugnat ei vniuersaliter. ¶ Sz ꝫ p̄dicta arguit dupliciter. ℙrimo sic: Jste due cōtrarie oñe anīal ē hō: ⁊ nullus anīal est hō: sūt ī mā nāli: ⁊ tñ ābe sūt false: ergo due cōtrarie ī mā naturali pñt simul esse false. Jtē ille sūt cōtrarie: cuiuslibet hominis oculus est dexter: ⁊ cuiuslibet homis ocl's nō ē dexter: ⁊ tñ sūt simul ℵe. ℙma eñ ē ℵa ꝓ oculo dextro: secūda āt ꝓ sinistro. ℝ.° ad ꝑmū q̄ ille due nō sūt in materia naturali sz cōtingēti: p̄dicatū eñ nō est de eentia subiecti nec ꝓꝑuz eius: cū inferiora nō sint de eentia superiorum: sed accidāt eis. vñ ille due tenent legē ℑriarū in mā cōtingeñ: qz sez ambe sunt false: oñr aūt inferiora accidere superioribus ℑm Sco. ii. dist. ꝑ. sen. accipiēdo accñs ꝓ extraneo qō ē extra rationem. s. diffinitionē alterius: nō aūt ꝓ eo q̄ nō facit ꝓ se vnū cū eo cui accidit: sic albedo in cornice. Ad secūdū dico q̄ ille nō sūt cōtrarie: cū ly ocl's qō ē subⁱᵐ ꝑncipale ꝓpōis nō sumaī vlr: nec in prima nec in secūda. vñ iste eent ℑrie: cuiuslibet hois ois ocl's ē dexter: ⁊ cuiuslibet hois nullus ocl's ē dexter: q̄ sūt ābe false. ¶ Lex subcōtrariarū talis ē: q̄ si vna ē falsa: reliqua ē ℵa: ⁊ nō ecōuerso: pñt ei simul eē ℵe ī materia ꝓtingēti. ¶ ℙro quo notādū: q̄ si due subcōtrarie posset simul esse false: due ꝓtradictorie eent simul false: cū ad falsitatē ꝑticularis seq̄t falsitas vniuersalis: vt ad falsitatem huius q̄dā hō currit seq̄tur falsitas illiꝰ omnis homo currit: que cōtradicit illi: q̄dā hō nō currit: nō sic ē de ℵitate cū ℵitas ꝑticularis nō inferat ℵitatem vniuersalis. Et ideo pñt simul eē ℵe in cotingēti materia: vna ꝓ vno supposito: alia ꝓ alio. Jn materia aūt naturali ⁊ remota nunq̄ pñt simul esse vere: qz in materia naturali p̄dicatum subiecto cōuenit ꝓ oñi supposito. et ideo affirmatiua semp est ℵa: ⁊ negatiua semp est falsa. Jn materia ℵo remota p̄dicatū repugnat subo ꝓ oñi supposito: ⁊ iō negatiua ē sp ℵa ⁊ affirmatia falsa. ¶ Sed ꝫ p̄dicta arguit sic: Due cōtrarie pñt simul esse false: ergo et due subcontrarie. Antecedēs ē notum. ℙrobaī cōsequētia: qz sicut se habet vniuersalis affirmatiua ad vniuersalē negatiuā: ita ꝑticularis affirmatia ad ꝑticularē negatiuā. Ñndeo q̄ ista similitudo habet ℵitatē q̄tū ad q̄ntitatē et qualitatē: nō aūt q̄ntū ad ℵitatē et falsitatē. ¶ Lex cōtradictoriarū talis ē: q̄ si vna ē ℵa reliqua ē falsa ⁊ ecōuerso. Ro est: qz in cōtradictoꝛ js idē affirmatur ⁊ negaī de eodē. Jmpossibile est aūt idem ineſſe eidē et nō ineſſe: alias esset dare oppositū ꝑmi ꝓncipij: qō tamē ē firmissimū et notissimū ex quarto metaphisice. ¶ Deinde ponit auctor legē subalternarū q̄ continet tres ꝑticulas. ℙrima ē q̄ si vlis ē ℵa: ꝑticularis ē ℵa: q̄ ex hoc patet: qz si p̄dicatū ℵe dicaī ō quolibz supposito subiecti: vt denotat vniuersalis: ℵe etiā dicek de aliquo eius supposito: qō sufficit ad ℵitatē ꝑticularis. Secūda ꝑticula est q̄ nō sequit econuerso: qz ꝑticularis ꝑt esse ℵa sua vli exīte falsa. Jn materia eñ cōtingēti p̄dicatū ꝑt cōuenire alicui supposito subiecti: nō tamē ꝓpter hoc ꝓuenit oñibus. Tercia ꝑticula ē: q̄ si ꝑticularis est falsa: vlis ē falsa. Cuius rō est: qz si p̄dicatū nō verificetur de aliquo supposito: sicut ꝑ ꝑticularē denotaī: nec verificabik de quolibz sicut designaī ꝑ vlem. Nota tñ q̄ ī mā nāli ꝑticularꝫ vel indefinita eq̄lz vli.

Capitulū de cōuersionibus.

Onsequēter agit auctor ō cōuersione ꝓpositionum q̄ ē ꝓprietas ꝓpositionū vtroq; termino participantium ordine econuerso: quādo sez fit de p̄dicato subiectum: et de subiecto p̄dicatum. Et est triplex: sez: simplex: ꝑ accñs: et ꝑ cōtrapositionem. Unde notandum q̄ in con-

nersione sunt due ꝓpositiones: quarum prima dicitur ꝙuersa: et est antecedens. Secūda ꝟo dicit cōuertens: ⁊ est consequēs ad aliā. Est aūt añs ꝓpositō cathegorica vel ypothetica ad quā alia seq̄t: ꝓns ꝟo ē ꝓ⁹ que seq̄tur ex añte. Consequētia ꝟo ē illatio ꝓntis ex añte. qz ꝟo ꝙuersio ē cōsequētia Notādū ꝙ cōseq̄ntia formalis dicit illa q̄ tenet in oībus terminis cū simili forma arguēdi retēta Ex pte aūt forme se tenēt vlis pticularis affirmatio et negatio: et varius mod⁹ arguendi ꝟm regulas cōsequentiarū. Cōsequentia ꝟo materialis solum tenet ex pte terminorum: et ideo nō tenet in oībus terminis: licet forma cōsimil' obꝛ uetur. Añ licet sequaꝛ gratia materie: q̄ dā hō est aīal: ergo oīis hō est aīal. nō tn ē ꝓña formalis: Et ideo non valeꝛet similis modus arguēdi in alijs terminis: sicut nō sequitur quidam hō currit: ergo oīis homo currit. Notāduz insup ꝙ Aristo. tractās de reductōe syllogismoꝝ impfectoꝝ ad ꝓfectos agit de conuersione simplici et ꝙ accns: que ad hoc sunt vtiles. Non aūt de conuersione ꝙ cōtrapositionē que ad hoc ñ deseruit. qz in ipa nō manēt idē termini simplici ter: q̄ tamēt deberēt manere in reductōe syllogismoꝝ. Petrus aūt hyspan⁹ tractat hic de ipa in quantū est q̄daz passio propositionis. Conuersio simplex est facere de subiecto ꝑdicatum: ⁊ de ꝑdicato subm̄ manēte eadē qualitate ⁊ quātitate: et hoc mō ꝙuertitur vniuersalis negatiua et particularis affirmatiua: vt nullus homo ē lapis: nullus lapis ē homo: quidam homo ē animal: quoddā aīal ē homo. ⁊ dicitur simplex: qz ē sine mutatione quantitatis et qualitatis. Solū eni ē ibi mutatio situs terminoꝝ: sē cōmutatio dicitur simplex que est sine additione vel variatione. Simpliciter eñ dicit tale quod ē ꝟm se tale: scōm q̄d ero tale' est quod est tale per respectuz ad aliud: hoc modo vniuersalis negatiꝫ cōuertitur i vniuersalem negatiuā simpliciter: id est ꝟm se et non per aliud: et similter particularis affirmatiua in particularem affirmatiuam. Non sic in conuersione per accidens: vt statim videbit.

Sed contra hoc arguitur ꝓmo sic: ista ē vera: nulla virgo fuit corrupta: et tamē conuertens ē falsa: nulla corrupta fuit virgo. Item ista est vera: nullus senex erit puer: ista aūt falsa: nullus puer erit senex. itē ista est vera: quidam homo ē mortuus: conuertens vero falsa: quoddam mortuum ē homo. Itē ista est vera: nullus ciuis ē mulier: et ista falsa: nulla mulier est ciuis. Item non seqūtur panis est in furno: ergo furnus est in pane. Pro responsione ad ista argumenta notandum ꝙ terminus positus a parte ante respectu verbi vel participij futuri temporis ampliatur ad stādū pro presenti vel futuro. Positus vero post huiusmodi verbū restringit ad tempus futurum. Item notandum ꝙ terminus positus a parte ante respectu ꝟbi vel pticipij ꝑteriti tpis ampliatur ad supponēdū ꝓ eo qō ē vel fuit. Positus ꝟo p⁹ hmōi ꝟbū restringit ad tps ꝑteritū. Itē notādū ꝙ in cōuertēte et ꝙuersa termini dñt accipi eq̄ ample et eq̄ stricte. Itē notandū ꝙ qñ obliqu⁹ ponit a pte ꝑdicati ꝓpōis cōuerse: tūc verbum debet resolui in suū pticipiū ⁊ ipm cū obliquo ponet a pte subiecti ꝙuertēt. His ꝑmissis visis patet rnsio ad argumenta: Ad ꝓmum qñ arguit nulla ꝟgo fuit corrupta dico ꝙ illa ē ꝟa sumēdo subiectū ꝓ ptī tpe et ꝑdicatū ꝓ tpe ꝑterito. qz nulla que nūc ē ꝟgo fuit corrupta tēpore preterito: ⁊ tūc debet conuerti in illā: nulla que fuit corrupta est virgo. Ad secūduz dicēdū ꝙ illa nullus senex erit puer ē ꝟa sumēdo subm̄ ꝓ tpe presenti ⁊ ꝑdicatum ꝓ tempoze futuro. Nullus eni qui nūc ē senex erit puer tpe futuro. ⁊ tūc dz cōuerti in illā: nullus q̄ erit puer ē senex. Ad tertium dico ꝙ illa ꝓpositō: quidā homo ē mortu⁹ ē ꝟa sumēdo subm̄ ꝓ tpe ꝑterito. vnde sensus est: ꝙ quidā q̄ fuit homo ē mortuus: ⁊ tunc

debet cõuerti in istã: quoddã mortuũ est est vł fuit hõ. Ad ꝗrtũ dico ꝙ illa: nullꝰ ciuis ẽ mlier: ẽ ẋa ꝓ masculis: qz ly ciuis ꝓ ly nullus restringit ad standũ ꝓ masculis: et tũc ꝙuertit ī istã: nulla mulier ẽ ciuis masculꝰ. Ad ꝗntũ dico ꝙ illa: panis ẽ in furno: cõuertit ī istaz: ens in furno ẽ panis. Cõuersio ꝓ accñs est facere de subicõ ꝑdicatũ ꝛ ecõuerso: manẽte eadẽ ꝗlitate sz mutã ꝗntitate. Et hoc mõ dicit auctor ꝙuerti vłem affirmatiuã ī ꝑticularẽ affirmatiuã. Añ vłis affirmatiua infert ꝑticularẽ affirmatiuaz. Exm ꝙuersiõis ꝓ accñs: Omis hõ ẽ currẽs: ergo quoddã currẽs est hõ: ꝛ vłem negatiuã in ꝑticularẽ negatiuã: vt nullus hõ ẽ lapis: ergo ꝗdã lapis ñ est hõ.

Sed contra hoc arguitur sic

qz Arist. ꝑmo ꝑor tractãs de ꝙuersiõibus dicit vłem affirmaliuã ꝙuerti in ꝑticularẽ: de vłi negatiua nullã facies mẽtionẽ. Rꝰ fm Sco. 21. di. ꝑ. sen. ꝙ vniuersal negatiua nõ ꝙuertit in ꝑticularẽ negatiuã: licet inferat eã. Vbi sciẽdum ꝙ ꝙuerti ꝓ accñs ẽ ꝙuerti ꝓ aliõ: sz ꝓ ꝑticłarẽ affirmatiuã. Añ qz vłis affirmatiua infert ꝑticularẽ affirmatiuã: ꝛ ꝙuertit simplr ꝑticularis affirmatiua ī ꝑticularẽ affirmatiuã: iõ vłis affirmatiua per accñs ī ipam ꝙuertit. licz aũt vłis negatiua inferat ꝑticularẽ negatiuã: qz tñ ꝑticularis negatiua nõ cõuertit simpliciter iõ vłis negatiua nõ ponit ab aristoteꝫ cõuerti ꝓ accñs. Sz ꝗd dicemꝰ ad auctorẽ Põt dici ꝙ auctor dicit vniuersalẽ negatiuã ꝙuerti ꝓ accñs ī ꝑticularẽ negatiuã: qz ipaz ī fert large accipiẽs ꝙuersionẽ ꝓ qualibet illatõe ī termīs trãsposit; Seqtur eñ: nullꝰ hõ ẽ lapis: ergo nullus lapis ẽ hõ ꝓ ꝙuersionẽ simplicez. et vltra: ꝗdã lapis ñ ẽ hõ: ꝓ legẽ subalternarũ. pbs aũt accipit ꝙuersionez magis stricte: qñ sz aliꝗd fm se ī aliõ ꝙuertit. sicut homo ī cõuersione simplici: vel per aliud qõ ꝙuertit in ipm: sicut in cõuersione vłis affirmatiue ī ꝑticularẽ affirmatiuã ꝓ ꝑticłarẽ ꝗ in ipam ꝙuertit: vt omnis hõ ẽ aīal: ergo ꝗdã hõ ẽ aīal: ꝛ vltra: ergo quoddã animal est hõ ꝓ cõuersionẽ simplicẽ: et tũc a ꝑmo ad vltimuz. Omis hõ ẽ aīal: ergo quoddã aīal ẽ hõ ꝓ cõuersionẽ ꝓ accñs. Et si arguat ꝙ ꝑticularis negatiua cõuertit simplr in ꝑticularẽ negatiuã: bñ eñ seqtur: ꝗdã hõ nõ ẽ lapis: ergo quidã lapis ñ ẽ homo: ergo vniuersalis cõuertitur ꝓ accidens in ipam. Rꝰ ꝙ illa ꝑña tenet ratiõe materie ꝛ non gratia formę. Añ non valet in alijs termīs. Hõ eñ sequitur: quoddam aīal non est homo: ergo quidã hõ non est animal.

De conuersione.

Circa cõuersionẽ ꝓpositionuz nõ quãtarũ etiã ꝓpositionum exceptiuarum reduplicatiuarum et exclusiuarũ ꝑt oriri difficultas. Vbi sciẽdũ ꝙ ꝓpões exceptiue dicũtur ille in ꝗbꝰ ponit ꝑter: nisi: ꝛ conmiles: vt oĩs hõ ꝑter sor. currit: equalet isti: oĩs hõ aliꝰ a sorte currit: ꝛ ꝙuertit ī hãc: quoddã currẽs ẽ hõ aliꝰ a sorte: vł quoddã currẽs qõ nõ ẽ sor. ẽ hõ. Ꝓpositões ẋo reduplicatiue oñr ille in ꝗbus ponũt ille ocões ꝗ ꝗntũ: vt fm ꝙ ꝛ ꝓsiles reduplicatiue sũpte. Vbi sciẽduz fm Sco. 3. q. quolibe. ꝙ reduplicatõ ꝑt sumi dupliciter. s. reduplicatiue ꝛ specificatiue: reduplicatiue ꝗdez sumit qñ notat terminũ sibi additũ eẽ cãm ꝑcisam inhẽrẽtie ꝑdicati ad subm: vt ista: hõ inꝗntũ rõnalis ẽ risibił denotat ꝙ rõnalitas est cã ꝑcisa risibilitatis. Añ equalet isti: hõ qz rõnalẽ risibilis: ꝛ ꝙuertit in istã: aliquid ꝙ inꝗntũ rõale ẽ risibile ẽ homo. Specificatiue sumit qñ nõ notat talem ꝑcisionẽ causę: sz denotat ꝑdicatũ nõre pugre subo ꝓsignificato sb tłi rõe: vt hõ inꝗntũ rõnalẽ albꝰ ly in ꝗntũ specificat ꝙ hõi cõsignificato sub rõe rõalitatis ñ repugnat albedo: est autem bona consequentia a reduplicatiua ad suam precidentem. Vnde bene sequitur: omnis homo inquantum ratiõalis est risibilis: ergo omnis homo est risibilis.

Propões aũt exclusiue sũt ille i quibus ponũtur iste dctões: tãtũ: ſolũ: et cõsimiles exclusiue sumpte. Ũñ hec dictio solus põt capi dupliciter: vno mõ cathegorematice: ⁊ tũc tñ valet sicut solitari⁹: vñ sol⁹ sortes currit: eq̃alet isti sortes solitarius seu alteri ĩ ullo loco nõ ꝺſſociat⁹ currit: ⁊ sic nõ ſumitur exclusiue. Eſt em̃ vera etiã posito q̃ alij hoĩes currãt. Si aũt sol⁹ capiat ſincathegorematice: tũc facit ꝓpositõnẽ exclusiuã. Ũñ ista sol⁹ sortes currit habet duas exponentes: Sortes currit: et nullus ali⁹ a sorte currit. Conuertit aũt exclusiua ſcḣm scotũ. 21. diſt. j. ſen. in vniuersalez affirmatiuã de termĩs trãſpoſitj: vt ista tãtũ hõ est risibilis cõuertit in istam: omne risibile est homo: qõ sic ꝓbat: licet ei ista habeat cõmuniter duas exponẽtes: tamẽ intellect⁹ ei⁹ põt ſufficienter exp̃mi p hãc: nullus nõ homo ẽ risibilis: que cõuertit ĩ istã: nullũ risibile est non hõ: ⁊ tũc vltra oñe risibile ẽ hõ: ſcõz illõ ſe cũdi pyrmẽias: Ad negatiuã de pdicato infinito ſequit affirmatiua de pdicato finito. Hoc aũt est verũ de termĩs ſimplic⁹ et ñ cõpoſitj. exẽplũ: si lignũ terminus ſimpler: et lignũ albũ termin⁹ cõpoſit⁹: hñ ſeq̃tur hoc nõ eẽ nõ lignũ: ergo ẽ lignũ. Nõ ãt ſeq̃tur demõſtrato hoĩe vel eq̃: hoc ñ ẽ lignũ ñ albũ: g̃ ẽ lig. al.

Conuersio per cõtrapositionẽ est facere de ſubiecto pdicatũ et ecõuerſo manẽt eadẽ q̃lita⁹ ⁊ q̃n⁹: ſz mutat termĩs finitj ĩ termĩos infinitos. Et hoc mõ cõuertit vniuerſal affirmatiua ⁊ particularis negatiua. vt oñis hõ ẽ aníal. oñe nõ aĩal est nõ hõ: quidã aſin⁹ nõ ẽ lapis: quidã nõ lapis nõ est non aſinus.

Notandum circa illud q̃ hec conuerſio dicitur per contrapositionem. quia in conuertente et conuerſa ponũtur termini ꝓtradcõij. ſ. termin⁹ ſumpt⁹ ſine negatõe: vez terminus finit⁹: ⁊ termin⁹ ſumpt⁹ cũ negatõe id est termin⁹ infinitus. Dicit vlteri⁹ auctor q̃ ex ſigno quod ẽ in ſubicõ ꝓpoſitõnis cõuerſe cum ei⁹ pdicato debz fieri ſubiectũ cõuertẽtis: q̃ habet veritatẽ in cõuerſione ſimplici et p cõtrapoſitionẽ vbi manet eadẽ quãtitas: ⁊ nõ in cõuerſione p accidẽs vbi mutat quãtitas. habet etiã veritatẽ q̃n ꝓpoſitõis cõuerſe est termin⁹ cõis et nõ ſingularj. qz termĩo ſingulari nõ põt addi ſignũ. Est aũtẽ eadez cõuerſio pticularis indefinite et ſinglaris. qz ſicut ſingularj ꝓpono ſuppoſito verificatur: ita particularj ⁊ indefinita. Nõ sic est õ oppoſitõne: qz ſinglaris affirmatiua et negatiua ꝓtradicũt eidẽ aſſeratur et neget de eodẽ ſuppoſito Nõ sic de particularib⁹ et indefinitj. qz ĩ ipis ſubiectũ põt ſuppõere p vno ſuppoſito vel p alio diſiunctiue. De cõuerſionib⁹ aũtẽ ponũtur verſus ſequentes.

Aſſerit a: negat e: ſũt vniuerſaliter ambe.
Aſſerit i: negat o: ſũt pticulariter ambo.
Simpliciter feci: cõuertitur ena p acci.
Aſto p cõtra: ſic fit conuerſio tota.

Sequitur de ꝓpõe ypote.

Ostq̃ auctor determiñauit õ ꝓpoſitõe cathegorica: hic conſequẽter agit de ꝓpõe ypothetica.

Est aũt ꝓpoſitio ypothetica q̃ habet duas cathegoricas tãq̃ ptes ꝑncipales ſui ꝓiũctas. ſ. p aliquã cõiunctionem vel per aliquod aduerbium.

Notãdum vlterius q̃ ſicut in ꝓpoſitõe cathegorica ſubiectum ⁊ pdicatũ ſe habent vt materia. copula vero vt forma: ſic ĩ ypothetica due cathegorice ſe habẽt vt materia et coniũctio ipas coniungẽs vt forma. Si arguat q̃ ꝓpoſitõ ypothetica nõ ſit ꝓpoſitio. qz qõ nõ est vna ꝓpõ nõ est ꝓpoſitõ: ſcõm Arist. li. Elẽcoꝝ: ſed ypothetica est plures cathegorice: g̃ ñ est ꝓpoſitõ. Reſpõſio q̃ ẽ vna ab vnitate cõiũctõis ipas cathegoricas vniẽtis. Dicit aũt ypothetica ab ypos qõ est ſub. ⁊ theſis poſitio. quaſi ſuppoſitiua locutõ. qz vna põitur ſub altera. ſ. posterior ſub prima quam ſequitur. Et dividit ĩ cõditionalem: copulatiuã: ⁊ diſiũctiuaz. De

cãli vero t̃pozali ⁊ locali nõ facit auctoꝛ mẽtionẽ: qꝛ reducũt ad alias: vt videb⁹

Conditionalis eſt illa i qua cõ iungũtur due cathegozice per hãc conꝫiũctionẽ ſi: vt ſi homo mouetur: et illa cathegozica cui immediate ꝓiũgit hec ꝓiũctio ſi: dr̃ añs: ⁊ alia ꝓñs.

Circa quod notãdũ ꝙ ꝓpõ dicit cõditionalis: qꝛ ponit tm̃ cõditionaliter veritatẽ ſui cõſequẽtis et nõ abſolute: vicz ſi añs ſit verũ denotãdo cõſtructionẽ vnius ꝓpoſitionis ad aliã. qꝛ Xo in cãli cõſequẽs infertur ex antecedẽte ꝙ eſt cã eius: vt qꝛ ſol lucet dies eſt: ideo põt reduci ad conditionalem.

Contra hoc arguit dupliciter. Primo ſic: iſta ẽ cõditionalis: ſi aſinus volaret: aſinus haberet alas: cũ nõ ſit copulatiua nec diſiũctiua: ⁊ tm̃ nõ cõiũgũtur due cathegozice: ergo diffinitio ꝓpõis cõditionalis non eſt bñ aſſignata. Item iſta eſt cõditionalis: ſortes currit: ergo ſortes mouet: ⁊ tamẽ nõ cõiungit due cathegozice p notã ꝓditõis ſi. Ad ꝑmã: ꝙ ibi põt eẽ due cathegozice reducẽdo cõiũctias oratiões ad indicatiuas. Ad ſcõm dico: ꝙ licet in illa nõ cõiungãtur due cathegozice per hanc cõiũctionẽ ſi: cõiunguntur tamẽ p aliã ſibi eq̃alẽtẽ. i. p illã cõiunctionez ergo: que denotat illatõez põſ ex añte.

Et notãdũ ꝙ in cõditõnali ẽ bona ꝓña arguẽdo a poſitõe añcedẽtis ad poſitionẽ cõſequẽtis: vel a deſtructõe ꝓntis ad deſtructõnẽ añt⁹.

Copulatiua eſt illa in qua coniungũtur due cathegozice p hãc coniũctionẽ et: vel ꝑ aliã ſibi eq̃alentem: vt ſortes currit: et plato mouetur. Eſt aũt differẽtia inter copulatiuã et de copulato extremo: quia in copulatiua cõiungũtur due cathegozice p hãc cõiunctõnem et: In illa vero q̃ eſt de copulato extremo coniũctio ponit inter ptes ſubiecti vel predicati: vt ſortes eſt albus ⁊ muſicus. Ad copulatiuã reducũtur tẽpozal: et localis. Exẽplũ ꝺ tpali: vt ſortes currit qñ mouet. i. ſortes in aliquo tpe currit et in illo mouet. Exẽplũ de locali: vt ſortes currit vbi mouet: id ẽ ſortes currit in aliquo loco: et in illo mouetur.

Diſiunctiua eſt illa in qua coniungũtur due cathegozice p hãc cõiunctionẽ vel: ſeu p aliã ſibi eq̃alẽtem: vt ſortes currit: vel plato ſcribit.

Circa quod notandũ ꝙ cõiunctio diſiũctiua ⁊ eſt cõiũctio: et eſt diſiũctiua: in q̃tũ eſt cõiũctio cõiũgit voces: in q̃ntũ aũtẽ eſt diſiũctiua: diſiũgit ſignificata.

Notandũ etiã ꝙ cõiunctio diſiunctiua põt poni inter duas ꝓpoſitões: et ſic facit ꝓpõez ypothetícã: vel inter ptes ꝑdicati et ſubiecti: ⁊ ſic ẽ de diſiũcto extremo: vt ſoz. l'pla. c'.

Adveritatẽ conditionalis exigit ꝙ añs nõ poſſit eẽ verũ ſine cõſeq̃nte. Añ oĩs cõditionalis vera eſt necꝛia: qꝛ cõſequens neceſſario ſequit ad añs.

Ad falſitatẽ aũt eius ſufficit ꝙ añs poſſit eſſe verũ ſine cõſequẽte. Unꝺ omnis cõditionalis falſa eſt impoſſibilis Impoſſibile ẽ enĩ ꝙ ſi añs ſit vex ꝙ illud qõ neceſſario ſeq̃tur ad ipm̃ ſit falſũ cũ ex Xo nõ ſeq̃tur niſi vex: ex ſcõo poz

Et notandũ ꝙ duplex ẽ neceſſitas: quedã ẽ neceſſitas cõſequẽtis: et quedã cõſequẽtie. Neceſſitas cõſequẽtis eſt qñ ꝓſequẽs eſt ĩ ſe neceſſariũ: vt hõ ẽ riſibilis. Neceſſitas cõſequẽtie eſt qñ cõſequẽs neccrio ſeq̃t ad añs: licet vtrũq; ſit ꝓtinges ĩ ſe: vt ſi hõ currit: hõ mouet. Et iſta neccitas exigit ad cõditionalẽ nõ aũt ꝓma. vnde cõditionaľ p̃t eẽ neccria: licet tm̃ añs ꝙ põs ſit impoſſibile: vt ſi hõ ẽ aſin⁹: hõ ẽ rudibilis. ꝓma neceſſitas dicit neceſſitas ſimpliciter: ſecunda vero ſcõm quid.

Ad veritatẽ copulatiue exigit vtrãq; ptẽ eẽ verã: vt hõ ẽ aĩal: ⁊ de⁹ ẽ. Cui⁹ cã ẽ: qꝛ tota copulatiua ſe tenet ad modũ toti⁹ integralis: ad cui⁹ poſitõem req̃rit poſitõ cuiuſlibz ptis ꝓncipaľ ei⁹.

Ad falsitatē eius sufficit vnam ptē eē falsā: sicut destructio ptis p̄ncipalis arguit destructionē totiꝰ: vt si pariēs nō sit: nec domꝰ est. Ex p̄dictis patet q̄ a tota copulatiua ad quālibet eiꝰ partem est bona consequentia.

Adveritatē disiunctiue sufficit alterā ptē eē verā: se eīm hz ad momᵐ totius vlis: ad cuiꝰ positionē sufficit positio vniꝰ ptis eius subiūctiue: vt ad positionē aīalis sufficit positō homīs vl' eq̄.

Ad falsitatē eiꝰ oportet vtrā q̄ partē eē falsā: cū enī ad ℞itatē eiꝰ sufficē veritas vniꝰ ptis: oportet ad hoc q̄ sit falsa q̄ vtraq̄ pars eius sit falsa.

Seq̄tur de equipollētijs.

Circa quod est notanndum q̄ Equipollētia ē eq̄alē tia duarū ꝓpositionū in q̄litate et quātitate: ℞itate ⁊ falsitate mediāte signo p̄ aduētū negatōis Et dr̄ de eq̄polleo es: qō idē ē q̄ eq̄aleo: es: et ponūtur tres regule. quarum

Prima regl'a ē: Si alicui sig̃ tā vl' q̄ pticl'ari p̄ponat neꝰ: eq̄pollet suo p̄dictorio. i. ꝓpōes q̄ pus erāt p̄dictorie eq̄pollebūt: vt iste sūt cōtradictorie: omnis hō currit: ⁊ q̄daz hō nō cur: p̄ponat negatio vni eaꝝ eq̄pollebūt: vt nō oēs hō currit eq̄pollet hui⁹: q̄dā hō nō cur. Causa huiꝰ regule ē. q̄ negatio negās est tal'nature: q̄ q̄cq̄d pꝰ se inuenit destruit: ⁊ eiꝰ oppositū ponit. Añ negat q̄litatē et q̄ntitatē. Si enī inueniat ꝓpositionē vniuersalē: facit iꝑam pticularē ⁊ ecōuerso. Si inueniat ꝓpōnem affirmatiuā: facit eā negatiuā ⁊ ecōuerso. et sic negatio p̄posita signo facit ꝓpōnes ꝓius repugnātes in qualitate ⁊ q̄ntitate eē eiusdē q̄litatis ⁊ q̄ntitatis. ⁊ sic facit ꝓpōes q̄ pus erāt cōtradictorie eq̄pollere. Ex p̄dictis patet q̄ due negatōes eq̄ualēt vni affirmatōi. Negatō enī negās vnū oppoᵐ ex p̄ñti pōit aliū: et sic negatio negās negat ōez ex p̄ñti pōit affirmationē. nō sic aūt ē ꝺ duabꝰ affirmatōibꝰ: natura enī affirmatōis nō ē destruere sz ponere. ⁊ ideo affirmatō addita affirmationi iꝑam fortificat. q̄ due affirmatōes nō eq̄alent vni negatōni: sicut due negationes vni affirmationi.

Contra p̄dicta arguit̄ et videt̄ q̄ negatio nō debeat addi signo: q̄ aduerbiū hz determīare ℞bū: sz negatio ē aduerbiū: g̃ oz determīare ℞bū ⁊ nō signū. Probat̄ maiꝰ q̄ ꝑscianꝰ dicēte: q̄ aduerbiū ē vi ℞bi adiectīm. R°. q̄ aduerbiū p̄mo et p̄ se hz determīare verbū: secūdo aūt et ex cōsequēti p̄t determīare nomē: ⁊ sic p̄t addi signo. Si arguit̄ p̄ arist. p̄mo pyerme. dicēte: q̄ negatio nō oz addi signo. Dico q̄ loq̄tur de negatōe infinitāte: et nō de negatōne negante: q̄ vicz signum non est infinitabile cum per se nihil significet.

Secunda regula talis est: q̄ si alicui signo vniuersali postponat negatio: eq̄pollet suo cōtrario. i. facit ꝓpōes q̄ pus erāt ꝓtrarie eq̄pollere: vt iste sūt p̄rie: oīs hō currit: ⁊ nullꝰ hō cur. postponat negatō subicō vni illaꝝ eq̄pollebūt: vt oīs hō ñ currit: et nul. hō cur. eq̄pollēt. Cā hꝰ regl'e ē: q̄ ꝓtrarie sūt eiusdē q̄litatis: ⁊ dr̄ūt solū i q̄litate. Negatio igit̄ postposita subō ñ mutat q̄litatē cū ñ agat añ se. q̄ ℞o cadit supra copulā: mutat q̄litatē: et sic sūt eiusdē q̄litatis ⁊ p̄ oñs eq̄pollēt. Sz p̄ hꝰ arguit̄ sic ī istis: oīne currēs mouet: ⁊ nl'. ñ cur. morꝰ: est negꝰ postposita sigꝰ vl': ⁊ tū ñ eq̄pollēt: cū p̄ma sit ℞a: et sc̄da falsa. R°. q̄ negatō oz poni pꝰ sigm. i. pꝰ subm q̄ꝰ p̄ sigm denotat vt cadat sup̄ copulā: ñ sic est ī ꝓpōsito. q̄ illa negꝰ ñ q̄ p̄cedit ly currēs solū cadit sup̄ ēnimq̄ ifinitat.

Tercia regl'a ē: si alicui sig̃ vl' ⁊ pticl'ari p̄ponat ⁊ postpōat neꝰ: eq̄pollet suo subalt°. i. facit ꝓpōes q̄ pꝰ erāt subalt eq̄pollerē. vt iste sūt subalt oīs hō cr: ⁊ q̄dā hō cr: p̄ pōat ⁊ postpōat neꝰ subiº vniꝰ illaꝝ eq̄pollebūt: vt ñ oīs hō ñ cr: eq̄pollet huic: q̄dā hō cr. Cā hꝰ rle ē: q̄ subalt eē eiusdē q̄litatis ⁊ diuerse q̄ntitatis. q̄ ig

vna negatio negat alia: remanet eadē q̄litas. Negatio aūt p̄cedēs signū mutat q̄ntitatē: et sic equipollēt cū sint eiusdē qualitat; et q̄ntitatis. De eq̄pollētijs subcōtrariarū nō dat aliq̄ regula. q: satis ē euidēs: q̄ si postpōat negatio subiecto ptic ularꝫ affirmatiue eq̄pollebit p ticulari negatiue: seu erit idez cum ipa. Et p̄mis̄ infert auctor q̄rtā rl'am q̄ tal'ē

Si duo signa vniuſalia negatia ponātur ī eadē locutōe: vnū a pte subiecti: et aliꝰ a pte p̄dicati: p̄muz eq̄pollet suo ꝓtrario: ⁊ secūdū eq̄pollet suo cōtradcōrio: cuiꝰ causa ē: q: negatō secūdi signi postpōitur p̄mo signo: ⁊ si: facit ipz eq̄pollere suo cōtrario p secūdā regulā: ⁊ negatō p̄mi signi p̄ poīt secūdo signo: et sic p p̄mā regulā facit ipm eq̄pollere suo contradictorio. Unde nihil est nihil tantum valet sīc quodlibet est aliquid.

Contra hoc ita pōt argui: hec ē negatiua: nihil ē nihil: cū vna sola negatio p̄cedat copulā: alia aūt est affirmatiua: ḡ nō equipollēt. Respōsio q̄ licet negatō inclusa ī secūdo nihil seq̄tur copulā scōm sitū terminoꝝ: tamē intelligī p̄cedere q̄tū ad sensū ozōis: vñ secūdū nihil debet expōi p nō ⁊ p aliq̄d: et ē sensus: nihil ē nihil .i. nihil nō ē aliq̄d. Poīt aūt secūda a pte p̄dicati eo q̄ includit ī se terminū sue distributōis qō ē p̄dicatū eiusdē ppōis. Ad hoc cōfert illud secūdi pyermenias: q̄ scz ad negati uā de p̄dicato īfinito sequit affirmatiua de p̄dicato finito. De eq̄pollētijs sē Xſ? Pōe ꝓtra dic: p? ꝓra: p postq̄ suba ē. Nō oīs q̄dā nō: oīs non quasi nullus. Nō null? quidā: sed nullus ñ valet oīs. Nō a'ter neuter: neuter ñ pēsat' vtrūq̄. Nō aliq̄s nullus nō q̄dā nō valet oīs.

De ppōnibus modalibus.

Modus est adiacens. ⁊c.

Postq̄ auctor determiauit d̄ p positiōnibus de ineſſe: hic cōsequenter determinat de modalibus.

Circa quod notandū q̄ propositōes d̄ ineſſe dicunttur ille q̄ sūt de simplici inherētia p̄dicati ad subiectū: in quibus vicz p̄dicatū simpliciter dicitur d̄ subiecto absq̄ aliquo mō: vt hō est aīal. Modales vero dicūtur ille q̄ sūt d̄ inherētia modificata seu determiata p aliquē mōz: vt hō necrio ē aīal: p quā denotat aīalitatē ñ solū ieſſe hoī: sz etiā d̄ necitate.

Item notādū q̄ modꝰ sumit multiplicit. Aliq̄n ei sumit p manerie vl' mēsura vel tpamēto. Sumit etiā p ordiatōne duaꝝ ppōnū: vt ī syllis habet. Sumit etiā put est accidēs Xbi: vt indicatiuꝰ, modꝰ. In ppo sito aūt sumit p determiatōe: et sic modus ē determiatio adiacēs rei determiabli: vt cū dr: hō albꝰ: ly albꝰ est q̄dā modus determinās ly hō ad stādū p hōmibus albis: importāsq̄ albedinē adiacēs seu iherētē hoī. Et ponit hic determiatio tāq̄ genꝰ ad determiatōnē factā per inferꝰ additū superiori: vt dicēdo aīal homo: et p adiectiuū seu p modū. Et iō ponitur adiacēs rei tāq̄ ornā. q: ḡ modus ē determiatio adiacēs rei determiabili: modus est determiatio facta p adiectiuū: ita q̄ ī ppōsito modus ⁊ adiectiuuz sumūtur p eodē. Est aūt duplex adiectiuū: quoddā nomiſ: vt albus niger: ⁊ quoddā verbi: vt bñ male. Scōm enī Prisciānū aduerbiū est vt Xbi adiectīm: q: scz vim Xbi determiat: Sic duplex ē modus: vnus nomiāl' qui fit p adiectīm noīs: alius aduerbialis q̄ fit p adiectīm verbi. qui potest dici aduerbiāl': q: ē aduerbiū: et Xbalis q: determinat verbuz.

Notandū insuper q̄ Xbū designat cōpōnem p̄dicati cū subiecō. ītē ipam rē importatā p Xbū significat. sicut curro significat cursū. Cōnotat et tēpus ⁊ modum: sicut curro ē p̄ntis tpis et indicatī modi: et scōm hoc ponit auctor quattuor modos Xbales: quidam eñ aduerbialiter determinat verbum gratia cōpositionis: vt illa sex: necessario: cōtingens: possibiliter: impossibiliter: vero ⁊ falso. Cū enī dicit homo currit: necessario significat

ꝙ compositio cursus cum homĩe sit ne-
cessaria. De istis aũt est pñs intentio qꝫ
sola illa faciunt ꝓpõnem modalẽ. Alia
determinãt verbũ g. atia rei verbi: vt cũ
dicitur homo currit velociter: denotaẽ:
ꝙ cursus homĩs sit velox: non autẽ ipa
compositõ. Alia determinãt verbũ rati-
one tẽporis: vt aduerbia tẽporalia. alia
rõe mõi: vt aduerbia optãdi ꝫ hortãdi.

Circa quod notãdũ ꝙ alia ad-
uerbia õ q̃
bus non fit hic mentio reducũtur ad ali
quod ꝓdictoꝝ: vt aduerbia loci ꝫ nume
ri cõtinẽtur sub aduerbijs determinãti-
bus verbũ gratia rei ℞bi: vt cũ dicitur:
sortes currit bis: ly bis nõ determinat
verbũ gratia numeri singularis qui est
modus significãdi verbi: sꝫ gra rei ver-
bi importate ꝑ verbum. s. ipius cursus.

Si quer̃ quare nõ ponũtur aduer
bia determinãtia verbũ
gra figure generis ꝫ ceteroꝝ accidẽtiũ:
sicut ponũtur rõne mõi et temporis?
℟. ꝙ cetera accidẽtia queniũt alijs a
verbo: nec sũt ei ita ꝑpa sicut tempus ꝫ
modus. Sumũtur aũt illi sex modi qñ-
q̃ nomialiter: vt possibile: impossibl̃e:
necessariũ et cõtingẽs: veꝝ et falsũ. Alli
qñ aduerbialiter: vt possibiliter: impossi
bilr: ptingẽter: ꝫ necessario: ℞o ꝫ falso.

Einde determinat auctor quid
õ sit ꝓpositio modalis: dicens: ꝙ

Propositio modalis ẽ il
la que determinaẽ aliquo istoꝝ ser mo-
doꝝ: vt possibile est sortẽ cur. necesse ẽ
sortem currere. ꝫ sic de alijs.

Circa quod notãdũ ꝙ ꝓpositõ
modalis ꝑt
sumi large et stricte. si sumaẽ large: tũc
quelibet ꝓpositio põt dici modalis in q̃
ponit modus determinãs componem:
ꝫ sic ꝓpositiones in quibus ponit verũ
ꝫ falsũ dicũtur esse modales. Stricte ãt
sumpta ꝓpositio modalis exigit ꝙ non
solum i ea ponaẽ mod⁹ determinãs cõ-
positionẽ: sed tales mõi sc̃m quos põt
sumi oppõ sc̃m quattuoꝝ genera oppo
sitionũ: varijq̃ modi cõsequẽtiarũ per
subalternationẽ et negationis appõez:
vt in sequẽtibus videbitur. Et sic tantũ
isti quattuoꝝ mõi possibile: impossibile:
contingẽs et necessariũ faciũt ꝓpõnem
modalem. In alijs aũt nõ sic sumiẽ op-
positio et cõsequẽtia a ꝑte mõi: sed hñ a
ꝑte dicti: sicut in illis de inesse. Ocham
tamẽ põit plures alios modos sc̃m q̃s
pñt sumi oppões et cõseq̃ntie: vt scibile
demõstrabile dubitabile indemõstrabi-
le opinabile inopinabile: et sic de mult⁹
alijs de quibus aristo. breuitati studẽs:
nõ fecit mẽtionem. qꝝ ex his' que õ istis
quattuoꝝ dicũtur põt concipi quid sit di-
cendũ de alijs non famosis. ¶ Diuidit
ergo auctor ꝓpõem cathegoricam in ꝑ
positionẽ modalem ꝫ in ꝓpõem de in-
esse. Dicit etiã ꝙ in modalibus verbuꝫ
debet subici: modus autẽ predicari.

Circa quod notãdũ ꝙ ꝑ ℞bũ i
telligit ver
bum infinitiui modi cũ actõ: qõ etiam
vocaẽ dictũ: quod quidẽ debet subici:
modus aũt ꝓdicari: non quãtum ad sitũ
terminoꝝ: vt patet in exemplis auctor⁹
positis: in q̃bus sepe modus a ꝑte subie
cti ponitur. Nõ accipitur itaq̃ subici in
ꝓposito ꝑ subiecto ꝓpositõnis: sed pro
ratione determinabilis. Dictũ enĩ affir-
matiuũ vel negatiuũ qõ ab aristo. dicit:
esse vel nõ esse est determinabile. Mo-
dus aũt est determiatio ipm dcm̃ deter-
minans: et sic esse et nõ esse dicũtur sub
iectiones et modi appositiones.

Notandũ insuꝑ ꝙ ꝓpõ modal' po
test capi dupliciter: vel
in sensu composito: vel in sensu diuiso.
vt ista: possibile ẽ sedẽtẽ ambulare. vel
ista. sedẽs potest ambulare. In sensu eẽ
cõpositõis ꝑ se extremũ est hõ vel ꝑso-
na sedẽs cõsideratus sub illa determia
tiõe sedẽs. Et ille sensus est fals⁹. quia
tũc idẽ posset esse simul sedens ꝫ ambu-
lãs. In sensu enĩ diuisiõis sũt due cathe
gorice: ꝫ ĩ vna cathegorica enũciatur õ
ꝑsona aliqua esse sedẽs: ꝫ in alia posse
ambulare: ꝫ illa duo sunt vera de eodeꝫ
subiecto. vt sortes est sedens: et sortes
potest ambulare: non tamen ita ꝙ sunt

esse pñt opposita. Unde sensus est q̄ ille qui ẽ sedẽs habet potẽtiã ad ambulãdũ. Hoc mõ exponit a Scoto: illa p̃destinatus põt damnari. dist. 40. p̀. sen. que in sensu composito est falsa.: ⁊ in sensu diuiso vera: vt ibidẽ diffuse declarat.

¶ Tractat cõsequẽter auctor de qualitate modalium. Circa quod dicit q̄ quilibet modus facit quattuor ꝓpositiones modales: vt iste modus possibile si sumatur sine negatõne lata ad modum et ad verbum infinitum erit ꝓpositio affirmatiua tam de dicto q̄ de modo: vt sortem currere est possibile. Si vero negatio sumat tm̃ ante verbum infinitiui modi erit negatiua de dicto: vt sortem non currere est possibile. Si ℞o negatõ pre ponit tm̃ ad modũ erit negatiua ỽ mõ. vt sortem currere nõ est possi. Si vero negatio preponatur vtriq; erit negatiua tam de dicto q̄ de modo: vt sortẽ nõ currere nõ est possibile.

Notandũ circa illõ q̄ licet illa modalis possit dici negatiua in qua dictũ negatur ſm Arist. in libro ꝓior: p̃ncipaliter tamẽ dicit negatiua ex pte mõi negati a q̄ ipa ꝓpõ dr̃ modal

Notandũ vero de q̃ntitate ipaꝝ: q̄ licet ex parte dicti põt sumi q̃ntitas: sicut in ill de inesse: Ex pte aũt mõi necesse se habet sicut omnis: et possibile vel contingens. sicut quidã. Unde sicut ad omnis sequitur quidaz: q̄ legẽ subalternaz: sic ad necesse sequit possibile: Impossibile aũt se habet sicut nullus et possibile: non sicut quidã non Uñ sicut ad nullus sequit quidam nõ: sic ad impossibile sequitur possibile nõ: vt ad istam: impossibile est sortẽ currer: sequit ista: possibile est sortẽ nõ currer. ℞opões igit de necessario ⁊ impossibili sunt vles ex pte modi: ꝓpositões ℞o de possibili et ꝓtingẽti sũt ꝓticlares

Sciendũ q̄ ꝓtingens põt sumi mltipliciter: vt patet p Arſ. in ꝓmo li. posterioꝝ. Uno mõ ꝓtingens sumit p possibili: vt in ꝓposito: ⁊ tale põt dici cõtingẽs altũ seu superius. q; ẽ quasi genus ad alia ꝓtingentia: ⁊ tle cõtingẽs opponit impossibili ⁊ nõ necessario. Uñ tale ꝓtingẽs vel possibile dicit cui nõ repugnat eẽ: ⁊ diuidit in ꝓtingẽs necessariũ: vt oẽm hoẽm ꝓtingit eẽ animal: ⁊ in ꝓtingẽs nõ necessariũ: qõ potest dici cõtingẽs ad vtrunq;: vt hoẽm ꝓtingit ambulare: ⁊ tale nec est necessarium nec impossible. Et subdiuidit cõtingens natum: ⁊ cõtingens infinitum. Dicit aũt cõtingens natum qõ magis se habet ad eẽ q̄ ad nõ eẽ: tñ impediri põt vt hominẽ canescere in senectute: quod põt impediri: vel q; nõ erit senex: vl etiam ꝙa si sit senex poterit nõ canescere. Cõtingens ℞o infinitũ est qõ nõ magis se hz ad eẽ q̄ ad ñ eẽ: vt hoẽm ambulãr.

De consequentijs.

Arũ cñi ꝓpositõnũ.

Hic cõsequẽter auctor determinat de consequẽtijs ⁊ equipollentijs modaliũ. Dicũtur aũt eq̃pollẽt ⁊ ꝓñe: q; vna sequit ad aliã et de his ponũtur quattuor regule.

℞o cuius euidentia notãdũ q̄ per attribui intelligit affirmari: p remoueri intelligit negari. dictũ etiã affirmatiuũ dicitur eẽ ℞bum infinitiuum sumptũ cũ accusatiuo sine negatõne: vt sortem currere vel eẽ currentem: ⁊ dcm negatiuũ dicitur nõ eẽ: vt sortem ñ curr. vel nõ eẽ currentem.

Item notandũ q̄ iste quatuor regule: ⁊ p cõsequns tota figura sciri pñt per has quattuor dictiões: amabimus: edentuli: illiace: purpurea. ꝑma defuit ꝑme regule: secũda secũde: tercia tercie: quarta quarte. Et sunt in qualibet dictõne quattuor vocales seruientes quattuor ꝓbus cuiuslibet regule: ita q̄ p ꝑmã intelligit prima ꝓpositio: p secũdam secũda: p terciã tercia: p quartam quarta. Item p a intelligitur q̄ propositio intellecta p illã vocalẽ ẽ affirmatiua tã de dcõ q̄ ỽ mõ: p v negatiua tã de dcõ q̄ de mõ: p e negatiua de dicto: per i negatiua de modo.

uersus. Destruit v totum: sed a confirmat vtrunq;. Destruit e dictum: denegat iq; mõm. His pmiss rle sũt euidẽs

Prima regula talis est: cuicunq; dicto affirmato attribuit possibile: ei dẽ attribuitur contingens: t ab eodem remouetur impossibile: t ab eius cõtradictorio oppositio remouetur necesse: vt possibile ẽ sortem currere: ergo contingẽs est sortem currere. q: possibile t cõtingẽs in ꝓposito sumũtur ꝑ eodez. Et vt vltra sequitur: non impossibile ẽ sortem currere. Cũ enĩ possibile et impossibile cõtradicãt: sicut nullus t quidam: eãpollebũt tñ ꝓponẽdo negatõ ẽ vni illoz iuxta regulas equipollentiarũ. Bñ ergo sequitur: possibile ẽ soz. cur. ergo nõ impossibile est soz. cur. Et vlteri9 seq̃tur: nõ necesse est sortẽ nõ currere. Qz̃ ex hoc patet q: necẽ t possibile opponũtur subalterne: sicut oñis t quidam. Equipollebũt ergo ꝓponẽdo et postponendo ſm regulas equipollentiaꝝ. Et sic possibile est sortem currere t non necesse ẽ sortem nõ currere: equipollent.

Secũda regula talis est: cuicũq; dicto negato attribuitur possibile: eidem attribuit cõtingens: ab eodem remouetur impossibile: et ab eius cõtradictorio oppositio remouet necesse: vt possibile est nõ eẽ: cõtingens ẽ nõ eẽ: ñ impossibile ẽ nõ eẽ: non necesse ẽ eẽ. Ista regula de consequẽtibus potest patere per ea que dicta sũt ꝓponendo t postponẽdo negatões modis: sicut fit in signis ſm reglas equipollentiaruz: t ista applicatio magis valet ponẽdo moduz a parte subiecti q̃ a pte ꝑdicati ſm conformitatem ad signa.

Tercia regula est: a quocunq; dicto affirmato remouetur possibile: ab eodẽ remouet ꝓtingens: eidẽ attribuit impossibile: et eius ꝓtradictorio oppositio attribuit necesse: vt nõ possibile ẽ eẽ. nõ ꝓtingẽs est eẽ: ipossi9 ẽ eẽ: ncẽe ẽ ñ eẽ.

Quarta regula ẽ ista: a quocũq; dicto negato remouet possible: ab eodem remouetur cõtingens: eidẽ attribuitur impossibile: t eius ꝓtradictorio oppositio attribuitur necesse. Exẽplum: vt nõ possibile ẽ nõ eẽ: nõ ꝓtingẽs est ñ eẽ: impossibile ẽ non eẽ: ncẽe est eẽ.

Et sciendũ q̃ oñes ꝓpões q̃ sunt ĩ prima linea equipollent ꝑ primã regulam: et que in secunda per secundam: et que in tercia ꝑ terciam: et que in q̃rta ꝑ quartam.

Circa quod notanduz q̃ in figura sequenti sunt quattuor linee circulares: t est hec figura composita ad similitudinẽ figure propositionũ de inesse: vt pateat oppositio modaliũ ꝑ conformitatem ad illas de inesse: ita q̃ in ꝑma linea superiori ponũtur vniuersales affirmatiue: ĩ secũda vniuersales negatiue: in ꝑma xo linea inferiori ponũtur ꝑticulares affirmatiue: in secũda ꝑticulares negatiue. prima aũt linea ĩ ꝓposito oꝝ ꝑma linea inferior. q: ĩ ea ponũtur ꝓpões ꝑme regule. secũda xo linea est secũda inferior q: in ea ponũtur ꝓpões secũde regule. tercia xo linea dicit secũda superior: q: ĩ ea ponũtur ꝓpões tercie regule. t quarta linea dicit ꝑma superior. q: in ea ponũtur ꝓpões quarte regule. Notificat insuꝑ auctor eãpollẽtias modaliũ ꝑ vnaz aliam regulam trimembrem dicens: q̃

oẽs ꝓpões de possibili t ipossibili eãpollẽt xbo silr se hñte: mõ autẽ dissilr. t itelligit ꝑ xbũ ipm x̃m infinitũ mõi q̃ silr se hz q̃ĩ vtraq; affirmat: t ĩ vtraq; negat. Dissilr se hz q̃ affirmatur ĩ vna t negat ĩ alia: t idẽ dicẽm ẽ mõ. Cã h9 ꝑme ꝑtis regule ẽ: q: possi9 t ipossi9 ꝺdicũt: sicut q̃dã t null9. Sicut ꝫ ꝓponẽdo negatõnem sig̃ ꝺdictorie eãpollẽt ĩ illis de ineẽ ꝑ ꝑmã regulã equipollãtiaꝝ: sic ĩ ꝓponẽdo mõ. Negat enĩ quãtitas t q̃litas cũ negatõ cadat supra modũ et sup copulã ꝑncipaliẽ vnientez mõ dictũ. vñ iste eãpollẽt: possi9 est eẽ: ñ ipossibile ẽ eẽ. Secũda ps h9 regle ẽ q̃

oẽs ꝓpões ꝺ ipossibili t necessario equipollẽt modo similiẽ se habẽte t xbo dissimiliẽ. Unde iste eãpollẽt im

possibile ẽ esse· necesse est nõ esse: cuius causa ẽ. qz necesse ꝛ impossibile cõtrariãtur: sicut oñis ꝛ null⁹. sicut ergo ꝑ secũdã regulã eq̃pollentiaꝝ negatio postposita facit eq̃pollere cõtrarias in illis de inesse: sicut in istis negatio postposita ad verbum infinitiui mõi: cum neget solã qualitatẽ dicti: nõ aũt negat quantitatẽ mõi: cũ actus eius terminet in ipsa cõpõe ptiũ dicti: nec trãseat vsz ad mo^m

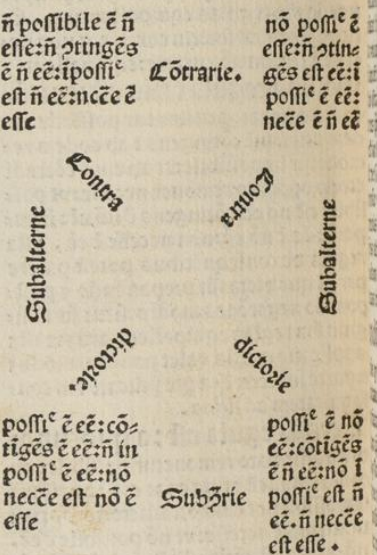
Tercia ps huius regule est: ꝙ oñes ꝓpositõnes de possibili et necessario equipollent mõ et verbo dissimiliꝝ se habẽtibus. Cuius causa est. qz necesse et possibile se hñt subalterne: sic omnis et quidã. sicut ergo ꝑponẽdo ꝛ postponẽdo negationẽ subalterne eq̃pollẽt in illis de inesse per terciã regulã equipollentiarũ sic in ꝓposito. Vñ iste equipollẽt: possibile ẽesse: nõ necce ẽ nõ ee.

De oppositõe modaliũ.

Deinde agit auctor de oppositõe modaliũ ex pte modi: dicens ꝙ

Propositõnum modaliũ alique sũt cõtrarie: aliq̃ subcõtrarie: alique ꝓtradictorie: ꝛ alique subalterne. Quart⁹ ordo ꝛ tercius ꝓtrariãtur: scz: ꝓpositionis ordinate in tercia ꝛ i quarta linea. vt patet ꝑ hũc ℞sum. Terci⁹ est q̃rto semp ꝓtrarius ordo. Hoc patet sic: qz vniuersal' affirmatiua ꝛ vlis negatiua ꝓtrariãtur. Oñes aũt ꝓpões quarti ordinis sũt vniuersales affirmatiue ỏ mõ. Equalet eñ isti necesse ẽ esse: ꝛ omnes de tercio ordie sunt vles negatiue. Vñ eq̃alẽt isti: impossibile est ee: ꝛ sic cõtrariãtur. Prim⁹ aũt ordo ꝛ secũdus subcõtrariãtur. Vñ ℞s⁹. Sit etiã linea subcõtraria ꝑma secũde. hoc mõ patet: qz ptcularis affirmatiua et ptcular' negatiua subcõtrariãtur. Oñes aũt ꝓpositiones ꝑmi ordinis sũt ptculares affirmatiue. vnde equiualent isti: possibile ẽ esse: ꝛ oẽs secũdi ordis sũt ptclares negatiue: vñ eq̃alẽt isti: possibl'e ẽ nõ ee. qz subcõtrariãtur. Itẽ ꝑm⁹ contradicit tercio. se enĩ habẽt sicut ptcularis affirmatiua ꝛ vniuersalis negatiua. secũd⁹ etiã cõtradicit q̃rto cũ se habeãt vt ptcularis negatiua et vniuersalis affirmatiua. Unde versus. Tercius est primo cõtradictorius ordo. Pugnat cũ quarto cõtradicendo scõo. Itẽ prima linea subalternatur 4ᵃ. habent eñ se sicut ptcularis affirmatiua ꝛ vlis affirmatiua: ꝛ secũda subalternatur tercie: cũ ꝓpões posite in tercia sint vniuersales negatiue. Vñ versus. Prima subest quarte vice ptcularis habens se. Hac habet ad seriem se lege secunda sequentem.

Et notandum ꝙ licet contingens sequat ad necesse ꝓut contingens cõuertit cũ possibile: ꝛ ẽ superius ad necesse: sicut aial sequit ad hoẽm: accipiẽdo tamẽ cõtingens ꝓ illo quod põt nõ esse nõ sequit ad necesse immo sibi repugnat. Hec de modalib⁹.

De predicabilibus siue vniuersalibus.

Predicabile sumit. &c.

Hic auctor incipit agere de predicabilibus siue vlibus. Ad cuius euidentiã diuidit ipm predicabile in predicabile ꝑpe sumptũ & cõmuniter. Predicabile ꝑpe sumptũ est aptum natum dici de plurib⁹ vniuoce. Predicabile vero cõmuniter sumptum est qõ de vno solo vel de plurib⁹ predicatur. De predicabili ño ꝑpe sumpto est p̃ sens intentio: qõ est idem q vniuersale fm rem: differẽs tamẽ fm rationẽ. Ratio eñ predicabilis sumitur ab hoc q est dici de pluribus. Ratio ño vniuersalis p hoc qõ est eẽ in mltis. vle enĩ dicit qõ est aptũ natũ eẽ in pluribus. Pro quo notãdũ q vniuersale cũ sit vnũ conceptũ pot capi dupliciter. vno mõ p se significato qõ est vniuersalitas et secũda intentio: que scz est quedã relatio rationis in predicabili ad illud de quo est predicabile: & hunc respectũ rationis significat hoc nomẽ vniuersale in cõcreto: sicut vniuersalitas in abstracto. Alio mõ sumit vniuersale p illo qõ denominat ab ista intentõne vlitatis: que est aliqua res ꝓme intentõis. Et sic ipa natura q̃ est in singulari dicit vle: quatinus nõ est de se hec. Qõ autẽ hic dicit de hoc termino vniuersale: pt sil'r dici de alijs terminis secũde intẽtõnis fingendo etiã ipis abstracta: vt genus significat secundam intentionẽ in concreto: & generalitas in abstracto: & sic de alijs.

Notandũ insup q licet ipa natura que est in aliquo singlari sit ita eois q sibi nõ repugnat esse ĩ alia singularitate q̃tũ ẽ de se: licet sibi repugnet: vt facta ꝑpa isti p indiuiduale differentiam ipam cõtrahentẽ: nõ tñ ita cõmunis q sit in potentia ꝑpinqua q predicetur de multis actu. Eñ ipa natura licet non sit in re sine singularitate: tamẽ de se nec includit singularitatẽ nec vniuersalitatẽ. Eq̃nitas enĩ fm Auicẽ. est tñ equinitas: nec est vna nec plẽs: hoc est nec includit quãtum est de se vnitatẽ singularitatis: nec pluralitatem vniuersalitatis: hoc tamẽ nõ obstante: cum oñe ens sit vnũ ipa natura habet ꝑpaz vnitatem que ẽ eius passio. Hec est vnitas maioz vnitate vniuersali: & minoz vnitate numerali: qõ sic pot ꝓbari. Similе et equale fundantur sup vnum ex 5. metaph ĩce: sed nllo intellectu exñte est realis similitudo albi ad albuz scõm albedinẽ: ergo aliqua realis vnitas est ꝓmũ fundamentũ hui⁹ rlonis realis. q relatio realis nõ fũd aĩ super ens rationis formaliter. Non est autẽ hec vnitas numeralis: patet: q: hoc albũ & illõ nõ sũt vnũ numero. q nihil vnũ numero est simile sibijpsi: ergo est aliq̃ alia realis vnitas. Itẽ si oñis vnitas realis est numeralis omnis diuersitas realis erit numeralis: Cõsequns ẽ falsũ: ergo & antecedẽs: ꝓbatio ꝓñe. q: vnũ & mlta idẽ & diuersum sũt opposita ex quarto metaphice. Totiẽs aũt dicit vnũ oppositorũ quotiẽs reliquũ: ꝓmo topicoꝝ. Et sic tã tũ differt sor. a pla. q̃tum differũt a brunello: & tũc intellectus nõ pot abstrahere a sorte & platone aliqõ cõmune magis q̃ a sorte et brunello: & tũc quodlibz vniuersale esset purũ figmẽtũ: qõ est absurdum. Cum q̃ ipa natura sit vna vnitate minori q̃ sit vnitas numeralis: sequitur q ipa de se nõ sit singularis. Et sic vniuersale est aliquid in re. Sed ꝫ hoc arguitur tripliciter. Primo sic: Intellectus agens scõm cõmentatorẽ facit vniuersalitatẽ in rebus: q̃ vle nõ est preter opationẽ intellectus. Item scõm Boeciũ de vnitate et vno. Oñe qõ est iõ est qz vnũ numero ẽ: ergo ipa natura de se est singularis. Itẽ Aristo. dicit. 7. metaphisice. q subia cuiuslibet rei est ꝓꝑa rei cuius est et nõ ineſt alteri sed ipa natura est substãtia cuiuslibet rei: ergo nõ est cõmunis sed ꝓꝑia.

Pro responsione ad ista argumenta notãdũ primo q esse ĩ intellectu ꝑt capi dupliciter. Uno modo subiectiue: vt species: actus: et habitus sunt in anima. Alio modo obiectiue et hoc dupliciter. Uno mõ habitualiter: & ꝑ: qñ

ſez ibi p ſpeciē manentē in intellectu in mediate motiuā ad intellectionē. Alio° actualiter et ſecūdario: puta quādo iam actu mouet: et intelligit. Secūdo notā dum q̄ duplex eſt vniuerſale. ſ. in potē tia et in actu. Uniuerſale in potentia eſt ipſa quiditas vel natura que eſt in re cū ſingularitate que eſt in potentia remota ad hoc vt p̄dicetur de multis. Uniuerſa le in actu eſt ipſa quiditas denudata p inte^m agētē a ſingularitate et a conditōi bus ſingularū: que nō ſolum eſt cōmu nis multis: ſed eſt in potentia ꝓpinqua vt p̄dicetur de multis. ſcōm tm̄ Ariſt. p̄mo poſterioꝝ: Ad hoc q̄ aliq̄d ſit vle req̄rit q̄ ſit vnū i mlt̄: t p̄dicet ō mlt̄: t tūc ad cōmentatorem dicētē q̄ intelle ctus facit vniuerſalitatē in rebus: Dico q̄ intelligit q̄ intellectus agens fac̄ de vniuerſali i potētia vle in actu. vt enīz dictū eſt ſecūdo cap̄. p̄me ꝑtis huius li bri. Species in fantaſia nō p̄t mouere inte^m poſſibilē ad cognoſcendū vniuer ſale actu: cum ipam rem repñtet cū con ditionibus ſingularium. Intellect⁹ igit agens cū fantaſmate cauſat ſpeciē intel ligibilem in intellectu poſſibili q̄ repꝛe ſentat ipaz naturā vel quiditatē actu ab ſtractam ab huiuſmōi conditionib⁹ ſin gularium: que licet ſit in re quantū ad id quod eſt: tam? ē obiectiue et habitua liter in intellectu inquātū repſentatur p hmōi ſpeciem. Et q̄n actualiter intelli gitur: tūc ē ibi actualiter: t vt ſic vniuer ſale actu eſt prima intentio et terminus cōmunis impoſitus ab intellectu ad ſi gnificandum ipm obiectum intellectū: t eſt terminus p̄me intentionis: quan do aūt intellectus compat ipm obiectū cognitū ad inferioꝛa: tūc fit illa ſecūda i tentio q̄ dicit vniuerſalitas: que nō eſt aliq̄d i re: ſz tm̄ hz eē i intellcū opante.

Notādū inſup q̄ ipa quiditas vel eſſentia ſic abſtracta p̄ in tellectū p̄t conſiderari dupliciter. Uno° in ſe: nō intelligēdo ſingularitatez: nec illā ſecūdā intentionē que dicit vniuer ſalitas. Et vt ſic cōſideratur a metaphi ſico: et exp̄mitur p diffinitionē: t ē obie ctū intellectus noſtri ꝑ ſtatu illo. Alio modo p̄t cōſiderari inquātū ſubeſt tali intentioni ſecūde: que dicitur vniuerſa litas: t ſic cōſideratur a logico. Logic⁹ enī cōſiderat ſecūdas intentōes appli catas p̄imis in quibus fundātur.

Ad ſecūdū q̄n dicebātur Om̄e quod ē. t ē. poteſt dici q̄ illud habet veritatem de re que p ſe ſubſiſtit. Ipa aūt natura nō ē hmōi: qz ñ exiſtit p ſe ſz i ſinglāri.

Contra hoc arguit: qz vt dicit Boe cius: q̄cq̄d eſt i vno numero eſt vnuz numero: cū g̃ ipa nā ſit i ſinglā ri q̄ē vnū nūero erit vnū nūero. ℞° q̄ q̄cq̄d ē i vno nūero: vt i illo lapiō ē vnū numero: vel p̄mo p ſe vl̄ denomiatiue. p̄mo vt illud p q̄ō vnitas talis cōp̄it huic compoſito. ſ. ipa drītia indiuidual̄ p ſe: vt hic lapis cuius illud quod ē p̄i mo vnū hac vnitate eſt p ſe p̄: denomi natiue tm̄: vt ipa quiditas lapidis q̄ eſt potentialis ad entitatem indiuidualem ipam denominātē. Et ideo q̄ſi de noīe reſpicit actualitatē eius et vnitatē. Si militer iſtud patet in alio ſimili manife ſtatōni. ℞oſſet enī argui ſic. Quicq̄d ē in vno ſpecie: eſt vnū ſpecie: ſed color ē in albedine q̄ eſt vnū ſpecie: ergo ē vnū ſpecie: ergo nō habet vnitatē minorem vnitate ſpeciei: ℞ō ſeq̄tur. vñ color i al bedine eſt vnū ſpecie: nō p ſe nec p̄mo: ſed denominatiue tm̄. Drītia aūt ſpeci fica eſt vna. ℞rimo qz ſibi repugnat p̄i mo diuidi in plura ſpecie. Albedo autē eſt vna ſpecie p ſe: ſed nō p̄imo: qz per aliquid intrinſecuz ſibi. ſ. ipam drītiā. Ad terciū dico q̄ p̄bus non vult dicere q̄ ſba cuiuſlibet rei ſit ꝑpa: ita q̄ ex na tura ſua ſit indiuidua: ſz qz facta ē ꝑpa aliquo cōtrahēte: quo poſito non poteſt ineſſe alteri: licet ſibi nō repugnet ex ſe: q̄ cuz quacūq̄ vnitate ſingulari ponaf. hāc materiā declarat Scotus multiplr tercia diſt. 2. ſen. de hoc ꝛetiā vide p̄mo t ſeptimo metaphiſice.

Iuidit vlterius auctoꝛ predica bile ꝓpꝛie ſumptum ſiue vni

uersale p genus: spēm: drīām: ppriū: t accidēs. ¶ Ad cuius euidētiā sciendū ꝙ ꝑdicabile seu vniuersale sumitur hic p ipa secūda intentōe que dicit vniuersalitas: t est relatio ratōnis causata per intellectū comparantē superius ad inferiora: vt ꝑdicabile de ipis. Quod quidē pōt compari ad ipa dupliciter: scz vt ꝑdicabile de ipis in quid vel in quale. Si in quid: hoc ē dupliciter: vel q: de pluribus differētibus specie: et talis cōparatio dicit genus: vel de plurib⁹ differētibus numero: t talis dicitur spēs. Si in quale: vel eētiale vl accidētale. Si eētiale: sic est drīa. si accidētale: hoc ē dupliciter. q: vel ꝑdicatū habet causā necessariaz in subiecto vel non. si ꝓmū: sic est ꝓpm: si secūdū: sic ē accīs.

Contra hanc diffinitionē arguit̄ dupliciter. ꝓmo nō sic. ¶ Predicabile ꝑdicatū et ꝑdicamētū idē sūt ꝛm rem: ergo nō plura nec paucioza debent esse ꝑdicata t predicamēta ꝙ predicabilia. cōsequens est falsum: q: ponūtur decem ꝑdicamēta: et ꝛtuor predicata tm̄. Itē vnum membrū vnius diuisionis includitur in alio: ergo diuisio nō ē bona. Añs est notum. q: genus includit̄ i specie. Probatur cōsequentia. q: membra diuidētia bone diuisionis nō debēt coincidere adinuicem: sed eē opposita vl disparata. Itē idē est accidēs t genus: ergo nō debet accidēs cōdiuidi contra genus. ꝟsequētia ē nota: t ꝓbatur añs: q: color est genus albedinis t accidens homis. ℟. ad primum ꝙ licet idē ꝛm rem sit ꝑdicabile ꝑdicatum et ꝑdicamētum: tamē differūt scōm rationem. predicabile enī dicitur qō pōt predicari de plurib⁹: predicamentū ℞o sumit̄ p gñe generalissimo: vel ꝓ tota coordinatōne ꝑdicabiliū ꝛm sub t supra t lateraliter. ꝑdicātū vero dicit illud per quod ꝑ terminari vel solui questio dubitabilis vel probleuma: in q̄ scz pōt opponi ad vtrā ꝙ ꝑtē contradictōnis. ℘bus aūt in topicis determinans de syllogismo dialetico docet modū soluēdi huiusmōi dubitationes. Unde ibi ostendit ō aliquo qūo potest sciri ꝙ est gen⁹: t sic ō alijs. ℘ōit igit̄ ibi quattuor ꝑdicata: scz duo in quid: que sūt gen⁹ t diffinitio: t duo in quale: scz ꝓpm t accidēs. q: omnis questio dubitabilis pōt terminari i t solui: respondendo per aliquod istorū: vel ꝓ aliquod reductum ad illa: q: aūt ñ fit questio de indiuiduis: cum de illis non sit scientia sed de speciebus: ideo species nō numeratur inter predicata: cuz in talibus questionibus sit subiectū. Hec de differetia specifica fit mentio ibi. q: idē est iudiciū de illa sicut de specie: potest aūt reduci ad diffinitionē. Differentia autē generica reducit ꝑbus ad genus cū in ipo formaliter includatur. ¶ Ad secūdum dico ꝙ genus et species possūt capi dupliciter. vno mō fundamētaliter: et sic vnū includit̄ in alio: vt animal in homīe. Alio mō sumitur formaliter. pro ipsis secundis intentionibus: et sic sunt intentōes distincte: nec coincidūt. ¶ Ad tercium dico ꝙ licet idem sit genus t accidēs: hoc tm̄ nō respectu eiusdem: est enī genus respectu suoꝝ inferiorum: t accidēs respectu substantie.

De genere.

Genus dicitur triplicit: tē. In ꝓcedēn. auctor determinauit de ꝑdicabili in communi: ℞ cōsequēter incipit determinare de quolibet ipoꝝ in spēali: t ꝓmo de genere ponēdo triplicē eius acceptionez. ¶ Primo modo genus est collectio multorū habētiū quādā cōnexionē ad inuicem t ad vnū ꝓncipiū: t sic gen⁹ dicit̄ ꝓgenies: Et hoc mō illi q̄ descendunt ab eodem auo dicūtur de eodē genere vel parentela. Alio modo sumitur pro principio illius generatōis: t sic genitor vel auus dicit̄ genus: quia est ꝓncipium ꝓductiuū illius progeniei. Locus etiam generatōnis vel patria dicit̄

genus ratione virtutis generatiue ⁊ cõ
seruatiue que est in ipo scõm habitudi-
nẽ vel respectũ quẽ habz ad corpora ce
lestia. Videmus enĩ aliqua aĩalia in
vno loco generari que non generãtur ĩ
alio. Itẽ patet de arboribus plantis et
metallis. Tercio mõ dicitur genus sub
quo ponitur species: et sic sumit in ppo
sito: quod est verũ ĩmediate ad differen
tiam indiuidui quod ponitur sub gene-
re nõ tamẽ ĩmediate. ¶ Et notandum
q licet genus posset alio modo sumi: ta
men due prime acceptiones generis h
enunciantur ppter quandam cõuenien
tiam quam habent cum genere logico.
Sicut enĩ genus primo modo dicit col
lectionẽ multorum: sic genus logicũ di-
cit collectionẽ multarũ specierũ. et sicut
genus secundo modo dictũ est principi
um effectiuum ipsius parentele: sic gen⁹
logicũ est intrinsecum principiũ suaruz
specierum: cum ex ipso et differẽtia con
stituatur species. Genus aũt logicuz sic
diffinitur.

Genus est quod pdicaꝫ de plu ribus differẽtibus specie in eo q quid. et ad interrogationẽ factã per quid re-
spondetur p quod: vt si queratur quid ẽ
homo? respondeur animal.

Circa quod notandũ q ly pre dicaꝫ di cit aptitudinem ⁊ nõ actum: sicut ĩ alijs diffinitionibus.

Notandũ q quid significat eẽnti-
am p modum substãtie: substantie autẽ est substare. s. aliys. ¶ ẽ
go materia subsẽt forme: est enĩ fun-
damentum ⁊ receptaculm formarũ: ⁊ ge-
nus se habet vt materia: ideo conueniẽ
tius respondetur ad interrogationẽ fa-
ctam p quid. Substãtie est etiã p se sta-
re: q igitur genera et species significãt
p modũ p se stantis: ideo in quid ꝓgrue
pdicãtur. Differentie vero in quale: q
se habẽt vt forme: ⁊ significant p modũ
adiacentis: determinãtis ⁊ qualificantz

Notandũ q aliq̃d potest dici ĩ q̃d tripliciter. Uno mõ fm rem et modũ simul: vt genera et species substantie. Secũdo mõ fm rem tm̃: vt differẽtia que dicit p modum qualifica-
tis. Tertio mõ scõm modũ tm̃: vt gene
ra ⁊ species accidentium.

Notandum insuper q genus po-
test sumi vl̃ p ipa se-
cunda intentione que est habitudo vel
cõparatio q̃ditatis pdicabilis ĩ quid de
plurib⁹ differẽtibus specie ad ipas spe-
cies. vel potest sumi p ipa re vel quidi-
tate in se ꝯsiderata absolute. Uel tercio
modo pro ipa quiditate concepta sub il
la secũda intentione. Hic autẽ nõ diffi-
nitur ipa quiditas vel res absolute cõsi-
derata. q eius consideratio nõ pertinet
ad logicum sed ad metaphisicũ. Sz fm
aliquos hic diffinitur ipa quiditas con-
siderata sub illa secunda intentõne: que
opinio satis est ꝓbabilis. q logica est
de secũdis intentionibus adiunctis pri
mis scõm Aulceñ. Et scõm hoc de faci
li possũt intelligi diffinitõnes que sunt
in logica. Uerumtamen q quiditas sic
ꝯsiderata nõ dicit vnũ conceptũ per se:
sed p accidens aggregatum. s. ex re ⁊ in
tentione. Diffinitũ aũt debet esse vnuz
per se ex septimo metaphĩce. q etiã lo-
gicus per se cõsiderat secundas intẽtio-
nes: primas aũt non: nisi inquantũ sunt
fundamẽta secũdarũ: videtur meli⁹ di-
cendũ q hic diffinitur secũda intentio:
quod cõsonat dicto Scoti. pria dist. 4.
sen. vbi ait q intentõnes logice q̃ signi
ficãt cõceptus in anima per se vnos dif
finitur assignando eis genera ⁊ drñtias
eo modo quo possũt ea habere: ponẽdo
etiã ipsarũ fũdamẽtum ⁊ terminũ: sicut
fit cõmuniter in relationibus. Hoc mõ
diffinitur intentio quam dicit gen⁹: cui
loco generis assignatur ratõ pdicabilis
que est cõmunis ad quinq̃ pdicabilia.
Predicari aũt de plurib⁹ drñtib⁹ spe-
cie in quid ponitur loco differẽtie. Per
hoc enĩ differt genus a specie et drñtia:
non quidẽ q illa secũda intentio que di
citur genus pdicetur de plurib⁹ differẽ
tibus specie: sed quia est nata fundari ĩ

qualitate sic p̄dicabili. Ipa enī intentō solum p̄dicatur de pluribus drīntib⁹ numero scōm Scotum. 6. q. quolibetozū. Fundamētum ergo intentōnis est illō quod p̄dicatur. Termini vero sunt ipse species de quibus predicatur. Sic⁹ igitur est predicabile quod predicatur. ꝛc. hoc est genus est relatō predicabilis qō p̄dicatur de pluribus drīntibus specie. ꝛc. De quo nota ea que dicta sūt in diffinitōne ꝓpositōnis: scōm boc⁹ poterūt declarari alie diffinitōnes secūdarū intentionum logicaliū: circa qō nō intendo īmozari. ¶ Sed contra predicta sic arguitur tripliciter: ꝛ videtur q⁹ hic non diffiniatur intentio genris. q⁹ hic diffinitur illud quod p̄dicatur de pluribus drīntibus specie: sed intentio non predicatur: sed res subiecta intentōni: ergo intentio hic non diffinitur. maioz est nota. ꝓbatur minoz. q⁹ illa est vera: homo est anīal: ista autē est falsa: homo est genus. Item videtur q⁹ predicabile nō se habeat vt genus ad intentionē generis. q⁹ tūc idem essz superius et inferius respectu eiusdē. ꝓbatur cōsequētia: sicut ista est vera: ge genus est p̄dicabile: ita ista: p̄dicabile ē genus: posito casu q⁹ sit genus ad q̄nq̄ predicabilia. Item videtur q⁹ genus etiā sumptū pro re subiecta intentōni nō predicetur de pluribus drīntibus specie: vt animal de homīe. q⁹ pars non p̄dicatur de toto: genus aūt est pars essentiāl' speciei: cū se habeat vt materia: drīntia aūt vt forma. 8. metaphīce. ergo genus nō predicatur de specie. Ꝛ°. ad primuz dicendum est q⁹ maioz non est vera. Non enī illud quod p̄dicatur hic, diffinitur: sed intentio que fundatur in id quod p̄dicatur. que quidē per suum fundamētum notificat: nec est inconueniēs relationes ratōnis diffiniri per sua fundamenta: cum Aristo. quīto metaphīce distinguat modos seu species relationum realium per ipsarū fundamenta. q⁹ ipe drīntie specifice ꝓpt̄ earū modicā entitatē forte nos latent. Relatōnes aūt rationis sunt minozis entitatis q̄ relatiōnes reales. ¶ Ad secundū quādo arguitur q⁹ si p̄dicabile esset genus: tūc idem esset supius ꝛ inferius respectu eiusdez Dico q⁹ cōsequētia nō valet. ad ꝓbationem respondeo: q⁹ quando dicebat': genus est p̄dicabile est p̄dicatio ꝑ se superioris de suo inferiori: sicut p̄dicabile est superius ad genus. Quādo aūt dicitur p̄dicabile est genus: non est predicatio per se sed denominatiua p̄dicatio: sicut dicendo animal est genus.

Contra hoc arguitur. q⁹ inferi⁹ nō p̄t denominatiue p̄dicari de suo supiori: cum in p̄dicatōne denominatiua p̄dicatū distinguatur realiter a subiecto sicut accidens eius. Ꝛ°. q⁹ illud est verū in predicatione denominatiua stricte sumpta nō autē large: vt enī dictum ē. c. p̄cedē. q⁹ supius est potentiale respectu inferiozū. Inferi⁹ aūt ē actuale ideo quasi denomīatiue ipm respicit. Inferiora etiaz quodāmodo accidūt superioribus accipiendo etiā accīs ꝑ extraneo. q⁹ nō sūt de ratione superioꝝ. ¶ Ad terciū dico: q⁹ pars non p̄dicatur de toto ꝑ modum ptis: vnde ista est falsa: homo ē animalitas: sed bñ p̄dicatur per modum totius in concreto ratiōe suppositi quod cōcernit: ꝛ ideo hec est vera: homo est anīal: q⁹ nō opposita iuxta se posita magī elucescūt. Quot enī mōis dicit vnū oppositozū: tot modis dicitur et reliquū: ideo dicit auctor q⁹ ad cognoscendū hoc mēbrum differētibus specie: oportet scire quot mōis dicitur idē: q⁹ tot dicit differens. Idē aūt dicitur tripliciter: idem genere: idē specie: idē numero. Ān eadem gīe dicūtur quecunq̄ sub eodē genere cōtinētur: vt homo et asin⁹ sub anīmali. Et ꝑ oppositū drīntia gīe dicūtur que sub diuersis generibus cōtinentur: vt homo sub anīali: ꝛ arbor sub plāta.

Ꝓ quo notandū q⁹ duplex ē gen⁹. s. logicū et phīcū. Gen⁹ phīcum dicitur subiectū vel materia que ē subiectū genera

tionis et corruptionis: vñ illa sunt idez genere phīco que habent idem subiectū vel materiā cōmunem circa quā possūt habere transmutationē mutuā: ⁊ que ñ habent nō sunt idem genere hoc modo Et de tali loquitur Aris. 10. metaphīce vbi dicit q corruptibile et incorruptibile differūt plus q genere. Illa vo sunt idem genere logico que cōueniūt in aliquo cōmuni p̄dicabili de pluribus differentibus specie in quid: et de hoc genere loquit auctor: non de p̄mo. Unde substantia corpea ⁊ incorporea licet sint idē genere logico: tamē orīs gñe phīco ¶ Eadez specie sūt que sub eadē specie cōtinētur: vt sortes et plato sub homīe. ¶ Orīa vero specie dicūtur que continētur sub diuersis speciebus: vt sortes ⁊ brunellus: vel que habēt orīas specificas oppositas: vt homo ⁊ equ⁹. ¶ Eadē numero dicūtur: que nō faciūt diuersum numerū: vt homo et animal ratiōale. ¶ Orīa vero numero sunt que faciunt diuersū numerū: vt sortes et plato faciunt vnū binariū: que est species diuersa a trinario: ⁊ si adderetur cicero: esset numerus ternarius. Sunt enī distincte res numerate habētes distinctas differētias numerales. Et ponit auctor q̄tuor modos idētitatis numeralis. Et similiter possent poni quattuor modi differentie numeralis: sed hoc nō est necesse. q: satis habētur p alias. s. p modos identitatis numeralis: quorū p̄im⁹ est idē nomīe: ⁊ dicūtur eadē nomīe quox res est vna: nomīa vero plura: ⁊ sūt nomina synonima: vt marcus tullius: que licet sint plura nomīa: dicūtur tamē eadem nomīe q: cōueniūt in idētitate rei nomīate. Secund⁹ modus est idem diffinitōne: quando sez vnū est diffinitio alterius: vt anīal ratōnale et homo ⁊ possunt reduci ad p̄mum modū: q: p varia nomīa diffinitōnis ⁊ diffiniti imptatur res eadem: que quidē p diffinitū importatur implicite et per diffinitōnez explicite. Tercius modus ē idem ꝓprio: qñ sez vnū est ꝓprīū alterius: vt risibile est proprium homīs. Quartus modus est est idē accidēte: quādo vnū est accidēs alterius.

Ad euidentiam predictorū notādū q orīa et diuersa aliquādo sumūtur large: ⁊ sic vnū sumit̄ p reliquo. Uñ sicut dicimus diuersa numero: gñe: vel spē: sic et orīa numero gñe vl spē. Alio mō sumunt̄ stricte: et sic differunt ad inuicē. Illa enī que in nullo q̄ditatiue conueniūt: vt vltime orīe dicūtur p̄mo diuersa: non tamē dicūtur orīa: q: vt dicit p̄bus q̄nto metaphīce: Differētia sūt aliquid idē entia. i. in aliquo cōuenientia: vt hō et equus: q̄ conueniunt in animali: licet orīant p rationale et irrationale.

Notandū insup p̄m Scotū dist. 3. 2. sen. q vnaquez res ē singularis: ⁊ vna numero p aliquā entitatē positiuam p quā determinātē naturam ad singularitatē: que quidez entitas vocatur orīa indiuidualis p hecceitas. Probatur. q: oīs orīa orītiū reducitur ad aliqua p̄mo diuersa: alioq̄n nō esset status in differentibus. Sed indiuidua p̄pe differūt: q: sunt orīa ⁊ alicui idem entia: ergo eox orīa reducit ad aliqua p̄mo diuersa. Ista p̄mo diuersa non sunt natura in isto ⁊ in alio: nam in natura conueniūt: ergo p̄eter naturā in isto et in alio sūt aliqua quibus hoc ⁊ illō differunt? Sz hec nō sunt materia nec forma nec accidētia: ergo erūt aliq̄ entitates positiue per se determinantes naturam. q: aūt materia ⁊ forma ñ sint cā indiuiduatōis nec distinctōis numeral'. p̄bat. q: q̄cūq; sunt de q̄ditate spēi ñ ꝓstituūt ee alicui⁹ indiuidui: materia et forma sē hmōi. g. ⁊c. maior patet q: de cui⁹ q̄ditate sē p̄ncipia indiuiduātia ipm ē indiuduū ō se. maior p3. 7. ⁊. 8. meta. Itē i accūtib⁹ nō ē mā: vbi tñ ē distinctō indiuual'. Q. etiā indiuduatō sbe ñ b̄eat ee p entitatē vl cetera accūtia p̄bat. q: sba ē p̄or oīi accīte ex. 7. meta. g. q̄uenit sbe p̄ ex sua rōe q̄sit ꝺ p⁹ q̄ detīnet aliq̄ accñ. Sz p̄dcā ar' p⁹ q: boe. det

minate dicit q̄ diffinitum in numero ac cidētiū varietas facit maxime in loco. ꝯ individuatio subiecti fit p̄ accñtia. Itez in quinto metaphīce dicit aristo. q̄ illa sunt vnū numero quoꝝ materia ē vna: ergo materia est causa individuationis seu vnitatis numeralis. R°. ad Boecium q̄ varietas accidētium facit drñtiā in numero nō causaliter sed notificatiue eo q̄ distinctionē numeralē concomitat varietas accidētiū q̄ habētur p̄ hūc versum. Forma figura locus stirps nomen patria temp⁹. Ad secundū dico q̄ materia et forma opponūtur relatiue ex secūdo phīsicoꝝ: ꝛ quot mōis dicit vnū oppositoꝝ: tot mōis dicit et reliquū: ex primo topicoꝝ. Forma aūt quantū ad pñs spectat dicit dupliciter. Uno mō p̄ forma ptis: sicut anima est forma corporis. Alio mō p̄ forma totius que ē ipa quātitas que apō aristoti. frequēter dicitur forma 5° metaphīce. ca. de cā. ꝛ 7°. vt humanitas ē forma nō alterius ptis cōpositi sed totius.

Notandum q̄ entitas compositi q̄ distinguitur a ptibus est forma totius compositi: sicut ipa natura tota vt vt hūanitas q̄ vocat quātitas. Qāt quātitas possit dici forma totius: patet p̄ phīm. 5° metaphīce. ca. de cā. vbi dicit q̄ forma totius nō ē forma informans: sed ē forma tm̄. Et sic nō est intelligēdū q̄ talis forma informet materiam et formā ptis: vel ipm̄ totū tāq̄ aliq̄d iuclusū in toto. sz ē sic forma totiꝰ q̄ est tota natura seu q̄ditas sui totius. Igit̄ materia correspondēter dicitur dupliciter. qz quedā est materia que opponitur forme partis: ꝛ hec ē materia que est p̄incipiuz ecñtiale cōstituēs cū forma vnū ens per se. Et quedā est materia q̄ opponitur forme totius et ip̄i q̄ditati: et p̄ cōsequēs est extra rationē q̄ditatis rei formaliter. Et hec ē materia que ē differētia seu p̄oprietas individualis que est causa individuationis q̄ pōt vocari hecceitas. Cū ergo dicit arist. q̄ illa sūt vnū numero: ꝛc. loquitur ō materia nō primo modo sed secūdo mō: que ꝓgrue vocatur materia quatenus constituit rē in vltimo eē subicibili et materiali. non aūt in esse formali. qz nō ptinet formalr ad formalē quiditatē rei. Et hec quidē expositio consonat lr̄e phī. Subdit enī q̄ illa sūt vnū specie: quoꝝ ratio ē vna. Ratio quidē ibi sumit̄ p̄ quiditate que dicit forma respectu drñtie individual.

Et notandum q̄ sicut realitas a q̄ sumit̄ genus est potentialis ad realitatē a qua sumit̄ drñia specifica: ita q̄ hec realitas ñ est formaliter illa: alioquin in diffinitōne eēt nugatio: sic realitas specifica est potentialr ad drñtiam individualem que est actus determinās naturā specificam ad singularitatē: nec inconuenies est ipam drñtaz individualē habere rationē act⁹ ꝛ materie: diuersis tamē respectibus. habet enī rationē materie inquātū cōstituit in vltimo esse subicibili: sed habet rationē actus inquātū determinat naturā specificam ad esse hoc: ꝛ inquantū distinguit vnū individuū ab alio. actus enī determinat ꝛ distinguit: 7. metaphīce. Hec materia habet magis considerari a metaphisico q̄ a logico: iō de ipa succincte pertranseo.

Hinde dividit auctor genus in gen⁹ generalissimū et gen⁹ subalternum. Circa quod sciendum q̄ suplatiuus pōt capi dupliciter: scz affirmatiue et negatiue: Uñ gen⁹ generalissimū negatiue sumptū dicitur q̄ nihil est generalius. Et hoc mō sumit̄ ab auctore cum dicit q̄ genus generalissimum est supra qō nō ē aliud genus supraveniēs. Alio mō sumēdo affirmatiue dicit gen⁹ generalissimū quod ē generalius oñi alio: et sic nullū gen⁹ dicitur generalissimū simplr loquendo: tūc enī tm̄ eēt vnū generalissimū: qz secm̄ Priscianū. Quod p̄ supabūdantiaz dicitur vni soli cōuenit. Quodlibet tamē generalissimuz potest dici generali⁹ omni alio: non simpliciter sed oñi alio sue coordinationis. Notādū insup̄ q̄ sup̄

latiuus nō semp superlatiue sumitur siue affirmatiue siue negatiue: vt declarā est: sed aliquādo tātū sumit intēsiue: ꝛ tūc tm valet sicut valde. Ūñ hoc mō potest dici de quolibet sancto ꝙ est sanctissimus. i. valde sanctus. Et hoc modo sepe sumitur ab auctoribus. Et diuiditur genus generalissimum in decē p̄dicamēta: que sūt substātia: quantitas: qualitas: relatio: actio: passio: vbi: quādo: situs: vel positio: ꝛ habitus: que dicūtur generalissima: qz nullū habēt genus supra se: licet enī ens dicatur de ipsis: tamē scōm auctorē nō est genus: qz est eq̄uocū ad ipa. A quo discordat doctor subtilis ponēs. 3. et. 8. dist. p̄. sen. ens eē vniuocū ad deum ꝛ creaturā substantiā et accidens: cū dicat vnū ꝓcep tū cōmunem ipis. Sed tamē nō sequitur ꝙ sit genus: qz nō cōtrahitur ad deum et creaturā: nec ad substantiā ꝛ accidēs sicut ad species per differentias: sed p modos intrinsecos. Ūñ dicit Aristo. 4 metaphīce ꝙ ens dicitur multipliciter: non tamē equiuoce sed vniuocē: cū eq̄uocū et vniuocū sint immediata: vt patz ex ratōnibus ipsoꝝ. Nec obstat ꝙ p prius dicitur de deo q̄ de creatura: ꝛ ō substātia q̄ de accīte. qz analogia nō repugnat vniuocatōi: vt videbit p̄mo. c. p̄dicamētoꝝ. ¶ Si queratur ergo quare ens non est genus. Quando enī p̄dicatur aliq̄d ꝛ p̄dicatur in q̄d et in plus difficile est euadere q̄n sit genus scōm arī. in libro topicoꝝ Dico ꝙ licet sit difficile: nō tamē est impossibile. Causa enī q̄re ens nō est genus est: qz genꝰ ꝓtrahit ad species p differētias. Realitas enī a q̄ sumitur genus est potentialis ad realitatē a qua sumitur differētia: alꝫ genus complete diffiniret. Ens aūt nō cōtrahitur ad deum ꝛ creaturā ad substantiā ꝛ accidens per differētias sed p modos intrinsecos: vt videbitur p̄mo. c. p̄dicamentoꝝ. Alia rō huius assignatur a doctore subtili. 2. dist. p̄. señ. vide ibi. Qz vero hec materia non est p̄sentis speculatōnis vsq̄ ad terciā: quartam metaphīce differatur.

Genus subalternum dicitur ꝙ cum sit genus potest eē species: qz vicz habet supra se genus ꝛ sub se species: vt animal est genꝰ homīs et equi ꝛ species corporis animati. ꝛ dicit subalternū quasi sub alio positum.

De specie.

Species est quod p̄dicatur de pluribꝰ differentibus numero in eo ꝙ quid. vt si queraī quid est sortes? respōdetur homo. ꝛc.

¶ Postq̄ auctor determinauit de genere: hic cōsequenter determinat de specie procedēdo a magis cōmunib⁹ ad minus cōmunia. Realitas enī a qua sumitur genus est in plus q̄ sit natura specifica. ¶ Ad cuius euidentiā sciendū ꝙ ꝙ species sumitur multis modis. Uno modo est idē ꝙ formositas vel pulchritudo que consistit in debita proportōne membroꝝ. Secūdo modo idē est quod similitudo obiecti. Sicut loquit Arist. in libro de anima dicens ꝙ lapis nō est in anīa: sed species lapidis. Tercio mō est accidēs partiū orationis. Quarto modo sumitur p natura specifica. Quinto modo p secūda intentone que i ipsa fūdatur. Et hoc modo sumit in ꝓposito. Et potest diffiniri eodē modo quo fuit assignata diffinitio generis. Per illō autē relatiuuz quod intelligitur p̄dicabile quod est genꝰ ad speciē. Per illud qō dicit differentibꝰ numero differt species a genere: quod licet possit p̄dicari de pluribus differētibus numero: non tamē solū nec inmediate. Et per hoc ꝙ dicitur in eo ꝙ quid differt a differentia ꝓpo et accidēte: que predicant in quale. Et diffinitur hic species specialissima. Species enī subalterna non est predicabile distinctū a genere: ly predicatur dicit aptitudinē ꝛ non actū: sicut in alijs diffinitionibus. ¶ Item aliter diffinitur species sic vt sequitur.

Species est que ponit sub assignato genere: vel de q̄ genus in eo qđ quid est p̄dicatur. ¶ Circa qđ est notandū q̄ auctor in p̄cedentibus notificauit speciē p cōparationē ad indiuidua: hic aūt per compationē ad gen⁹. Non aūt est incōueniens idem habere plures diffinitōes large sumptas p compōem ad diuersa: vt fuit declaratū in diffinitōne vocis. Et cōuenit hec diffinitio tā spēi specialissime q̄ speciei subalterne. Species itaq̄ ponitur sub genere sicut minus cōmune sub magis cōmuni īmediate q̄dē ad differētiā indiuiduoꝝ: ⁊ directe ad differētiā differētiarū. Et ponit sub genere non quocunq̄: vt hō nō ponitur sub coloze: sed sub genere assignato ꝯid ē determīato: qđ eēntialiter includit: ⁊ ideo de ipa p̄dicaī in quid.

¶ Deinde diuidit auctor speciē in speciem specialissimam et subalternam. Añ Species specialissima est: q̄ cū sit spēs nō p̄t esse genus. Est eī species cū habeat genus supra se: sed nō p̄t eē genus. q⁹ nō habet aliquā spēm sub se. vñ nomē spēi verius ꝓuenit spēi specialissime q̄ subalterne. Dicit nanq̄ spēs a specificando seu determinādo. Hen⁹ aūt magis determīaī in spē ‚spēalissima que nō p̄t vlterius specificari ⁊ determinari p differētias formales q̄ in spē sub alterna: que adhuc ē specificabilis ⁊ determinabilis. Species enī subalterna: cū sit spēs p̄t esse gen⁹: q⁹ vicz ē vlteri⁹ diuisibilis p differētias formales q̄ ꝓsti tuūt diuersas species sub ipsa: vñ oīa que ponūtur inter genus generalissimū ⁊ spēm specialissimā sūt genera ⁊ spēs p cōpatōem ad diuersa. Sūt enī gña respectu inferioꝝ ⁊ species respectu superioꝝ. Exēplū huius quo ad p̄dicamētuz sube patet in arboze porphirij. ⁊ posset etiā poni in alijs predicamentis.

Ꝺ⁹o quo notandū q⁹ h⁹ mō coordinatō p̄t dici arbor p quādam silitudinē ad arborē naturalē: in q̄ sūt tria: scz: radix: truncus et rami. Hen⁹ generalissimū p̄t dici radix in q̄tū ꝓtinet inferiora p̄missiue siue potēt ialr: vel ipa individua inquātū cōtinent superiora potentialiter ⁊ actualiter. ¶ Ponūtur aūt individua in p̄dicamēto in q̄ntum abstrahūt ab exītia actuali scōm Scotum. 3. di. 2. sen. Añ hic homo tm̄ includat naturā specificā cū differētia individuali: nec plus icludit exītiā actualē formaliter q̄ homo. Cum enī ſm Aristo. p̄mo posterioꝝ sit status ī quolibet p̄dicamēto surſū seorsū ⁊ deorsū: sicut inuenit ibi supmū cōsiderādo illud rōne esse exītie p̄cise: ita inuenitur ibi infimū scz singulare abstq̄ oñi existentia actuali. De ipis Ꝺo superioribus in q̄ntū includūt exītiā actualem nō est sciētia ſm aristo. vij. metha. q⁹ ipis absentibus seu remotis a sensu ignotū est vtrū sint aut nō sint. Et ponūtur individua in recta linea p̄dicamēta li: cū formaliter includāt oīa superiora: licet enī videaī poni lateraliter: hoc est ad ostendēdū ipoꝝ multitudinē sub eadem specie. genera aūt ⁊ species q̄ ponūtur in recta linea se hñt sicut truncus arboris naturalis. Differētie Ꝺo collaterales se habēt sicut rami. Substātia itaq̄ diuidit p corporeā ⁊ incorporeā. Ex substātia aūt ⁊ corporeitate sicut ex gñe ⁊ drīa cōstituit corp⁹: sicut etiā ex substantia ⁊ incorporeitate pōt ꝓstitui alia species: vtpote spūs creatus. Et sic posset dici de alijs generib⁹ cuz differētijs positis a pte dextera: que sūt differētie positiue: cū ex ipis gñib⁹ ꝓstituanī spēs ipsas tñ p noīa ꝓpatiua circūloquimur ꝓpter penuriā nominū. Insup corpus diuidit p aīatū ⁊ inaīatū. Corp⁹ animatū constituit aliā spēm quā ꝓpter penuriā nominū circūloq̄mur p illud complexū corpus aīatū. Qđ vlterius diuidit p sensibile ⁊ insensibile. Sēsibile p̄t capi dupliciter. s. actiue ⁊ passiue. Sensibile passiue dicit qđ ē aptū natū sētire: ⁊ sic oīe corpus ē sensibile: nō hoc mō sumit in ꝓposito. Sensibile Ꝺo actiue dicit qđ est aptū natū sētire: ⁊ sic ex corpore aīato ⁊ illa drītia cōstituitur animal. Rursus aīal diuidit p rationale

per irrationale: rationale autē additum animali constituit hominem. ℚ autem animal rationale diuidatur ꝑ mortale ⁊ immortale non est ſm ℞itatem immo repugnat fidei catholice: ſed hoc ponitur recitando opinionem porphirij ⁊ quorūdam paganoꝝ ponentium pluralitatem deorum: quos dicebāt eē aīalia rationalia ⁊ īmortalia ad diſtinctionē hominum q̄ ſunt mortales. Et huius opinionis fuerunt quidam ponētes demones eē animalia corpore aerea: mēte rationalia: duratione eterna. ¶Huius etiam opinionis fuerūt ponētes corpora celeſtia eē animata. ¶Ponebāt eīm intelligētias eē aīas celoꝝ: quoſdā deos virtuſ infinite. ℚue opinio a quibuſdā imponitur ꝓbꝰ: licet falſe: ſm Aquilinū doctorem: ſcotum: in quolibetis: ⁊. 14. diſti. 2. ſen. ¶Quod ex hoc patet: qꝛ. 12. metaphiſice ponit eē vnū deū oīm ꝓncipem. Entia nolūt male regi: nec bonum pluralitas ꝓncipatuz: vnꝰ ergo ꝓnceps. ⁊ ſic non ſunt plures dij. ¶Probat etiam 8. phiſicorū. ¶Potētiā infinitam non eē in magnitudine: ſed ꝑmum mouens q̄ potest eē virtutis infinite eē impōibile. nō ergo eſt animal ſeu corpus aīatuz. ¶Et ſi arguatur q̄ ipe videt ponere ſecūdo celi: ⁊. xij. metaphice: celū eē animatum. ℞°. q̄ anima habet duplex officiū reſpectu corporis informandi: ſcz: ⁊ mouēndi: qꝛ eſt forma corporis: ⁊ corporis motrix. vbicunq; ergo ꝓbus loquitur de anima celi: exponendū eſt ſcm conditionē qua anima eſt motrix corporis et non forma. Et illa anima eſt intelligenda huic orbi coniuncta: vt propria motrix: et talis non eſt niſi vnica vnius ita q̄ coniungitur orbi in ratiōe motricis ⁊ non in ratione informātis.

¶Diffinit vlterius auctor indiuiduū dicens q̄ eſt quod de vno ſolo predicatur vt ſortes de ſeipſo: et refertur ly qđ ad ꝑdicabile in cōmuni. ¶Per hoc aūt qđ ꝑdicatur de vno ſolo differt a predicabli ꝓpe ſumpto: quod ꝑdicatur de pluribus. Ex hoc patet q̄ illđ quod dicit ariſtotiles in predicamentis: q̄ a prima ſubſtantia nulla eſt predicatio. q: ſcz prima ſubſtantia vel indiuiduum non eſt predicabile ꝓpe ſumptum: et ideo ab ipſa nulla eſt ꝑdicatio ꝓpe ſumpta ꝑ ſuperioris de inferiori: licet bene eiuſdem de ſeipſo. ¶Debet aūt intelligi diffiniꝰ indiuidui de predicatōne vniuoca. Sortes aūt bñ predicatur de pluribus vocatis illo nomine: ſed nō ſcm vnam ratōnem: q: ſola vox eſt ipis cōmunis: ⁊ nō aliquis conceptus ſumptus ſcm illud nomen. ¶Et notandū q̄ indiuiduū vel ſingulare poteſt ſumi: vel pro ſecunda intentione quam denotat ſingularitas: vel ꝑ eo q̄ ſubeſt illi intēti. ſ. ꝑ ſorte vel platone. Et ſm hoc multipliciter poteſt declarari diffinitio indiuidui: ſicut dictum eſt de diffinitione generis. Item duplex eſt indiuiduum ſcz ſignatum et vagum. Indiuiduum ſignatum eſt quod importat vnum ſolum ſuppoſitum ⁊ determinate ſumptum: vt ſortes et hic homo. Indiuiduum vagū eſt qđ deſignat vnuz ſolū ſuppoſitū: licet ſit indetermi natū nobis quid ſit illud ſuppoſitum: vt aliquis homo. Termin⁹ eniz cōmunis quantum eſt de ſe poteſt ſumi ꝑ ſuppoſitis vel natura. Signa ℞o vniuerſalia vel particularia inuenta ſūt ad denotandum terminum cōmunem: ſiue ꝑ ſuppoſitis: particularia ſiquidez pro vno licet nobis vago et indeterminato vniuerſalia vero ꝑ multis. Exemplum quando terminus ſupponit ꝑ ſuppoſitis: vt homo currit. Exemplum quādo ſumitur pro natura: vt homo ē ſpecies.

Vide nunc arborem porphirij.

Genus — Generalissimū.

Substantia.

Corporea — Incorporea.

Corpus

Animatū — Inanimatum

Corpus animatū

Sensibile — Insensibile.

Animal.

Rationale — Irrationale.

Animal rationale

Mortale — Immortale

Homo.

Sortes — Plato

Species — Specialissima

Differentia dicitur ꝛc.

Postq̄ auctor determinauit ō spē q̄ est secūdū p̄dicabile: h̄ post determinat de tercio p̄dicabili. s. ō drīntia. Circa quā determinauit de spē q̄ ō drīntia: q̄ spēs p̄dicat̄ i q̄d: drīntia vō i q̄le. Et diuidit drīntiā i cōez ꝓpaz: ꝛ magl ꝓpaz: vt eligat illā de q̄ i tēdit: q̄ diuisio licet ñ sit bimēbris: tñ ē reducibil' ad bimēbrē. Drīntia ei fac̄ differre vl' eētialr vl' accītalr. Si accītalr: hoc ē dupl'r: vl' p accīs sepabile vl' i sepabile. Si p accīs sepabile: sicut sorēs differt a se vl' ab alio ñ sedēte: sic est ꝑm' mod'. Si vō p accīs insepabile sic ē icōs mod': vt sortes fim' differt a platōe aq̄lo: si vō facit differre eētialr sic ē terci' modus q̄ vnū differt ab alio drīntia specifica q̄ facit differre spē: sicut hō differt ab equo spē p rōnale. Prima drīa dr' cois: q̄ tal' drīntia multū large sumit: q̄ scz ē p accīs sepabile. Secūda eni dr' ꝓpa: q̄ magl accedit ad naturaz drīe vē q̄ p̄cedēs. Tercia dr' magl ꝓpria q̄ facit differre eētialit': alie vō ñ

Et notādū q̄ licet idē nō differat a seipō eētialr: cum nomine ens sit vnū: id est a se indiuisū: ꝛ diuisū a quolibet alio idē tñ bñ differt a se accītalr fm q̄ nūc ē sub vno accīte nūc sub alio. ¶ Si arguat q̄ drīntia ꝛ accidēs sūt distincta p̄dicabilia: ergo duo p̄mi mōi drīntie sūt male assignati: cū pti neāt ad p̄dicabile accītis. R°. q̄ drīntia est predicabile distinctum ab accidente in tercia acceptiōe ꝛ non i duab' p̄mis. ¶ Diffinit ḡ auctor drīntiā tercio modo sūptū de q̄ p nūc intēdit di. q̄ drīntia ē qō p̄dicat̄ de plib' drīntib' spē i eo q̄ q̄ le: sicut sēsibile p̄dicat̄ de hoīe ꝛ de asino q̄ drīnt spē: vt si q̄rat: q̄lis ē hō: q̄ueniēter respōdet sensibilis: ꝛ de asino similiter. exēplū vō positū ḃ ab auctore: scz qūo rōnale p̄dicat̄ de hoīe et ō dijs nō ē verū: vt declaratū fuit. c. p̄cedenti. exēplor tñ nō req̄rit̄ vificatio. Ponuntur eni exēpla nō vt vā sint sz vt sentiāt addiscētes. q illō qō intelligit gen' differētie ipius scz p̄dicabile. Per hoc autē q̄ dr' de plibus drīntib' spē excludit drīntia cōstituēs spēm spālissimā. Talis eni nō predicat̄ de pluribus drīntib' specie: sed drīntia generalis que scz ꝓstituit gen' sicut sensibilitas constituit animal. De ista datur diffinitio hec: ꝛ ponitur in quale ad drīntiam gñis ꝛ spēi q̄ predicātur in quid. Predicatur autē in quale scōm porphirium q̄ habet rationem forme. Illud autē quod habet rationem informātis seu determinātis habet rationē qualis. ꝛ tale est duplex: scz essentiale ꝛ accidentale scōm q̄ duplex est forma: scz eētialis ꝛ accidentalis. Differentia itaq̄ predicatur in quale essentiale: accidens vero in quale accidētale: et ideo sibi non competit hec diffinitio.

Et notandũ q differẽtia põt sumi p secũda intentione vel eius fũdamẽto t fm hoc põt vario mõ exponi hec diffinitio: vt dictũ est ī diffinitione generis. Ponit vlterius auctor aliã diffinitionẽ differentie dicens q drñtia ẽ q̃ abũdat species a genere. Est enī forma vel realitas quam includit actualiter species vltra genꝰ: vt homo vltra sensibilitatem que cõstituit aīal includit rationabilitatẽ. Hec aũt diffinitio bene competit drñtie specifice. Et nota q licet genus cõtineat drñtias oppositas potẽtialiter. sicut materia est in potẽtia ad plures formas: non tamẽ cõtinet ipas actualiter: Sic enī animal continet potẽtialiter ratiõale t irrationale que ipm diuidũt t cõstituunt diuersas species sub aīali: et sic eadẽ drñtia est diuisiua t cõstitutiua: non eiusdẽ sed diuersoꝝ. Est eñ diuisiua generis t cõstitutiua specierũ. Drñtia nanq; aduenies generi cõstituit speciem: vñ ex aīali tanq; ex materia: et ex ratiõali tanq; ex forma cõstituitur homo: ppter quod dicit Boeciꝰ: q sola species diffinitur diffinitiõe. s. quiditatiua.: que indicat rei eẽntiam: t datur per genus t drñtiam: q; sola species specialissima vel subalterna habet genꝰ t drñtias. Genus tamẽ generalissimuz põt diffiniri diffinitõne large sumpta: q̃ dicit descriptio vel diffinitio q̃d nomis p quã exp̃mit ꝯ notificat q̃d ipam p nom

Notandũ ad euidẽtiã predictoꝝ: q est quedã opinio ponens q in rebus materialibus materia nõ est ps quiditatis specifice que pbat tum q. 5. metaphice dicit q oñes partes diffinitõnis sũt forme. Item secũdo de aīa t alibi frequẽter nominat philosophus formã q q̃d est rei. Sed hãc opinionẽ improbat doctor aq̃linus scotus. 22. distin. tertij. sen. Est eñ cõtra philosophũ. 7. metaphice dicẽtẽ q materia est ps spẽi. Spẽm autẽ dico q q̃d erat esse. Itẽ. 8. metaphice dicit q omnis diffinitio habet q̃d t q̃le: t hoc oportet esse vt materiã: illud vo vt formam. Materia ergo ñ cõtracta p drñtiam individualẽ absolute accepta et vlr: que ẽ ps potentialis illius cuiꝰ ptinet ad quiditatẽ specifi cã rei materialis. quod pbatur tali rõne: q; res materiales in sui essentia includũt causas intrinsecas: scz materiã t formã: ergo in earũ diffiniti one debet poni materia. Cõsequẽtia patet: q; diffinitio indicat totã q̃ditatẽ diffiniti siue eẽntiam. Et tũc ad auctoritatem quãdo dicit q oñes ptes diffinitõnis sũt forme. Dico q nõ sũt forme sibi inuicem cõparate: sed respectu diffiniti q; de ipo formaliter seu q̃ditatiue p̃dicãtur. Est eñ quiditas forma totius t nõ ptis: t ideo q̃ spectant ad q̃ditatẽ dicũtur formaliter t q̃ditatiue p̃dicari. Ad aliã dico q forma dicit q̃ q̃d ẽ: non q̃n materia ꝯcurrat. Sed hoc dicit appropꝝate eo q forma ẽ p̃ncipalioz causa t cõpletiua diffinitõis t quiditatis. q; itaq; forma ẽ p̃ncipalioz in diffinitõne: q; etiam q̃ditas ẽ forma totius: hinc est q sepe diffinitio dicitur ratõ formalis. Omnia etiã inclusa in diffinitione quiditatiua siue sint genera: siue differentie vsq; ad ens inclusiue possunt dici formalitates vel quiditates. De hac materia vid 7. metaphi. Est insup quedã opinio ponẽs cõceptũ generis nõ esse aliũ a ꝯcepcu speciei. Añ dicũt isti q genus t species siue differẽtia solũ differunt penes modos seu rationes concipiendi eũdem conceptum. q; genꝰ dicit essentiã subesse indeterminato t p modũ determinabilis. Drñtia aũt dicit ipam sub ratõne determinãtis t conducẽtis ad esse determinatũ speciei. Et pbat p pm. 7. metaphice. Genus nihil ẽ preter eas q̃ sũt generis species. Itẽ in eodẽ. 7. dicit q drñtia ẽ tota suba rei: sed ista opinio nõ est vera fm doctorẽ aq̃linũ Scotũ: ibiõ Probat p Auicẽ. 5 metaphice: vbi dicit q licet genus t drñtia predicenr de toto. i. de specie p se: nõ tamẽ significat totum p se. s. genus significat materiale t drñtia formale: vtrũq; significat ptes

Confirmat q̄ conceptus gñis ē ali⁹ a cō-
ceptu differētie sicut māle ē extra forma
le. g̃ est ali⁹ a conceptu spēi sīc ptiāl' a to-
tali: q̄ spēs essentialr̄ ⁊ formaliē includit vtrunq̄. ꝑbat añs q̄ dr̄ña nō pticipat gen⁹ nec ecōuerso. Sūt em̄ oīno alterius rōnis cū genus includat dr̄as supiores nō aūt dr̄ña. Nō ꝑbat: q̄ fm pbm. 7. metaphice. Dis diffinitio dat per gen⁹ primū ⁊ dr̄ñas inf̄ medias vsq̄ ad vltima vel p̄ genus p̄imū ⁊ dr̄ñam vltimā specificā. Si p̄mo mō sequit̄ nugatio. Si em̄ dr̄ña inferior includit formaliter supiorem includet oīes inf̄ medias. Cū g̃ oēs ponant in diffinitōe idē bis dicet. si 2° mō adhuc sequit̄ idem: q̄ gen⁹ primū includit suā differentiā cōstitutiuā. Si ergo vltima dr̄ña eā includit sequit̄ q̄ bis dicet. De quo plus vide. 2. dist. 4. sen. Scoti. Ex p̄dictis ptz q̄ conceptus gñis est ali⁹ a cōceptu spēi. Et si queras quid determīnate ꝓtineat p̄ genus ⁊ dr̄ñaz. R⁹. q̄ differentiā ꝓtinet vltim⁹ actus quo spēs ē idem qđ est completiue: Et p̄ genus cōtinet potētiale respectu illi⁹ actus. hoc declarat̄ sic q̄. 7. metha. 8° q̄ sicut rō idest diffinitio se hz ad rem: sic ptes diffinitōis ad ptes rei. Jn spē aūt q̄ ꝑtie diffinit̄ nō sunt nisi due p̄ se ptes essentiales. s. act⁹ vltim⁹ quo spēs ē illō qđ est: ⁊ potentiale respectu illi⁹ actus vltimi. Differentia ergo vltima specifica a qua est vnitas rei ⁊ diffinitiōis cōpletiue includit p̄ se ꝑcise de suo p̄ se intellectu actū vltimū in re que est cā vnit. ⁊ realis completa. Genus aūt p̄imū p̄ci se includit p̄ se primuz potētiale respectu illius actus. Ne aūt habeam⁹ ponere conceptus gñis ⁊ differētie eē ficticios oportet q̄ eis corr̄ndeāt aliqua in re distincta ex natura rei circūscēpta oīi operatione intellect⁹. Sed talis differēcia habet gradū scōm: q̄ genus ⁊ dr̄ña p̄nt sumi ab alia ⁊ alia re: si sint diuerse forme puta in homīe: ita q̄ ab vna sumat̄ genus: ⁊ ab alia dr̄ña: vel possunt sumi ab alia et alia realitate: puta si sit spēs simpler vt albedo. Ꝓprio mō 8° differētia realis. 2° mō Xo dicit̄ differētia formalis: vtraq̄ tñ ex natura rei. Ad primum in oppositum dico q̄ scōa auctoritas allegata truncat̄. Unde addit̄ in fine eius: aut si est: quid vt mā ē. Et hec pars disiunctiue ē vera: vt declaratū ē. Ad scōm dicendū q̄ ꝑbus nō intendit q̄ dr̄ña vltima sit tota substantia rei nisi completiue: vt dictum est.

Ropriū quadruplicit

8° ⁊c. Postq̄ auctor determinauit de differētia que predicatur in quale essentiale: hic cōsequenter determinat de ꝓprio qđ p̄dicat̄ in q̄le accidētale. Et p̄i⁹ determīat de ꝓprio qđ hz causam necessariā: ⁊ p̄sequit̄ naturā specificā q̄ de accidēte qđ p̄sequit̄ indiuiduū: ⁊ nō hz cām necessariā in ꝑfecto. Ponunt̄ aūt quatuor mōi ꝓprij. primo mō dicit̄ ꝓprium qđ ineſt soli spēi: sz no oīni ꝓtento sub illa spē: vt eē medicum ineſt soli homini: sz nō oīni indiuiduo. Hoc aūt ē ver̄ de medicina acq̄sita p̄ artem vel exꝑientiaz. Multa em̄ alia vtunt̄ medicīa: vt sumendo herbas vel alia sibi vtilia p̄ instinctū nature. Sco mō dicit̄ ꝓprium qđ ineſt oīni: sz nō soli: hoc ē oīni indiuiduo alic⁹ spēi vt eē bipedē ꝓuenit omni hōi fm cōez cursum nate sz nō soli: q̄ etiā aūtb⁹. Et lz aliq̄ hoīes nascant̄ soluz cū vno pede vel plib⁹ hoc ē p̄ accīs ex corrūptiōe vl' defectu: vl' ex superabūdātia materie. nec est ex intentiōe ꝓticularis nate: lz nō sit ꝑter intentū nate vlis. Tales em̄ defectus nō ꝓmittit de⁹ fine cā: vt enim ait plato in thimeo. Nihil ē sub sole c⁹ ornatum legittīa cā ⁊ rō nō ꝑcesserit. Tertō mō dicit̄ ꝓpium qđ ineſt oī ⁊ soli sz nō sp: vt canescere ꝓuenit hoī ⁊ oīni ⁊ soli: sed nō semꝑ: q̄ nō nisi in senectute. Est em̄ canicies q̄dā accidēs hūano attributum capitī: q̄ homo inter cetera animantia fm ꝓportionē corꝑis sui magis habet de cerebro. Cū igit̄ cerebrum sit frigidissimū mēbr̄ alialis: i hūano capite p̄ꝑit de frigiditate q̄ ē cā caniciei

Causaꝫ enī ex supabundantia hūide frigiditatis. hoc aūt vnīr contingit ī senectute: quia senes sunt frigidi ⁊ humidi Et licet aliqui senes nō canescāt: habēt tamē aptitudinē: ⁊ si diu viuerēt reducerenꝫ ad actū: licet eīm canes ⁊ aliqua animalia aliqñ in pilis albescāt: hoc tñ nō ꝓprie dicīt canicies: ſz dealbatio cū accidat in alijs membris a capite. Et iō dicendū est de iuuenibus quib⁹ hoc alicuādo accidit: quia hoc nō est in eis ex cōmuni concursu nature: sed ex aliq̄ accidenti. Quarto mō dicīt ꝓpriuz quod inest omni soli ⁊ semp. vt risibile est ꝓprie ꝓpriū homini: non q̄ actu semp rideant sed quia est apt⁹ ad ridendū: licet aūt in homīe sit aptitudo ad canescēdū vel ad sciendū: nō tamē talis sicut ad ridendū: q̄ nō ita potest reduci ad actuz: vt pueri in infantia rident actu: non tñ habent actualem sciam vel caniciem de cōmuni cursu nature. hoc quarto modo ꝓpriū est vnū de quinq̄ p̄dicabilibus. Et diffinīr sic. ꝓprium ē q̄ soli inest: et cōuersum p̄dicaꝫ de re: ⁊ nō indicat q̄d est esse rei. Inest enī ꝓprium soli spēi: ⁊ de ipa conuertibilr predicaꝫ: vt oīs homo est risibilis: ⁊ omne risibile est homo: et nō indicat essentiā rei: sicut diffinitio q̄ditatiua que daꝫ p genus ⁊ drīam que sunt de essentia spēi. Ꝓpria aūt passio nō est de diffinitōe quiditatiua alic⁹ que indicat rei essentiā. Et ideo hñ pōt dici quiditas quia indicat quid est res. Ipsa enī rei entitas fm Sco. prima. q. quoliberoꝫ cōgrue dicīt essentia que ē ratio essendi. fm enī Augu. 7°. de trinitate quod est sapīe sape hoc est essentie esse. Essentia enī est in alio quo res habet esse. Essentiale autē dicīt quod per se includit in essentia: quē admodū cōposito reali materia ⁊ forma dicunt sibi essentialia. et in composito rōnis siue in ipso diffinito genus et differētia dicunt partes essentiales rōnis siue rei diffinite. Et tale essentiale distinguit cōtra accidens p se sicut ꝓprium: et accidens p accidens sicut cōmune.

Et notandum q̄ ꝓpriū hz rōnem cōmunis et ꝓprij per cōpositionē ad diuersa. Est eīm ꝓprium ipsi speciei cui inest soli et cōmune est ipsis indiuiduis respectu quoruz habet rōnem p̄dicabilis. Sunt aūt ꝓprium ⁊ species distincta p̄dicabilia: hz enim vtrunq̄ predicet de indiuiduis. Species p̄dicatur de ipis in q̄d ⁊ essentialiter. Ꝓpriū in q̄le ⁊ accidentalr.

Accidens est quod ꝛc.

Postq̄ auctor determinauit supius de ꝓprio: hic ꝓseqūter determinat de accidente q̄ nō inest cōuertibiliter. Ad cui⁹ euidentiā ē notandum q̄ accidens pōt capi duplicit. Uno mō p omni illo q̄ nō est de diffinitiōe quiditatiua alicui⁹: ⁊ sic nō sumitur in ꝓposito. Ꝓpriū enī hoc modo est accidēs cū nō sit de rōne quiditatiua s. spēi. Alio⁹ sumīt accñs p eo q̄ accidit taliter pficit illud q̄ existit in se pfectū: nec sic accidēs necessario ꝓsequīt subiectum: ſz inest rei ꝓtingenter. ⁊ sic sumīt in ꝓposito: Et sic est distinctū p̄dicabile a ꝓprio. Est aūt eius diffinitio ꝟ assignata a porphirio. alie ꝟo diffinitiōes cōsequētes sunt Aristo. quaꝫ prima est hec. accidēs est q̄ nec ē gen⁹: nec spēs nec drīa: nec ꝓpriū: inest autē rei: in q̄ diffinīr accidēs p cōpositiōez ad alia p̄dicabilia. Accidēs eīm nō est gen⁹: nec spēs: nec drīa cū illa essentialr p̄dicent de suba: accidēs aūt nō. nec ē ꝓpriū q̄ p se inest subiecto: cū p̄ncipia ei⁹ intrinseca necessario ꝓsequaꝫ. Sed accidens hic diffinitū inest cōtingenter rei cuius est accidens.

Et notādū q̄ illud quod hic dicīr: q̄ accidens nec ē gen⁹ nec species ꝛc. intelligīr p cōpositionez ad illud cuius ē accidēs. Respectu enī suoꝝ inferioꝝ accidens bene est genus sicut color est genus ad albedinem ⁊ nigredinem. Scōa diffinitio Arist. est q̄ accidēs est q̄ ꝓtingit eidem inesse ⁊ nō inesse: que quasi est eadē cū illa que daꝫ a porphirio. Unde illa que datur a poꝛ

phirio videt esse accepta ab Aristo. licz sub alijs verbis ponat. nec tñ auctor est nigatorius: quia has diffinitiones recitat tanq̃ a diuersis editas.

Sed contra predicta arguit̃ tripl̃r ꝓmo mõ sic. diffinitio acidentis ꝓuenit alijs a diffinito. ergo nõ est bona ꝓña est nota. ꝑbat antecedens ꝺ anima rõnali que adest corpori t abest ꝓter eius corruptionez. Item videtur q̃ accidẽs non sit ꝑdicabile vel vniuersale: qr accidẽs est hic t nunc. q̃ nõ est vniuersale. añs est notũ: ꝑbat cõsequẽtia quia vle est vbiq̃ t semp ex ꝓmo posterior. Itez mors t cõbustio sũt accidntia t tñ nõ possunt adesse subictõ ꝓter eius corruptiõem. R.o ad primã t dico q̃ aĩa licet separata a corpore remanet forma mixti fm Sco. 2. di. 4. señ. tamẽ nõ remanet inesse pfecto t quieto Nullũ eñ corpus mixtũ aĩale hz simpliciter esse pfectũ t quietũ recedente aĩa: imo est statim in ꝓtinua tẽdẽtia ad resolutionẽ sui ad elemẽta: quia qualitates generãtes talem formã mixti sub corruptione fm illũ gradum fm quem conseq̃unt eam inesse pfecto t quieto. Anima etiã nõ inest corpori sicut forma accidentalis: cum ex ipsa t corpore ꝓstituat vnũ ens p se: nõ aũt ex subiecto t accidente. Ad scõm dicit̃ q̃ vniuersale nõ dicitur esse vbiq̃ t semp positiue: ita q̃ sit in quolibz loco t tpe. sed dicitur esse vbiq̃ negatiue: quia nõ determinat sibi locũ nec tempus: t sic añs in cõmuni bene est vbiq̃ t semp. Ad tertiũ posset dici q̃ mors t combustio nõ sunt ꝓpe accidentia: vt hic sumit̃ accidens. Accñs eñ in ꝓposito vt ꝓmissum est ꝺr qꝺ ꝑficit accidentaliꝫ illud qꝺ existit in se pfectum. Mors aũt et combustio non sunt hmõi: quia cum sunt corruptiões nõ sũt entia positiue: sed sunt ꝓuatiões entis. Aliter põt dici q̃ hz mors nõ possit subiecto adesse ꝓter subiecti corruptionem bene tamẽ abest absq̃ subiecti corruptione: vnde accidẽs ꝺr qꝺ adest t cuiꝰ ꝓsentia subiectũ nõ ꝓstituit: vel quod abest ꝓter subiecti corruptionem: t cuius abũdantia subiectũ nõ ꝺestruit: ita q̃ ly ꝓter cõstruit cũ abest: t, nõ cũ ly adest.

Consequenter auctor diuidit accidens qr quoddaz ẽ sepabile q̃ vicz hz cãm variabilẽ i subiecto: vt albedo vel sedere in homie. qꝺ quidem dicitur sepabile non q̃ remanet separatũ a subiecto. accidens eñ nõ potest manere sine subiecto naturaliter: licz bene ẋtute diuina: sicut in sacramẽto altaris remanet albedo sapor t q̃ntitas panis: substãtia pãis nõ remanẽte. Sed ꝺr sepabile quia de facile põt corrumpi subiecto remanẽte. Accidẽs ẋo inſepabile ꝺr quod de facile non põt separari a subiecto: quia habet causam in subiecto firmã t radicatã: vt nigredo in coruo. Coruus enĩ est complexionis calide: quia calor intensus adurit humiditatem t causat nigredinẽ. et si arguas q̃ ponere accidens inſepabile repugnat diffinitõi accidẽtis in qua ꝺr q̃ accidens est qꝺ adest t abest ꝓter subiecti corruptionẽ. Respondet porphirius q̃ nigredo separat̃ a coruo per intellectuz dicens q̃ coruus potest intelligi albus et ethiops nitens candore. Sed contra Intellectus semp ẽ verox fm Arist. 3. de aĩa. Si ergo nõ põt nigredo separari a coruo nõ poterit intelligi albus. Respõdetur ad istud q̃ coruus ꝺr posse intelligi albus: qr põt natura corui intelligi nõ cointellecta nigredine. Sz ista responsio nõ satisfacit: qr sic etiam põt intelligi subiectũ non cointellecta ꝓpria passiõe: cũ nõ sit ꝺ eius quiditate vl̃ essentia: t sic quo ad hoc nõ esset ꝺrña inter accidẽs ĩſepabile t ꝓpriã passioẽn. Dico ꝙ q̃ corvus põt intelligi albꝰ: nec intellectꝰ erit falsus qr nõ implicat ꝯdictionẽ corui esse albũ. Añ accñs nõ ꝺr inſepabile: qr nulloꝰ possit separi: sz qr nõ facil̃ separ̃. Posset eñ tolli illa intẽsio calorꝭ q̃ ẽ cã nigredis a corvo t tñ remaneret corꝰ. Añ ponũt qꝺã q̃ si ova corui vncta sãguie anserꝭ ponerẽt i loꝰ frigido: t ubi fouerent a corvo inꝺ gene

rarẽtur cõui albi: nõ sic de ꝓpria passione: implicat enĩ cõtradictionẽ scõm scotũ. 2. dist. 4. sen. subicũ esse sine ꝓpria passione. q; tunc conclusio demõstratõnis in q̃ ꝑdicat passio de subiecto eẽt cõtingens: ⁊ tũc scientia nõ esset de necessarijs et impossibilibus aliter se habere Quod ẽ falsũ ex ꝓmo posterioꝝ.

Sed contra hoc arguit dupl'r: primo modo sic. Subiectũ est ꝑius ꝓpa passione cũ ipa oriatur a ꝓncipijs eius essentialibus: ergo põt eẽ sine ea. ꝓbat cõsequẽtia: q; pr' põt esse sine posteriori. Item subiectũ est causa extrinseca passionis: ergo põt eẽ sine ea. ꝓbat consequentia: q; ꝺs ꝑt supplere causalitatem cuiuscunq; causę extrinsece. R°. ad primum qñ dicit q ꝑius põt eẽ sine posteriori. Dico q verũ eĩt quãdo eoꝝ nulla ẽ ꝓnexio necessaria ꝟm scotuꝫ. 2. di. 3. sc̃. Subiecti aũt et ꝓpe passiõis est necessaria cõnexio cũ ipa oriat a ꝓncipijs intrinsecis subiecti. Unde sicut subicũ nõ ꝑt esse sine suis ꝓncipijs eẽntialibus: sic non põt esse sine sua ꝓpa passione q̃ hu iusmõi ꝓncipia necessario consequitur. ¶Ad secũdũ ꝑ idem dico q ꝺs potest supplere causalitatẽ cuiuscũq; causę extrinsece qñ effect' ñ seq̃t nec̃rio tẽz cãz ¶Diuidit vlterius auctor accñs in cõe: et ꝓpriũ. Accñs cõe: sicut albedo in cõmuni: ꝓpriũ ꝺo sicut albedo sortis vel eius suuitas: ⁊ accidens ꝓpriũ hoc mõ dicitur ꝓprium indiuidui. Est aũt alia diuisio accidentis in accidens cõmune: qõ ꝺr accidens ꝑ accñs: q; vicꝫ non habet causã necessariã in subiecto: ⁊ accidens ꝓpriũ subiecti qõ dicitur accidẽs per se. ⁊ sic accñs cõmune distinguitur cõtra ꝓpriam passionem: accñs cõmũe hoc mõ est ꝑdicabile distinctũ ab accidente proprio.

Ommune est. ⁊c̃.

Hic auctor compat ꝑdicabilia adinuicem. Et primo dicit q oñia ꝑdicabilia in hoc cõueniũt q ꝑdicantur de pluribus. Deinde ponit qũo differunt adinuicem. Et primo compat genus ad alia dicẽs q in hoc differt ab alijs. q; ꝑdicatur essentialiter et ĩ quid de pluribus q̃ alia que sub ipo continẽtur. Cõsequẽter compat ꝺrñtiã ad alia dicẽs q ꝺrñtia differt a genere. Genus enĩ ꝑdicatur in quid: ꝺrñtia ꝺo in quale. Itẽ differt a specie et ꝓꝓo. q; ꝑdicat de pluribus ꝺrñtibus spẽ: illa autẽ nõ. Itẽ differt ab accñte. q; accñs suscipit magis et minus: ꝺrñtia aũt non: de quo magis videbĩt in ꝑdicamẽtis.

¶Si quer' quare auctor ꝺ ꝓmo agit' ꝺ ꝺrñtia q̃ de spẽ: cũ in ꝓcedeñ. fecerit oppositum. Respõdeo q ꝺ agit de ꝺrñtia: q; genus et differẽtia sunt ꝓncipia' spẽi ꝓncipiũ aũt est ꝑius principiato. In ꝓcedeñ. ꝺo post genus tractauit de spẽ q; genus et spẽs sũt correlatiua q̃ ex se mutuo cognoscũtur. Est aũt cõmũe spẽi et ꝺrñtie scõm porphirium semp adesse his que eoꝝ naturã ꝓticipant. Sortes enĩ semp est homo: et semp rationalis. Ex quo patet q nullo homĩe exñte ista est vera: sortes est hõ: scõm enĩ doctorẽ Aquilinum. s. Scotũ. xx. j. dist. 3. sen. ꝑdicatio ſupioris de inferiori est vera: licet inferius nõ existat. Cuius ratõ ẽ: q; supius est de eẽntia inferioris: ⁊ sic ipso rũ necessaria est habitudo: ⁊ ideo cõcepto sorte concipitur homo siue sit siue nõ Ũñ nõ sequitur: sortes est hõ: ḡ sortes est. q; ab est tercio adiacente ad est secũdum adiacens nõ valet cõsequẽtia: nisi in ꝑdicationibus accidẽtalibus. Insup compat auctor speciẽ ad alia ꝑdicabilia dicens q species differt a genere: q; genus cõtinet species suas sicut totũ vniuersale ꝓtes subiunctiuas: et nõ continetur ab eis: supple hoc mõ: bñ tamen continek ab eis sicut ꝓtes eẽntiales continenk a toto eẽntiali: cum supioraꝝ sint de esse inferioꝝ: vt dictũ est in ꝓcedentibus. Differt etiã species a ꝺrñtia: cũ ex pluribus differrẽtijs possit fieri vnum ⁊ nõ ex pluribus speciebus. Oñes enim ꝺrñtie collaterales cõtinẽtur in eadem

ſpecie: vt corꝑoreũ animatũ ſenſibile rationale in hoīe. Et ſi arguaꝝ q̃ ex duobus exiſtẽtib⁹ actu nõ fit vnũ ꝑ ſe ex. 7° metaphīce. differẽtie vero habẽt rõem act⁹ ⁊ forme. ℟°. q̃ vez eſt q̃ndo ſunt in actibus vltimatis et nõ carẽt pfectiõi actualitate: ſed ſic nõ eſt in ꝓpoſito: q̃ differẽtie ꝑores ſunt potentiales reſpectu vltime differẽtie: ſicut materia ꝓma cũ oñibus formis ꝑcedentib⁹ ẽ potentiale reſpectu vltime forme ꝑ quã ꝓnciꝑaliter eſt eſſe cõpletiuũ totius compoſiti ſm Sco. doctorẽ ſubtilẽ .ij. diſt. 4. ſen. Nõ ſic aũt ex duab⁹ ſpẽbus que habent eſſe in actu cõpleto fit tertia ſpẽs: bene tamẽ duo indiuidua diuerſaꝝ ſpecieꝝ cõcurrũt ad generatiõem alteri⁹ indiuidui: vt ex cõmixtiõe ꝓticlaris equi cũ ꝙſino generaꝝ mulus. Nõ tñ ꝓſtitutiꝫ mulus eſſentialr ex illis duabus ſpecibus. ſed eſt tertia ſpẽs diſtincta ab ipis Et ſi arguas q̃ generãs debet aſſimilari generato ḡ equus generans ⁊ mulus generat⁹ ſunt ſiles in ſpecie. ℟°. q̃ inter generãs ⁊ generatuꝫ aliq̃n eſt ſilitudo formalis et in forma ſpecifica: vt inẽ hominẽ generantẽ ⁊ hominẽ generatũ: vbi. ſ. eſt generatio vniuoca aliquando vero in forma cõmuniori. vt in ꝓpoſito Equus generat muluꝫ quibus forte eſt aliq̃ genus cõmune: puta iumentũ vel aliq̃ tale i quo ꝙuenĩũt. vt dĩt Ariſto. 7°. metaphīce. aliq̃n aũt inter generãs et generatũ eſt tm̃ ſilitudo virtualis: videlicet generãs habet in ſe virtualiter tantũ formã quã ꝓducit ⁊ nõ formaliter: vt cũ ſol generat calorẽ in medio. Species aũt differt a ꝓꝑio q̃ ſpẽs eſt ꝓior natura in ꝓpria paſſione.

Vbi ſciendũ. q̃ ꝓius nã aliq̃n ꝺr a quo aliud ꝺepender: poſterius vero natura q̃ꝺ ꝺependet ab alio: q̃ ḡ ꝓpria paſſio ꝺepẽꝺet a ſubiecto: ideo ſubiectũ naturalr eſt ꝓr⁹ ꝓpria paſſione ſiue ꝓprio: nõ tamẽ ẽ ꝓpter cum ſint idez realr nec ſeꝑant generatiõe nec corꝝptiõe. q̃ etiã ſpẽs ⁊ ꝓpriũ differãt: ꝓbat auc. quia eoꝝ termini ſiue diffinitiones ꝺrñt. Dicĩt aũt diffinitio termin⁹ ꝑ quandã ſilitudinẽ. q̃ ſicut terminus termĩat rem cui⁹ eſt terminus ⁊ includit totã eſſentiã ipius: ſic diffinitio claudit totam ſubſtantiã illi⁹ c⁹ ẽ diffinitio. Ꝺrt etiã ſpẽs ab accidẽte q̃ ſpẽs ꝑdicaꝝ in q̃ꝺ: accñs ℞o in q̃le

Circa q̃ notãdũ. q̃ accñs bene ꝑdicatur in quid de ſuis inferioꝛib⁹: vt color de albedine ſed ꝺr ꝑdicari in quale de illis quoꝝ eſt accidens. Dicĩt etiã accidẽs ꝑdicari in quo mõ ſe habet: ſicut in ꝑdicamẽto relatiõis. vt ſi querãt q̃o ſe hz ſoꝛ. ad platonem? ℟ñdet ſicut pater ad filiũ. Ꝺrt etiã ſpẽs ab accẽte: q̃ eſt ꝓꝛ nãlr ipſo.

¶ Demũ compat auc. ꝓpriũ ad accñs. De differẽtia enĩ ꝓpij a genere: ⁊ ſpẽ et ꝺrñia ſatis dictũ eſt in ꝑcedentibus. Differt aũt ꝓpriũ ab accidẽte: q̃ ꝓpriũ de vna ſola ſpẽ ꝑdicaꝝ: accidẽs vero de pluribus ſpẽb⁹. Item accñs pr⁹ inẽ indiuiduis ⁊ ꝑ poſteri⁹ generib⁹ ⁊ ſpẽb⁹. Nõ enĩ hõ vel aĩal currit: niſi q̃ ſoꝛ. vel plato currit. ꝓpriũ vero ꝑ pr⁹ inẽ ſpẽi: et ꝑ ſpẽm ineſt indiuiduis. vnde riſibilitas ꝓrius ineſt homini accipiẽdo in eſſe primo: ꝓ eo q̃ ineſt alicui ſm q̃ ipm. ſeu ꝙ rõez ꝓpã ⁊ nõ ꝙ aliõ ſz alijs ꝙ ipm. Sorti aũt nõ ineſt ꝓmo q̃ nõ ineſt ei in quantũ ſoꝛ. ſed in quantũ hõ. Item⁊ gen⁹ ſpẽs ꝺrñia ⁊ ꝓpriũ vniuoce ꝑdicanẽ. Accidẽs enĩ ℣o nõ ꝑdicaꝝ vniuoce ſed denomĩatiue. ¶ Ad cui⁹ euidentiã ſciendum q̃ ꝑdicatio vniuoca eſt ꝑdicatio per ſe: denomĩatiua vero ſtricte ſumpta eſt ꝑdicatio ꝙ accidẽs. ¶ Notandi ſunt modi dicendi ꝙ ſe de quib⁹ agit Ariſt. primo poſterioꝝ. ℙrim⁹ modus eſt q̃n diffinitio vel ꝑs diffinitionis ꝑdicaꝝ de diffinito: vt homo ẽ aĩal rõnale. Secundus modus eſt quãdo ꝓpria paſſio ꝓdicaꝝ de ſubiecto: vt homo eſt riſibilis. Tertⁱ⁹ non eſt modus ꝑdicandi: ſz eſſendi ſm Sco. in ꝓlogo ꝑ. ſen. q̃one de ꝓpꝛi. Aĩ hoc mõ aliq̃d ꝺr eſſe ꝑ ſe. i. ſolitarie. Quart⁹ modus ẽ q̃n ſubõ includit ꝓpria rõ inherẽtie ꝑdicati: ſz nõ

necessaria inherẽtia vt voluntas vult ⁊ cali dũ calefacit. Iste eñ lz sint ptingentes tñ sunt inmediate. Iste modus assignaꝯ sic a Scoto. 7. dist. 3. señ. licet ab alijs aliter ponaꝯ.

Notandum q̄ fm eundẽ doctorez ibidẽ: Drña ẽ inẽ vniuocũ ⁊ vniuoce p̄dicari. Vniuocũ eñ p̄dicatũ ōr cuius ꝯceptus est in se vnus. Et hoc mõ albũ dictũ de ligno ⁊ lapide est p̄dicatũ vniuocũ: ⁊ talis p̄dicatio est denominatiua. Vniuoce Xo p̄dicari est qñ rõ seu diffinitio predicati includiꝯ ī diffinitiõe subiecti: sic nõ p̄dicaꝯ album de lapide qz rõ eius nõ includiꝯ in rõne lapidis. Predicatio igiꝯ vniuoca ꝓpe est p̄dicatio essentialis seu ī p̄mo mõ dicendi p se. Et sepe a doctore subtili vocatur predicatio formalis: quia predicatum est de rõne formali seu diffinitiõe quiditatiua subiecti. Et sic gen⁹ spẽs et drñia p̄dicanꝫ de his ī quib⁹ essentialiꝫ cõtinenꝫ. Sic aũt sumendo p̄dicari vniuoce ꝓpriũ nõ p̄dicaꝯ vniuoce cũ nõ sit de diffinitiõe q̄ditatiua illi⁹ cui⁹ ẽ proprium. Qz aũt hoc dicit Petrus hispan⁹ põt dici p̄dicari vniuoce magis large sumendo p̄dicationez vniuocã: qz vicz nõ est accñs p accñs: sed ineſt subiecto necessario ⁊ in scõo mõ dicẽdi p se: tum qz lz nõ ptineaꝯ in subiecto suo essentialiꝫ seu formaliter: ptineꝫ tñ virtualiter: tñ etiã qz sepe ꝓprie passiões ponunꝫ in diffinitiõib⁹ loco drñia ⁊ essentialiuz: q̄ plerũq; nos latent: q; nas circũloq̄mur p ipas passiones. Predicatio denoiatiua dicit illa in qua p̄dicatũ ōr ineſſe subiecto ī quadã adiacẽtia siue formali inherentia p quã formã subiectũ denoiatur: vt hõ dicit albus ab albedine. Et ista ꝓprie ōr p̄dicatio p accñs: ⁊ hoc triplr: vt habeꝫ p̄mo poste. ioz. aliquãdo eñ accidens p̄dicaꝯ de subiecto: vl subiectũ de accñte: aut accñs de accidẽte. ⁊ ad hanc põt reduci p̄dicatio scõe intentiõis ī cõcreto de suo fundamẽto: vt aĩal est vniuersale: vel aĩal est genus. põt etiam reduci p̄dicatio fundamẽti de intentiõe: vt dicendo nomẽ est vox: vl gen⁹ est qõ p̄dicaꝯ. i. intentio attributa ei q̄ p̄dicaꝯ seu denominãs id qõ p̄dicaꝯ. Large ãt extendiꝫ p̄dicatio denomiatiua ad accidens sumptum ꝓ eo qõ est extraneuz a rõne alicui⁹: cuiusmodi ẽ p̄dicatio generis ō drñia ⁊ ecõuerso. ⁊ idem ōr de subiecto ⁊ ꝓpria passiõe: sicut etiã dicit doctor subtilis. 12. dist. ij. señ. ⁊. q. quoliꝫbetoz. Hõ solũ est p̄dicatio denoiatiua accidẽtis ad subiectũ: sed etiã forme ad subiectũ ꝓprie nature. vnde ista est denomiatiua ⁊ in p̄mo mõ dicẽdi p se. hõ est animat⁹: lz ista sit ꝑ accidẽs. Corp⁹ est animatũ. Predicatio etiã denoiatiua aliqñ ab eodem doctore Scoto vocaꝯ p̄dicatio formalis. Eñ. 5. di. p. sen. dicit q̄ adiectiua verba ⁊ ꝑticipia p̄dicantur formaliter: qz significãt formã ꝑ modus informant: nõ denoiatiue ōr ō subiecto

¶ Declarat ꝓñter auct. quid sit p̄dicari equiuoce di. q̄ p̄dicari equiuoce est predicari vno nomĩe ⁊ diuersis rõnib⁹ sumptis fm illud nomẽ. vt canis vno nomine p̄dicaꝯ ō aĩali latrabili pisce marino et celesti sydere. Hõ tñ dicit aliquã rationẽ seu diffinitõem aut ꝯceptũ ipis cõmunẽ. Dicit etiã q̄ ens nõ p̄dicaꝯ vniuoce de substãtia ⁊ accidẽte: sz eq̄uoce: qz fm diuersas rõnes. qz rõ entis fm q̄ ōr de suba ẽ ens p se: scõm Xo q̄ ōr de accñte ẽ ens in alio. Sequẽdo opinionẽ doctoris subtilis oppositũ ẽ dõm: vt dictum ẽ in p̄cedẽti ca⁹. de gñe. Hec ratõ auct. cogit. Eodez eñ mõ posset ꝓbari aĩal dici equiuoce de hoĩe ⁊ de equo arguẽdo vicz: q̄ rõ aĩalis fm q̄ ōr de homine ẽ aĩal rõnale: ⁊ fm q̄ ōr de equo est aĩal irrõnale. Dico ꝯ q̄ sic ꝯceptus aĩalis q̄ ōr de hoĩe ⁊ de equo abstrahit a rõnalitate ⁊ irrõnalitate: sicut ꝯcept⁹ entis q̄ ōr de suba ⁊ accñte abstrahit ab esse ꝑ se ⁊ abesse in alio: nec hoc nec illud includit: sz ẽ indifñs ad vtrũq;. Est aũt alia p̄dicatio q̄ vtunꝫ theologi in diuinis que dicitur identica.

¶ Ad cuius euidentiã sciendũ q̄ essentiale ī diuinis fm doctorẽ subtilẽ Sco-

prima. q. quolibet oz nō distinguit ꝓtra accidentale eo mō quo sumit a phīs. de quo dictū est ca. de ꝓprio: sz distinguit contra notionale: vñ quia essentia diuina ē vna numero in tribus ꝓsonis illud dicit essentiale quod ē simile essentie in modo predicandi et cōmunitate reali. Et sic illa dicunt essentialia que sūt cōmunia tribus personis: vt potentia sapientia bonitas: ꝛ sic de alijs. Notionalia vero dicunt illa per que notificat distinctio ꝓsonarū diuinaꝝ: vt paternitas filiatio ſpiratio. ꝛ sic ō alijs. Et talia nō sunt cōmunia tribus ꝓsonis. Ipsa autē essentialia sunt formaliter infinita Notionalia autez nō sunt infinita nisi rōne idēptitatis cum essentia. Predicatio ergo abstracti de abstracto vbi vnū extremum vel ambo sunt infinita ē vera identice: vt sapientia est bonitas vel paternitas: quia infinitum identificat sibi q̄d cunq; cōmuni possibile. Quod sic ꝓbatur: quia infinitū non est componibile. Omne enim quod potest cum aliq̄ componi potest esse pars: ꝛ ꝓ ꝓsequens excedi: quia totum est maius sua parte. Nō esset autē omīno incomponibile ad aliquod componibile sibi in eodem supposito sed non esset omnino idez sibi: q̄ tūc esset ibi aliqua compositio saltem actus ꝛ potentie. Infinitū ergo identificat sibi quodcūq; cōpossibile. Ista autē paternitas ē filiatio: nō est vera identice: quia neutruz est formaliter infinitū: de q̄ magis habet videri in theologia.

De predicamentis

Decognoscendum ꝛc. Hic determinat auctor de p̄dicamentis: vbi sciendū q̄ p̄dicamētū ꝑt sumi dupliciter. vno mō ꝓ gñe gñalissimo cuiuscunq; p̄dicamenti Alio mō ꝓ tota coordinatōe p̄dicabiliū ſm sub et supra.

Notandū vlteri⁹ q̄ metaphisicus tractat de p̄dicamentis in quantū sunt quedā entia: logic⁹ vo in q̄ntū fundāt scōas intentiones: cuiusmodi sunt subici ꝛ predicari. Ad declarationem aūt p̄dicamentoꝝ ꝑmittit tres diffinitiones: duas diuisiones: ꝛ duas regulas: que dicunt anteq̄ dicamēta. Est autē anteq̄ dicamentū quedā noticia valens ad cognitionē predicamētoꝝ habē dā. Premittit ergo diffinitōz eq̄uocoꝝ vi.

Equiuoca dicunt quoꝝ nomē solū cōmune est: ꝛ ſm illud nomē ratio subiectē est diuersa: vt canis est equiuocuz ad canem latrabilem piscem marinū ꝛ celeste sydus: quia solū nomen est eis cōmune: nō aūt q̄eniūt in aliqua diffinitione sumpta ſm illud nomē canis: licz bene cōueniāt in diffinitōe corporis: ꝛ ō notanter dicit ſm illud nomen.

Notandū insup q̄ duplex est equiuocū: videlicz equiuocū equiuocās: ꝛ equiuocū ad equiuocatū. Equiuocū equiuocās est dictio eq̄uoce plura importans. Equiuocū equiuocatū sunt ipe res equiuoce importate: ſm quosdam hic diffiniunt equiuoca equiuocata nō equiuocantia: sed oppositum videt veri⁹: quia diffinitio nō est rerum sed nominū. Unde. 4. metaphice dicit q̄ rō quā significat nomē est diffinitio. ponit aūt equiuoca dicunt nō equiuoca sunt: quia hoc mō sepe Aris. loquit ſm opinionē antiquoꝝ doctoꝝ. Equiuoca ergo dicunt. ſ. a doctorib⁹ antiquis: et ponit equiuoca in plurali nūero ad denotandū pl'alitatē huiusmōi eq̄uocoꝝ. Item equiuocans est duplex. ſ. a casu ꝛ a cōsilio. Equiuocū a casu est dictio plura eque significās p̄mo vt canis. Equiuocū a ꝓsilio ē analogū: qs̄ ſt vnū ꝓ cōpositiōez ad aliud: vt aīal significat aīal pictū ꝓ cōpositiōez ad aīal viuum. Ubi

Sciendū q̄ analogū nō ē mediū int vniuocū ꝛ eq̄uocū: cū ipa sint īmediata: vt ptz ex rōnib⁹ ipōrum. Omne ei analogū ē vniuocū vl' eq̄uocuz Nā q̄dam analoga sunt equiuoca: vt animal est analogū et equiuocum ad aīal viuū: et ad aīal pictū. Quedā vero sunt vniuoca: vt ens ē vniuocū ad deū ꝛ creatura ſubam ꝛ accns: vt diffuse declarat

doctor subtilis Scotus. dī. 3. et. 8. p. sē. licet sit analogon ad ipa: cū accūs habeat attributionē ad substātiā: ⁊ creaturā ad deum: vñ licet attributio sola nō ponat vnitatē vniuocatōnis: q: vnitas attributionis minor est vnitate vniuocatōnis. Minor aūt vnitas nō arguit maiorem: tamen minor vnitas pt stare cū maiore: sicut que sunt vnum specie: sūt vnū genere: licet vnitas generis sit minor vnitate speciei. Hoc patet p phm. x. meta. vbi ponit ordinē essentialem inter species eiusdē generis. q: ibi vult q in quolibet genere est vnū qđ est mēsura aliorum. Mensurata aūt habent ordinē essentialē ad mēsurā: ⁊ tamē nō obstante tali attributōne nullus negat cōceptus generis esse vnum.

Sciendū vlterius q in diffinitōne equiuocor nomē non sumitur put distinguitur ab alijs ptibus oratōnis: cum eq̄uocatio et vniuocatio non solū reperiātur in nomīe sed etiam in verbo: sed sumit ibi nomē p dictōne

Notandū q substantia potest capi dupliciter fm Aristo. 5. metaphīce. Uno mō put substat accētibus: et sic est p̄dicamentū distinctum ab accidētibus: et sic nō sumitur ī ꝓposito cum equiuocatio reperiat in accūtibus. Alio modo substantia sumitur p qualibet rei essentia seu quiditate: ⁊ sic sumit in ꝓposito. Ratio etiam in ꝓposito sumitur p conceptu vel diffinitione. Unde ratio substantie dicitur cōceptus vel diffinitio essentie.

Consequenter auctor ponit diffinitionē vniuocorum: dicens q vniuoca dicūtur quor nomē cōe est: ⁊ fcōm illud nomē ratio substātie ē eadem: vt hoc nomen animal ē vniuocū ad hominē ⁊ equū: q: eius rō siue diffinitio. s. substantia corporea animata sensibilis ipis cōuenit. Et patent omnia q̄ ponūtur in diffinitōne vniuocorū per ea que p̄dicta sūt de diffinitōne eq̄uocorū.

Deinde ponit diffinitionē denomīatiuor dicens q denomīatiua dicuntur quecunq; ab aliquo solo casu differēt q sunt: et fcōm illud nomen habēt appellationem: vt a fortitudine fortis: ab albedine albus.

Notandū circa illud q denomīatiua sunt concreta: ⁊ sunt duplicia: quedam ī generib⁹ accidētiu: ⁊ quedā in genere substātie. Concretu in generibus accidētiū dicit quod importat subiectū cū accidēte: vt album. Abstractum vo importat solu accidēs: vt albedo. Concretū vero in genere substātie fcōm Scotum. 5. distī. p. sen. importat naturam cū suppōsito: vt homo. Abstractum vo importat pcise ipam naturam vt humanitas. Denominatiua igit id ē pcreta differūt ab aliquo. i. ab abstracto a parte vocis solo casu. i. sola cadentia seu finali terminatōne vocis: cū conueniat in ꝓncipio ipsius voc: vel fcōm scotum. xj. dī. 2. sen. drīt solo casu. q: concretum importat cadentiam vel dependentiā accidētis ad subiectum vl forme ad suppositum quod denominat. Non aūt abstractū. Et ista drīa est in modo significandi.

Notandū etiā q circa hoc ē aliter dicendū fcōm grammaticū: ⁊ aliter fcōm logicū. q: enī grāmaticus considerat nominū impositiones: ideo fcōm ipm abstractū descendet a cōcreto: vt iusti addita tia fit iusticia. quia vo logicus magis cōsiderat ipas res in q̄ntū sunt fundamēta secādarū intentionum: ideo fcōm ipm concretū denomīatur ab abstracto: vt paries denomīatur albus ab albedine sibi realiter inherēte. Concretū igit venit ab abstracto: q: prius est rem esse fcōm se: sicut significatur per abstractum q̄ ipam ineesse alteri: sic significatur per concretum.

Deinde ponit auctor duas diuisiōes quarū ꝑma est: q eorum q̄ dicūtur: quedam dicūtur cū cōplexiōe: vt homo curit: quedam sine cōplexione: vt homo.

Circa quod notandū q cōplexa dicunt ea que cōplectūtur plures termios vel dictōes. Est aūt triplex complexio. s. re

rum tantū: scz quando est vna vox simplex et plures res importare: vt album. Alia est cōplexio terminox tm̄: scz quā do sūt plures termini importātes eādē rem: vt Marc⁹ tulli⁹. Alia ē rerū ⁊ terminox simul: vt in ꝓposito. Dici etiā, in ꝓposito tm̄ valet sicut ꝓ vocem ꝓferri: vel significari. Et si arguatur q hec diuisio nō sit bona: qz scōm Boetiū ī li. diuisionū: diuisio dz dari ꝑ opposita: sz incompletū nō opponit cōplexo: cuz sit eius ps. Respōdeo q incōplexū cuz sit quoddā cōcretū pōt sumi dupliciť. scz: formaliter ꝑ ipa rōne incōplexionis: vl materialiter ꝑ eo qđ subest tali ratōni. primo mō opponit cōplexo: scōo mō ñ.

Ad declarationē aūt secūde diuisiōis ponit auctor octo modos essendi in: qui pñt hñi ꝑ hos x̄us. Insunt ps toti species generi calor igni. Rex in regno: res in fine locoꝝ locatū. Primo eī mō dicitur aliquid esse in sicut ps integral in suo toto: vt paries in domo esse habz quia est aliquid eius. Secūdo mō sicut totū integrale in suis ptibus: vt domus in tecto: in pariete: ⁊ fundamēto: qz scz ex ipis integratur. Tercio mō sicut species in genere: vt hō in animali. qz vicz sub ipo cōtinetur. Quarto mō sicut genus in spē: vt aīal in hoīe: qz ē ps eēntialis eius. Quito mō sicut forma ī materia siue sit forma substātialis: vt aīa in corpe: siue forma accidētalis: vt albedo in pariete. Est aūt substātialis forma illa q̄ dat eē simpliciť: siue eē subale Forma x̄o accīntalis q̄ dat eē scōm qđ. siue accidētale. Cognoscitur aūt forma subalis ab accīntali scōm Scotū. 12. di. 4. sen. qz ꝑdiu ꝓceditur in subialib⁹ sq̄ posterior ē pfectior ꝑore: vt aīa aduenies corpi est pfectior forma corporis. Quādo aūt deuenit ad accīntalē sequēs ē pfectior vltima ꝓcedēte. Sexto modo dr̄ aliqđ esse in sicut in suo efficiēte: vt regnū in regēte. Septimo mō siē in suo fine: vt virtus in beatitudīe: qz vi delicet ordinatur ad beatitudinē. Octauo mō sicut vinū in suo vase: vel locatū in loco: qz ab ipo continetur.

Consequenter auctor ponit secūdā diuisionē dicens q eorū que sunt q̄dā dicūtur de subiecto: in subiecto x̄o nullo sūt: vt genera ⁊ spēs et drīntie substātie que dñr de subiecto: id ē de suis inferioribus: ⁊ nō sūt in subiecto: sicut accīns cū sint subie. Aūi dici de subiecto vt h̄ sumitur: est ꝑdicari de suo inferiori: vt homo de sorte ⁊ platōe. Esse x̄o in subiecto ē esse in aliquo sic accīns in subo: qō scz inheret substātie.

Si arguatur cōtra predicta q forma substantial ē in forma sicut aīa in corpe: ergo ē in subiecto. Respōdeo: q nō est ī subicō sicut accīns cū ex ipa et materia cōstituat vnum ens ꝑ se: nō aūt ex subiecto et accīnte. Alia x̄o nec dicūtur de subiecto: nec sūt in subiecto: vt in diuidua substantie q̄ nō dñr ō subiecto: cū non habeāt aliquod inferius sub se: nec sūt in subo cū non sint accidentia. Alia aūt sunt que dicūtur de subo: ⁊ in subo sūt: vt gña et spēs nouē ꝑdicamentox accīntiū: q̄ dñr de subo scz de suis inferioribus: ⁊ sūt in subo cū sint accīnta. Alia x̄o in subicō sūt: de subicō x̄o n̄ dicūtur: vt individua de generib⁹ acc̄ cidētiū: vt h albedo: hec nigredo: q̄ sūt in suba sicut ī subo: ⁊ nō dicūtur de subiecto cū ñ habeāt aliquod inferi⁹ sub se.

Contra hāc diuisionē arguit sic: qz ꝑm Boe. oīs bona diuisio debz esse bimēbris. Cū deo q verū ē: sz adde vel reducibilis ad bimēbrē. Et sic ē in ꝓposito. Nam incōplexa significant subam vel accīns. Si subiam vel vlem vel ꝑticularē: si vlem sic ē primus modus: si ꝑticularē: sic ē secūdus modus: si accīns hoc ē dupliciter: qz aut accīns vniuersale: ⁊ sic ī ē tercius mod⁹: aut ꝑticulare: ⁊ sic est quartus modus.

Ulterius auctor ponit duas regulas quarū ꝓma ē hec. Quādo alterū de altero ꝑdicatur vt de subicō: quecūq; ō eo qō ꝑdicať dicūtur: etiā oīa ō subiecto dicuntur: vt sortes est homo: hō est aīal ergo sortes ē animal. Cūbi notādū: q hec regula habet veritatem quādo ē

pdicatio essentialis supioris de inferiori: Et hoc notatur p illud qđ dicitur vt de subiecto. et ideo si arguatur: sortes ē homo: homo est spēs: ergo sortes ē species: nō valet. qr cū species sit secūda intentio et ens rationis nō pdicatur essentialiter ō homīe. Secūda regula hec est: Diuersorum genex t nō subalternatim positox diuerse sūt species t drīie: vt aīalis t sciētie: que sūt diuersa gña. Drīie enī aīalis sunt rationale t irrationale. Drīie vo scientie sūt morale t naturale et sermocinale. Dicūtur autē genera non subalternatim posita: quoū vnū nō ponit sub altero: vt sunt diuersa predicamēta. ¶ Si arguatur contra: qr corpus ponitur inter species substantie et quātitatis: Respondeo q corp' pōt accipi vno mō put dīē trinā dimēsionē: t sic est in genere ēntitatis. Alio mō p illo cui inest tpa trina dimēsio: t sic ē in genere substantie. ¶ Ponitur aūt hec regula ad cognoscendū q eētie pdicamētox sunt inpermixte. Cū enī genera sint idē eētialiter cū suis speciebus: si gña sunt diuersa: species etiā erūt diuerse.

Circa quod notandū q licz inter alīq genera sit distinctio realis: vt patet in subia quantitate t qualitate. Quantitas enī t albedo panis remanēt in sacramento altaris absq; subia panis: tamen ad distinctionē pdicamētox sufficit distinctō formalis: seu rationū formaliū ipsorum. t sic eētie pdicamētox sunt inpermixte formaliter: vt ēm ait Aris'. Nihil prohibet idez pluribus generib' enumerari. Vñ vt ponit doctor subtilis Sco: 13. q. quolibetox. Relatio quā habet act' intelligendi ad obiectum ē ꝓpe de genere relationis: t tamē est idē realiter cuz actu intelligendi qui ē quedam qualitas. Ad distinctōez g pdctōx sufficit distinctio formalis. Illa aūt distinguūtur formaliter ꝑm eundē doctorem. 2. dist. p. señ. quox vnum nō includit aliud in primo mō dicendi per se. Est aūt primus modus dicendi p se quando diffinitio l' ps diffinitionis pdicatur de diffinito. Ista aūt distinctio formalis licet non sit realis ꝓpe dicta: tamē nō est distinctio ratōnis seu fabricata p opus intellect'. Unde cū idēritate reali stat distinctō formalis et ex natura rei: quod declarat doctor vbi s accipiendo albedinez que est vna res et forma simplex: hec ꝓuenit cū nigredine in ratōne coloris: t differt a nigredine p propriā drīiam specificam. Cum ergo idem nō possit a parte rei per idem cū alio differre et cōuenire: oportz q realitas a qua sumit genus albedis: per quā cōuenit cū nigredine sit alia a parte rei a realitate a qua sumitur drīia p quā differt a nigredine. Nō est aūt alia realiter cum albedo sit simplex forma: g est alia formaliter t ex natura rei: cū ista ꝓueniētia albedinis t nigredinis sit a parte rei secluſa oppōne intellectus. •

Sed ꝓtra arguitur sic Oē ens aut ē reale aut ratōis: ergo oīs distinctio aut est realis aut est ratōis. Cōsequētia ꝑz: qr distinctio est passio entis ex ēgto metaphisice. Respōdeo q distinctō realis est duplex: quedam ē large sumpta: t q̄dam stricte. Distinctio large sumpta est oīs distinctio q̄ habet esse circūscꝛpto oīi opatōne intellectus. Et de ista dico q verum ē q sicut oīe ens aut ē reale aut ratōnis: sic oīs distinctio aut ē realis id est nō fabricata p itellectū: aut rationis. i. fabricata per opus intellect' Alio mō distinctō realis sumitur stricte p distinctione que est inter duas res q̄rum vna est generās: alia generata: vel quax vna potest corrūpi alia remanēte. Et de ista nō est verū q oīs distinctō sit realis vel ratōnis. Distinctio enī formalis nō est realis hoc modo: qr nō est inter rem t rem. Nec ē rōnis: qr nō ē fabricata per opus intellectus. De varijs modis distinctionum reperies. 3. c. pri. phīcorum.

De predicamentis in generali.

Aterius determinat auctor de ꝑdicamẽtis in generali dicẽs: q̃ terminoꝝ incomplexoꝝ singlim aut significat substam vt hõ: aut quantitatem: vt bicubitũ: aut ad aliq̃d: vt duplũ: aut qualitatẽ: vt albedo: aut actionem: vt secare: aut passionẽ: vt secari: aut q̃n: vt heri: aut vbi: vt in loco: aut situm: vt sedẽre: iacere: aut habitũ: vt calciatũ eẽ.

Ad euidentiã huius diuisionis sciendũ q̃ cõplexa nõ sunt in aliquo vno gñe cũ significent res diuersoꝝ generũ. Et ideo hic notãter dicitur: eoꝝ q̃ fm nullã complexionẽ dicũtur. Ex hoc etiã patet q̃ dicibile incomplexũ ordinabile in genere fm sub et supra est sub iecũ libri ꝑdicamẽtoꝝ. Hec diuisio etiaz debet intelligi de dicibilibus incõplexis veras res significantibus. Entia enĩ rationis q̃ habẽt eẽ ꝑ actũ intellectus cõparatiũ: vt ne entes secũde nõ sũt in genere: cum predicamenta sint entia realia. Item debet intelligi de entibus cõplexis: et ideo materia et forma que nõ sunt entia completa solũ reductiue ponũtur in ꝑdicamẽto substãtie q̃ non ꝑ se. Debet etiã intelligi de entibus finitis. Ens enĩ infinitũ cuiusmõi est deꝰ non ẽ in genere: vt ꝓbat doctor subtilis Scotus. 8. dist. ꝑ. sen. q̃ realitas a q̃ sumit genus ẽ potentialis ad illã a qua sumit differentialis genus cõplete diffiniret. Illum aũt infinitus est potẽtiale ad aliq̃d: quia tũc posset intelligi ꝑfectius. Cũ infinitũ nõ eẽt cui eo cũ quo põt aliquo mõ esse idẽ. Que ibet igit entitas formaliter infinita identificat sibi quodcũq̃ sibi cõpossibile. ex infinitate ergo dei patet q̃ non est in genere. hoc idem patet ex eiꝰ simplicitate. Si enĩ in deo esset ordo realitatũ quarũ vna esset contrahibilis et ꝑfectibilis a alia: tũc non esset sũme simplex: q̃ ibi esset compositõ saltẽ actus et potentie.

Arguitur contra hoc: q̃ ens cũ dicat vnũ conceptũ cõmunẽ deo et creature oportet q̃ contrahat ad illa: et sic ibi erit ordo realitatũ: quarum vna cõtrahet aliam. Rũdeo q̃ contrahẽtia ens nõ sũt differẽtie: cũ nõ cõstituant cõpositum cũ contracto. Contrahit enĩ ens ꝑ finitũ et infinitũ q̃ sũt mõi intrinseci. Cũ entitas in deo et infinitas nõ sunt due realitates: sed vna simplex realitas in sũmo gradu ꝑfectionis. Non sic de realitatibus a quibus sumit genus et differentia. vt patet in albedine q̃ est forma simplex: licet sit ibi compositio actus et potentie. Intellectus enim separatus videns albedinẽ videt ibi duas realitates quarũ vna ẽ potẽtialis et. ꝑfectibilis ꝑ aliã. Est aũt modus intrinsecꝰ: q̃ addus alteri non variat rationẽ formaleꝫ eius: vt patet de albedine et eius gradibus. In quocũq̃ enĩ gradu intelligat cẽ aliq̃ perfectio qui gradus est gradus illiꝰ ꝑfectõis: nõ tollitur ratio formalis ꝑfectionis ꝓpter istum gradum.

Notandum insuꝑ q̃ sicut ens contrahitur ad deum et creaturã ꝑ mõs intrinsecos: sic ens finitum ad substam et accns. Prius modꝰ substãtie est esse ꝑ se: accũtis vo est eẽ in alio et hoc cõuenit accidentibus scõm prius et posterius.

De ꝑdicamentis in speciali. et primo de ꝑdicamẽto sube.

Substãtia diuidit ꝑ ꝑmã et secũdã. ꝛc. Hic auctor incipit determinare de ꝑdicamentis in speciali: et ꝓmo de substãtia que ẽ prior accidẽtibus ex septimo metaphice: diuidẽdo eã ꝑ ꝑmã et secõaz substantiã. Vbi notãdũ q̃ nomẽ sube ꝑtsumi a ꝑ se stãdo: et sic sumit ab esse eiꝰ ꝓpo et absoluto: vel a substãdo accũtibus: et sic sumit ab esse eius respectiuo per compatõnẽ ad accũtia. Deinde diffinit ꝑmã substam dicẽs q̃ ꝑma substãtia ẽ q̃ ꝓpe ꝑncipalr et maxie substat. Ponitur proprie ad differentiam accidentium: licet enĩ accidens possit esse subiectum accidentis: non tamẽ vltimate terminat eius dependentiam. Ponitur

principalr ad vñi am scōax substātiarū que nō substāt accidētib⁹ nisi put sunt in pmis. Homo enī nō ⁊ albus aut niger: nisi qz sor. vel plato ē albus. Et deinde ponit maxime ad ostendendū q̄ p me substātie plurib⁹ substāt q̄ secunde: quia substant oñibus alijs quibus substant scōe: ⁊ cū hoc̄ pis secūdis. ¶ Alterius ponit auc. scōam diffinitiōem prime substātie di. q̄ pma substātia ē q̄ nec est ī subiecto nec ⁊ ō subiecto. Nō esse in subiecto hic ponit ad vñiam accidentiū que inherēt substātie. Nō dici vero de subiecto ponit ad vñiam secūdarū substātiax que dicunt de suis inferioribus. ¶ Sed cōtra hoc arguit ⁊ videtur q̄ auc. sit superfluus ponendo ples diffinitiōes pme substantie: quia vnius rei est vnum esse. ḡ vna res tm̄ habebit vnā diffinitionem cū diffinitō dicat esse rei. Respōdeo q̄ vnius rei est vna diffinitio ꝓprie que dar̄ p genus ⁊ differiam: Sed bene possunt esse plures descripti ones vel diffinitiōes large sumpte quibus notificar̄ quid p nomē importatur. ¶ Deinde diffinit scōam substam dicēs: q̄ scōe substātie sunt spēs in quib⁹ sunt prime ⁊ ipax gña que dicunt scōe sube: qz secūdario substāt accidētib⁹. Indiui dua ⁊o dicunt pme substātie: q̄ pmario substant: vt dictum est.

Notandū est ad illi⁹ euidentiā. q̄ differia est inter accidentia cōmunia ⁊ accña ꝓpa: qz accña cōia per ꝓus insunt ī diuiduis q̄ spēbus: qz hō nō est alb⁹ neq; niger: nisi qz sor. vel plato. Sz accña ꝓpria sunt econuerso. Sor. enī nō est risibilis nisi in quantum hō. ¶ Consequēter dicit auc. q̄ ea q̄ dicunt de subiecto pdicant de eo nomīe ⁊ rōe: vt hō de sor. Sor ⁊o q̄ sunt ī subiecto vt in plib⁹ neq; nomē neq; rō pdicatur de subiecto. vt albedo. In alijs ⁊o nomē nihil ꝓhibet pdicari de subiecto: vt album de corpore predicatur: rationē vero albi impossibile ē pdicari.

Notādū q̄ nomē ō subiecto pdicari est nomē de subiecto verificari: vt hō est alb⁹. Nō ⁊o ō pdicari q̄n diffinitio vl ꝓcept⁹ pdicati icludit eēntialr ī subo: vt hō ē aīal. scōe ḡ sube pdicant noīe ⁊ rōne ō pmis cū essentialit includant ī ill. Abstracta ⁊o de generib⁹ accñtiū nec noīe nec rōne pdicāt de pmis substātijs. Vñ illa ē falsa sor. ē albedo. Cōcreta ⁊o pdicant fm nomē qz illa e vera sor. ē alb⁹: sz nō fm rōem. qz ipa albedo quā importat h⁹ nomē al bus nō includit essentialiter in sor.

¶ Insup cōgat scōas substātias adinuicem di. q̄ scōax subax mags ē suba species q̄ genus qz plib⁹ substat. Quibus cuiq; em substat gen⁹ eisdē substat ⁊ species: ⁊ cū hoc etiā ipi gñi. Dicit etiaz q̄ spēs spāliſſime eque nāl̄r sunt sube: vt hō equus: qō ē intelligendū q̄n vna species sube sit p fectior alia. hō em̄ ē pfectior. Sz ē intelligendū q̄ntū ad substādū accñtib⁹ qz equalr descendūt ī idiuidua: ⁊ sic equalr substāt accñtib⁹ suoꝝ indiuiduox. ¶ Ponit ꝓnter auc. ꝓpetates substātie. Prima ē q̄ cōe ē omni substātie ī subiecto nō esse. Et ō notanter cōe: qz ista ꝓpetas ꝓuenit omni substantie sz nō soli. Et sic inest substātie in secūdo mō ꝓprij. Quod enī ꝓueniat oī substātie ptz qz substātia ē ens p se stās et nō inherēs sicut accidēs qō semp inheret actu vel aptitudine: lz em̄ q̄ntitas et albedo in sacramēto altaris nō inhereant actu substātie panis: tm̄ hūt aptitudinē ad inherendū. Probat aūt auc. hanc ꝓprietatē inductiōe ⁊ syllogismo Et si inster de ptibus integralibus substātie que sunt in subiecto: Et sic hec ꝓprietas non cōueniet omni substantie. Respondeo q̄ partes integrales non sūt in aliquo sicut accidens ī subiecto sz siē ptes in suototo. Nō ātē hec ꝓpietas nō ꝓueīat soli sube ꝓhat: qz ꝓuenit differētijs substātie q̄ nō sunt in aliq̄ sicut accidēs in subiecto: q̄ tm̄ non sunt in gñe substātie p se sz reductiue tm̄. Solum enī per se in genere sunt illa q̄ sunt in recta linea pdicamētali q̄ pdicantur

in quid ꝺ inferiozib⁹:ac ipm indiuiduũ abstrahẽs ab exĩtia actuali: vt hic homo includens tantũ naturã specificã cũ dĩa individuali:vt ponit doctor subtilis Sco.di.3.2.sen.Scõa ꝓpetas sbe est q omnib⁹ scõis substãtijs ⁊ differẽtijs eoꝝ queit vniuoce ꝑdicari de ꝑmis Quod ex hoc ptz qꝛ eẽntialr includunt in ꝑmis.Inest aũt ista ꝓpetas substantie in secũdo mõ ꝓpij vt ꝓcedens: cuz nõ tantũ ueniat illis que sunt p se i genere substãtie sed etiã reductiue .s. differentijs eaꝝ.Et si arguaꝯ ptra qꝛ albuz bene ꝑdicaꝯ vniuoce de ligno ⁊ lapide. ergo nõ ꝙuenit solis substãtijs secũdis vniuoce ꝑdicari de ꝑmis.ꝓa est nota ⁊ pbaꝯ añs:qꝛ albũ dicit vnũ ꝓceptuz ad lignũ albũ ⁊ lapidẽ albũ. Rꝺeo q lz albũ sit ꝑdicatũ,vniuocũ: ñ tñ vniuoc⁹ ꝑdicaꝯ:vt enĩ dictũ est in fine ꝑdicabiliuz.Aliud est vniuocum ꝑdicari.⁊ aliud est vniuoce predicari. Vniuocum enim predicatur cui⁹ ꝓceptus in se est vnus. Et hoc mõ album dictũ de ligno albo ⁊ lapiꝺ est ꝑdicatũ vniuocũ. Vniuoce ẋo ꝑdicari est qñ rõ ꝑdicati includiꝯ in rõe subiecti:sic nõ ꝑdicaꝯ albũ ꝺ lapide. Et sic ratio albi nõ includiꝯ in rõne lapidis Tertia ꝓpetas substãtie est q oĩs ꝑma suba significat hoc aliq̃d.scõa vero suba substantia nõ significat,hoc aliq̃d lz potius quale quid:lz videaꝯ significare hoc aliquid sub appellatiõis figura.

Notandũ.q ꝑma suba significat hoc aliq̃d.i.indiuiduuz per se subsistẽs seu supposituz qꝺ per se subsistit.i. indepẽdẽter existit. ꝟm enĩz Scotũ ꝑma dist.3.sen. Rõ suppositi cõsistit in duplici negatiõe:viz qꝛ nec dependet actu nec aptitudine. Unde albedo que ẽ in pariete nõ est supposituz qꝛ actu depẽdet a pariete substẽtãte. Alia etiã separata licet ꝙ se existat nõ tñ ẽ suppositum. Nõ enim subsistit seu indepẽdenter existit:licet enim non dependeat actu a corpore dependet aptitudine: qꝛ habet inclinatiõz naturalẽ ad informãdum corpus. Secunda autẽ substantia significat quale quid.i.substãtiam pluribus cõicabilem. Unde quid dicit substantiaz: licet enĩ quiditas seu diffinitõ reperiaꝯ in accñtibus ꝓpus tamẽ reperitur in substantia. Quale ẋo dicit formam multis cõicabilẽ. Superiora autẽ dicunt forme ꝙ compositiõem ad inferiora:vt ptz ex 5°.⁊.7°.metaphi. Hinc est q illa que ingrediunt diffinitionem quiditatiuã cuiuslmodi sunt gña ⁊ dñe dicunt apꝺ formalizãtes quiditates seu formalitates:qꝛ ẋo eadem res aliqñ appellaꝯ noĩe ꝑme:vt ſoꝛ.aliquãdo appellaꝯ hõ:⁊ aliquãdo ſoꝛ. iõ scõa suba videt significarꝫ aliq̃d sub figura appellatiõis.i.ꝓpt ſilitudinẽ appellatiõis. Quarta ꝓpetas substãtie est q substãtie nihil est cõtrariũ:sed hoc nõ est ꝓpriũ substãtie:qꝛ cõuenit quãtitati ⁊ quibusdã alijs. Ad cui⁹ euidentiã sciendũ q ꝓtrarietas ꝑt accipi duplr.s.large ⁊ stricte. Cõtraria stricte sunt forme positiue sub eodẽ gñe posite maxime a se distantes:que in eodem susceptibili vicissim insunt. Large vero dicunt ꝓtraria que habẽt aliqs cõditiones requisitas ad cõtrarietatez sed nõ omnes. Et sic sumẽdo ꝓtrarietatem substantie inest cõtrarietas. Forme enĩ substãtiales ignis ⁊ aque sic ꝓtrariaꝯ cuz sint forme positiue que nõ possunt eidez simul inesse sed bene successiue. Nõ enĩ possunt reduci ad priuatiõem ⁊ habitũ: quia licet vna forma includat priuationem alterius:non tamẽ precise. Sz vltra hoc dicit aliquid positiuũ. hoc etiaz modo ponit cõtrarietas differẽtiaꝯ eiusdem generis decimo methaphice. Sumendo vero cõtrarietatẽ stricte:ꝓtrarietas non inest substantie:quia ad minus ibi deest vna cõditionum requisitaꝯ ad cõtrarietatem vicz q forme cõtrarie iũt maxime distãtes a se inuicem. Et sic loquitur Aristo.quinto phisicoꝝ:vbi probat q ad substantiam nõ est motus: qꝛ substantie nihil est ꝓtrariũ. Motus aũt fit a contrario in cõtrarium. Nam cum de ratione motꝰ sit q fiat in tempore im

possibile ẽ aliq̃d moueri ab vno in aliud nisi inter illa sit quedam distãtia ⁊ quidam gradus ꝼm quos successiue eat in illud. Cũ ergo ī forma substãtiali ñ sũt aliq̃ gradus: forma eñ substãtialis cõsistit in indiuisibili nõ possumus intelligere q ꝓpe sit distãtia inter formas substantiales. Et sic nõ erit ibi cõtrarietas ꝓpe nec ꝑ cõsequẽs motus. licet enim inter substãtias nõ sit ꝓpe cõtrarietas ẽntũ ad suas formas substantiales: bñ tamẽ est cõtrarietas quãtũ ad formas accidẽtales: vt caliditas ignis: ⁊ frigiditas aque contrariãtur. Et si arguas q vnus hõ alteri cõtrariat: q vnus aliuz aliquãdo interficit. Respondeo q non puenit ex cõtrarietate formarũ substantialium: sed ex malicia eorum. Quinta ꝓprietas substantie est q substantia nõ recipit magis ⁊ minus: vt vnus homo nõ est magis hõ in vno tempe q in alio. Ad cuius euidẽtiã sciendũ q hec ꝓprietas no intelligit q vna substãtia non magis substet accidẽtibus q alia: vt patet in ꝓcedẽtib⁹. Item nõ intelligit q vna natura nõ sit ꝑfectior alia. Natura enī bruti est ꝑfectior natura arboruz: cũ ania sensitiua sit ꝑfectior ania vegetatiua: ⁊ natura humana ꝑfectior est natura bruti. Añ dicit Arist. 10. metaphi. q in vnoquoq genere est vnũ ꝓmũ qõ est metrũ et mensura omniũ alioꝝ: qõ ñ debet intelligi de mẽsura ꝑ replicatõez sicut vlna mensurat pannũ: sz de mensura sc̃om ꝑfectionẽ. Cognoscitur enī per fectio animaliũ sc̃om accessũ eorũ ad ꝑfectionẽ nature humane: sicut ouis ẽ ꝑfectius animal q asinus: q magis habz accessũ ad humanã naturã q asinus:

Itẽ nõ debet intelligi q vna substãtia nõ sit ꝑfectior altera etiã eiusdẽ speciei: licet Aristo. videat sentire oppositũ dicere enī q anima christi vel ꝟginis gloriose nõ sit nobilior etiã essentialiter q aia Jude nõ solum est absurdũ sed etiã tanq erroneũ parisius ⁊ colonie cõdemnatum. Sed q̃d dicemus ad pbm? Optet dicere q loquit ꝼm opinionẽ doctoꝝ famosoꝝ temꝑis sui: sicut a pluribus sepe asseritur in ꝑdicamẽtis: vel optet ipsuz negare: q licet nõ sit de facili cõtradicẽdum auctoritati antiquoꝝ pbꝝ: vt ponit doctor subtilis. 13. dist. 4. sen. tamã vbi fides cogit sũt dimittẽdi. Est ergo intelligẽda ista ꝓpetas de eadẽ suba i numero: ita q demõstrata quacunq suba puta homĩe: nõ est vez dicere q sit magis suba vel magis pticipet rõnem substãtie absolutã que ẽ ꝑ se stare vno tẽpore q alio: vel q sit magis hõ vel ꝑfecti⁹ pticipet naturã sue spẽi vno tꝑe q alio. Hanc ꝓpetatẽ sic intellectã ꝓbat Arist. secũdo de generatõne. q si suba susciperet magis et min⁹: tũc vna ꝑs posset acq̃ri post aliã. Et ꝑ cõsequẽs ad subam esset motus. Notãdũ tamẽ sc̃om Aristo. septimo metaꝑsice q substantia bñ suscipit magis et minus sc̃om conditõnes materiales. Añ licet vnus hõ nõ sit magis animal ratõnale vno tꝑe q alio tꝑe tamẽ magis põt vti ratõne ꝓpter corporis dispositionem. Pueri enī nõ possunt vti ratione ꝓpter indispositionem potentiarũ organicarum. Sic etiã vn⁹ homo est maior ī vno tẽpore q alio. ẽntum ad quantitatum molem: Licet non magis homo. Sexta proꝑietas substãtie est q maxime ꝓpium substãtie est: q cũ sit vna et eadẽ numero est susceptibilis cõtrarioꝝ sc̃om sui mutationẽ: vt sortes aliquãdo est albus: aliquãdo niger.

Notandũ circa quod q substantia sic suscipiens contraria oportet q mutetur ab vno in aliud: cuz ipsa non possint eidem simlĩesse: ⁊ isto dicitur sc̃om sui mutationẽ. Est aũt hoc ꝓpe proꝑium substãtie: q cõuenit omni et soli: licet enī hoc conueniat primo primis substantijs. q primo substãt accidentibus ex consequẽti: tamẽ cõuenit secundis substantijs. Et si instetur q eẽ susceptibile cõtrarioꝝ nõ cõuenit soli substantie: q conuenit orationi q aliquãdo est vera: ⁊ aliquando est falsa. Respondet auctor q hoc non est sc̃om mutationem orationis sed sc̃om muta-

tionẽ rei. Ab eo eñ q̃ res est vel non ẽ: dicitur oratio vera vel falsa. vñ dicit q̃ verum et falsum sunt in rebus vt in subiecto: et in oratione vt in signo. vnde eq̃ uocatur modus eẽndi in: cũ dicit: verũ et falsum sunt in rebus et in oratiõe. Similiter equiuocat̃ susceptibile cum dicitur res vel oratiõ est susceptibilis veritat̃ falsitatis: sicut equiuocatur susceptibile cum dicit animal est susceptibile sanitatis. ⁊ vrina est susceptibilis sanitatis: animal cũ suscipit sanitatẽ: q̃ ẽ ei⁹ subiectũ: vrina ẽo q̃ est signũ indicatiuũ sanitatis: sic ẽitas est i reb⁹ vt i subiecto: et i oratiõe vt in signo.

Circa quod notandum. q̃ licz ẽitas in re et intellectu multipliciter sũmãtur vt habeti. 6. metaphic: tamẽ quantum ad ꝓsens spectat: veritas in re põt sumi ꝑ conformitate ꝓducti ad ꝓducens seu ideatũ ad ideam: vel ꝑ indiuisione actus et potentie. Falsitas aũt ꝑ primatione huiusmõi est indiuisionis: vt ponit Bonauentura. 6. di. p̃. señ. vnde acepta huiusmodi rũtione. ℞ õ est albus veritas in re est indiuisio albedinis ab homine: sicut vnio albedinis cũ homine. Et talis veritatis res est subiectũ: ⁊ illa oratio homo est blbus est eius signum. Veritas aũt in intellectu ẽ conformitas intellectus componentis vel diuidentis ad ipam rem̃ vel sub alijs verbis ẽ adequatio rei ad intellectum. Falsitas aũt est disproportio seu inadequatiõ rei ad intellectum.

Contra ꝓdictã ꝓpter hoc ẽ et ꝓmo q̃ nõ conueniat omni substantie: q̃ non cõuenit deo⁹. ℞ Non est enĩ susceptibilis ẽriorũ cum sit summe simplex: et tamẽ deus ẽ substãtia: cũ sit ens per se stans. Item angeli et corpora celestia non sunt susceptibilia cõtrariarum qualitatum cuiusmõi sunt caliditas et huiusmõi cum sint incorrupti biles.

Item arguitur q̃ nõ ꝓueniat soli subie. Cõuenit et quãtitati cum superficies sit susceptiua albedinis ⁊ nigredinis que sunt cõtrarie qualitates. Respõdeo ad primum q̃ deus non est substãtia ꝑdicamentalis: cũ non sit in genere: vt dictum est. Ad secundum dico q̃ licet angeli et corpora celestia nõ sint susceptibiles grauitatis: caliditatis et frigiditatis ⁊ huiusmodi q̃litatum actiuarũ ⁊ passiuarũ adinuicez: tamẽ hoc nõ obstante sũt susceptibiles aliq̃rũ ẽriaꝝ qualitatũ. Angeli eĩ naturaliter sũt susceptibiles virtutis ⁊ vitij: ⁊ corpa celestia habent diuersas differẽtias positionis: vt ante et retro: sursum et deorsum. Itẽ sũt susceptiua raritatis ⁊ densitatis. Vnde stella ẽ densior pars orbis scõm Aris. Ad tercium dicendũ q̃ licet q̃ntitas sit susceptiua albedinis et nigredinis: nõ tamẽ est subiectuꝫ vltimate terminãs earũ dependẽtiã. ⁊ de tali subiecto intelligitur ꝓpietas.

De predicamento quantitatis.

Quantitas. ⁊c.

Ost ꝑdicamẽtũ subẽ cõseq̃nter põit auctor ꝑdicamẽtũ q̃ntitatis. Ad cuius euidẽtiã sciendũ q̃ fm Scotum. 11. di. 4. sen. In substãtia vt est primum entium ẽ duplex ordo primitatis: vna in substãdo alijs: quod includit recipe alia et pficj ꝑ illa. alia ẽ ꝑmitas actualitatis. ⁊ secũda ẽ simplr melior q̃ ꝑma. q̃ ꝑma req̃rit illõ cui ꝓuenit eẽ potẽtiale. Quãtitas aũt ẽ ꝓpinquior subẽ fm ꝑmã rõem: q̃ immediatior fm rõem susceptiui: Qualitas ẽo fm secũdã. ipsa enĩ ẽ ꝑn^m agẽdi ñ q̃ntitas. Vñ q̃ntitas seq̃t ꝑdicam^m sbie rõe materie: q̃litas ẽo rõe forme. et sic q̃litas ẽ simplr pfectior. Quãcũq̃ eĩ i aliq̃ ꝓcurrit pfectiones distincte: illõ ẽ simplr pfecti⁹ qõ est sibi ꝓpinqui⁹ fm illõ c⁹ rõ ẽ simplr pfectior: sicut i ẽo maior pfectio ẽ intellectus q̃ ne: essitas eẽndi: eo mõ q̃ est ibi distinctõ. et ideo hõ ẽ simpliciter melior celo: et similiter musca. q̃ sẽitiua magis appropinq̃t intellectiue q̃ ñ sẽitiua. ⁊ sic ẽ

pfectioz celo quo ad hoc: licet igiť qualitas sit pfectioz quãtitate: qz tñ quãtitas inmediatius ineſt ſubſtantie quantũ ad rõem ſubſtãdi. Añ alia accidẽtia inſũt ſubſtãtie mediãte ẽntitate: ideo p⁹ pre-dicamentũ ſubẽ inmediate ponit p̃dicamentuz quãtitatis. ¶ Et diuidit auctor quãtitatẽ dicẽs: q ẽntitatis aliud continuũ: aliud diſcretũ: id ẽ generis quãtitatis: aliud genus ſubalternũ eſt quantitas cõtinua: ⁊ aliud quãtitas diſcreta. ¶ Si queratur quare nõ diffinit auctor quantitatẽ? R⁹ō q diffinitio p̃pe ſũpta dař p genus et drẽntiam: quãtitas autẽ nõ habet genus ſupra ſe. ¶ Et ſi queratur quare nõ notificatur diffinitõne large ſumpta vel deſcptõne. Quare etiaz nõ dicitur ẽntitas eſt ſm quam quãti eſſe dicimur: ſicut qualitas ẽ ſcõm quam quales eẽ dicimur. Reſpõdeo q auctor diuidendo ẽntitatẽ ipam implicite deſcribit vel notificat. Notificatur enĩ ẽntitas ẽnto metaphĩce p diuiſibilitatem tanq̃ p primã eius paſſionẽ: vt ibi magis videbitur. Añ ibi Ariſt. dicit q ẽntũ dicit qõ eſt diuiſibile in ea q̃ inſunt: id ẽ ẽntitas eſt diuiſibilis in ptes q̃ ſũt in ea: ita enĩ ineſt ẽntitati diuiſibilitas q nihil põt diuidi niſi mediãte quantitate. Unde dicit Sco. xij. di. 4. ſen. q ſi qualitas eẽt ſepata a ẽntitate: eẽt indiuiſibilis: vbi dicit q diuiſibile ſ̃ pt capi dupliciter: vel p eo qõ eſt ĩ potentia remota vel in potentia ppinq̃. Dicitur aũt diuiſibile in potẽtia remota qõ habet formã ſufficientẽ: nõ tamẽ ſub modo cõueniẽti ſub quo optet eã habeř ad hoc q diuidař. Diuiſibile aũt in potentia ppinqua dicit q ſic habet eã q ſtatim ceſſante impedimẽto põt ſeq̃ actus Albedo igiť ſepata eſſet diuiſibilis potentia remota. qz eẽt forma que ſcõm ſe eſſet diuiſibilis: nõ tñ potẽtia ppinqua qz nõ ſub illo mõ eẽndi q̃ requirit ad diuiſionẽ. Eſt aũt quãtitas diſcreta illa cuius ptes nõ copulãtur ad aliquẽ terminum cõem q̃ ſcz ſit p̃ncipiũ vnius ⁊ finis alterius: ſed vnaqueq̃ iparũ manet diſtincta et ſepata ab alia: vt numerus et oratio. Unde ptes numeri denarij que ſunt q̃nq̃ ⁊ q̃nq̃: vel tria et ſeptẽ nõ copulãtur ad aliquẽ terminũ cõem. Ultia enĩ vnitas primi quinarij nõ copulatur cũ prima vnitate ſecũdi.

Sciendũ ad illi⁹ euidẽtiã q triplex eſt numerus ſcz numerus numerãs: numerus numerat⁹: ⁊ numerus quo numeramus. Numerus numerãs eſt anĩa numerãs ipas res. Numerus numeratus ſũt res numerate. Numer⁹ vo quo numeramus ẽ ipa quantitas diſcreta: de qua in ppoſito. Eſt aũt numer⁹ mltitudo ex vnitatib⁹ aggregã

Sed contra p̃dicta arguitur tripliciter: et videř q numer⁹ nõ ſit q̃ntitas diſcreta. et primo ſic. ex nõ quãtis nõ fit quãtitas: ſed vnitates nõ ſũt quãte cũ ſint indiuiſibiles: ergo numer⁹ ex ipis cõſtitutus nõ eſt quãtitas. Itẽ diffinitio quãtitatis diſcrete nõ ꝓuenit numero: ergo nõ eſt ẽntitas diſcreta. Conſequẽtia patet a diffinitõne ad diffinitũ. Probař antecedẽs: qz duo numeri quinarij copulãtur ad denariũ quẽ cõſtituunt. Itẽ numerus nõ eſt ens reale: ergo nõ eſt ſpẽs q̃ntitatis que ẽ ens reale. cõſequẽtia ẽ nota. pbař añs: qz accñs reale hz vnũ ſubicñ: vt albedo. Numerus aũt nõ hz vnũ ſubicñ ſed plura: vt numerus trinarius eſt ĩ tribus ſubiect ſ̃: id eſt in tribus rebus numerat ſ̃. Reſpõſio ad p̃mum cũ arguit ex nõ quãtis nõ fit quãtitas ꝓcedo ex nõ quãtis actu vl̃ potentia. Unitates aũt licet nõ ſũt quante actu: tñ ſũt quãte ĩ potẽtia. Ad ſecũdũ quãdo dř q duo q̃narij copulãtur ad denariũ reſpõdeo q nõ copulãtur: id ẽ nõ cõtinuãtur: ſz bñ aggregãtur ad cõſtitutionẽ ipius. Ad terciũ dicit q numer⁹ nõ eſt vnus niſi tñ vnitate aggregatõis ⁊ illa vnitate habet vnũ ſubiectũ. Sed ꝓ qz vnitas aggregatõis ẽ minima vnitas: vt determinat ſcotus. ij. diſt. p. ſen Eſt enĩ minor vnitas q̃ ſit vnitas entis p accidẽs. qz in ente p accñs eſt ĩ forma to vni⁹ ab altero: nõ aũt in aggregatõe

Et tunc etiam sequit ꝙ numer⁹ minus erit ꝙ se in genere q̃ ens ꝙ accñs: quod est aggregatũ ex reb⁹ diuersoꝝ generũ. Et sic nõ erit spẽs quãtitatis. Dico igit ꝙ in numeris est cõsiderare vnitates in duplici ordine: quia quedã sunt vnitates materiales: ⁊ quedã formales. exẽplũ. In trinario sunt tres vnitates mãles ex quib⁹ mãliter integrat: ⁊ ẽ vnitas a qua numerus trinari⁹ est vnus specie que ẽ eius forma specifica vel passio ꝓsequẽs ipam. Et sic numer⁹ nõ tm habet vnitatem aggregatiõis. Et tunc ad argumẽtum qm dicebat ꝙ numer⁹ trinari⁹ non habet esse in vno subiecto sed in trib⁹. Dico ꝙ illa tria habẽt rõem illi⁹ subiecti respectu numeri que ẽ forma discreta: quia hec est rõ forme discrete ꝙ habeat esse in subiecto in actu diuiso ĩ plures ptes nõ copulatas in aliquo termio cõmuni. ¶ Deinde determiat auct. ꝙ oro est quãtitas discreta di. ꝙ similiter in orõne sillẽ ad nullũ terminũ cõmunẽ copulanẽ: sed vna queq; sepat ab alia.

Sciendũ ad illi⁹ euidentiam ꝙ orõ potest sumi triplr vl ĩ mẽte: et sic ptinet ad primã spẽz qualitatis: vel in scripto: ⁊ hoc est duplr: vl qz ipsa sumit ꝓ ipa materia cuiusmõi ẽ incautum: et sic ptinet ad genus substantie: vel ꝓ tractiõe lr̃aꝝ: et sic ptinet ad q̃rtam spẽm qualitatis. Tercio sumit orõ in voce aiatoꝝ: et sic põt sumi triplicit. Uno mõ ꝓ ipso sono vel voce ꝓlata: et sic ẽ in tertia spẽ qualitatis: quia infert passionẽ sensui. Alio mõ ꝓ discretione siue mensura syllabaꝝ ꝓlataꝝ sibi succedentiũ. ⁊ tercio mõ ꝓ motu aeris ⁊ instrumentoꝝ quib⁹ vox format. Ad ꝓpositũ dico ꝙ oratio nõ sumit ꝓ isto motu nec pro mensura huiusmõi mor⁹: qz tempus est mẽsura eius. Sed oratio sumitur pro mensura syllaꝝ ꝓlataꝝ. Uñ Arist. probãs orõem esse quãtitatez discretam dicit: mensurat autez syllabas.

Item sciendũ ꝙ oratio nõ sumit ĩ ꝓposito ꝓut vox cõplexa distinguit a voce incomplexa: sed dicit oratio quasi oris ratio. Unde sumitur ꝓ mensura vocis ꝓlate siue sit cõplexa siue incomplexa.

Item sciendũ ꝙ oratio sumitur in ꝓposito a numero: quia numer⁹ ⁊ mensura discretoꝝ ꝓ manentiũ: oratio aũt sibi discreto ꝙ succedentiũ. Distinguit autẽ a tpe: qz temp⁹ est mensura cõtinuoꝝ successiuoꝝ: oratio uero discretoꝝ. qz igitur mensura est passio quãtitatis: vt patz. 5. ⁊. 10. metaphice: ideo numer⁹ oratio ⁊ temp⁹ q̃ habent rõem mensure ponunt in gñe q̃ntitatis: lz mẽsurata ponant in alijs generib⁹ rerũ ad q̃s est motus. ⁊ sic ỏ alijs. Et si arguat ꝙ Ari. in. 5°. methaphice nõ posuit orõez inter spẽs q̃ntitat⁹ R°. ꝙ orõem sat⁹ expressit ponẽdo duas species quãtitatis. s. multitudinẽ ⁊ magnitudinez. ꝓ multitudinẽ enĩ intelligitur numerus qui est mensura discretoꝝ ꝓmanentiũ: ⁊ oratio que est mensura discretorum sibi succedentium.

De quãtitate cõtinua.

Tractat vlteri⁹ auct. de quantitate cõtinua. Unde quãtitas cõtinua est cuius ptes copulantur ad aliquẽ terminũ cõmunem: vt ptes linee ad punctũ: ptes supficiei ad lineaz: partes corporis ad supficiẽ: partes vero temporis ad nunc: vt preteritũ ⁊ futurũ ad presens. ¶ Partes vero loci ad eundem ẽminũ ad quẽ corporis pticule.

Circa qđ sciendum ꝙ linea ẽ lõgitudo sine latitudine cuius extrema sunt duo puncta. Supficies vero est longitudo cũ latitudine cuius extrema sunt duo linee. Corpus vero in ꝓposito sumit ꝓ trina dimensione scz longitudine latitudie ⁊ ꝓfunditate. Hõ autẽ pro re habente trinã dimensionẽ: qz tũc ptinz ad p̃dicamẽtũ substãtie vt dictũ est in ꝓcedentibus.

Item notãdũ ꝙ duplex est punctus in linea. s. in actu ⁊ in potẽtia: punct⁹ in actu ẽ punctus lineam terminãs distinguens ⁊ se-

parans: sicut differẽtia distinguit vnam spẽm ab alia. Punctus in potentia est punctus ꝓtinuãs ptes linee adinuicez: quia inter duas ptes semꝑ est punct⁹ in potentia medius. Et iste punctus in potentia nõ est in fine linee: nec ī ꝓncipio: sed in tota linea vbiqꝫ ꝑ totũ. Dicit aũt in potentia vt potentia opponit actui distinguẽdi ⁊ separãdi: nõ actui eẽndi: qz vere ẽ aliq̃d positiuũ exũs extra nihil: sicut ptes linee habẽtes suã entitatẽ in linea. Et sic apparet quõ ptes linee copulant ad punctum nõ in actu: quia ille ẽ tantũ in fine linee vel in ꝓncipio: sed in potẽtia: quia ille est inter quaslibet partes linee cõtinue: nõ vnus numero sed plures: nõ in actu sed in potentia que ꝑ actionẽ diuidẽtis cõtinuũ reducunt ad actum. Si aũt realitas puncti nõ remaneret in cõtinuo difficile eẽt videre quõ punctus ꝓtinuaret lineã ⁊ copulat partes linee. Et si arguat ꝙ tunc puncta in linea se habebunt ꝙsequẽter ex quo realitates eoꝝ remanẽt in continno. ℟⁹. ꝙ nõ sequit quia nõ sunt ibi ī actu sz in potentia: ⁊ sunt vnus punct⁹ ꝑ carentiã diuonis. Unde cõtinua dicunt quoꝝ vltima sunt vnum. s. ꝑ indiuonem. De hoc dicit Sco. xij. diſt. 4. señ. ꝙ ptes continui in potentia dicunt fieri in actu quãdo indistincte reducunt ad actũ distictũ

Alter⁹ sciendũ ꝙ ptes corꝑis copulant ad superficiem ĩmediate: copulant ẋo ad lineaz mediate. Et sic põt itelligi qõ dicit ō ꝑ tibus loci ꝙ copulant ad eundez terminum ad quẽ corꝑis ꝓticule nõ ĩmediate: sed mediate. ¶ Ubi sciendum ꝙ locus est ens ꝑ accidens aggregatũ ex rebus diuersoꝝ generũ: et ideo nõ est ī aliquo vno genere per se: nec numeratur a ꝓho. 5. metaphi: ce inter spẽs quãtitat⁹. Locus aũt vt habet. 4. ꝓhicoꝝ est vltima superficies corꝑis continentis. Et sic dicit duo. s. superficiẽ corꝑis ꝓtinenti. et vltra hoc addit relationẽ contẽtiui ad ꝓtentũ que est respect⁹ extrinsec⁹ aduenies cũ nõ sequat naturã fundamẽti posito termio nisi vnũ alteri applicet. Ille aũt respectus videt ꝓtinere ad predicamentũ vbi: superficies vero ad ꝓdicamentũ quãtitatis: ꝓbus autẽ in loco isto loquit̃ ſm opinionẽ famosaz tempe suo. De tpe aũt videt ꝙ nõ debeat poni int̃ spẽs quãtitatis: qz in. 5. metaꝑ hice ponitur quãtitas ꝑ accñs. Itez videtur ꝙ ꝓbus sit hic diminut⁹: vel in. 5⁰. meta. supflu⁹: qz ibi enumerat motũ nõ aũt hic Ad ꝓmaz dico ꝙ Arist. 5. metaphisice ponit duos modos quãtitat⁹ ꝑ accidẽs quoꝝ vnus est ſm ꝙ aliqua dicunt q̃nta ꝑ accidẽs ex hoc solũ ꝙ sunt accidentia alicuius quãti: sicut albũ ⁊ musicuz. Hec nõ sunt de ꝓdicamento quãtitatis. Alio mõ aliq̃ dicunt q̃nta ꝑ accñs ex eo ꝙ sunt quãta ꝑ aliud inquãtũ. s. diuidũtur ad diuonem alicui⁹ quãtitat⁹: vt tps et motus. Motus eñ diuidit ad diuisiones magnitudinis ī qua fit mot⁹. Tps aũt diuidit ad diuisionẽ motus. hoc aũt nõ impedit q̃n temp⁹ sit ꝑ se in gñe q̃ntitatis. Mõ eñ sequit musca est effectie aĩal ꝑ aliud: ergo nõ est formal⁹ aĩal: sic in ꝓposito. Ad scõm dico ꝙ ꝓbus nõ ẽ hic diminut⁹ nec in. 5⁰. meta. supfluus Ibi eñ tractat de tpe ⁊ motu vt ostendat quõ sunt quãtitates ꝑ accñs: hic aũt ponit tps inter spẽs quãtitatis: nõ autẽ motum: qz tps formalius importat q̃ntitatẽ q̃ motus cũ sit eius mensura. Motus aũt formal⁹ est actus impfectus: seu forma in fluxu ſm Arist. 3. phisicoꝝ. Et ideo ponit̃ ibidẽ in eodem genere cũ rebus ad quas est motus: qz tñ in acquisitione eius forme que ꝑ motũ acquiritur successio ⁊ cõtinuitas: ideo quo ad hoc motus reductiue potest poni in eodẽ genere cum tpe: cum sit eadẽ quãtitas realiter vtriusqꝫ: vt videbitur. 4. phicoꝝ. Mõ est aũt incõueniẽs ꝙ Arist. aliq̃ in aliquib⁹ libris omittat: ⁊ illa in alijs exꝓmat: qz sacra scriptura que est maioris auctoritatis q̃ phia sepe eadem realiter sub alijs verbis exꝓmit: modo omittens aliqua et alibi exꝓmẽs dimissa: vt declarat doctor subtilis in. 3. señ.

¶ Posita diuisione quãtitatis in ptes subiectiuas ponit Arist. aliam diuisionem fm quã diuidit eam in ptes integles vi. q quedam quãtitates cõstant ex suis ptib⁹ positionẽ hñtib⁹: q̃dã x̃o nõ.

Circa qđ cõsiderandũ est vt dicit Boecius: ꝛ põt elici ex textu Arſ. Ad positiõem ptiũ tria requirunt. ꝓmo vt partes sint alicubi. scõo vt partes sint ꝓmanentes ꝛ nõ pereãt. tercio vt ille ptes se ꝛtingant. Linea g̃ superficies ꝛ corpus cõstant ex ptibus positionẽ hñtib⁹ Numerus x̃o oratio ꝛ tp̃s sunt ex ptibus positionẽ nõ habentib⁹. ¶ Deinde ponit auctor ꝓprietates quãtitatis: q̃ꝝ prima est: q quãtitati nihil est ꝛrariũ: vt bicubito ꝛ tricubito nihil ẽ ẽriũ. Cõtrarietas eñ ꝓmo ineſt qualitatib⁹ et ñ oñib⁹ ſ3 q̃busdã: q̃ntitas x̃o ñ ẽ q̃litas.

Sciendũ ad illi⁹ euidentiã q licet cõtrarietas ꝓprie dicta ñ ĩnsit quantitati: bene tñ ipsi ineſt ꝛrarietas large ſumpta. Eſt eñ in quãtitate cõtrarietas differẽtiaꝝ ſicut in aliſs generibus. Sed contra hanc ꝓprietatem

Arguitur q: ſi quãtitati nihil ſit cõtrariũ: ſequit q in quãtitate nõ erit motus. ꝓñs eſt falſum ex. 5. phicoꝝ. ꝓbaꝫ ꝓña. Sic eñ arguit Ari. Nõ eſſe motũ in ſubſtantia: q: ſubſtantie nihil eſt ꝛrariũ. x̃o. q nõ eodẽ mõ arguit in ꝓpoſito de ſubſtantia ꝛ quantitate. Cuius rõ eſt: q: ſubſtantie deeſt quedam conditio ꝓprietatis requiſita ad motũ: que tñ cõditio bene repitur in q̃ntitate. Eſt aũt iſta cõditio: q ꝛraria sũt duo termini maxime diſtantes inter ꝗs cadunt omnia que ſunt illi⁹ g̃nis: ita q cõtingit cõtinue deuenire de vno extremo ad aliud extremũ p mediũ ordinate: ſicut ſe habẽt albũ et nigrũ in g̃ne colorum. Talis cõtinuitas nõ inueniẽ ſubſtantia: q: eſſe ſubſtãtiale cuiuſlibet rei cõſtituit in indiuiſibili. Forma eñ ſubſtantialis in quolibz ſingulari eſt determinata ad certũ gradum. Et iõ ibi nõ ẽ motus. Materia etiam dum exuit vna forma põt indifferenter recipe diuerſas formas abſq ordine. Cñ. Arist. in ſcõo de g̃ñatiõe q cum terra fit ignis non oꝝ q fiat tranſitus p media elemẽta. Illa aũt ꝓditio ꝛrarietatis que requirit ad motũ bene repit in quãtitate accipiẽdo duo extrema nõ fm cõem rationẽ quantitatis ſed accipiendo ipa ĩ aliqua re determinata: ſicut in aliqua ſpẽ animal' vl' plante eſt aliqua mũma quãtitas a qua incipit motus augmenti: ꝛ aliqua maxima ad quã termiat. Nõ eſt tamẽ ꝛrietas ꝓprie dicta in quãtitate: quia ꝛria mutuo ſe expellũt. In augmento aũt quãtitatis nõ expellit minor quantitas p aduentum maioris. ¶ Secunda ꝓprietas quantitatis eſt. Quãtitas non ſuſcipit magis ꝛ minus. ¶ Sed contra hoc arguitur q: in quãtitate eſt motus. g ẽ ibi magis ꝛ min⁹. ꝓbaꝫ ꝓña: q: ad hoc qđ aliquid moueat de vno in aliud: oportz q ſint ibi gradus p quos ſucceſſiue eat de vno in aliud. Reſpõdeo q ibi sũt bene gradus q̃ attendunt ſcõm maius et minus: quia vna quãtitas bene ẽ maior altera: ſed nõ fm magis ꝛ minus: q: linea maior nõ magis ptꝛicipat naturã ꝓprie ſpẽi q minor: licet aũt vna quantitas nõ magis ptꝛicipet naturam proprie ſpeciei q alia: tamen vna ſpecies quantitatis bene eſt pfectior altera: ſicut vn⁹ numerus bene eſt perfectior alio. Inter ſpecies enim quantitatis eſt ordo perfectionis: ſicut inter ſpecies aliorum generum ex decimo metaphiſice.

¶ Tercia ꝓprietas quantitatis eſt q ꝓprium eſt quantitati fm eam equale vl' inequale dici.

Cõtra hanc ꝓprietatẽ arguitur dupliciter. Et primo ſic. Aliq̃d dicit equale fm equalitatem: ergo non fm quantitatem. patz: quia concretum denominatur ab abſtracto. probatur cõſequentia: quia equalitas non eſt quantitas ſed relatio. ¶ Item in diuinis eſt equalitas pſonarum: et tamen ibi non ẽ quantitas: cum deus non ſit in genere: ergo hoc non eſt proprium quantitati

Responsio ad primũ ꝙ aliquid eẽ equale alteri ſm aliõ ꝓt intelligi dupliciter: vel formaliter vel fundamẽtaliter tunc dico ꝙ quelibet res eſt equalis alteri ꝑ equalitatẽ formaliter: qz equalitas eſt a forma: a qua aliquid denomiatur equale: ſm ẋo quãtitatẽ aliquid dr equale l' inequale fundamẽtaliter. qz quantitas nata ẽ fundare relationẽ equalitatis vl' inequalitatis. Res enĩ habẽtes eandez quãtitatẽ ſũt equales: habẽtes aũt quãtitatẽ differentẽ ſunt inequales. ¶ Ad ſecundum dico ſm ſcotum. 31. diſt. 1. ſẽ. ꝙ duplex ẽ ẽntitas: qz quedã ẽ quantitas molis: alia ẋtutis vel ꝑfectionis. Prima eſt in genere quãtitatis: ſecũda ẋo ẽ tranſcendẽs cũ competat his que non ſunt in genere. Sic duplex ẽ equalitas: quedam de genere relatõnis: z fũdamẽtum huius ẽ quãtitas de gñe ẽntitatis: et de hac intelligitur hec ꝓpoſitas. Alia eſt equalitas trãſcẽdẽs: z hec fundatur in quãtitate ẋtutis: z reperit in diuinis.

Circa quod notandũ ſcõm eundẽ docto rẽ ſubtilem. 8. di. ꝑ. ſen. ꝙ ſicut de rõe generis generaliſſimi non ẽ habere plures ſpecies ſub ſe ſed nõ habere aliõ ſuprauenies genus: ſicut ꝓdicamentũ qũ. qz nõ habet aliquod genus ſupra veniens ẽ genus generaliſſimum: licet paucas habeat ſpecies aut nullas: ita tranſcendens quodcunq habet hoc nõ habet aliquod genus niſi ens ſub'q contineatur: ſed quod de ſua ratione ipſum ſit cõmune ad multa inferiora: hoc ſibi accidit. hoc patet: qz ens nõ tantũ habz paſſiones cõuertibiles. ſ. vnũ vex bonũ ſed etiã habet aliquas paſſiones vbi oppoſita diſtinguũtur contra ſe: ſicut nece vel poſſibile: actus vel potentia: finitus vel infinitũ: ſicut aũt paſſiones cõuertibiles ſũt tranſcendẽtes: ita et paſſiones diſiuncte: z tamẽ vnũ membrũ illius diſiũcti nõ cõuenit niſi vni enti: ſicut infinitas vel neceſſitas ſoli deo: ſic poteſt ſapientia põi tranſcẽdẽs: z quodcũq aliud quod ẽ cõmune deo z creature.

De predicamento relationis.

D aliquid vero talia.

zt: Hic tractat auctor de ꝑdicamẽto relationis. Circa qõ ſciendũ: ꝙ licet qualitas ſit poz relatõe: ſicut abſolutũ ẽ prius reſpectiuo: qz tamẽ plerunq relatõnes fundãtur in ẽntitatibus et qualitatibus: ideo inter illa ꝑdicamenta ponitur ꝑdicamẽtum ad aliquid. ¶ Item notãdũ ꝙ licet cõcretum de genere accẽntis nõ ſit ꝑ ſe in ,aliq vno genere: cũ includat res diuerſoz generũ: qz tñ idẽ ſignificat concretũ z abſtractũ: licet nõ eodẽ mõ: ideo reductiue cõcretũ ponitur in eodẽ genere cũ abſtracto. qz ẋo relatio eſt minime entitatis: et ex ẽntiminime cognoſcibilitatis: qz ſicut res ſe habet ad eſſe: ita ad cognoſci: z. metaphice: z cõcretũ ẽ notius abſtracto: ideo auctor hic tractat de ꝑdicamento relatõnis in concreto.

Notandũ ꝙ ſunt duplicia relatiã: quedã ſm ſe: z quedam ſm dici. Relatiua ſm eſſe ſũt illa q eẽntialiter includũt reſpectũ ad aliõ: vt pater et filius. Illud enĩ abſtractũ paternitas eẽntialiter dicit relationẽ ſeu dependentiam patris ad filiũ. Relatiua vero ſm dici ſunt illa que nõ includũt eẽntialiter reſpectum ad aliud: licet enĩ talia cõſtruanẽ cũ alijs ſub habitudine alicuius caſus obliqui: hoc tamẽ nõ eſt ꝓ reſpectum ad fundamẽtũ in ſua eẽntia: ſicut ſcientia refertur ad ſcibile. Hoc eĩ abſolutũ ſcẽtia nõ eſt eſſentialiter relatio: ſz ſcia dicit duo: dicit enĩ quãdã ẽlitatẽ z ẽntã relationẽ illi ẽlitati ãnexã. ꝓpter ꝓmũ ẽ in genere ẽlitatis: ꝓpter ſecũdũ eſt in gñe relatõnis: ſm Ariſto. i ꝑdicamẽtis: nihil ꝓhibet idẽ in diuerſ generibus enumerari: qõ ẽ vex ſm ſcotum. 13. di. 4. ſen. de aliquo vno ꝑ accidens ꝓpter multa p ipm importata. nõ aũt ẽ verũ de aliquo ꝑ ſe vno: qz diuers

soꝝ generũ diuerse sunt species.

Item sciendũ. ꝙ Arī. notificat relatões ꝑ hoc nomẽ ad aliq̃d: qz relatio eẽntialr dicẽ respectũ vni⁹ ad aliud. Et ista ẽ diffinitio cois tã relatiuis ſm eẽ: q̃ relatiuis ſm q̃d. Relatiua ḡ dicunt. ſ. a doctoꝛib⁹ antiquis ad aliquid. i. relatiua quecũq; dicuntur alioꝛ. i. cõstruunt cũ alijs ſub habitudine genitiui caſus ſm hoc ipm qõ ſũt. i. ſm illud qõ ꝑ ipm nomẽ impoꝛtat: vel quõlz aliter ad aliud. i. que ad aliud referunt ſub hitudine alteri⁹ caſus obliq̃

¶ Deinde ponit tres ſpẽs relatiuoꝝ dicẽs: ꝙ quedã ſunt relatiua equipantie: vt illa que eodẽ noĩe nominant: vt ſilis ſimili ſilis: eq̃lis equali eq̃lis. Alia aũt dicunt ſuppoſitiõis: vt dñs patr̃ duplũ. Alia vero ſuppoſitiõis vt filius fili⁹ dimidiũ: quia iſta ſupponunt alijs: ut ſeruus dño: filius patri: et dimidiũ duplo. Alia Ẋo ſupponunt. ſ. vt dñs ſupponit ſeruo: pater filio: et duplũ dimidio.

Ꝺꝛo quo notandũ. ꝙ iſta diuiſio trimembris põt reduci ad bimẽbrem ſic. Quedam eñ ſunt relatões equipantie: que etiã dicunt relatões cõmunes: et q̃dam diſquipantie. Relatio equipantie ẽ illa que ſm eandẽ rõem fundamenti eſt in ſuppoſito quod refertur: et in ſuppoſito ad quod refertur vt dicit Sco. 19. di. ꝑ. ſeñ. Sicut ſilitudo requirit eandẽ rationẽ albedinis in hoc et in illo. Relatõ aũt diſquipantie nõ ſic requirit eandem rõem fundamenti: vt paternitas et filiatio: quoꝝ vnũ fundat in potentia actiua generandi: aliud Ẋo in paſſiua. Hec aũt diuidit in relatões ſuppõis et ſuppõis.

¶ Conſequenter ponit auct. ꝓprietates relatiuoꝝ: quaꝝ ꝑma ẽ ꝙ ꝯrarietas eſt in relatõe: vt virt⁹ ꝺ̃ziat vicio: cũ vtrũq; illoꝝ ſit ad aliq̃d. Hoc aũt nõ ꝓuenit oñibus relatiuis: duplo eñ nihil ꝺ̃ziat nec triplo. ¶ Circa ꝙ ſciendũ ꝙ aliq̃ relatiua ſm dici opponunt ꝺ̃zie rõe ꝺ̃ziaꝝ qualitatũ i quib⁹ fundant huiuſmõi relatões: nõ aũt ſm reſpectũ quẽ hñt ad ſua coꝛrelatiua. Virt⁹ eñ nõ ꝺ̃ziat Ẋtuoſo ad quẽ referẽ nec vitiuꝫ vitioſo: ſed bene virtus contrariat vitio.

Item notãdũ. ꝙ vitiuꝫ põt ſumi duplr. Uno mõ ꝑ ut dicit ꝑuatiõem Ẋtutis: et ſic vitium et virt⁹ opponunt ꝑuatiue. Alio⁹ ꝑ habitu vitioſo. et ſic opponunt cõtrarie.

¶ Item notandũ ꝙ Ẋtus et vitiũ dicuntur eſſe ad aliq̃d: qz facilitant ſeu diſponunt ad bene vel ad male agendũ: vt ꝓz Sco. in quolibetis ꝓpter relatiões circũſtantiarũ. ¶ Scõa ꝓprietas relatiuorum eſt ꝙ relatiua ſuſcipiũt magis et minus: vt ſimile ꝺ̃z magis et minus ſimile. Sed hoc nõ ꝓuenit omnibus relatiuis: vt duplũ nõ ꝺ̃z magis et minus duplũ.

Ꝺꝛo quo notandũ ꝙ aliq̃ relatiua ſuſcipiunt magis et min⁹ rõne ſui fundamenti: qõ ſuſcipit magis et minus: vt aliq̃s ꝺ̃z magꝫ vel min⁹ ſilis ſm ꝙ magis vel minus ꝑticipat qualitatẽ vt albedinem vel nigredinẽ q̃ eſt fundamentũ ſilitudinis. ¶ Sed occurrit dubiũ de ineq̃litate: qz aliq̃d ꝺ̃z magis vel min⁹ inequale: et tñ q̃ntitas q̃ eſt fundamentũ ineq̃litatis nõ ſuſcipit magis et min⁹. Ꝛ⁹ ꝙ licet q̃ntitas nõ ſuſcipiat magis et min⁹ tñ ſuſcipit maius et min⁹: Et ſic ſm maiorẽ vel minorem ꝺ̃zniam in q̃ntitate ꝺ̃z maioꝛ vel minoꝛ inequalitas. ¶ Tercia ꝓprietas eſt ꝙ oĩa relatiua dicunt ad cõuertentia. ¶ Ubi notandũ ꝙ ꝺ̃zt cõuerſio cõuertibilitas et cõuertẽtia. Conuerſio eñ eſt ꝓpõnum. Cõuertibilitas Ẋo eſt inter ſubiectũ et ꝓpriã paſſionẽ: que ꝺe ſeinuicem vniuerſalr ꝑdicãt: vt oñis homo ẽ riſibilis: et oñe riſibile eſt hõ. Relatiua Ẋo dicunt ad cõuertẽtia: quia ſicut vnũ refert ad aliud: ita econuerſo: vt ſicut pater refert ad filium: ita fili⁹ ad patrẽ. ¶ Quarta ꝓpetas ẽ ꝙ relatiua dicunt ſimul natura. i. ſimul nãli intelligentia: ꝓbat qz poſito vno ponit reliquuꝫ: et deſtructo vno deſtruit reliquũ: ḡ cognito vno cognoſcit reliquuꝫ. ꝓbat ꝓña: qz ſicut res ſe hꝫ ad eſſe: ita

ad cognoſci ſecundo metaphiſice.

Contra hoc arguit q⁹ pater hz eſſe añq̃ ſit filius: ⁊ deſtructo patre adhuc remanet filius. R⁹. q̃ iſta ꝓprietas intelligit̃ de fundament̃ vt ſunt ſub relationib⁹: lz enī illa res q̃ eſt pr̄ pōt bñ eſſe ſine filio et ecōtra: tñ illa res nō pōt eſſe ſub relatione paternitatis ſine filio: nec filius ẽ filius niſi habeat patrẽ lz bñ ſit homo.

Uterius ponit Arist.

v diffinitionẽ ꝓpriam relatiuorum di. Ad aliquid ſunt q̃b⁹ hoc ipm eſſe ẽ ad aliud quodāmō ſe habere. i. illa ſunt vere ⁊ ꝓprie de ꝑdicamento relatiōis que eſſentialr̄ includūt reſpectū ſeu dependentiā vni⁹ ad aliud: vt pr̄nitas eſſentialr̄ dicit relatiōez ſeu dependentiā patris ad filiū. Et ōr q̃dam mō: q⁹ vicz relatio dicit quandā ſpecialem dependentiā vnius. ſ. vt fundamẽti: ad aliud vt ad terminū ſue dependentie. Talem nempe dependẽtiaz non dicunt accidētia abſoluta: lz eñ dependeāt actu vl̄ aptitudie ad ſuū ſubiectū: nō tñ dicunt dependentiā fundamenti ad terminum ſicut accidentia relatiua. ⁊ dicit̃ eẽntialr̄ ad dr̄iam relatiuoz̄ fm̄ dici.

Notandū est aūt circa ꝑdicta q⁹ lz relatio ſit inter duo extrema. ſ. relatū ⁊ correlatū. tñ ñ ẽ ī ambobus vt ī ſbiecto: ſz ī vno tm̄ vt ī ſbiecto ⁊ ī alio vt ī t̄mīo: vt pr̄nitas q̃ ẽ reſpect⁹ patris ad filiū ẽ in patre: vt ī ſubiecto: ⁊ in filio vt in termino. ſimilr̄ filiatio ẽ in filio vt in ſubiecto: et in patre vt in t̄mino. ¶ Ex ꝑdictis ptz q⁹ relatio nō p̄t eē ſine fundamento ⁊ termino. Q̄ō ꝓbat Sco. xij. diſt. 4. ſeñ. quia cum reſpect⁹ ſit eſſentialr̄ hītudo inter duo extrema: ideo tollere terminū ad quē eſt reſpect⁹ et fundamentū cuius ẽ reſpectus eſt tollere reſpectū ⁊ deſtruere rōem reſpect⁹: et ſic ꝓtradictio eſt reſpectū eſſe ſine fundamento et termīo. ¶ Circa hoc tñ ẽ aliter dicendū in relatiōe actuali et aptitudinali. Relatio eñ actualr̄ requirit terminum in actu. Relatio enī aptitudinalis tantū requirit terminū in aptitudie: vt riſibilitas eſt ad actū ridendi que eſt in potentia lz nō ſit in actuali exiſtentia

Contra ꝑdicta tamē arguit. et videt q⁹ relatio pōt eſſe ſine fundamẽto: q⁹ deus pōt ſupplere cauſalitatē cuiuſlibet cauſe extrinſece: ſz fundamẽtuz eſt tantū cauſa extrinſeca reſpectu relationis cū nō ſit materia ex q̃: ſed in q̃ vel efficiēs. g̃ poterit facere relationez ſine fundamento. R⁹. ad maiorē q⁹ de⁹ pōt ſupplere cālitatē cauſe extrinſece: vbi ñ eſt implicatio ꝓtradictiōis: reſpectuz āt eſſe ſine fundamento implicat ꝓdictiōz: q⁹ tūc reſpect⁹ nō eēt reſpect⁹ cū eentia liter dicat dependentiam fundamēti ad terminum: vt ptz ex diffinitiōe relatiuoruz. Ex ꝑdicta aūt diffinitōe infert auc. q⁹ ſi quis diffinitiōe nouerit vnū relatiuoz̄ noſcet et reliquū. ꝓbat q⁹ cū eē relatiui ſit ad aliud. ſ. ad correlatū oportet q⁹ diffiniat̃ p ipm: cū diffinitio ſit oratio indicās eſſe rei. ¶ Cōtra hāc diffinitionē arguit dupl̄r. ꝑmo ſic: pater pōt cognoſci nō cognito filio g̃ nō eſt neceſſe vnū poni in diffinitiōe alteri⁹. Itez ſi pater diffiniat̃ p filiū ecōtra: tūc erit circulus in diffinitiōe: ⁊ idez erit notius et ignotius. ꝓbat̃ ꝓña q⁹ ſi pater diffiniat̃ p filiū: pr̄ erit ignotior filio: ⁊ vltra: ſi filius diffiniat̃ p patrē: pr̄ eſt notior filio. R⁹. ad ꝑmū ⁊ dico: q⁹ illa res q̃ ẽ pr̄ pt cognoſci nō cognita illa re q̃ eſt fili⁹: tñ pr̄ in q̃ntū pr̄ nō pōt diffinite cognoſci: niſi in ei⁹ diffinitiōe ponat̃ filius ⁊ ecōtra. Ad ſi diffiniat̃ pr̄ dicet q⁹ pr̄ ẽ ille q̃ de ſuba ſua hz aliū genitū. ſ. filiū. Si aūt diffiniat̃ pr̄nitas dicet q⁹ pr̄nitas ẽ relatio ſeu dependentia patris ad filiuz. Ad ſcōm dicēdū vt dic̄ Sco. 34. di. p. ſeñ. q⁹ abſolutū filij termīat dependentiā patris. ⁊ eī: abſolutū pr̄is t̄mīat dependentiā filij. ꝓbat̃ igit̃ in q̃ntū pat̃ diffinit̃ p abſolutū filij. et fili⁹ ī q̃ntū p abſolutū pr̄is. Et ſic nō ẽ circul⁹ ī diffinitiōe nec idem eſt notius ſeipſo. ¶ Ad intelligētiam ꝑdictoꝝ eſt notandū q⁹ lz relatiōes habeāt diſtinctiōes ſpecificas fm̄ ſuas

ꝓprias dr̃ias sicut alia ꝑdicamẽta: tamen q̃ sunt nobis ignote accipimus distinctionẽ eaꝝ ꝙ fundamenta ꝙ que circũloq̃mur huiusmõi dr̃ias specificas: que forte ꝓpter eaꝝ modicã entitatem latent nos: ita q̃ ex fundamẽtis innotescit nobis distinctio eaꝝ relationũ: siue effectiue: siue materialiter.

Item notandũ q̃ licꝫ relatio non possit esse sine fundamento ꝛ termño: vt dictũ est: tñ fundamentũ aliq̃n bene posset eẽ sine relatõe. Relatio eñ dupliꝛ põt se habere ad absolutũ. Uno mõ cõtinet ꝙ accñs: sic hõ potest esse sine pr̃nitate. Alio⁹ necessario sicut relatio creature ad deũ. Nemo eñ potest eẽ creatura sine relatiõe dependentie ad deũ ꝓseruantẽ eam in esse: licet aũt talis relatio sit eadem realiꝫ cuꝫ fundamẽto nõ tñ formaliꝛ: cũ respectus nõ possit esse de eẽntia absoluti ex quarto metaphĩce: tunc enĩ idem eẽt eẽntialiter absolutũ ꝛ respectiuũ de q̃ Scotus ꝓma di. 2. señ. ¶ Ulteri⁹ notandũ q̃ relatio est nomẽ equiuocũ ad relationẽ reale et relationes rõnis: sicut ens ad ens reale ꝛ relatõis. Et iõ relatio rõnis nõ ẽ in genere relationis: cũ ꝑdicamẽta sint entia realia ex q̃nto metaphĩce: vbi ens ꝙ se diuidiꝫ in decem ꝑdicamẽta. Ad relationem tria requirunꝫ ſm Sco. 31. di. ꝓ. señ. ꝛ. 6. q. q̃libetoꝫ. ꝓmo q̃ extrema sint realia sez fundamentũ et terminus. Scõ q̃ sint realiꝛ distincta. Tercio q̃ ex nã extremoꝫ sequaꝫ talis relatio absq̃ opatiõe alicui⁹ potentie comparãtis vnũ alteri: Relatio aũt rõnis ẽ fabricata ꝙ aliquã potentiaꝫ cõpantem vnũ ad aliud: vt vñitas est relatio rõnis causata ꝙ intellectũ cõpantẽ vnuꝫ supi⁹ ad multa inferioꝛa: et si illud supi⁹ ĩmediate cõpeꝫ ad singularia ỏꝛ spẽs que ẽ nomẽ ipositũ ad significandũ huiusmõi respectũ rõnis. Si ỏo illõ cõe nõ ĩmediate compeꝫ ad singularia ỏꝛ gen⁹ proximũ vel subalternũ: ꝛ sic semp ascẽdendo vsq̃ ad gen⁹ gñalissimũ ĩmo vsq̃ ad ens qđ est ꝓmũ vniuersale cõissimũ. Et tales relationes rõnis sunt intentiones scõe de quibus est ꝓsideratio logica. Et generaliter oñis relatio in qua ꝛeest aliqua triũ cõditionũ ꝑdictaꝝ est relatio rõnis: ꝓpter ꝓximã oppositio ꝓradicto ria est relatio rõnis: q: vnũ ꝺictoꝛiũ nihil ponit. ꝓpter scõam relatio eiusdem ad se est relatio rõnis: quia non sunt ibi extrema realiter distincta. ꝓpter terciã relatio dei ad creaturã est rõnis quia est per intellectũ compantem deum ad creaturam: licet creature ad deũ sit relatio realis. ¶ Ubi sciendũ q̃ quando ẽ relatio realis mutua duoꝝ extremoꝝ adiuicẽ in quolibꝫ extremo est ratio fundãdi vnam relationẽ et terminandi aliaꝫ: vt inter patrem et filiuꝫ pater fundat relationem paternitatis et terminat relationem filiationis. Filius vero fundat relationem filiationis et termĩat relationem paternitatis. Jn ꝓposito nõ sic: licet enim creatura possit fundare relationem realem ad deũ: nõ tñ ecõuerso. Cũ enim de⁹ sit ita simplex q̃ ẽ: quicq̃d hꝫ nõ põt fundare relationẽ realẽ ad creaturã. q: tũc illa relatio esset de⁹. ¶ Ex q̃ vlterius sequeretur cum relatio coexigat extremuꝫ ad sui esse: q̃ de⁹ nõ posset esse sine creatura: et sic non posset eẽ summe necessarius: quia secluſa creatura posset non esse. De relationibus etiã multa habenꝫ secundo phĩcoꝝ et q̃nto metaphĩsice. ideo magis succincte ꝓtranseo. ¶ Jbi autez ponuntur tres modi relatiuoꝝ ſm diuersa fundamenta relationũ. ꝓmus⁹ modus est relationũ fundatarum ſper numerum et vnum: ſuper numerum vt sunt ꝓportiones numerales: vt duplum et dimidium. Super vnum autem in ſubstantia fundatur relatio idemptitatis. Super vnum vero in quantitate relatio equalitatis. Su ꝙ vnũ aũt in qualitate relatio ſilitudĩs. ¶ Secundus modus relatiuoꝝ ẽ relationum fundatarum ſuper potentiam actiuam et paſſiuam: vt paternitas fundatur ſuper potentiã: actiuã generãdi: et filiatio ſup potentiã paſſiuã. Tertiꝰ

modus est relationum fundatarũ super mẽsurabile et mensurã: vt sciẽtia referr̃ ad scibile: ⁊ intellectio ad intelligibile: qꝺ est verũ nõ de mensura quiꝺitatiua: sed ꝼm esse et ẏitatem. Actus enĩ intelligendi est aptus natus mẽsurari: id est actualiter dependere in entitate ⁊ cognoscibilitate ab obiecto ꝓticipãdo ipm̃ sic̃ similitudo illius cuius est. Est aũt ibi relatio realis aptitudĩalis ⁊ nõ actualis. Et ideo notãter dicitur mẽsurabilis ad mensurã et nõ mẽsurati. Cũ eĩ obiectũ nõ existit vel sciẽtia causatur a deo: tunc ñ mẽsurat̃ actui a scibli: vt declarat scotus. 13. q. quolibeto ẓ. ¶ Et si arguatur ꝙ obiecto nõ exñte nõ habetur scientia de eo: qz vt dicit hic Aristo. Corrupta re scibili corrumpit̃ sciẽtia q̃ ꝺ eo. Rº ꝙ illa auctoritas ꝓbi est vera: corrupta re scibili q̃ntũ ad esse essentie ⁊ esse existentie. Et si arguas ꝙ si corrumpat̃ res quãtũ ad eẽ existẽtle: corrũpitur quãtuz ad esse essentie: cũ non sit dare esse eẽntie sine esse existentie. Respõdeo ꝙ esse essentie nõ remanet extra intellectũ sine esse existentie: bñ tamẽ remanet in intellectu: ⁊ hoc sufficit. ꝼm enĩ Scotum. 7. q. quolibeto ẓ. Sciẽtia non req̃rit exñtiam: sed solas q̃ditates in anima. est aũt in ꝑmis duobus mõis relatiuoꝝ mutua dependentia. Duplum eĩ rĩr referr̃ ad dimidium: ⁊ ecõuerso: similiter pater realiter referr̃ ad filiũ: ⁊ ecõuerso. Non sic in tercio mõ: licet enĩ sciẽtia realiter referatur ad scibile: nõ tñ ecõuerso. ex q̃ patet ꝙ illa ꝓprietas ꝙ relatiua dicunt̃ ad ꝙuertẽtia nõ ꝙuenit nisi relatõnibus ꝑmi et secũdi mõi loquẽdo de ꝙuenientia reali: licet enĩ sciẽtia realiter referat̃ ad scibile: nõ tñ ecõuerso. Illa enĩ res q̃ est scibilis: vtpote lapis nõ refertur realiter ad sciẽtiã: licet etiã scibile in q̃ntũ scibile referat̃ ad sciẽtiam: nõ tñ relatõe realis: sed rationis tantum.

De ꝑdicamento qualitatis. Qualitas. ⁊c.

Hic auctor determĩat de ꝑdicamento qualitatis: et describit qualitatẽ dicens: ꝙ qualitas est scõm quã quales esse dicimur: vt scõm albedinẽ dicimur esse albi. ¶ Ad cuius euidẽtiã sciendũ: ꝙ qualitas põt̃ sumi dupliciter: vno mõ ꝑ forma de genere q̃litatis que qualificat subiectũ accidentaliter: alio mõ ꝑ drĩa eẽntiali cuiuslibet generis q̃ ꝑdicat̃ in q̃le. In diuinis aũt licet nõ sit drĩia ꝓpẽ: tñ illa que habẽt rationẽ actus vel quasi forme pñt dici qualitates. Unde ꝼm Sco. di. xxvj. ꝑ. sen. Attributa diuina dicũtur illa que ꝓficiũt eẽntiam in eẽ secũdo quasi qualitates: vt charitas: sapientia: veritas: bonitas. Mõ sic aũt se habent intellectus et volũtas: sed sũt quedã ꝓfectões intrinsece in eẽntia ꝑsupposite oñi q̃ntitati et qualitati: ⁊ sic qualis nõ est in gñe: sed sumit̃ transcẽdẽter.

Notandũ ꝙ licet abstractum sit ꝑ natura cõcreto sicut causa suo effectu formali: tamẽ cõcretum est nobis notius: ⁊ iõ q̃litas notificat̃ ꝑ suũ cretũ: vt ꝑ notius nobis. Quale vero notificat̃ ꝑ abstractũ et ꝑ ꝓius simplr.

Notandũ etiã ꝙ dicimur in hac descriptione referri ad substantiaz in cõi. Qualitas ergo est scõm quã nos substantie dicimur: id est denominamur accidentaliter quales. et ponitur accñtaliter ꝓpr̃ drñtias eẽntiales a quibus essentialiter dicimur quales.

¶ Qualitatis quattuor sũt species. Hic ponit auctor q̃ttuor spẽs: quarũ ꝑma est habitus et dispõ. est aũt dispõ qualitas de facili mobilis: habitus ẋo de difficili mobilis. Unde habitus et dispositio tñ drñt ꝼm ꝓfectũ et imꝑfectũ: et iõ faciũt ꝑmã spẽm qualitatis. Perfectum eĩ et imꝑfectum vt vir ⁊ mulier nõ variant spẽm ꝼm Aristo. in li. de animalibus. Cũ eadem qualitas vt virtus l'sciẽtia dũ est in fieri et in esse imꝑfecto dicitur dispositio: dũ ẋo habet esse ꝓfectũ ꝑmanẽs et radicatũ in subiecto dicit̃ habitus. et dicit auctor ꝙ oñis habit⁹ potest dici dispositio: licet non econuerso: quod verũ est nõ quidem sumẽdo dispo

stitionem stricte ꝓ qualitate de facili mobili: sed large ꝓ oñi qualitate disponẽte subiectũ suũ ad opationem: siue perfecte: siue imꝑfecte: ⁊ oñes tales qualitates ponũtur in hac specie siue sint corporales: vt calor: frigiditas: egritudo: sanitas: siue spirituales: vt actus intellectus. Unus eñ actus ad alĩ inclinat: ⁊ ex ipis generãtur habitus. Item species intelligibiles habitus intellectuales vt intellectus sapientia: ⁊ morales vt iustitia et castitas: ⁊ hmõi: et vtutes infuse: vt fides: spes: charitas ponũtur ī hac specie. ¶ Notandũ tamẽ q̃ habitus potest tripliciter sumi. Uno mõ ꝓ quacũq; forma habẽte priuationẽ sibi oppositam. Allio mõ ꝓ inherẽtia corporis ad ea que sũt circa corpus: et sic ẽ ꝑdicamẽtum distinctum ab alijs: Tercio modo pro qualitate disponente suum subiectũ ad operationẽ: ⁊ sic sumit in ꝓposito.

Arguitur tamẽ contra predicta sic: Nullum ens rationis est de genere qualitatis: cũ qualitas sit ens reale: sed scientia est ens rationis: ergo nõ est de genere qualitatis. Respõdeo: q̃ ens rationis potest sumi triplicit̃ ſm Sco. di. 4. sen. Uno mõ ꝓ illo q̃ habet esse in aĩa subiective: vt spẽs act⁹ et habitus. Allio mõ obiective: sicut vniuersalia sũt in aĩa ꝓ spẽs a rebus causatas vel a deo impressas. Tercio mõ ꝓ compatione q̃ intellectus compat vnũ obm̃ cognitũ ad aliud obiectum cognitum. Cũ ergo dicit̃ q̃ nullũ ens in aĩa est de genere qualitatis: verũ est de ente in anima tercio modo dicto. Tale eĩ ens est relatio rationis cuiusmodi sũt secunde intentiones: nec habẽt aliquod eẽ reale: sed habent tm̃ esse obiective in intellectũ.

¶ Secunda species qualitatis est naturalis potentia vel impotentia aliquid facile faciẽdi vel patiẽdi: vt sanatiuus dicit̃ aliq̃s: q: hz naturalẽ potẽtiã ad faciliter resistẽduz suis cõtrarijs ⁊ nocuis: egrotatiuus ℞o eo q̃ habet naturalem impotẽtiam ad hmõi: sic durũ habet naturalẽ potentiaz: vt nõ cito secet̃. Molle ℞o habet naturalẽ potẽtiã ad hmõi. Cursores quoq; et pugilatores dicũtur nõ qui actus illos exercẽt: sed q̃ habent naturalẽ potẽtiã ad faciliter hmõi actus exercendos. ¶ Circa quod notanduz q̃ ꝓ naturalẽ potẽtiam vel impotentiã circumloq̃tur Aristo. quãdã spẽm subalẽ nam qualitatis comꝑhendentem oñes facilitates vel difficultates naturales ad agendum vel patiendum.

Notandum q̃ potentia ꝑt capi tripliciter. Uno mõ pro respectu potentie ad opationẽ: ⁊ sic pertinet ad genus relatõis: vl̃ ꝓ fũdamẽto talis respectus: qõ est absolutũ ⁊ ꝑncipiũ oppõis: sicut intellectus et voluntas sunt principia ꝓductiua intellectõnis et volitionis: vel ꝓ facilitate et agilitate vtendi huiusmodi potentia. Hoc tercio mõ sumit̃ naturalis potentia in ꝓposito scõm scotũ. 14. di. 2. sen. vt patet ꝙ exẽplũ de cursore et pugillatore: non aũt secũdo mõ intellectus et volũtas cũ sint pfectones intrinsece ipius anime: ⁊ ſm augusti. 5. de tri. sũt vna mens vna eẽntia: vna vita. Non sũt accẽntia ipsius anime sz ponũtur in eodẽ gñe cũ ipsa.

Hoc idẽ ponit Bonauẽtura licet aũt huiusmõi potẽtie sint idẽ realiter cũ aĩa distinguit̃ tn̄ formaliter: de quo alꝫ magis videbitur. Itẽ notãdũ q̃ ꝑma ⁊ secũda species q̃litatis drñt: q: facilitates naturales ponũtur in secũda spẽ. Dispones ℞o et habitus acq̃siti in ꝑma. vt facilitas naturalis ad pugnãdũ ponit̃ in secũda specie. Acq̃sita ℞o ꝓ artẽ et exercitium ponũtur in ꝑma. Sic egrotatiu⁹ ꝓut dicit difficultatẽ naturalẽ ad resistendũ cõtrarijs et egritudinẽ causantibus: ponitur in secũda spẽ. Ipa ℞o egritudo acquisita ponit̃ in ꝑma: q̃ si sit de facili curabilis dicitur dispositio: si ℞o sit incurabilis dicitur habitus. Itẽ naturale põt capi dupliciter. vno mõ q: ortũ habet a natura: et sic pertinet ad hanc speciem. Allio modo q: inest alicui a principio conditionis nature: non tamẽ naturaliter: sed gratuite seu per donum na-

turalibus supaddītum: sicut angel'a p̄n cipio creationis fuerūt impressē species seu similitudines omniū naturarum: et virgini purissime in instanti creationis anime eius fuit collata gratia equivalēs iusticie originali per quam fuit a peccato originali p̄seruata: ⁊ tale naturale nō spectat ad secundam spēm qualitatis sz ad primam.

Tercia spēs qualitatis ē passio et passibil' q̄litas.

Unde ī hac spē ponunt oēs qualitates sēsibiles que sūt obiecta sensuum que dicūtur passibiles q̄litates: q; sūt nate inferre passionem sensibus: vt sonus: color: lux: caliditas: frigiditas: et huiusmōi. Et oēs qualitates que ab huiusmōi generātur: vt sūt species obiecto⁊ recepte in potentijs organicis: ⁊ passiones appetitus sensitiui: vt delectatio: tristicia: ira: Tales aūt qualitates licet sint perfectiones potentia⁊ organicarū: dicūtur tamē passiones eo q̄ recipiūtur in ipis organis. Recipe ei large dicit pati: sic lumen qō est species lucis ponitur ī hac specie a Sco. 13. di. 2. sen. Differūt etiā passio et passibilis qualitas: passibilis qualitas dicit tales qualitates subesse p̄recto permanenti in subiecto: vt rubedo que p̄uenit ī aliq̄ a natura: sed passio dicit illas qualitates scōm esse imperfectum et nō permanens: vt rubedo que ꝓuenit in vultu hominis ex verecundia. cuius causa est: q; facies est subiectū verecūdie. Et ideo sā guis qui est amicus nature vadit ad corroborandum membrum lesum quantuz potest. Sic homo efficitur pallidus ꝓp ter timorem: q; inter cetera membra cor magis timet: et ideo ad ipm cōfortandū sanguis exit de facie: et sic remanet pallida.

Circa quod potest dubitari

de caliditate q̄ ponitur a pbo in prima ⁊ tercia specie qualitatis. Ad quod p̄t dici q̄ hec species distinguitur a prima: q; forma per comparationem ad actuz quē pōt efficere dicit dispositio quo ad p̄mā spēm: ⁊ sic caliditas ponitur in p̄ia specie per compositionem ad calefacere. Forma x̄o ꝓducta ab agente inquātuz recipitur in passo dicitur passio: ⁊ sic caliditas ponitur in tercia specie: vel in q̄tum nata est inferre passionem sensui. De operationibus etiam ūmanentibus cuiusmodi sunt intellectio et volitio: q̄ sunt x̄e qualitates: et videtur q̄ sint in p̄dicamento actionis: dicit Scotus. 13. q. quolibeto⁊: q̄ videtur rationabilius ipas ponere in prima specie qualitatis ī qua ponuntur oēs qualitates spirituales: siue sint in fieri: vt optatio: siue in esse perfecto ⁊ permanenti: vt habitus: sed si sit in esse imperfecto dicitur dispositio. In tercia autem specie solū exemplificat Aristoti. de qualitatibus corporalibus. Dicit tamē q̄ forte huiusmodi operationes possent poni in hac specie: cum sint quedam passiones. Et tunc oporteret dicere ad aristo. q̄ solum ponit exempla de qualitatibus sensibilibus tanq̄ de magis notis: per has etiā intelligēs spirituales. De hac materia dicit Ock'ham: q̄ non est intentionis pbi ponere q̄ iste ſspecies a se mutuo vniuersaliter remouentur: sed quod de se mutuo saltim particulariter p̄dicentur. Et ex hoc mouetur q̄ Aristo. ponit caliditatē in prima et tercia specie qualitatis.

Quarta species qualitatis

est forma vel circa aliq̄d cōstans figura.

Circa quod notandum.

q̄ licz forma possz sumi ꝓ fōrma substātiali vel accētali: vt alibi dictum est: tamen in ꝓposito forma et figura sumuntur p̄o eodem videlicet p̄o dispositione vl terminatione quātitatis. Unde in aliqua re figurata possumus considerare tria: videlicet ipsam rem ex qua constat: vtpote lignum. Et quo ad hoc pertinet ad genus substantie. Secundo possumus considerare quantitatem eius terminataz linea

liter et superficialiter. Et sic pertinet ad genus quantitatis. Tertio considerare possumus terminationem vel dispositionem qualitatis que potest dici forma vl figura eius. ⁊ de hac in proposito. Figure igitur vel forme sic accepte reponuntur in hac specie: vt rectitudo: curuitas triangulatio: quadrangulatio.

De concreto qualitatis :

Talia vero dicuntur. ⁊c. Hic notificat auctor cõcretum qualitatis dicens q illa dicũtur qualia que scõm qualitates denominatiue dicuntur: vt grãmaticus dicitur denominatiue a grammatica. Quedam etiam dicuntur qualia ab aliqua qualitate: sed non denominatiue: quia scz non est ibi denominatõ vocalis. Et hoc dupliciter. Uno modo: quia nomen non est impositum illi qualitati: vt cursor dicitur ab arte currẽdi: vel a naturali potentia: cui tamñ nõ est nomen impositum. Et ideo licet sit ibi denominatio realis: non tamen vocalis. Alio modo quia licet sit nomen impositum illi qualitati: tamẽ concretum non participat illud nomen: vt studiosus dicitur a virtute: vbi tamen non est participatio in voce: cum non conueniant ī pncipio vocis: ⁊ sumitur studiosus pro virtuoso.

¶ Consequenter ponit auctor proprietates seu cõmunitates qualitatis: quarum prima est: q contrarietas ineest qualitati: vt albedo contrariatur nigredini: ⁊ iusticia iniusticie. Hoc patet per diffinitionem contrariorum. Contraria enī sunt forme positiue sub eodem genere maxime distãtes que vicissim insunt inter se mutuo expellendo. Plures autez qualitates sunt huiusmodi: ergo contrarietas ineest qualitati.

Sed contra hoc arguitur sic

quia albedo et nigredo non sunt forme maxime distantes: ergo non contrariantur. Consequentia est nota. Probatur antecedens: quia plus distant superficies et albedo que sunt diuersorum generum q albedo et nigredo que sunt eiusdem generis. Ad hoc respondeo dupliciter. Primo q maxima distantia contrariorum intelligitur de distantia eorũ que sunt eiusdem generis. In genere autem coloris maxĩe distant albedo: et nigredo: cum sint duo vltima inter que continentur omnes medij colores. Secundo respondeo q aliqua magis distare potest intelligi dupliciter: vl quia minus conueniunt in aliquo communi vel quia magis repugnant. Primo modo magis distant superficies et albedo: quia non conueniunt in aliquo genere. Albedo vero et nigredo sunt eiusdẽ generis. Secũdo modo magis distinguũtur albedo et nigredo: quia est repugnãtia eorum ad esse simul. Non sic de superficie et albedine: quia simul esse possunt. Hec autẽ est distantia contrariorum qua mutuo se expellunt. Hoc autem nõ est proprium qualitati: q non cõuenit omni qualitati cuiusmodi sunt figure circulatio: triangulatio: nec etiã conuenit coloribus medijs: licet enim medium per comparationez ad extremum habeat rationem alterius extremi: vt rubrum comparatum albo habet rationem nigri: tamen non est ibi contrarietas stricte sũpta: sed tantum large: cum inter illa non sit maxima distantia.

Secunda proprietas qualitatis est: q si vnum contrariorũ sit quale: reliquum erit quale: vt si iustum sit quale: iniustum erit quale. Probatur ⁊ quia contraria sunt que ponuntur sub eodem genere. Si ergo vnum est in genere qualitatis: et reliquum.

Tercia proprietas est q qualitas suscipit magis et minus. quod patet: quia suscipere magis et minus est ī

ſua eſſentia intendi et remitti perfecti⁹ vel impfecti⁹ ꝓticipãdo naturã ſue ſpeciei. plures aũt q̃litates ſunt huiuſmõi: vt calor ⁊ frigus aliq̃n intenduntꝫ ⁊ aliq̃n remittuntꝫ: Iz eñ gradus fm q̃s forme intenduntꝫ nõ ſint de eſſentia ſpẽi: quia ſicut ſpẽs abſtrahit a oñia individuali ſic ab huiuſmõi gradib⁹: tñ faciũt vnũ ꝑ ſe cũ natura ſpecifica ita q̃ ad individuũ cõſtitutũ ex forma ſpecifica ⁊ ꝑ ꝓprietate individuali ꝓtinet vnitiue iſtos gradus: Hoc aũt nõ ꝓuenit oñi q̃litati. Circulatio eñ ⁊ quadrãgulatio non ſuſcipiunt magis et minus.

Et notãdũ q̃ qualitates fm ſe ſuſcipiũt magis et min⁹: nõ ꝑ compationẽ ad ſubiectũ: ſeu ꝓpter maiorem radicationẽ in ſubiecto: vt quidam falſe opinantꝫ: vt ꝓpz. 8. metaphice et. 17. di. ꝑ. ſeñ. Scoti. ⁊ iõ ſuccincte ꝑ tranſeo. ¶ Quarta ꝓprietas eſt q̃ ꝑ̃ꝑ̃um eſt qualitati ſimile vl̃ diſſimile dici. Sicut eñ ãntitas nata eſt fundare relationẽ equalitatis: ſic q̃litas relationẽ ſimilis vel diſſimilis. ¶ Sed contra hoc arguiꝫ q: in diuinis eſt ſilitudo: cũ ꝑſone diuine ſint ſimiles in ſapientia et tñ nõ eſt ibi qualitas cũ deus nõ ſit ĩ gñe. R⁹. ſicut dictum eſt q̃ quedã eſt qualitas de genere qualitatis ⁊ quedã tranſcendẽs. ſic quedã eſt ſimilitudo de genere relationis: et illa fundaꝫ in qualitate generica. alia eſt ſimilitudo trãſcendens et illa fundaꝫ in qualitate trãſcendenti. Illa ãt dicunꝫ ſimilia que habẽt eandem qualitatẽ vel in numero ſicut ĩ diuinis: vel in ſpecie ſicut in creaturis. Vnde in diuinis eſt maxima ſilitudo eq̃litatis ⁊ idẽtitatis: cũ ꝑſone diuine habeant eandem ſapientiã potentiaz ⁊ eſſentiam in nũero: nõ ſic in creaturis.

Be ꝑdicamẽto actionis.

Actio eſt fm quaz in id
a q̃ ſubiciꝫ agere dicimur.

Hic auctor determiat de ꝑdicamento: actiõis. ¶ Pro cuius declaratione fm mentem doctoris ſubtilis. 13. diſt. 4. ſeñ. ⁊ 13. q. quolibeto⁹ ſunt aliqua notanda. Et ꝓmo q̃ actio dicit reſpectũ agentis ad paſſum tranſmutatũ.

Sciendũ q̃ reſpectus in genere eſt duplex: vnus intrinſecus aduenies: ⁊ alius extrinſecus. Voco aũt reſpectum intrinſec⁹ aduenientẽ: qui ſe quiꝫ neceſſario ambo extrema poſita in actu: vel quod idem eſt q̃n neceſſario ſequitur ſuuz fundamentũ poſito termio. Et talis reſpectus eſt tantũ õ genere relatiõis. Voco aũt reſpectuz extrinſecus aduenientẽ quando nõ neceſſario ſequitur poſita extrema ſimul in actu. Et ſub iſto membro cadunt iſta ſex vltima ꝑdicamenta: de quibus Ariſt. parum locutus eſt. De his enim multa conſiderat ꝓbus naturalis. et de his tractat auct. ſex ꝓncipiorũ. patet enim de actione ⁊ paſſione q̃ poſſibile eſt eſſe actuũ ⁊ paſſuum et etiam appꝛoximata: ⁊ tñ nõ habere iſtum reſpectũ. ſ. q̃ agẽs ſit id a q̃ paſſiuum tranſmuteꝫ: nec paſſum id qõ ab ipõ tranſmuteꝫ: puta ſi ſit aliqõ ĩpediens actionem. Et ꝑ tanto iſta ſex ꝓncipia nõ ſunt ſpẽs relationis: q: relatio dicit reſpectũ intrinſecus aduenientez: iſta autem nõ. ¶ Item ſciendũ q̃ agẽs creatum habet quendã reſpectũ ad paſſum qui ẽ extrinſecus aduenies ⁊ de genere actionis: vt dictum eſt. Et hz aliũ reſpectum ad ꝓductũ: vt pater ad filiũ: et iſte eſt intrinſecus adueniens et õ genere relationis: et pertinet ad ſecunduz modum relatiuoꝝ. ¶ Item duplex ẽ actio. ſ. ĩmanens vt viſio intellectio et tranſiens: vt calefactio fm quod ponit ꝓbus. 9. metaphice qõ ſic poteſt declarari. Opatio enim ſicut actio ĩmanens duas habet conditiones: in quibus conuenit cum actione tranſeunte. ¶ Prima eſt q̃ ſemper eſt in fieri: non dico in fieri ſucceſſiue: quia operatio eſt indiuiſibilis: ſed ſic in fieri: quia eſt in continua dependentia ad cauſam eandẽ ⁊ fm idem: ſicut dependẽtia rei create ad cauſaz cõſeruantem ſcilz deum. Secunda conditio eſt q̃ operatio quaſi tranſit ĩ obiectũ

ſicut in terminũ: licet nõ accipiẽtẽ eſſe per ipam: ſed preſuponit in ſuo eſſe. Et ꝓpter iſtas duas cõſideratiões põt operatio dici actio. ⁊ ꝑ iſtas ſignificat grãmatice ꝙ verbum actiuũ. actio aũt trãſiens vltra iſtas duas cõditiões addit terciam. ſ. quia eſt ꝓductiua alicui⁹ terminꝰ: vt acciplentis eſſe ꝙ eam: vt calefactio eſt ꝓductiua caloris in ligno vltra paſſionẽ quã infert. ſ. calefieri. Iſta aũt diſtinctio actõis ſic intellecta ñ ẽ cõmunis in ſpẽs ſed vocis in ſignificationes. Nam actio tranſiens eſt vere actio de genere actiõis. Actio ẋo ĩmanẽs eſt vere qualitas: vt intellectio viſio. Sed equiuoce dicit actio ꝓpter cõditiões ꝑdictas in quibus cõuenit cum actiõe de genere actionis.

Notandum inſup ꝙ aliter calidũ calor ẽ calefacit: ⁊ aliter calefacit calefactione. Calidũ eñ calore calefacit in rõe ꝓncipij formal⁹ remoti qđ eſt rõ agendi. Calefacit aũt calefactione in rõne forme ꝓximo denominantis: ſicut ſimile formaliter dicit ſi'le ſimilitudine: ⁊ fundamẽtal⁹ dicit ſimile albedine. In diffinitiõe ergo actionis qñ dicit ꝙ actio ẽ fm ꝙ ⁊c. ly fm dicit habitudinẽ forme ꝓximo denominantis. Reſpectus enĩ quẽ importat actio nõ ẽ ratio agendi: ſed eſt diſpoſitio media inter agens ⁊ effectũ ꝓductũ. Actio ꝙ eſt fm quã vt formã ꝓxio denominantẽ: dicimur agere in id quo d ſubicit. ſ. paſſuꝫ. ¶ Deinde ponit auct. ꝓpetates actõis dicẽs ꝙ ꝓpriũ actõis ẽ ex ſe iferre paſſionẽ hoc aũt eſt ꝓprie ꝓpriũ actiõi: lꝫ eñ qualitas que ẽ rõ agendi inferat paſſionem: hoc tñ nõ eſt ĩmediate: ſed mediãte actione. ¶ Ulterius ponit auc. aliq̃s cõmunitates actiõis et paſſionis. Prĩa eſt ꝙ inter actiões eſt ꝫrietas: vt calefacere et frigefacere ꝫriant: et hoc eſt rõe ql̃itatũ ꝫriarũ: que ſunt rões agendi vt calor ⁊ frig⁹. Siliter int paſſiões eſt cõtrarietas: vt calefieri ⁊ frigefieri cõtrariantur. Scõa ꝓprietas cõmunis ẽ ꝙ recipiunt magis ⁊ minus. Calefacere eñ quod eſt agere magis et minus dicit. ſimiliter et calefieri quod eſt pati. hoc etiam ĩpis cõpetit rõe q̃litatũ ſuſcipientiũ magis et minus.

De ꝑdicamẽto paſſionis.

Paſſio ⁊c. ¶ Poſt ꝑdicamtẽ actionis tractat auc. de ꝑdicamento paſſionis deſcribendo ſeu notificãdo qđ eſt paſſio dicẽs ꝙ paſſio eſt effectus illatio ꝙ actiõis .i. effect⁹ q̃ infertur ab actione: ſicut calefieri infert ex calefacere. ¶ Ubi notandum ꝙ ſicut actio formal⁹ dicit reſpectuꝫ agentis ad paſſum: ſic paſſio dicit formaliter reſpectum patientis ad agẽs: ſeu tranſmutati ad tranſmutãs. paſſio ꝙ eſt illa relatio paſſi ad agens que infert ab actiõe. Ponit auct. alias duas ꝓprietates paſſionis quaꝝ prima eſt: ꝙ ꝓpriuꝫ paſſionis eſt inferri ex actione ĩmediate. ſ. Ex hoc ꝑ ꝙ auctor prius notificat quid eſt paſſio per eius ꝓprietatẽ. Sepe eñ ꝙ ꝓprietatem circũloq̃mur differẽtias nobis ignotas. Scõa ꝓprietas eſt ꝙ paſſio nõ ẽ in agente ſed in patiente.

Pro quo notandũ ꝙ actio põt ſumi dupl⁹ Uno mõ ꝓ reſpectu agentis ad paſſuꝫ. Alio mõ poteſt ſumi actio ꝓ forma acta que dũ eſt in fieri eſt motus. fm eñ commentatorẽ motus eſt forma fluens. Hec autẽ forma in quantũ eſt ab agente dicitur actio: et in quantũ recipit ĩ paſſo dicitur paſſio. Unde dicat Ariſt. ſcõo phiſicoꝝ: ꝙ motus eſt actus actiui et paſſiui: ſed paſſiui vt in ipſo: actiui autem vt ab ipſo. Actio igit ſumpta pro reſpectu agentis ad paſſum eſt in agente ſubiecti ue et nõ in paſſo. ꝓbatur quia in eodeꝫ eſt reſpectus et fundamentũ. Rõ enim fundamenti videt hoc oſtẽdere: nec oppoſitum eſt intelligibile: ſꝫ potẽtia actiua q̃ ẽ fundamẽtũ huiꝰ reſpect⁹ ⁊ actionis eſt in agente. ꝙ talis actio ẽ in agente ſubiectiue. Ipſa ꝙ actio que eſt reſpectus extrinſec⁹ aduenies ẽ in agente ſicut in ſubiecto. Jn forma autẽ q̃ dicitur

potentia est vt in fundamẽto ꝓmo: similiter passio dic̃ respectũ oppositũ correspondentẽ isti qui suo mõ similiter est in passo et potẽtia passiua. Actio ẋo accepta ꝑ forma acta seu ꝓducta ꝑ actõez de genere actõis est in passo vt in subiecto. Hoc patet ꝑ phũ. 9. meta. dicentẽ: Edificatio est in edificato: accipitur ibi edificatio ꝑ forma acta ꝑ edificationez. ꝓbarur etiã qz talis forma acta sũ est ĩ fluxũ est motus: vt dictũ ẽ. Motus autẽ est in mobili subiectiue: ex. 3. phicoruz. Ex ꝑdictis patet ꝙ licet actio et passio sunt idẽ mot⁹ materialiter: cũ tamẽ formaliter distinguãtur: nec dicãt motum sc̃m se: sed ꝓ relatõnẽ ad agẽs ⁊ passuz sũt diuersa ꝑdicamẽta. Motus ẋo cum formaliter sit forma in fluxu est in eodez genere cũ forma q̃ ꝑ modũ inducitur.

¶ Si queratur: in quo habeatẽ subiectiue: creatio: actio: ⁊ creatõ: passio? Respondeo ꝑm Scotũ. 13. di. 4. sen. et. 12. q. quolibet ꝙ ꝙ nõ ẽ ꝓpe creatõ: actõ: nec creatio: passio: cũ actio et passio non sint nisi respectu alicuius passi. Creatõ aũt nõ ꝓsupponit aliquo passum: vñ creatio passio dicit relationẽ dependẽtie creature ad deũ q̃ est idẽ cuz creatura: ⁊ sic est subiectiue in ipsa: cũ nõ possit eẽ sine tali dependẽtia. Est aũt idez respectus ꝑte rei ad deũ creatẽ et cõseruatẽ: sz creari imptat huiusmõi respectũ cuz respectu ratõis ad nõ eẽ ꝑcedẽs. Conseruari ẋo cũ respectu rationis ad eẽ ꝑcedens. Et sic creatura non creatur nisi in ꝓncipio in instãti: nec ꝓseruatur ꝓpe nisi p⁹ ꝓmum instans. qz ẋo creatio et passio ẽ relatio realis creature ad deũ: ideo creatio: actio est relatio ratõnis dei ad creaturã correspõdẽs. Unde creatõ actõ formaliter dicit respectum hmõi includendo ⁊ cõnatãdo volitionẽ diuinã trãseũtem sup obm̃. ꝑdyctũ. Ille aũt respect⁹ habz solũ esse obiectiue in intellectu cõparãte deum ad creaturã. Volitio autẽ diuina cõnotata est ipe ẽs. Obiectũ ẋo sup qõ trãsit ẽ ipa creatura ꝓducta.

¶ Dubitari vlterius posſz de actuali inherẽtia accñtis absoluti ad subiectum ĩ quo ponatur genere. Non ei ponit ĩ genere relationis cum sit respectus extrinsecus aduenies. Uñ põt esse tale accñs absq; inherẽtia actuali: vt patet in sacramento altaris. Ad hoc respondet Scotus. 12. di. 4. sen. q talis respectus potest ptinere ad genus actõnis: posito q actio dicat nõ tm̃ respectũ agentis ad passum: sed forme informãtis ad illud qõ ĩformatur. Vel ꝑ ptinere ad gen⁹ passionis si passio dicat nõ tm̃ respectũ passi ad agens sed ad formã. ¶ Circa qõ notandũ q licet oñis forma recepta siue ĩ potentia cognitiua: siue in potẽtia appetitiua possit dici passio: siue fiat cũ transmutatõne corpali: vt delectatio fit cum cordis dilatatione: dolor ẋo vl tristicia cũ restrictõne: siue fiat absq; huiusmodi transmutatione: vt cõceptus animẽ dicũtur passiões. Uñ ĩ libro ꝓmo pyermenias dr̃ q voces sũt earũque sũt ĩ aĩa passionũ note: id ẽ signa conceptũ siue rerũ cõceptarũ: tñ hmõi forme in passo recepte nõ spectãt ad genus passionis: sed bñ ipa receptio hmõi formarũ. De ceteris aũt ꝑdicamẽtis. s. qñ: vbi: situs: et habitus nõ facit auctor mentionẽ nisi in generali: et ideo de his breuiter me expediam: et primo de ꝑdicamento qñ: quod sic diffinitur ab auctore sex principiorum.

De ꝑdicamento quando.

Quando est qõ ex adiacentia tpis in re tpali relinq̃t

¶ Ad cuius euidẽtiã sciendũ q quãdo in ꝓposito tantum valet sicut esse aliquãdo vl in aliquo tẽpore: vt esse hodie: eri: cras: esse in tempore ꝑsenti: preterito et futuro. Est igit quando respectus causatus in re temporali ex adiacentia tẽpoꝛis ad ipaz. Ex quo patet q quando ẽ respectus extrinsecus aduenies: qz nõ necessario sequitur extrema posita in esse. potest enĩ esse tẽpus et res temporalis absq; hmõi adiacentia: ⁊ sic absq; qñ: vtputa si ponaꝛ

res temporalis extra celum. Temp⁹ eñ hic sumitur ꝓ tempore quod est mensura motus celi. Et ideo illo tpe ꝓpe mēsurantur temporalia que habent mutabilitatē a motu celi. Unde dicit doctor subtilis. 49. di. 4. sen. q motus corporis glorioſi nō mēsurabitur tempore nostro: q nō erit subiectū variationi: tunc corpus nostrum nec aggrauans.

De predicamento vbi.

Bi vero est respectus corporis a loci circumscripti one procedēs. Circa qō notādum: q vbi in ꝓposito est eē alicubi localiter: vt eē in ciuitate: in ecclesia: in domo: in camera. vñ vbi dicit respectū corporis circumscpti seu locati ad locū circumscribentē. Ipsa autē circumscriptio actiua que fūdatur in loco circumscribente licet significetur per dictionem actionis: non tamen est actio: sed relatio ptinens ad hoc genus scōm Scotum: distin. ꝑma. 2. sen. Quod ex hoc patet: quia superficies corporis continentis cum sit quantitas quel consequit materiam non est forma actiua. Quod aūt vbi sit respectus extrinsecus adueniens patet cū corpus et locus pñt esse etiam approximata absq circūscriptōne locati seu coextēsione: vt patet de corpore christi in sacramēto altaris: qō est ꝑsens spēbus panis et vini: nō tamē localr cū sit in qualibet ꝑte totum: & sic nō coextē ditur ipis speciebus. Posset etiā deus facere corpus et locum absq vbi eē large sumpto: qō ē esse tm̄ in loco pñtialiter: vtputa formādo aliqō corpus eē vniuersum: et anihilādo oīnia que sūt in supficie ꝓcaua celi: vt declarat Sco. 2. q. quolibet or. Tūc eñ eent corpus et locus sine respectu presentialitatis. ¶ Et si q̄ras in quo ꝑdicamēto ponet vbi angeli cū angls non sit in loco circumscriptiue sed tm̄ ꝑsentialiter seu diffinitiue. Respondeo q accipiendo vbi ꝓprie: put diffinitur ab auctore sex ꝓncipiorum nō ponetur in ꝑdicamento: cum angls non circumscribatur loco: sed bñ accipiēdo large ꝓ respectu presentialitatis ad locum. Uñ Scotus. 10. dist. 4. sen. dicit: q licet nō sint plura genera q̄ decez: rationes eorum nō ita assignantur generibus: sicut possent assignari. Cū autem vbi sit respectus extrinsecus adueniens ita etiā erit situs vel positio cum ꝑsupponat vbi.

De ꝑdicamento situs.

Itus enim vel positio vltra esse in loco dicit ordinē partium adinuicem: & ad ipsum locū. Uñ ſm Sco. vbi ſ: duplex est positio: quedā enī dicit ordinē ptiū adinuicē: & hec ē orīa q̄ntitatis alia dicit ordinē ptiū in loco: q̄ dicit ꝑdicamētū situs: vt stare: sedere: iacere.

De ꝑdicamento habitus.

Abitus aūt est corpor & eor q̄ circa corpus sūt adiacentia: vt armatio: inductio: calciatio. Q̄ aūt habit⁹ sit respect⁹ extrinsec⁹ aduenies patet: q: nō necērio sequit extrema posita i eē. Posunt enī corpus & arma eē sine tali respectu: vtpote si vnū nō applicetur alteri.

De postpredicamentis.

Dicitur autem. &c.

Hic dekmīat auc. de postꝑdicamētis q̄ valēt ad declarationē ꝑdicamētor: & ꝓmo tractat de oppōe. Circa qō sciēdū q duplr est oppō: q̄dā cōplexor: & de illa fit mentio in tractatu ꝓpositionū: alia ē incomplexorū: et de hac habet in ꝓposito. Est aūt oppositio formalis repugnātia aliq̄rū duor que impossibile est simul esse in eodem respectu eiusdem: et sunt quattuor species eius. ſ. oppositio relatiua: cōtraria: priuatiua: & contradictoria. Si arguatur q omnia opposita sunt relatiua: cum oppositum dicat habitudinem vnius oppositi ad aliū. Est enī oppositō oppositor positio et oppositū ē oppositi

oppositũ: ergo oppositõ relatĩa male ponitur species distincta ab alijs. Respondeo q licet oppositа inq̃ntũ opposita siue q̃ntũ ad p se significationẽ vel intentionẽ oppõnis seu repugnãtie dicantur relatiue adinuicẽ: tñ q̃ntũ ad substractũ qõ subest illi intentõi nõ oñia opposita sunt relatiua: ĩmo quedã sũt contraria: vt albũ et nigrũ: quedã relatiua: vt pater ⁊ filius. Mõ ẽ aũt incõueniẽs oppositionẽ eẽ de genere relatõis: licet opposita: vt albedo ⁊ nigredo: pater et filius sũt diuersoꝝ geneꝝ. Relationes enim eiusdẽ mõi fundãtur in rebus diuersoꝝ generũ: vt idẽtitas in suba: similitudo ĩ qualitate: ⁊ equalitas in q̃ntitate. Illõ etiã qõ ẽ alicuius generis, sicut ꝑcretus generis relationis potest denominatiue dici de plib⁹ gñib⁹ ꝑm sco. 12. di. 4. sẽ. ¶ Sũt aũt relatiue opposita q̃ adinuicẽ referũtur: vt pater et filius: que q̃dẽ nõ ꝑñt simul ineſſe eidẽ respectu eiusdem: sed bñ respectu diuersoꝝ. Drñt x̃o relatiua a ꝓtrarijs: q: vnũ relatiuũ coexigit aliud a sui esse: vt pr̃ nõ ꝑt eẽ q̃n habeat filium: nõ sic de cõtrarijs. ¶ Contraria aũt sunt que sub eodẽ genere posita maxime ad seinuicẽ distãt: ⁊ eidẽ suscep tibili x̃ssime insũt vnũ alterũ expellendo: nisi alteꝝ insit a natura: vt albedo ĩ est cigno: ⁊ nigredo corui. Ista descriptio contrarioꝝ satis patet ex his q̃ dicta sunt in p̃ceḋentibus: vt albedo ⁊ nigredo cõtrariantr̃ q̃ maxime distãt] in genere coloꝝ: nec pñt ineſſe eidẽ simul ꝑm idẽ: licet bñ scõm diuersa. Et intelligit distantia cõtrarioꝝ de distantia q̃ dicit repugnãtiã formalẽ: nõ aũt de distãtia locali. Sursũ enĩ et deorsũ licet large possint dici ꝓtraria: nõ tñ ſtricte: que quidẽ habẽt inter ſe distantiã localẽ: nõ tamẽ bñt repugnãtiã formalẽ. Unde idẽ corpus x̃tute diuina posset esse sursum et deorsuz: vt diffuse declarat Sco. 10. di. 4. sen. q: aũt auctor fecerat mentionem de cõtrarijs q̃ alicui insũt a natura: vt caliditas ineſt igni a natura: ideo dicit q caliditas nõ est in igne sicut accñs ĩ subiecto: sed sicut substantiale in eo cuiꝰ ẽ. Est tamẽ in materia ignis sicut accñs ĩ subiecto. Ad cuius euidẽtiã notanduz: q licet auctor nõ teneatur a pluriby eo modo quo sonãt eius x̃ba: põt tamẽ aliqualiter exponi: vñ substantiale ꝑt sumi vno mõ ꝓ eo qõ ẽ de rõne formali quiditatiua alicuius: sicut ratiõale hoc mõ est de essentia homĩs. Alio mõ ꝓ eo qõ ꝓsequitur substantiam vel naturã alicuius: et sic risibilitas põt dici substantiał homĩs: licet nõ sit de diffinitõne quiditatiua eius: sumẽ do igitur subale ꝑmo modo caliditas nõ ẽ subalis igni. Cum enĩ sit accidẽs alicuius entis nõ erit de substãtia ignis: q: qõ vere ẽ nulli accidit: ꝑmo phĩcoꝝ. Sumendo x̃o subale ꝓ eo qõ cõsequitur naturã alicuius: sic caliditas põt dici substantiale igni. Est eñ accñs ĩsepabile cõsequẽs naturã ignis: et eius ꝑfectas competens oñi licz nõ soli. Et dicit auctor q subale igni sicut sẽ ea que cadũt sub diffinitione alicuius: nõ ꝑm pdicationẽ eẽntialẽ supple: sed scõm ꝓncipium: sicut punctus ponitur in diffinitõne linee q: ẽ ꝑncipium vel finis linee: nõ tamẽ pdicaẽ eẽntialr de linea: sic caliditas potest poni in diffinitione ignis nõ quiditatiua cũ nõ ꝑdicẽ eẽntialiter de igne: sed in diffiniti one que datur ꝓ additamentũ: scz large sumpta seu descriptõne tanꝙ eius proꝓrietas q̃ est ꝑncipiũ quo ignis calefaẽ. ¶ Et notandum q in exemplis nõ reꝙritur oñimoda similitudo: q: vbi ẽ oñino simile est magis identitas q̃ exẽplũ: Q̃ aũt nõ fuerit intentio auc. ponere q caliditas sit forma subalis ignis: patet ex hoc q dicitur q est ĩ materia ignis sicut accñs in subiecto. Forma eñ substãtialis non ẽ in materia vt accidens ĩ ſbiecto: cum ex ipis cõstituatur vnum ens per se. Est aũt caliditas inj materia ignis sicut accñs in subiecto: q: non conſequit ipam naturã inſeparabiliter. Ineſt eñ caliditas igni a natura nõ ratõe materie sed ratione forme: sicut risibilitas necessario conſequit hominẽ ñ inq̃ntũ

animal: sed in quantū rōnale ſm Sco. 25. dist. 2. ſeñ. quia ꝯ caliditas nō cōſequitur inſepabiliter materiā ignis: ideo dicit auctor ꝙ est ſuſceptibilis caliditatis ⁊ frigiditatis. Q̄ō est verū mediāte forma ſubstātiali q. ſ. pōt informari ali q̄ forma quā cōſequit frigiditas: vt forma aque vel alia quā ꝓsequit caliditas vt forma aeris. Immediate aūt non pōt recipere materia aliq̄ō accñs. vñ opinio illa est falsa quā ponit cōmentator ꝓmo phicoꝝ. videlz ꝙ in materia rez generabiliū ⁊ corruptibiliū oportet intelligere dimensiones interminatas seu incompletas añ aduentū forme substantialis: que quidē post eius aduentū accipiunt esse completū ⁊ terminatū. Hanc enim improbat Scotus. xij. dist. 4. ſeñ. Tū quia forma de genere priori nō potest p ficere ſuſceptiuū de genere posteriori. ꝯ nec forma substātial' dimensiones. Tum quia forma substātialis est talis actus q̄ natus est cōstituere vnū p se aliquo mō de genere quātitatis. Unde quātitas ñ est rō media inter agēs et passuz. Agēs eñ naturale attingit materiā ſm essentiam nudā: vt passum ab eo immediate trāſmutatū. vñ qñ ex aqua generat aer prius natura corrūpunt oīa accidētia aque cum eius forma substātiali ꝙ ī illa materia introducat forma aeris. Agēs aūt naturale sicut pōt generare ſubaz q̄ nō pūit: sic potest generare accidētia cōsequentia ipſaz. ¶ Cōſequent determinat auct. q̄ sunt ꝓpriue opposita di. ꝙ illa que hñt fieri circa idem ſubiectū ordine irregreſſibili ⁊ tpe ꝺterminato a natura. Unde ab hītu est deuenire in ꝓpriationem. A priuatiōe aūt in habitum est impoſſibil' regreſſus: vt cecitas ⁊ viſus habēt fieri circa oculū. et a viſu ꝓtingit fieri motū in cecitatē: ſed nō ecōuerſo p naturā licet bene p miraculū. Dicit aūt notanter tpe determinato a natura. Canis enī añ nonū diem nec ē videns nec cecus: quia ante illud tempus nō est natus habere viſum. ⁊ iō post illud temp' naturaliꝫ videt. Et ſi arguat ꝙ tenebra ē priuatio lucis: et tñ aer fit de tenebroſo lucidus. ꝯ fit regreſſus a priuatiōe ī formam vel habitū. Rº. ꝙ duplex est ꝓpriatio. Quedā ē cui' habit' est a principio innato: cuiuſmōi ē cecitas: quia viſus ē a principio intrinſeco. Alia est priuatio cui' habitus est a principio extrinſeco: vt tenebra in media. De prima intelligitur dictū Ariſto. nō de ſcōa.

Sed ꝓtra hoc arguitur, quia a quiete que est priuatio motus bene est regreſſus ad motum. et ab ignorantia q̄ est priuatio ſcientie est regreſſus ad ſcientiam: ⁊ tamen tam ſcientia ꝙ motus ſunt a ꝓncipio intrinſeco ſeu īnato. ꝯ ō illa nō intendit Ariſto. Reſpōdeo ꝙ ꝓpriatio que est a principio innato est duplex. Quedā est que tantum priuat habitum ⁊ non tollit principium habitus. et de iſta procedit argumentum. A tali enim bene est regreſſus in habitū. Alia est que tollit habitū et principiū ꝓpriū habitus: vt cecitas priuat viſum ⁊ debī tam diſpoſitionem organi. et de illa intendit Ariſto. Ab ipſa enim in habituz naturaliter impoſſibile est regreſſus.

Contradictoria ſunt affirmatio et negatio eiuſdem de eodem: vt homo: non homo: album: non album.

Ubi ſciendum ꝙ licet de quolibz dicatur altera pars contradictionis: vt de quolibet verū est dicere ꝙ est homo vel non homo: nō tamen cum per ſe: vt dicit Scotus ſecūda diſtin. primi ſenten. Utraq̄ enim harū est falſa: homo ē per ſe albus: homo ē p ſe non albus. Nec enim albedo nec non albedo per ſe ineſt homini. Cōtradictoria etiā nō p̄dicanꝫ de quolibet cū reduplicatione. Unde vtraq̄ harū est falſa: homo in quantū homo est albus: et homo in quantū homo est nō albus. Alterum igiꝫ ꝺtradictoꝝ nō dicit de quolibet quando termin' de quo dicit accipitur diſtributiue. Ratio huius ē quia vni ſuppoſito potest ineſſe vnum et alteri alterum. Unde neutra iſtarū est vera

Omis hō est albus:⁊ oīs hō ē nō alb⁹.

Notandū insup q̄ distinguit a ꝓuatiōne ⁊ contradictione.quia ī cōtrarietate quodlibet extremū est formaliter aliquid positiuuz nō sic in alijs.Item ꝓuatio ⁊ cōtradictō nō sūt idē absolute:quia licz priuatio sit quedā contradictio inquantū vnuz priuatiue oppositoruz est negatio alterius tamen ꝓuatio ꝓprie sumpta fundamentaliter pōit subiectū aptū natū. Cōtradictō aūt de sui rōe:nec ponit exñtiā subiecti nec aptitudinem in subiecto. vnum enī extremum ꝓtradictōis verificatur et de ente et de non ente:vt animal non videt et nō ens non videt.

De modis prioꝝ.

Prius autem ⁊c.

Cōsequent pōit auc. modos ꝓoris.Primo modo aliquis dicitur esse prius alio tempore:vt senior est prior iuuene. Secundo modo aliquid dicitur prius alio quo nō cōuertitur scōm consequenti ā subsisten di quādo arguitur de est secūdo adiacēte ad est secundū adiacens.et dicitur est secundum adiacēs quando non ponitur predicatum:vt homo est. Dicitur autē tercium adiacēs quando ponitur predicatum:vt homo est albus.Hoc mō animal est prius natura homīe:qz bene sequitur:homo est:ergo animal est:sz nō econuerso. Tercio modo aliquid dicit prius scōm ordinem:vt in scientijs ꝑncipia sunt ꝓora conclusionibus. Et dicuntur scientie discipline a discipulo:⁊ doctrine a doctore. Quarto aliqd dicit prius dignitate honore vel pfectione. Quint⁹ modus prioris qui tpe philosophi nō erat ita assuetus sicut alij est eoꝝ que ꝙuertunt scōm essendi cōsequētiā. et vnū est causa alteri⁹ q̄dāmō vt sit.Et tale digne ⁊ rationabilit pōt dici prius natura:quia sine ꝓtradictione vnū pōt esse sine alio:et aliud non sine ipo qō ōr ꝓus nā.5.metaphīce:vt res ē cā ꝛitatis oīs facte ō ipa re:vt si cursus a pte rei insit hōi bñ sequit q̄ illa ꝓpō hō currit ē ꝛa:⁊ econuerso. Aliqñ tn ꝓus nā ōr q̄ aliud dependet:⁊ a q̄ ꝙuertit:sz nō possit esse sine ipo.Et hoc mō subcm̄ ē pri⁹ nā ꝓpria passiōe. alios modos ꝓoris vide q̄nto metaphīce.

De modo similitatis.

Simul dicitur ⁊c.

Deīn ponit auctor modos similitatis. Primo modo aliqua dicūtur simul tēpore:vt sunt illa q̄ eodem tempore generantur. Secundo modo aliqua dicuntur simul que cōuertunt scm ꝓnam subsistēdi:⁊ neutz ē cā alteri⁹:vt pr̄ et fili⁹. Et si arguas q̄ pater est causa filij. Respondeo q̄ verū est de absoluto patris. Absoluturz enim patris non refertur ad filium:nec conuertitur cum ipo. Tercio dicuntur simul que econtrario diuidūt aliquod genus:vt homoz equ⁹:licet enī homo sit scm se perfectior equo:tamen dicuntur simul p compositionem ad genus quod diuidunt. Et si queras cum tot modis dicatur vnum oppositorum quot modis reliquum:quare non ponit auctor tot modos siltatis quot ꝓpositatis. R⁹. q̄ licet possent poni vtpote simul scm ordinem vel perfectionem:tamen nō fuit necesse illas exprimere:quia satis habentur per modos prioris:cum vnum oppositorum cognoscatur per reliquū.

Contra secundum modū de simul. Causa est ad cuius esse sequitur aliud:sed ad vni⁹ eē relatiui sequitur esse alterius.ergo vnum est causa alteri⁹. dico q̄ licet esse vnius sequatur ad aliud scilicet illatiue:non tamē causaliē et scm modum quo effectus sequitur suam causam:Vel sic consequentia subsistendi est in qua ad esse vnius sequitur esse alterius:et neutrum est causa alteri⁹.

De sex speciebus motus.

Otus ātem sex sūt species. generatio:corruptio:augmentatio.diminutio:al

teratio: scom locum mutatio.

Quia in predicamentis iam facta est sepenumero mentio de contrarietate: et motus est a contrario in contrarium: idcirco Aristotiles inter postpredicamenta ponit sex species motus: que sūt Generatio: Corruptio: et Augmentatio: Diminutio: Alteratio: et scom locum mutatio: que proprie non sunt species: sed modi vel maneries motus.

Notandum insuper q motus potest capi dupliciter: scilicet: proprie: pro mutatione successiua: t sic est solū in tribus generibus: scilicet in qn titate: qualitate: et vbi. Et hoc modo capiendo motum generatio vel corruptio forme substantialis nō est motus: qr fit in instanti. Unde si ex aqua generetur seu produceretur ignis in toto tempore precedenti est alteratio: puta calefactio: dispositiua materie aque ad introducendam formam ignis: t in vltimo instanti illius alterationis introducitur forma ignis in illa materia: et forma aque corrumpitur: ita q generatio ignis est terminus alterationis precedentis.

Alio modo sumitur motus large: scz pro omni mutatione siue successiua siue instantanea: et sic sumitur in proposito.

De generatione.

Generatio est progressio a non esse ad esse. Corruptio vero est progressio ab esse ad non esse.

Contra istud potest quis arguere sic: Inter contradictoria non est medium: vt habetur quarto metaphisice: ergo generatio non est progressio a non esse ad esse. Probatur consequentia: quia tunc generatio esset medium inter illa. Respondeo q nō esse potest capi dupliciter. Uno modo pro non ente simpliciter: quod scilicet est purum nihil. Alio modo potest capi pro ente imperfecto: quod per comparationem ad ens perfectum respectu cuius est in potentia dicitur non ens: vt semen respectu animalis inde generandi.

Primo modo esse et non esse sunt contradictoria: t inter ipsa nullum est medium. Sed secundo modo capiēdo esse et non esse non sunt contradictoria: sed habent se vt priuatio et habitus: et sic sunt termini generationis. Et isto modo bene est medium inter ipsa.

De augmentatione.

Alteri⁹ auc. diffinit augmētatōz. di.

Augmentatio est preexistentis quantitatis additamētum. Diminutio vero est preexistentis quātitatis minoramentum.

Contra hoc potest argui sic. et videtur q augmentatio non sit possibilis naturaliter locando. Probatur: quia si sic: tunc duo corpora possunt esse naturaliter in eodem loco: Consequēs est falsum. Quod sic pōt probari: quia causa quare duo corpora non possunt simul esse in eodem loco est: quia dimensiones vnius corporis non compatiuntur secum dimensiones alterius: scom Aristotilem quarto phisicorum: Si autem fieret augmentatio essent ibi dimensiones alimēti cum dimensionibus aliti vtpote dimensiones cibi cum dimensionibus carnis. Respondeo quando alimentum conuertitur in animal alitum: et corrumpitur forma substantialis alimenti: corrumpitur etiam quantitas et cetera accidentia ipsam formam consequentia: et ī illa materia a generante introducitur non tantum forma carnis: sz etiam quantitas et accidentia ipsam formam consequentia: et sic non est ibi repugnantia dimensionum. Ipsa autē forma carnis inducta in materiaz nutrimēti est noua: cum prior non potest informare duas materias adequatas: scom Scotum. 44. di. 4. sen. Unde nutritō fit per quandam ingenerationem: seu intrinsecam generationem partis noue

loco ptis antique que fluxit. Augmētū ℞o fit p aggrauationē ptis quante seu maioris. Deinde dicit auctor q alteratio ē mutatio ab aliqua qualitate ī aliā qualitatem cōtrariā vel mediā: vt ab albedine in nigredinē vel ī medios colores. Mutatio aūt fm locū est mutatio ab vno loco in aliū. Et sunt sex species eiꝰ scz sursum deorsum ante retro dextrosū sinistrosum.

Abere dicitur multis modis ꝛc. Quia habitus est vnū decē p̄dicamētoꝝ ī ō ponit auct. diuersos modos habendi scz qualitatē vel quātitate: Vt ea que circa corpus sunt siue q̄ ad ptes corporis: vt habere in digito anulū: siue q̄ ad totum corpus: vt habere vestimētū. Quarto mō dr quis hr̄e mēbrū. Quinto mō dr ptinens habere cōtentm. Sexto mō habere possessionē. Septīo habere vxorem. et iste modus fm Arist. ē alienissimus qr hūs habeꝫ. Viri enim ꝛ mulieris est mutua corpoꝝ potestas.

Incipiunt syllogismi Be syllogismo in generali. Capitulū primū.

Roposītio est ꝛc. Postq̄m in p̄cedentib⁹ auctor tractauit ō ptib⁹ syllogismi. Hic p̄nter tractat de ipo syllogismo. Et qr innata ē nobis via a magis cōibus ad minus cōia, p̄cedere p̄mo philoꝝ: ī primo tractat de syllogismo simplr seu vniuersalr sumpto. Et qr syllogism⁹ cōponit ex p̄posīb⁹: premittit quid ē propositio di. q p̄po est oro affirmatiua siue assertiua alicui⁹ de aliq̄: vl negatiue alicui⁹ ab aliquo. Et ponit ibi oro tanq̄ genus ad p̄pōem. Per illud aūt disiunctū affirmatiua vel negatiua circūloquit̄ dr̄nam. Circa qō sciendū q aliter diffinit p̄po in libro poꝝ: et alr in libro topicoꝝ. Diffinit in libro poꝝ fm q est p̄ncipiū syllogismi inferētis in mā gñali in qua nō p̄sideraꝫ veritas vel falsitas. Et sic p̄positio est oratō affirmatiua alicui⁹ de aliquo ꝛc. In li. ℞o posterioꝝ diffinit̄ fm q ē p̄ncipium syllogismi demōstratiui. et sic p̄positio est enuntiatiōis altera ps. s. vera. Nam syllogism⁹ demōstratiu⁹ ex solis euidēter veris est. In libro vero topicoꝝ diffinit̄ put est p̄ncipiū syllogismi dialectici. Et sic p̄po dialectica ē interrogatio p̄babilis oīb⁹ vel plurib⁹ aut sapiētibus. Quia etiā p̄pōnes cōponunt̄ ex terminis declarat quid sit terminus di. q termin⁹ ē in quē resoluit̄ p̄po. vt in subiectū ꝛ ī p̄dicatū. Unūq̄dq̄ enī resoluit̄ in ea ex q̄bus cōponit̄: qr ḡ p̄positio cōponit̄ ex terminis. s. ex subiecto et p̄dicato q̄ sunt mā p̄pōnis. ī resoluit̄ ī ipa. Et intelligīt hoc de resolutiōe que est in voces significatiuas: nō aūt ō illa que ē in lr̄as ꝛ syllabas: qr talis resolutio nō p̄sideraꝫ a logico sed a grāmatico Unde terminus ē q̄d minimū in logica cōsideratū vltra quē logic⁹ nō descēdit Syllogism⁹ ℞o ē q̄d maximū vltra quē nō ascēdit. Littera ℞o ē quid minimū in grāmatica: et oro q̄d maximū. Dicūt etiā subiectū ꝛ p̄dicatū termini p̄pōis: quia sunt duo extrema ipam p̄poem terminātia. Copula aūt ꝛ si large possit dici terminus: nō tñ p̄prie: qr tūc ī syllo⁹ eēnt plus q̄ tres t̄mini: qō ē falsū. Uñ resolutio p̄prie hz fieri in mām ꝛ nō in formā: qr ℞o syllogismi regulanꝫ q dici de oī ꝛ dici de nullo: ī auct. p̄nter declarat quid sit dici de oī di. q

Dici de omni est quādo nihil ē sumere sub subiecto de quo nō dicaꝫ p̄dicatū: vt oīs p̄o currit. Hic cursus p̄dicaꝫ de oī hoīe. Uñ tūc in aliq̄ p̄poē est dici de omni qñ p̄dicatū affirmaꝫ de subiecto distributo p̄o oīb⁹ suis suppositis. Et p hoc p̄nt regl'ari syllogismi affirmatiui: vt oē aīal currit: oīs hō est aīal. ḡ oīs hō currit In maiori ei dicitur cursus de aīali distributo. ḡ affirmabīt de q̄libet suppposito aīalis. Cū ḡ ī minori sumaꝫ homo sub aīali sequit̄ q curs⁹ predicabīt de homine in cōclusione.

Dici de nullo est quãdo nihil ẽ sumere sub subiecto a quo nõ remoueat̃ ꝑdicatũ: vt nullus hõ currit: ꝺ̃ currẽs remouet̃ ab oñi hoīe. Añ tũc est dici ꝺ nl̃ lo in aliã ꝓpõe qñ ꝑdicatũ negat̃ a subiecto distributo ꝙ signũ vniuersale negatiuũ ꝓ oñibus suis suppositis. Tũc eñ nihil est sumere sꝺ subiecto a q̃ nõ remoueat̃ ꝑdicatũ ſm modũ enũciãdi. et per hoc regulãtur syllogismi negatiui. Et notãdũ q̃ dici de oñi est duplex: quoddam est posterioristicũ: de quo sez tractatur in libro posteriorũ. et est quãdo predicatũ ſm eẽ ꝓuenit subiecto ꝓ quolibz supposito ⁊ ꝓ q̃libet drīa tpis. et sic requirit vlitatẽ tpis ⁊ suppositorũ: vt oīs hõ ẽ aīal. Aliꝺ ẽ poristicũ: in quo nõ requirit vniuersalitas tpm vl̃ suppositorũ ſm modũ ceñdi: ⁊ de tali ẽ hic ad ꝓpositũ. Añ ad dici de oñi nõ req̃rit q̃ ꝑdicatũ insit oñi supposito subiecti: sz q̃de noteꝺ inesse. Ex falꝺ eñ bñ syllogizat̃: vñ ex falso bñ sequit̃ verũ: licet ex Xo ñ seq̃tur nisi vez: ex secũdo ꝓz: vt oñis lapis ẽ aīal: q̃dã hõ ẽ lapis: ergo quidã homo est aīal. Hīs ꝓmiſſ ponit auctor diffinitionem syllogismi dicens q̃

Syllogismus ẽ ozõ in qua quibusdã positis et cõcessis necesse ẽ aliud accedere ꝙ ea q̃ posita sũt ⁊ ꝓcessa: vt omne aīal ẽ suba: oīs hõ ẽ aīal: ꝓ oñis hõ est suba: hoc totũ ẽ ozõ in q̃ qbusdã positis sez duab̃ ꝓmiſſis necesse ẽ aliud accedere: sez conclusionem.

Circa quod notandũ q̃ syllogismus ẽ ozõ nõ cathegorica sz ypothetica que ẽ vna vnitate ordis: qz vicz premisse ordinãtur ad vnã cõclusionẽ. Inferẽdã ratõe vnitatis medij in quo extremitates vniuntur ꝺ̃ ꝓmiſſis: et cõclusio ẽ vnitaliter cõtinet: ipa autẽ cõclusio ẽ aliꝺ a ꝓmiſſis: nõ rõne materie: qz est idẽtitas terminorũ in ꝓmiſſis et cõclusione: sz ꝓpter aliaz habitudinẽ et compõez ipsoꝝ. Accidẽs etiã in ꝓposito non sumit̃ ꝓut accñs distinguit̃ cõtra vocẽ: sed ꝓut tñ valet q̃ntũ seq̃tur: qz in syllo cõclusio necessario sequit̃ ex ꝓmiſſis: et ẽ ibi necessitas consequẽtie ⁊ nõ cõsequẽtis: de quo dictum est in ca. de ꝓpõne ypothetica. Illa aũt clausula: et coꝺ ſſis: nõ ponit̃ ab Arist. in ꝓmo ꝓoꝝ: qz syllogiſm̃ ſimplex non req̃rit q̃ ꝓmiſſe ꝓcedãtur cũ abstrahat a materia vera et falsa: ponit̃ tñ ab auctore. quia quãuis non requiratur hoc ad syllogiſmũ in cõmuni: tñ sibi ñ repugnat.

¶ Diuiditur aũt syllogismus ſm Aris. in primo ꝓioꝝ in syllogiſmũ ꝓfectum ⁊ imꝓfectũ. Syllogiſmus ꝓfect̃ ẽ q̃ nulli̇ indiget vt appareat necessarius: qz vicz in eo apparet euidẽter necessitas illatõnis cõclusionis ex ꝓmiſſis: cuiusmõi sũt quattuor ꝓmi mõi ꝓme figure: qz ĩmediate regulãtur ꝙ dici de oñi et dici de nl̃lo. Alij Xo modi sũt imꝓfecti: qz indigẽt reduci ad hos q̃ttuor primos: vt ĩ ipsis sit euidẽs necessitas illatõis. Añ illi nõ nisi mediate et ex cõsequẽti regulãtur ꝙ dici de oñi et dici de nullo inq̃ntum reducũtur ad syllogiſmos perfectos.

Circa premiſſa põt dubitari vtr̃ ꝓclusio sit de integritate syllogiſmi Ad q̃ꝺ dicũt quidã q̃ nõ: qz remota cõclusiõe remanet syllog̃ ꝓfect̃ inde determinato mõ et figura: cũ mod̃ sit ordinatio duaꝝ ꝓmiſſaꝝ: ⁊ ex q̃b̃ ꝓstat oīs syllogiſm̃: vt ꝺt auc. ĩ ꝓñtib̃. Sz ista opinio nõ videt Xa: qz syllogiſm̃ formaliter est q̃dã secũda intẽtio q̃ ẽ habitudo seu compatio ꝓmiſſaꝝ ad ꝓclusionẽ: seu relatio rõis diſcurrẽtis a magis noto ad minus notũ: sz relatõ ñ ꝓt eẽ sine extremis: q̃ syllog̃ ñ erit ꝓfect̃ ⁊ integer sine ꝙ^oe Minor ꝓz: qz si relatõ eẽt sine termiõ iã nõ eẽt relatõ cũ eẽ ei̇ sit ad aliꝺ se hr̃e. Añ ꝺictõ ẽ respectũ esse sine fũdamẽto ⁊ termiõ ſm Sco. ii. ꝺi. 4. sen. Confirmat̃: qz syllogiſm̃ formaliter ẽ q̃dã necessaria illatio ꝓclusiõis a ꝓmiſſis: vt ꝓz ex diffinitõe syllo. Nõ est aũt illatõ sine inferẽte et sine illato: vtrũq̃ aũt exꝑmit̃ in diffinitõne syllogiſmi sicut fundamẽtũ et terminus illi̇ relatõis. ꝓs inferẽs qñ ꝺicit̃ q̃busdã positis: i. ꝓmiſſis. ꝓs illata qñ ꝺicit̃ necesse ẽ aliud accidere. i.

sequi: scz cōclusionē que est aliud a ꝓmissis. Ad rōem aūt in oppositum dico: q remota cōclusione non remanet syllogismus: nec modus integer nec perfect⁹. Ad hoc enī nō tm requirit dispositio ꝓmissarū: sed etiā cōclusiōis: licet eā syllogismus cōstet ex duab⁹ ꝓpōibus ꝟm auctorē: nō tn ꝓcise: licet etiā modus sit dispositio ꝓmissaꝝ: nō tn solū vel ꝓcise. Nec hoc intendit auicen: als sibi cōtradiceret: cū in sequen. dicat q argumentatio cuius syllogism⁹ ē spēs principal' est totalis ozō cōposita ex ꝓmissis ꝛ conclusiōe. Aū in ꝓposito idem dicit de ꝓpositōibus inferētib⁹ q q̄s syllogis⁹ differt ab alijs speciebus argumentatōis: nō q hoc excludens ꝓpōem illatam. ꝓpositōnes aūt inferentes sunt due.

Ractat cōsequēter auctor ō materia syllogismi ꝓpinqua: scz: de ꝓpositionibus: ꝛ de remota: scz de terminis dicens: q oīs syllogismus constat ex tribus terminis ꝛ duab⁹ ꝓpositionib⁹: quarū' ꝓpositionū ꝓma vocatur maior ꝓpositio: et secūda mīor. Terminorū alius vocat medium: alius maior extremitas: ꝛ alius minor extremitas. Mediū enī est terminus bis sūptus ante conclusionē. Maior extremitas est terminus in maiori ꝓpositōne sūpt⁹ cuz medio. Minor extremitas ē termi⁹ in minori ꝓpositione sūptus cū medio. Rō ꝑdictoꝝ ptz ex hoc: q ex vnione extremitatū cū medio in ꝓmissis: vel earū sepationē infertur vnio vl' sepatio extremitatū in cōclusiōe. Sz nō pōt esse vnio extremitatū cū medio nisi sint due ꝓpositiones ꝛ mediū bis sumat: ita q ex vna extremitate cū medio fiat vna ꝓpō: scz: maior: ꝛ ex alia extremitate cū medio fiat alia: scz: minor: ꝛ sic ī oīm syllogismo req̄rūtur due ꝓpōes cū trib⁹ terminis. Prima aūt ꝓpositō vocat maior: ꝛ secūda minor: q subiectū minoris sumitur sub subiecto maioris in q̄ttuor mōis pfectis ad quos alij reducūtur. Minor autē est maioribus subici. Terminus ℞o sumptus in maiori ꝓpōe cuz medio vocat maior extremitas: alius aūt mīor extremitas: q extremitas maior ē maior⁊ cōtinētie et ambitus q̄ minor extremitas. In ꝓclusione enī directa quādo termini ordinātur ꝟm supius et infertius. maior extremitas est magis cois q̄ minor extremitas: vt in pluribus. Mediū aūt dr̄ q in eo extremitates vniuntur.

Sed contra predicta arguit q in syllogismo ex oppositis nō sūt nisi duo termini: q̄ tn est bon⁹ syllogismus ꝟm Arist. in li. poꝝ. Aū syll's ex oppositis ē ille q̄ ex ꝓmissis ꝓtrarijs vel cōtradictorijs syllogisat idē de seipso negatiue: vt oīs disciplina ē studiosa: nulla disciplina ē studiosa: ergo nulla disciplina ē disciplina. Respōdeo q licet in tali syllogismo nō sint nisi duo termi materialiter: sunt tn tres termini formaliē. Un⁹ enī illoꝝ habet rōem maioris extremitatis ꝛ minoris: ille scz q̄ de seipō negat in cōclusiōe: cū in maiori ꝓpositōne mediū de seipō asserat: ꝛ ī mīore remo⁹. Deinde determinat auc. de ꝓncipijs formalib⁹: scz de figura et mō. Et ꝓmo de figura tanq̄ de cōiori dicēs q figura est ordinatio triū terminoꝝ ꝟm subiectionē et ꝑdicationē. Hec enī ordinatō fit triplicit'. Uel enī mediū subicit' ī maiori: et ꝑdicat in minori: ꝛ sic ē ꝓma figura: vt oīe animal ē subia: oīs hō ē aīal: aut mediū ꝑdicat in vtraq̄: ꝛ sic ē secunda figura: vt oīs hō ē aīal: nullus lapis est aīal. vel mediū subicit' in vtraq̄: et sic est tercia figura: vt oīs hō ē animal oīs hō ē risibil'. Aū ℞⁹. Sub ꝑ ꝓma ℞ ꝑ secūda tercia bis sub. Mō ē ponenda quarta figura: scz tm tres figure: licet eā ꝓtingat arguere q̄n mediū ꝑdicat in maiori et subicit' ī mīori: tn ānt ad equalētiā ē ꝓma figura: vt dic̄ guillielm⁹ ochā q nō sūt alie ꝓpōes q̄ ille q̄ disponunt in ꝓma figura. Sūt enī ꝓpōnes ꝓme figure trāsposite inferēte s eādē ꝓclusionē vt si arguat oīs hō ē aīal: oīe animal ē subia: ergo oīs hō ē subia. Sunt eedez ꝓpōes: sed nō eodē ordīe quo sūt ī hoc syllogismo Omne aīal ē subā: oīs hō ē

aīal: ergo oīs hō ē subia. ¶Si aūt arguas ī q̄rta figura: oīs hō ē aīal: quoddā aīal ē subia: ꝯ q̄dā suba est hō. Dico q̄ istud argumētū cōcludit tm̄ ꝑ̄na materie: ꝫ n̄ ꝑ̄na forme. Accipiā enī alios termios in q̄bus p̄missе erūt x̄e ⁊ ꝯ° fl̄a vt hic: oīs hō ē aīal: quoddā aīal ē eq⁹: ꝯ quidā equ⁹ ē hō. Hec aūt ordinatō trium termioꝝ dicit figura p̄ silitudinē ad triāglm: sicut enī tres linee ꝓstituūt triā gulū: sic tres termini figurā. Et sicut ꝑm variā disp̄onem lineaꝝ fiūt tres spēs triāguli: sic ꝑm variā ordinatōem terminoꝝ efficiuntur tres figure. Si enī tres linee trianguli sūt equales: tūc est vna speciēs trianguli q̄ dr̄ ysopleurus: vt b̄. Si x̄o due tantū fuerint equales erit alia spēs que dicit ysocheles: vt hic. Si aūt omneꝝ linee fuerint ĩequales erit alia spēs que dicit Scaleon vel gradatus: vt b̄.

¶Est aūt motus ordinatio duarū ꝓpositionū in debita quātitate et qualitate. In combinatōibus et cōiugatōib⁹ inutilibus nō obseruat debita quātitas vt qualitas ꝑm regulas sequētes: et ī sūt inutiles ad inferēdas cōclusiōes ex p̄missis. vñ inutilis cōbinatio dicit ordiatio duarū ꝓpositionū ex q̄b⁹ nō seq̄t ꝑ̄na formali aliq̄ cōclu⁹: sicut q̄n ambe p̄missе sūt ꝑticulares: vel ambe negatiue.

¶Insup ponit auctor regulas gn̄ales: quarū prima ē: ex puris ꝑticularib⁹ indefinitꝫ aut singularibus nō ꝑt fieri bonus syllogism⁹. cui⁹ rō ē: qz q̄n ambe p̄missе sūt ꝑticulares: extremitates possūt vniri cū medio ꝑ diuersꝫ ꝑtib⁹ ei⁹: ꝫre n̄ seq̄tur vnio illarū extremitatū inter se.

Sed cōtra hāc regulā arguitur dupl̄r: ꝑmo mō sic: Bn̄ seq̄t: quoddā aīal ē subia: q̄dā hō ē aīal: ꝯ q̄dā hō est subia. Et tm̄ iste syll⁹ est ex puris ꝑticularib⁹. Itē bn̄ seq̄t: sor. ē aīal: sor. ē risibilis: ꝯ risibile ē aīal: ⁊ tm̄ arguit ex puris singularib⁹. Rēsp̄deo ad ꝑmū q̄ illud argumētū tenet solū gr̄a materie et nō rone forme syllogisticе. Ān in alijs termiꝫ nō valeret: vt si arguat sic: Quēdam aīal est equ⁹: quidā hō ē aīal: ergo quidā hō est equ⁹. Ad secūduꝫ dr̄ vno⁹ q̄ licet argumētū valeat ꝑ syll̄m expositorium: nō tm̄ ꝑ syllogismum q̄ regulat per dici de omni et dici de nullo: de quo auctor loquit qui est in mō et in figura. Aliter dicit Ocham q̄llud dictū Arꝫ. in li. ꝑozū q̄ sine vlī nō fit syllus intelligi dꝫ qn̄ oēs termini sūt cōes: nō aūt qn̄ est aliq̄s termin⁹ discretus. Docet eī Aristo. principaliter qūo syllogisandus est in scientijs que vtuntur terminis cōibus nō aūt discretis. Est aūt syllogism⁹ expositoꝝ ē q̄ ex duab⁹ p̄missis singulares dispositis in tercia figura: qui ideo dicitur expositoꝝ qz ē euidentissimus. Euidentissime enī sequit: sortes est hō: sortes est animal: ergo aliq̄ aīal ē hō.

¶Secūda regula est q̄ ex puris negatiuis non ꝑt fieri bonus syllogismus. Et est ista regnla cum ceteris intelligenda de syllogismis q̄ valēt ratione materie et nō ratōne forme. Ratō huius regule ē: qz ꝓpter separationem duoꝝ extremoꝝ ab aliquo tercio non sequit vnio vel separatio eoꝝ inter se: vt ꝓpter separationē homīs et animalis a lapide nō sequitur separatio hois ⁊ aīal ab inuicē.

¶Tercia regula est q̄ si aliq̄ p̄missarū fuerit particularis: conclusio erit particularꝫ. Cuius ratio potest assignari: qz ꝓpter vnionem duarū extremitatum cum medio in p̄missis infertur vnio extremitatū inter se in conclusione. Quādo autē vna p̄missarū est vniuersal⁹: et alia particularis: licet vna extremitas vniatur cū medio vniuersaliter: alia tamē tātū vnit̄ ꝑticulariter: ⁊ ideo nō ꝑt ex hoc inferri vniuersaliter vnio ip̄aruꝫ extremitatum inter se.

¶Quarta regula est: q̄ si aliqua p̄missarum fuerit negatiua: conclusio erit negatiua. Cuius ratō est: quia quādo vna p̄missarū est negatiua: licet vna extremitas vniatur cum medio in p̄missa affirmatiua: alia tamen separatur ab ipso in negatiua: ⁊ ideo in conclusione nō debent vniri extremitates adinuicem ⁊

sed separabuntur.

Quinta regula est q̄ medium nunq̄ d3 poni in cōclusiōe: quod ex hoc patet: qz ꝓclusio x̄tualiter cōtinet in medio: et ideo si ingrederetur conclusionez esset id quod probatur.

Secundum capm. Rima figura. tē.

Hic agit auctor de ꝑma figura: cuius sūt nouē mōi: q̄z q̄t tuor p̄mi cōcludūt directe: ceteri x̄o idirecte.

Est aūt directe cōcludere: maiorē extremitatē p̄dicari de minori i cōclusiōe. cuius rō ē: vt ait Ocham in sua minori logica: qz qñ syllogisꝰ ē ex veris et termini ordinātur scōm supius et inferius: in tali cōclusiōe p̄dicat̄ qđ natū est p̄dicari: et subiciť qđ natū ē magis ꝑpe subici: qz p̄dicat̄ supius de inferiori. nō sic est in conclusione indirecta. Añ concludere est minorē extremitatē p̄dicari de maiori in ꝓclusiōe: iuxta hos versus.

Dicas cōcludi directe qñ ma. de mi.
Est indirecta cōclusio quādo mi de ma.

Et ponit auctor duas regulas in prima figura quo ad modos directe ꝓcludētes

¶ Prima regula ē q̄ in hmōi quattuor mōis minore exīte negatiua nihil seq̄ť. Qđ intelligendū ē formali consequntia: tūc eīm seq̄reť ex x̄o falsū arguendo sic: Oīs hō est aīal: nullus asinus est hō: ergo nullus asinus est aīal: p̄misse sūt x̄e: et cōclusio ē falsa. Añ sic arguendo ponēdo minorē negatiuā inferet remotio suptoris ab inferiori: vt patet i argumento p̄misso. Sz ꝓtra: bñ seq̄ť: Oīs hō ē aīal: nullus lapis ē hō: ḡ null⁹ lapis est animal: et tñ minor est negatiua. Respōdeo q̄ illud argumētū tenet consequētia medie et nō cōsequētia formecū ñ valeat i alijs termīs: vt p3 i p̄ceđ.

¶ Secūda regula ē q̄ in eisdē mōis maiore exīte ꝑticulari nihil sequiť: sz. cōsequētia formali: vñ nō seq̄tur: quidam hō est aīal: nullus asinus ē hō: ergo nullus asinus est aīal: p̄misse enī sunt x̄e: et cōclusio falsa. Causa huius regle patet: qz in istis quattuor mōis mediū subicitur in maiori: et oportet fieri supptio sub medio ꝑticulari: et ideo oportet q̄ maior sit semp vniuersalis. ¶ Deinde ponit auctor modos prime figure: Ad quorum faciliorē memoriaz notandi sūt isti x̄s⁹.

Barbara celarēt darij ferio baralipton.
Celantes dabitis fapesmo frisesomorū.
Cesare camestres festino baroco.
Darapti felapton disamis datisi bocardo ferison.

In his quattuor x̄sibus sunt nouem dictiones. 19. modis trium figurarū deseruiētes: ita q̄ p̄ quamlibet dictionē p̄mi x̄sus intelligitur ꝑimus modus p̄me figure: et p̄ secūdā secūdus mod⁹: et sic de alijs Unde duo p̄mi x̄sus deseruiūt modis prime figure: tercius x̄o x̄sus ꝑter vltimā dictionē deseruit modis secunde figure. Ultima aūt dictio tertij x̄sus cum alijs dictionibus quarti versus defuit modis tercie figure. ¶ Item Sciendum q̄ p̄ hanc vocalem a intelligiť vniuersalis affirmatiua: p̄ e vniuersal negatiua: p̄ i ꝑticularis affirmatiua: per o particularis negatiua. Item in qualibet dictōne sť tres sylle: et si q̄d residuū fuerit: supfluit: q̄tū ad ꝓpositū: ponit tñ cā metri. ¶ Per p̄mam aūt syllabarū illarū intelligitur maior ꝓpositō: per secundā mīor: per tertiam cōclusio. x̄bi gratia: ¶ Ꝑia dictio scz barbara habet tres syllabas: in quarū qualibet ponitur a. ¶ Per a ter positum significatur ꝑimus modus p̄me figure: qui cōstat ex duabus ꝓpositionibus affirmatiuis vniuersalibus concludentibus vniuersalē affirmatiuam: vt omne animal est substantia: oīs hō est animal: ergo oīs homo est substantia. Regulatur aūt iste modus inmediate per dici de omni: qz quicquid p̄dicať de aliquo subiecto distributo: p̄dicať de quolibet sumpto sub eo: sed substantia predicatur de animali distributo in maiori: et sub animali sumitur homo in minori: igitur etiā substantia predicatur ō homine in conclusione: per idem p̄t declarari de tertio modo scz Darij.

¶Notandū q̄ in hoc syllogismo et etiā in alijs oportet terminos sumi eodem modo. Si enim vnus terminus sumeretur pro vno significato vel suppposito in vna propositione et in alia pro alio: tūc essent quattuor termini in syllogismo virtualiter quantum ad rez significatā. Debent etiā sumi termini eq̄ample et eq̄ stricte in vna propositione sicut ī alia

Arguit cōtra hūc modū: Cuiuslibet contradictionis altera pars est vera: Oīs homo est asinus est contradictionis altera pars: ergo ipa est vera. Respondeo q̄ non bñ sumitur ī minori: non em̄ debet plus predicari in minori q̄ distribuatur in maiori. Cum ergo ly contradictionis distribuatur ī maiori debet eē p̄dicatū minoris: et tōo sic debet argui: Cuiuslibet contradictōnis altera pars est vera: sed oīs homo est asinus: et quidam homo nō est asinus: est quedam cōtradictio: ergo omnis hō est asinus: vel altera pars est vera: ꝛ est iste syllogismus in Darij: cum minor ñ sit vniuersalis sed singularis.

¶Secundus modus celarent cōstat ex ex vniuersali negatiua et vniuersali affirmatiua: vniuersalem negatiuam concludentibus: vt nullū aīal est lapis: omnis hō ē aīal: ḡ nullus hō ē lapis. Regulaꝫ aūt iste modus q̄ dici de nullo: q̄ q̄cūd remoueꝫ a subiecō distributo remouetur a quolibet sumpto p̄ eo. Cum igitur remoueaꝫ lapis ab aīali in maiore: et sub aīali sumaꝫ hō in minore: ḡ etiā lapis remoueꝫ ab hoīe in cōclusiōe. hoc etiam pōt declarari in ferio.

Sed cōtra hūc modū arguitur sic: Nō sequit: nullū viuēs gñabiꝫ: oīs hō est viuēs: ergo nullus hō generabitur: et tamē arguitur in Celarent. Respondeo q̄ hoc argumentum nō valet: q̄ termini nō tenentur eq̄ample in vna ꝓpositōne sicut in alia: homo enī in minori supponit tm̄ p̄ p̄ntibus ratione illius verbi est quod est p̄ntis tēporis. In conclusione ꝟo restringiꝫ ad p̄sentes et futuros ratione verbi futuri tēporis. Ad hoc ergo q̄ argumentum ꝯcludat debet restringi in conclusione ad p̄sentes: ergo nullus homo p̄ns generabitur. ¶Tertius modus est Darij: ꝛ cōstat ex vniuersali affirmatiua et ꝑticlari affirmatiua: particularem affirmatiuam concludentibus: vt oīe aīal est substātia: quidā homo est aīal: ergo quidam homo est substantia.

Arguitur contra hūc modum sic: Non sequitur: Oīe currens est homo: quidam asin⁹ pōt eē currens: ḡ quidā asinus pt esse homo. Respondeo q̄ nō bñ arguiꝫ: q̄ ibi nō sūt tātum tres termini: cū currēs sit subiectū maioris: et potēs currere p̄dicatū minoris ¶Quartus modus scz Ferio cōstat ex vniuersali negatiua et ꝑticulari affirmatiua: ꝑticularem negatiuam concludentibus: vt nullū aīal est lapis: q̄dam homo est animal: ḡ q̄dā hō nō est lapis.

Cōtra hūc modū arguiꝫ sic. q̄ nō seq̄tur: Nullū aīal est species: sed hō est aīal: ḡ homo nō est species: Et tamē arguiꝫ in Ferio: ḡ nō est conseq̄ntia formalis. Respōdeo q̄ argumētum nō valet: cū ibi nō sūt tres termini: cum homo in minori teneaꝫ p̄ suppositis. q̄ supponit ibi determinate: In cōclusiōe ꝟo tm̄ p̄ nā cōi: q̄ ibi suppōit simpliciꝫ ¶Quintus modus scz Baralipton cōstat ex duabus vniuersalibus affirmatiuis: particularē affirmatiuam indirecte concludentibus: vt omne animal ē substantia: oīs homo ē animal: ergo quedam substantia est homo. Et reducit ad primum modum per conuersionem conclusiōis p̄ accidens. ¶Circa quod sciendum q̄ reducere vnū syllogismū ad alium est ostendere qūo syllogismus min⁹ perfectus euidenter concludit p̄ alium syllogismum pfectorem ad quem reduciꝫ. ¶Item sciendum q̄ ille quattuor dictōnes per quas designantur q̄ttuor mōi pfecti incipiūt ab ipis ꝓsonantibus b.c.d.f. et oīes alie dictōes p̄ quas designātur mōi impfecti incipiūt ab eisdē. Modi igiꝫ incipiētes. p.b. debēt redu-

ci ad barbara: p c: ad celarēt: p d. ad darij: p: f: ad ferio. Itē vbicūq; ponit s: in istis dictōibus signat q ppō intellecta p vocalē immediate p̄cedētē s: debz cōuerti simpliciter: et p p: signat q ppō intellecta p vocalē immediate p̄cedentem p: debet ꝓuerti p accñs: et vbicūq; ponitur: m: signat q debet fieri trāspositō p̄missarū: faciēdo sez de maiori minorez ⁊ ecōuerso. Et vbicunq; ponit: c: signat q modus ille debet reduci p impossibile Uñ xpus. Simplr xti vult s: p xo per acci. M vult transponi: c xo p impossibile duci. ¶Sed cōtra p̄dicta arguitur sic: Conclusio de baraliptō est particularis affirmatiua: ergo nō dz ꝓuerti p accñs. ꝓbatur ꝓña: qr Aristo. tractās d cōuersiōe ppositionū nō posuit ppōem affirmatiuā cōuerti p accñs. Re spōdeo q Aristo: egit de conuersione inquantū erat consequentia formalis: particularis autē affirmatiua non conuertitur p accidēs gratia forme: sz tm̄ gratia materie: ⁊ ideo de illa non determinauit. Sz tūc qūo erit baralipton ꝓsequētia formalis? Dico q pōt patere: hūc mōm ꝓcludere formaliter p illam regulam: Quicqd sequitur ad consequens: sequitur ad añs: sed sic est q ad illud añs: oīe animal ē suba: oīs hō est animal: sequitur ī barbara oīs hō est suba. Ad aliud autez cōsequēs sequitur p ꝓuersionē p accñs: q quedā suba est hō: ergo et illa ꝙ seq̄tur ad ip̄m antecedēs in Baraliptō: cū ibi sint eedem premisse que ī Barbara.

¶Sextus modus sez Celantes constat ex vniuersali negatiua et vniuersali affirmatiua: vniuersalem negatiuam concludentibus indirecte: vt nullum añal est lapis: oīs homo est animal: ergo nullus lapis est homo: ⁊ reducitur ad celarent per conuersionē cōclusiōis simplr.

¶Septimus modus sez Dabitis cōstat ex vniuersali affirmatiua et pticulari affirmatiua: pticularē affirmatiuam ꝓcludentibus indirecte: vt oīe animal ē substantia. q̄dam homo est animal: ergo q̄dam substantia est homo. ⁊ reducit ad Darij per conuersionē conclusionis simpliciter.

¶Octauus modus sez fapesmo constat ex vniuersali affirmatiua: et vniuersali negatiua: pticularem negatiuam cōcludentibus indirecte: vt omne animal est substātia: nullus lapis est animal: ergo quedam substantia non est lapis. ⁊ reducitur ad Ferio maiori conuersa per accidens: quod designatur per illam lr̄am p: sequentem primam syllabam immediate: et minore cōuersa simpliciter: quod signatur p s: sequētē immediate secūdaz vocalem e: per quaz intelligitur minor: sed p trāspōem p̄missaruz qō denotat p M: et sic pt applicari in alijs modis.

¶Nonus modꝰ sez frisesomoꝝ constat ex pticulari affirmatiua et vniuersali negatiua: pticularē negatiuam cōcludeñ. indirecte: vt quoddā aīal est substātia: nullus lapis est aīal: ergo quedā substantia non ē lapis: ⁊ reducitur ad ferio maiore et minore conuersis simpliciter: ⁊ per transpositionem premissarum.

¶Ecunda figura est: qñ mediū p̄dicat in vtraq; p̄missarū Cuiꝰ tales dātur regule.

¶Prima regula est q in secunda figura maiore exñte pticulari: nihil sequit formali ꝓña. Sic enī arguendo infertur negatio superioris ab inferiori: vt ī hoc argumēto: quoddaz animal est hō: nullus asinus est homo: ergo quidā asinus nō ē aīal: nō seq̄tur: qr p̄misse sunt vere: et cōclusio falsa.

Sed cōtra hāc regulā arguitur sic: qr bñ seq̄tur: quidā homo ē aīal nullus lapis ē aīal: ergo q̄dā lapis non est homo: et tamē maior ē particularis. Respondeo q ista cōsequētia est bona gr̄a materie sed non gratia forme: cū nō teneat in omnibꝰ termīs ꝓsimili forma: vt patet ex p̄mo argumēto.

¶Secunda regula est q ex puris affirmatiuis nihil sequit. Ista regula patet quoniam in secūda figura mediū p̄dicat in vtraq; p̄missarum. Si ergo vtraq; est

affirmatiua: mediū affirmaretur de vtra q̄s extremitate: sed nō sequitur si superius de suis inferioribus p̄dicatur: q̄ pp ter hoc illa inferiora de seinuicē p̄dicentur. vñ nō seq̄tur oīs hō est aīal: q̄dā asinus ē aīal: ergo q̄dā asinus est homo.

¶ Tercia regula est q̄ in secūda figura semp cōcludit negatiue: q̄ patet ex p̄cedēn. cū enī in secūda figura oporteat vnam p̄missarū eē negatiuā p secūdam p̄ prietatē sequit q̄ cōclusio erit negatiua. Probat ꝓña p illā regulā generalē. Si aliq̄ p̄missarū fuerit negatiua: conclusio erit negatiua: hec autē figura habet q̄ttuor modos: quorum primus ē Cesare.

¶ Cesare cōstat ex vniuersali negatiua: t vli affirmatiua: vlem negatiuā ꝛcludētibus directe. vt nullus lapis est aīal: oīs hō est aīal: ergo nullus hō ē lapis: t reducit ad Celarēt: maiore ꝙuersa simpliciter.

Contra hoc arguitur t videt q̄ nullus syllogismus debeat reduci ad alium syllogismū: q̄ q̄ō bz rōem syllogismi ē syllogismus ꝓfectus: sed oīs syllogism⁹ habet rōem syllogismi: cū diffinitio syllogismi conueniat omni syllogismo: ḡ oīs syllogismus ē ꝓfectus. Nullus igit debet reduci ad aliū. Itē syllogismi secunde et tercie directe cōcludūt: ergo nō indigēt ad alios reduci. Respōdeo ad primum q̄ duplex ē ꝓfectio syllogismi: scz primaria q̄ est de necesse cōcludere: t ō tali bñ ꝓbat argumētū q̄ oīs syllogismus ē ꝓfect⁹. Alia ē ꝓfectio secundaria syllogismi q̄ est euidēter cōcludere. vñ hec ꝓfectio vltra necessitatē ꝛcludendi addit euidētiā. hoc mō rōnū sūt ꝓfecti p̄mi q̄ttuor mōi: t ideo alij indigēt ad ip̄s reduci. Ad secūdū dico q̄ licz mōi secūde et tertie figure ꝛcludāt directe: ñ tñ cōcludūt euidēter. Ratio enī medij nō est ita ꝓpe in ip̄is sicut in p̄ma figura: q̄ rō medij est poni inter extrema. in secūda aūt figura ponit mediū supra extrema: t in tercia subicitur ip̄is. Unde modi harum figurarum nō regulantur inmediate p dici ō omni et dici ō nullo: sicut quattuor p̄mi modi p̄me figure.

¶ Secūdus modus scz Camestres constat ex vniuersali affirmatiua t vniuersali negatiua: vlem negatiuā ꝛcludēn. vt oīs hō ē aīal: null⁹ lapis est animal: ergo nullus lapis est homo. t reducitur ad celarēt minore et cōclusione conuerſ simpliciter p transpōem p̄missarum.

¶ Tertius mod⁹ scz festino ꝓstat ex vni uersali negatiua et ꝑticulari affirmatiua: ꝑticularē negatiuā ꝛcludentibus: vt nul⁹ lapis est aīal: quidā homo ē aīal: ḡ quidam homo non est lapis. t reducitur ad ferio maiore ꝙuersa simpliciter.

¶ Quartus modus scz Baroco cōstat ex vli affirmatiua et ꝑticulari negatiua ꝑticularē negatiuā cōcludentib⁹: vt omnis homo est animal: quidam lapis nō est aīal: ergo quidā lapis nō est homo: t reducit ad barbara per impossibile.

¶ Est aūt reductio p impossibile quando ex opposito cōtradictorio ꝛclusionis cuz altera p̄missarū inferē oppositum cōtradictorij alteri⁹ p̄missē. Sumatur ei oppositū ꝛclusiōis: scz oīs lapis ē homo cū maiori hui⁹ q̄rti mōi: et syllogizetur in barbara: oīs hō est aīal: oīs lapis est hō: ḡ omnis lapis ē aīal: ista cōclusio opponit minori hui⁹ quarti mōi. ¶ Et notandū q̄ hmōi reductio alr fit in secūda figura et alr in tertia: in secūda enī figura ex opposito cōclusiōis cū maiori inferē oppositū minoris: ita q̄ oppositū cōclusionis ponit loco minoris. In tercia vero figura ex opposito cōclusiōis cum minori inferē oppositū maioris. Uñ x⁹ Seruat maiorē: variat q̄s secūda minorē Tercia maiorem variat seruat q̄s minorem. ¶ Dicit aūt hmōi reductio per impossibile eo q̄ in reductōne vna contradictoria ponitur loco alterius. Cōtradictorias aūt simul esse veras est impossibile.

Ercia figura est quando medium subicitur in vtra q̄s p̄missarū: cuius tales dā tur regule. ¶ Prima regula est

q̄ minoꝛe exñte negatiua nihil sequitur: qđ est intelligēdū de ꝓña formali. Unđ nō sequit: oīs hō ē aīal: nullꝰ hō ē asinus: g̃ nullus asinꝰ ē aīal.

Secunda regula ē: q̄ in tercia figura sp ꝓcludit ꝑticulariť ad hoc: scz: vt sit ꝓña formal' : ⁊ iō nō seq̄tur: oīs hō est aīal: oīs hō ē suba: g̃ oīs suba ē aīal: p̄missē sť v̄e: ꝓñs flz. hꝰ figuř sex sť mōi

Primus scz Darapti cōstat ex duabꝰ vlibꝰ affirmatis ꝑticlarē affirmatiuā ꝓcludētibꝰ: vt oīs hō ē aīal : oīs hō est risibil': g̃ quoddā risibile ē aīal : ⁊ reducit ad Darij minoꝛe q̄ersa p̄ acc̄ns .

Secundus modus scz Felapton cōstat ex vli negatiua et vli affirmatiua ꝑticularē negatiuā cōcludētibꝰ: vt nullus hō ē asinꝰ: oīs hō ē risibilis: ergo quoddā risibile non est asinus: ⁊ reducitur ad ferio minoꝛe cōuersa p̄ acc̄ns .

Tercius modꝰ scz Disamis cō stat ex ꝑticulari affirmatīa ⁊ vli affirmatiua: ꝑticularē affirmatiuā cōcludētibꝰ: vt q̄dā hō ē aīal: oīs hō ē risibilis: ergo quoddā risibile ē aīal . ⁊ reducit ad darij maioꝛe ⁊ minoꝛe q̄uersis simpliciter.

Quartus modus scz Datisi cō stat ex vli affirmatiua et ꝑticulari affirmatiua ꝑticularē affirmatiuā ꝓcludētibus: vt oīs hō ē aīal: q̄dā hō ē risibilis: g̃ quoddā risibile ē aīal: ⁊ reducit ad darij minoꝛe conuersa simpliciter .

Quintus modus scz Bocardo cōstat ex ꝑticulari negatiua: ⁊ vli affirmatiua: ꝑticularē negatiuā ꝓcludētibꝰ. vt q̄dā hō nō ē asinꝰ: oīs hō ē risibil': ergo quoddā risibile nō est asinus. ⁊ reducit ad barbara ꝑ impossibile. Sumatur enī oppositū ꝓclusionis cū minoꝛi: ⁊ inferat oppositū maioꝛis: vt oñe risibile est asinus: oīs hō ē risibil': g̃ oīs hō ē asinꝰ: hec pꝰ fcā i barbara p̄dicē maioꝛi ꝺ bocr.

Sextus modus scz Ferison cō stat ex vniuersali negatiua : et ꝑticulari affirmatiua: ꝑticularē negatiuā ꝓcludētibus: vt nullus homo est asinus: q̄dam hō est risibilis: ergo quoddā risibile nō est asinus: ⁊ reducitur ad Ferio minoꝛe conuersa simpliciter.

Cōsequēter ponit auctoꝛ quasdā regulas syllogismoꝝ ꝓcludētiū ꝑticularē negatiuā : quarū p̄ma ē q̄ nullus syll's cōcludēs ꝑticularē negatiuā idirecte p̄t eā directe cōcludere . Tales aūt sť duo mōi p̄me figure vltimi : scz fapesmo et frisesomoꝝ . ¶ Sed cōtra arguit: videť q̄ fapesmo possit ꝓcludere ꝑticularē negatiuā directe arguēdo sic . Nis hō est aīal: nullꝰ lapis ē hō: g̃ q̄dā lapis nō ē aīal: ꝫ ꝓcludit ꝑticularis negatiua directe. Respōdeo q̄ hoc est gr̃a materie et nō gratia forme cū possint dari termini in quibus nō sequitur vt oē aīal ē suba: nullus lapis ē animal: nō seq̄tur: g̃ quidā lapis nō est suba. Sz tm̄ seq̄tur indirecte: g̃ q̄dā suba ñ ē lapis. Secūda regula ē q̄ nullꝰ syllogꝰ cōcludēs ꝑticularē negatiuā directe p̄t eā ꝓcludere indirecte. Qđ ē intelligēdū formali ꝓña : sicut ī regula p̄cedeñ. et tales sūt sex modi: scz: ferio in p̄ma figura: festino et baroco in secūda: felapton et bocardo et ferison in tercia.

¶ Ulteriꝰ dicit auctoꝛ q̄ p̄ma figura cōcludit oīa gña ꝓpōnum: scz: vl'em ꝑticularē affirmatiuā et negatiuā. secūda aūt vl'em negatiuā ⁊ ꝑticularē negatiuam . tercia v̄o cōcludit ꝑticularē affirmatiuā et ꝑticularē negatiuā. Sed contra hoc arguit sic: cū enī p̄ma figura concludat oīa gña ꝓpōnū: videť q̄ alie supfluant. Respōdeo q̄ nō supfluūt: qz facilꝰ repit mediū qđ subiciať respectu vtriusq̄ extremitatis vt predicetur de vtraq̄ sumpta vniuersaliter vel particulariter affirmatiue vel negatiue q̄ q̄ tm̄ subiciatur respectu vnius: et predicetur respectu alterius: ideo ꝓpter facilitatem medij alie figure a p̄ma non superfluunt.

¶ Ꝺonuntur autē ab Aristotile plures modi syllogismoꝝ quibus cōclusiones vario mō possūt ꝓcludi: puta syllogismꝰ ex oppositis: de quo dcm̄ est p̄imo capitulo huius partis. Itē ponit syllogismꝰ

ostensiuus ⁊ ad impossibile: de quib⁹ dicetur in fallacia fm nõ causam. Est etiã syllogismus ex ypotesi: q̃ ꝓcedit ex aliq̃ suppõe nõ cõnumerata in premiss. Ponitur etiã syllogismus circularis qui ex ꝯclusione ꝑtis syllogismi cũ conuersa alterius ꝑmissarũ infert alterã ꝑmissã. Et dicit circularis: q: ibi idem ē pncipium ⁊ finis: sicut est in circulo: vbi fit regressus ad eũdē punctũ a quo ĩcipiebat ꝓgressus. et sic est iste syllogismus vtil⁹ demõstratiue: licet enĩ circulo sit impossibile demonstrare demõstratõne ꝓpter quid et potissimã cuius mediũ ē diffinitio primo posterio⁹: demõstratio tamen circularis bñ est possibilis mutãdo vnũ genus demõstratõnis in aliud. s. demõstrationē ꝓpter quid in ĩa: vl̃ econtra. Itē demõstrando ꝑ diuersa gña causa⁹ vt efficiẽs ꝑ finē: ⁊ ecõtra: vbi licz sit demonstratio ꝓpter q̃d: nõ tñ potissima: cuius mediũ est diffinitio subiecti que ē causa inmediata passionũ eius. Ponit etiã syllogismus conuersiuus qui ſ̃z ꝓcedit ex opposito ꝓtrario vel cõtradicto rio cõclusionis ꝑtis syllogismi cũ altera ꝑmissarũ ad inferendũ oppositũ alterius ꝑmisse. Et põt dici cõuersiuus ꝓpter mutationẽ alterius ꝑmissarũ ⁊ ꝯclusionis in suas oppositas. De syllogismo aũt falsigrapho dicẽt in principio fallaciarum:

Emum agit auct⁹ de cõiugationibus inutilibus. ¶ Circa q̃ sciẽdu⁹ fm Aristo. in li. ꝓtoꝝ: q cõiugatio vel conbinatio vtilis dicit q̃ ꝑ⁹ sequit ex ꝑmissis fm regulas ꝑtis assignatas ꝑ gña formali: ita q nõ valent reperi termini in q̃bus ferat instantia ꝓbando vcz efficaciter hmõi moduz arguendi nõ tenere. Per oppositũ autẽ cõiugatio est inutilis q̃ infert ꝑ⁹ ex ꝑmissis cõtra regulas ꝑtis assignatas: que licet sequat gña materie: nõ tamen gña forme syllogistice: cũ possint reperi n termini in quibus feratur instãtia oñendo huiusmõi modũ arguendi nõ valere: et perhoc esse inutilem ad ꝯcludendum. q: igitur vtile est scire faciliter reperire terminos ad inferendũ tales instantias: docz auct⁹ modũ hmõi terminos in ꝓmptu repiendi dicens q̃ oꝑtet accipe duos terminos dispatos cuz suo supioꝝ: vt duas spẽs cũ genere: vt hõ: asinus: aial: vel accipiendi sũt duo termini quoꝝz vnus de altero ꝑdicet siue cõuertibiliter siue nõ cũ extraneo vtriusq̃: vt hõ: risibile: lapis: aut accipiẽdi sũt termini quoꝝ alter de altero ꝑdicet: siue conuertibiliter siue ñ cũ supioꝝ adutrũq̃: vt hõ: risibile: subia: vel hõ aial ſba. Per has enĩ tres regulas cuicunq̃ generi applicentur siue substãtie siue q̃litati: siue alicui alioꝝ ꝑdicamẽtoꝝ poterũt reperi termini ꝑ quos monstrabitur eui dẽter aliqua ꝯiugatio esse inutilis: nec valere ad formaliter ꝯcludendũ. Et vocãtur tales termini ab Arist. termini in quibus nõ hoc ē tale: quibus non sequitur ꝑ⁹: licet ꝑmisse sint vere: vñ inueniũ terminos in quibus nõ est exceptis: seu inuentis terminis facere ꝯiugatõez in q̃bus nõ sequitur ex ꝑmissis: sed premisse sũt ℣e: ⁊ cõclusio falsa. verbi gña: Nec est cõiugatio inutilis: nullus hõ ē asinus: nullus lapis ē homo: ergo nullus lapis est asinus. Cum nõ sit debita vnio seu cõiugatio terminoꝝ ⁊ ꝓpositionum fm regulas ꝑtis assignatas: q: ex puris negatiuis nihil sequitur formali gña: licet aliq̃ sequat gña materie: vt in ꝓposito. ¶ Ad ostẽdẽdũ ergo hãc cõiugatõem ẽ inutilem ẽ inferẽda instantia accipiẽdo termios in q̃bus nõ sequitur ꝑ⁹: licet sit idẽ modus arguẽdi: vt accipiẽdo hos terminos: homo: risibile. asinus: iuxta secũdã regulã ꝑdictam: ⁊ potest sic argui: Nullus asinus est homo: nullum risibile est asinus: ergo nullum risibile est hõ. Ecce due ꝑmisse sunt ℣e et conclusio falsa: et tamẽ iste due cõiugatões sunt in eadẽ figura ⁊ ꝓpones sẽ eiusdẽ quantitatis ⁊ qualitatis ĩ vtraq̃ cõiugatõne inutili: seu in vtroq̃ syllo⁹. similiter cõtra illã regulã: ex puris particularibus nihil sequit̃ põt assumi conuigatio inutilis dicẽdo: quoddã aial

est substantia: quidā hō est aīal: ergo q̄dā hō ē suba. Sed statim pñt inueniri termini in q̄bus nō sequitur p primā regulā: accipiēdo spēs dispatas cum gñe sic arguēdo: Quoddā aīal ē asinus: quidā hō ē aīal: ergo quidam hō est asin⁹.

De syllogismo ī particulari. r Atio dicitur. ꝛc.

Postq̄ auctor determinauit d syllogismo simplicit seu vniuersalr dicto: d ꝓnter agit de syllogismo ī pticulari: q̄ scz ꝓcedit ex pticularibus. Denoīatur aūt iste tractat⁹ a loco nō tanq̄ a subiecto. ꝓpo: sz a principio sui subiecti. Syllogismus aūt dyalecticus ꝓfirmat p locū: qz ẋo in diffinitione argumēti ponitur rō: iō auctor ꝑmittit hui⁹ nois multiplicē acceptōes.

Circa quod sciendum q̄ ratō ñ est potētia aīme alia ab intellectu: sz intellect⁹ dicitur ratio inquātū rationatur discurrendo a minus noto ad magis notum. Ratō ibi sumit multipliciter per cōparationē ad intellectū. Primo sumit in diffinitione vniuocoꝝ: vñ diffinitio sepe vocatur ratio formalis: vt dictū est in ꝑdicabilib⁹. c. de drītia. Dicitur autez diffinitio ratio: qz ē indicatiua obiecti intellectus vel ratōnis. Est enī ideo indicans explicite rei essentiam. Essentia āt siue quiditas rei materialis siue sensibilis per diffinitionem explicita ponitur a doctore subtili obiectū intellectus. p statu isto: intelligēdo nō solū de sensibili. p prie: sz etiā de incluso essētialiter vl̄ virtualiter in sensibilibus. Secūdo mō sumitur rō. p ipa vi vel potētia ratiocinatiua. Tercio mō sumit. p discursu rationis a ꝑmissis ad ꝯclusionē. Quarto mō forma dicit rō: qz p ipam cognoscit materia ꝛ cōpositū. Cognoscit nāq̄ materia p analogiā ad formā ꝑmo phisicoꝝ. Videmus enī vnā formā nouā p⁹ aliam qz vicz videm⁹ nouā opatōnem que arguit nouam formā. Et sic cognoscimus subiectū transmutatōis cōe scz materiā cōem q̄ manet sub vtraq̄ forma: licz aūt tā forma accñtal' q̄ subalis sit rō cognoscēdi. Hoc tñ ꝑtinet ꝓpositate gñatōnis cōpetit forme accñtali: qz oīs nr̄a cognitō ortū hz a sensu. Forme aūt accñtales sē obiecta sensuū: vt calidū frigidū: humidū et siccū sūt obiectū tact⁹: ꝛ sic d alijs. Oēs etiā cā tā extrinseca vt efficiens et finis q̄ intrinseca: vt mā et forma: h⁹ mō pt dici rō: qz ē rō cognoscēdi suū effectū. Hic aūt fit de cā formali mētio tā q̄ de notiori. Quīto mō eentia cōis seu quiditas ꝑdicabilis de plurib⁹: vt essentia spēi gñis vel drīe dicit in alio. Et dr̄t iste mod⁹ a ꝓpio: qz d sumit rō. p obiecto intellect⁹ vl̄ rōis. In ꝑmo ẋo mō p diffinitōe explicāte ipm obñ. Sexto mō mediū inferēs ꝯclusionē dr̄ rō: qz. s. est instrumētū itellect⁹ vel rōis ad inferēdū ꝯclusionē. Et hoc mō sumit in diffinitōe argumēti. Est enī argumētuz rō rei dubie faciēs fidē. i. mediū ꝓbās conclusionē: qz vicz cāt assētū seu credulitatē ꝛ re dubia siue ꝓpōsita p modū dubij. Res enī certa ꝓpōsita p modū dubij bñ pt p argumētū ꝓbari: vt deū esse.

¶ Circa q̄d sciēdū q̄ ista tria scz mediū argumentum ꝛ argumentatio differunt. Mediū enī est quod participat vtrunq̄ extremum. Argumentum etiam vltra mediū addit ẋtutē ꝓbādi ꝯclusionem. vñ p mediū absolute positū ñ pt ꝓbari p⁹ sz bñ p ar^m: q̄d vr̄ imptare ñ me^m tñ sz etiā vnionē extremitatū ī ꝑmissis cuz medio. Et sic argumētum includit ipas ꝑmissas ex quibus infertur conclusio. ꝛ ideo argumentum dicitur q̄si arguēs vel stimulās mētē ad assētiēdū ꝯclusiōi. Argumentatō ẋo ē totaľ ozō cōpōsita ex ꝑmiss⁹ ꝛ cōclusiōe ī q̄ explicat ẋt⁹ argumēti qñ ex vniōe extremitatū cū medio in ꝑmissis inferr̄ vnio extremitatū inter se in cōclusiōe vl̄r vl̄ pticularit affirmatiue vl̄ negatiue. Sepe tñ vnū sumit p r⁹. Notādū etiā q̄ lz eadē ozō possit dici ꝓpositō: p⁹. ꝛ qō: ñ tñ ꝑm eādē rōem dicit ꝓpō inq̄ntū pōit ī ꝑmiss⁹ ad inferēdum cōclusionē. Ñ dr̄ ꝓpositō q̄si p allo in

nsterendo positio. Conclusio ℞o inquã-
tũ argumẽto vel argumẽtꝫ approbata.
Questio aũt inquãtũ ẽ dubia. Est nãq;
questio dubitabilis propositio.

¶ Deiñ ponit auct. ẽttuor spẽs arguiñ-
tatõis. s. syllo⁹ inductio enthimema; et
exẽplũ. ¶ Circa qõ notandũ ꝙ diuisio
argumentationis non est diuisio gene-
ris i spẽs: sz diuisio analogi in sua ana-
logata. Videt ei argumẽta⁹ ipoꝛtaꝛ tm̃
h⁹mõi analogie vnitatẽ. cui⁹ rõ ẽ qz ar
gumẽta⁹ ꝺz ab hoc qõ ẽ arguere mẽtez:
qõ. s. ẽ mentẽ ĩclinare vl stimlare ad as-
sẽtiẽdũ ꝛcloni q̃ inferk. sz istõ ꝓ se ꝑ⁹ cõ
ueit syllo⁹. alijs ei spẽb⁹ nõ ꝓueit nisi i
ẽntũ ẽ in ipis q̃dãmõ ℞tus syllogismi:
vt oẽs alie spẽs reducank ad syllo⁹ ex
ꝑ⁹ ꝓꝛ. Vñ nõ dicunk. ꝓpe spẽs argu-
mẽtatõis sz large: qz scz sunt q̃daz modi
seu maneries arguendi. ¶ Et si arguaẽ
ꝙ inter spẽs eiusdẽ gñis bñ ẽ ordo ꝓfe
ctõis: sicut hõ ẽ ꝓfectioꝛ equo. ℞⁹ ꝙ ibi
sit ordo ꝓfectõis vna tm̃ spẽs nõ sic redu
cik ad aliã q̃ induat formã alteri⁹: sic en
thimema sic reducik ad syllo⁹ ꝙ induit
formã syllogismi. ⁊ sic ꝺ alijs. Qz vero
diffinitio syllogismi data ẽ in ꝓcedenti
b⁹: nõ de illa auctoꝛ se excusat: ⁊ dek̃mi-
nat primo q̃d sit Inductio dicẽs. ꝙ ẽ ꝓ
gressus a pticlaꝛib⁹ seu singlaꝛib⁹ suffi-
cienk enũeratꝫ ad vle: vt soꝛ. currit: pla-
to currit ⁊ sic ꝺ alijs. g̃ ois hõ currit.

¶ Circa qõ ẽ notandũ ꝙ ꝓgressus ꝺ su
mik ꝓ motu seu discursu rõis. Singlaꝛ
etiã i ꝓposito sumik ñ solũ ꝓ individuo
dek̃miato qõ ꝺz singlare simplr ⁊ sm se:
sz etiã ꝓ min⁹ cõi qõ ꝺz singlare ꝓ respe
ctũ ad magꝫ cõe vt habek ꝑmo phĩcoꝛ.
Vñ eni sequik: hõ currit; equ⁹ currit ⁊
sic de singlis spẽb⁹ aĩaliũ. g̃ oẽ aĩal cur.
Reducik aũt sic ẽductio ad syllo⁹ accipi
endo singlaꝛia ꝓ medio ⁊ subictẽdo ipa
in maloꝛi respectu maloꝛis extremitatꝫ q̃
ꝑdicak in ꝛcloneꝫ vt ista ẽductio soꝛ. cur-
rit: plato currit ⁊ sic de singul. g̃ ois hõ
currit reducik ad syllo⁹ Oẽ qõ ẽ soꝛ. vl
plato ⁊ sic ꝺ alijs currit. ois hõ ẽ soꝛ. vl
plato ⁊ sic ꝺ alijs. g̃ ois hõ currit.

Sed contra hoc arguik sic. Intellectus non cognoscit singlaꝛia. g̃ nõ discurrit a singularib⁹ ad vlem. ꝓna patz qz discursus rõis ꝓsupponit cogni tionem extremoꝝ. ꝓbak aũs ꝙ pm̃ in libꝛo de anima dicẽtẽ ꝙ intellectus ẽ vniuersaliũ: sensus vero est singularũ. ℞⁹. ꝙ sensus est singlaꝛiũ ꝑcise. Intel lectus aũt licz sit vniuersaliũ nõ tamen ꝑcise sed etiã singulariũ: et ideo cogno scit hec ⁊ illa. Ipsa aũt singularia non intelligit ẽtellect⁹ ꝓ nũc directe. sz refle ctẽdo se sup fãtasmata sm Ari. 3. ꝺ aĩa.

Circa qõ notandũ ꝙ spẽs in fan tasia ad quaz se cõuertit intellect⁹ ꝓmo repsentat sin gulare vagũ in quod ꝓmo fertur cogni tio intellectus. Quod ꝓz quia qñq; in telligim⁹ aliqõ singulare ignorando in qua specie sit. Et in hoc primo signo in ipsa fantasia est cõfusum: vt substãtia cũ accidentibus vel multa accidẽtia se cõ trahentia mutuo. Scõo repsentat nãm absolute. s. quãdo intellectus abstrahit vniuersale et fertur in naturã ꝑcise. nõ cõsiderando eius singularitatẽ. Tercio reflectẽdo ꝓsiderationẽ nature ad circũ stantias signatas: vt scz intelligat singu lare. i. naturã que est hec nõ in quãtum hec sed cũ accidẽtib⁹ ꝓpꝛijs determiat talem naturã ꝙ tales circũstãtias: puta ꝙ est hic et nunc et cũ tali figura et colo re et huiusmõi: ⁊ ita ꝙ istius reflexiõis terminus a quo et ad quẽ est q̃d cõfusuꝫ et in medio quid distinctũ. Ipsa tm̃ natu ra que est hec nõ intelligik ꝓ nũc in q̃n tum hec seu sub ꝓpꝛia rõne singularita tis: cum nec sensus nec ẽtellect⁹ distin guat ink duo singlaꝛia circũscꝛpta distin ctiõe accẽtali q̃ ẽ ꝙ locũ ꝙ figuraꝫ ⁊ hu iusmõi: puta si ꝙ diuinã potentiã eẽnt i eodẽ loco ⁊ sik tpe ⁊ hꝛent eandẽ figurã ⁊ magnitudinẽ ⁊ eũdẽ colorẽ. Talia ek tã sẽt⁹ q̃ ẽtellect⁹ iudicaret eẽ vnũ: ⁊ tm̃ eẽnt a ꝙte rei duo singlaꝛia. Hec mã dif fusi⁹ tractak a doctoꝛe sbtili. 7⁰. meta. ꝺ q̃ ibi pãpli⁹ videbik. Dek̃miat ꝓnk auc. ꝺ enthime⁹ ⁊ ex⁰ q̃ ꝛducũt ad alias spẽs.

Enthimema est ſyllogiſm⁹ im perfectus:et exemplũ est inductio imꝑ fecta. In inductõne eñ ꝓceditur a ſingularibus ad vniuerſale vniuerſaliꝝ ſũptum. In exẽplo ẋo ab vno ꝑticulari ad aliud. Declarat ꝙ q̃d est entimema dicens/q̃ est ſyllogiſmus imꝑfectus: ſiue oꝛõ in qua nõ oñibus ꝓmiſſis poſitꝭ infertur feſtinata cõcluſio: vt oñe animal currit:ergo oñis homo currit. hic enim intelligitur iſta ꝓpõ:oĩs hõ est animal: q̃ ſi poneꝛet ꝑfectus eſſet ſyllogiſmus. Unde enthimema dicit ab en quod est in:et thimos quod est mens: q̃ vna ꝓpoſitio retinet in mẽte. Oꝓtet aũt illam ꝓpõem eẽ ꝓbabilẽ vel neceſſariaꝛ: q̃ ꝓſupponit tanq̃ ẋa:ideo Ariſt. diffinit enthimema q̃ ẽ ſyllogiſm⁹ ex ẏcotibus et ſignis:ẏcos ẽ ꝓpõ ꝓbabilis:ꝛ ſignũ capit ꝑ ꝓpõe neceſſaria.

Ꝑro reductõne enthimematis ad ſyllogiſmũ ẽ notãdũ: q̃ in quolibet enthimemate ſũt tres termini ſicut ĩ ſyllogiſmo:quoꝝ duo ponũtur in ꝓcluſiõe q̃ ſũt extremitates. alius aũt nunq̃ ponitur in cõcluſiõe:q̃ ẽ mediũ. Illarũ ẋo extremitatũ vna ẽ bis poſita ĩ enthimemate:et altera ſemel. Ex illa ergo ſemel ſumpta cũ medio:debet ſuppleri ꝓmiſſa q̃ deerat:vt in hoc enthimemate: Oñe aĩal currit: ergo oñis hõ currit: extremitates ſũt:hõ ꝛ currit:aniſal autẽ est mediũ:ſed hec extremitas homo nõ est ſumpta niſi ſemꝫ. Sumatur ergo iterum cũ medio et fiet minoꝛ ꝓpõ. ſcz omnis homo ẽ aniſal:ꝛ ſic erit ꝑfect⁹ ſyllo⁹ oñe aniſal currit:oñis hõ ẽ aniſal:ergo omnis homo currit.

Circa quod notandum ꝙ quãdo idẽ ꝓdicaꝛ in ꝓmiſſa et cõcluſione: tunc ſupplẽda est minoꝛ:vt in exẽplo ꝓcedẽn. cuius ratio:q̃ ꝓdicatũ ꝓcluſiõis in tali enthimemate est maioꝛ extremitas:ꝛ ſic in tali enthimemate ponit maioꝛ ꝓpoſitõ. Cũ ẋo idẽ ſubicit in ꝓmiſſa ꝛ ꝓcluſiõe ſupplenda ẽ maioꝛ: minoꝛ: eñ extremitas ſubicit in cõcluſiõe. Ẋbi gr̃a:omnis hõ currit:ergo oñis hõ mouet: ibi homo ſubicitur in ꝓmiſſa et cõcluſiõe: iõo ſupplenda ẽ maioꝛ extremitas:ſic dicendo: Oñe illud q̃ currit mouet:ſed omnis homo currit:ergo omnis homo moꝛ

Exemplum est q̃n ꝑ vnũ ꝑticulare ꝓbatur aliud ꝑticulare ꝓpt̃ aliq̃ ſile reptũ in ipis:vt pictauienſ. cõtra lemonienſ. pugnare malũ ẽ: ꝙ andegauenſ ꝺ manetenſes pugnare malũ ẽ. Utrobiq̃ eñ ẽ pugnare affines cõtra affines. Reducit aũt exẽplũ ad ſyllogiſmũ ꝑ duos ſyllogiſmos:quoꝝ ꝓmus ꝑt ẽ talis. Pictauienſes cõtrꝺ lemonienſ pugnare malum ẽ:ſed pictauienſ et lamonienſ ſũt affines:ergo affines ẏtra affines pugnare malũ ẽ. ¶ Deinde ex hac ꝓcluſiõe fiat maioꝛ ſecũdi ſyllogiſmi ſic arguẽdo. Affines ẏtra affines pugnare malum ẽ: ſed andegauẽ. ꝛ manetenſes ſũt affines: ergo andegauenſes ẏtra manetenſes pugnare malum eſt.

Incipit tractat⁹ de locis.

Argumentuz autẽ: ꝛc.

Quia argumentum ꝓformaꝝ per locũ:ideo cõſequẽter auctoꝛ diffinit looum dicens q̃

Locus est ſedes argumenti vl illud a quo cõueniẽs elicit argumẽtum ad ꝓpoſitã ꝓcluſionẽ. ¶ Circa q̃ notãdũ q̃ locus nõ ſumit ꝺ ꝓpe:ſz trãſũpti ue ſeu ſilitudiarie. Locus enĩ in ꝓpoſito ſumit ꝑ ꝓpõe ꝑ ſe nota:q̃ ꝺr maxia: vel ꝑ termis ex q̃b⁹ cõponit:q̃ oñr differẽtia maxie:vt ſtatim videbit. vtrũq̃ aũt dicit loc⁹ ꝑ ſilitudinẽ ad locũ naturalẽ. Loc⁹ eñ naturaliꝝ dupliceꝝ hz ẋtutẽ. Habet nanq̃ vim ꝓſeruatiuã ſeu fortificatiuã locati. Habet etiã vim generatiuã ipi⁹:vt dcñ fuit capl'o de gñe:vtrã q̃ ẋtutẽ reſpectu argumẽti hz maxima: vel q̃n ipi termini ex q̃b⁹ cõpõit quoad ꝓmã ẋtutẽ. Loc⁹ dyalecticus dicitur ſedes argumenti: ſicut enim ſedens in loco naturali fortificat ꝛ q̃eſcit: ſic ex ha

bitudine terminoꝝ et ꝓpositione per se nota ipam explicãte confirmatur virtus illatiua et probatiua argumenti: sic q̃n tellectus q̃ ꝑus dubitabat de conclusiõe ꝓbata ꝑ argumẽtũ potest quiescere: q̃n tũ ad secũdam ꝟtutẽ ponit in diffinitione loci q̃ est illud a quo conueniẽs elicit argumẽtũ. sicut em̃ res naturalis in suo loco generatur: sic ex habitudine terminoꝝ et ꝓpositione ꝟtus argumenti ad conclusionẽ ꝓpositã elicitur et extrahitur. Hec aũt secũda ps diffinitõis magis appropriatur ipsis termis: ꝑma ꝟo ipi maxime. Ex habitudine em̃ terminoꝝ elicitur ꝟtus illatiua argumẽti: q̃ confirmatur ꝑ maximam. ꝟbi gratia: arguẽdo sic: hõ currit: ergo animal currit: si q̃ratur vñ locus? respõdeo a specie ad genus. Ex habitudine enĩ speciei ad genus oritur talis illatio: tamẽ ibi non est status: qz ad hoc põt dubitari que ẽ illa habitudo. Et ideo queritur vlterius maxima: i. dicas mihi ꝓpositionem per se notam explicatiuam talis habitudis. Et tũc respõdeꝫ Quicq̃d p̃dicatur õ̃ specie et genere: et sic explicite confirmatur argumentum.

¶ Insup diuidit auctor locum in locum maximã: et locũ drñtia maxime. Locus maxima est idẽ q̃ ipa maxima: et est ibi appositiua locutio: vt si dicatur animal homo idẽ est q̃ homo. Vñ maxima non tenetur ibi adiectiue sed substantiue.

Est aũt maxima ꝓpositio qua nõ est altera prior siue notior. qz scz cognoscitur cognitis terminis: ideo nõ indiget vlteriori ꝓpositione: dum tñ termini cognoscanꝫ: vt de quocunq̃ p̃dicaꝫ species et genus: de quocunq̃ p̃dicaꝫ diffinitio et diffinitum. Locus drñtia maxime est illud quo differt vna maxima ab altera: vt iste due maxime. De quocunq̃ p̃dicatur diffinitio et diffinitum: Et de quocunq̃ p̃dicatur species et genꝰ: differt ꝑ terminos ex quibus componuntur: qz vna componitur ex genere et specie: alia ex diffinitõne et diffinito. Vñ isti termi dicũtur diffrentie maxime inq̃ntum faciunt vnam maximam differre ab alia. Dicũtur etiã loci inquãtum ex ipis elicitur argumentum.

Sed contra predicta arguit sic: Locus drñia maxie est ps loci maxime: g̃ mẽbra diuisiõis coincidũt. Itẽ videtur q̃ diffinitio maxime nõ sit bñ assignata. qz ista: oñe totũ est maius sua ꝑte est quedã maxima: et tamẽ alia ẽ notior ipsa scz illa: De quolibet esse vel non esse: et de nullo ambo simul: qz illõ primũ ꝓncipium est notissimũ: ex q̃rto metaphisice. Respõdeo ad primũ q̃ locus differẽtia maxime põt capi duplr: vnoꝰ materialiter ꝑ ipis terminis: et sic bene est pars maxime. Alio mõ formaliter ꝑ habitudine huiusmõi terminoꝝ: et sic ñ est pars eius: sed differũt adinuicem: siẽ explicans et explicatum: maxima enĩ est explicitiua huius habitudinis. Ad secũdũ põt dici q̃ licet vna ꝓpositio de quolibet esse tẽ: sit notior illa: oñe totuz est maius sua ꝑte: qz scz est de termino simpliciter ꝑmo ad quez stat resolutio oĩm terminoꝝ. s. õ ente: tamẽ nulla ẽ notior ipa in suo genere seu ex eisdẽ terminis: cũ ex talibus terminis nulla sit immediatior ipsa.

Circa predicta notandum q̃ ꝓncipia sũt in duplici diffrentia: quedam sunt simplr prima et indemõstrabilia a priori: vt oñe totũ ẽ maius sua ꝑte Si ab equalibus equalia demas que remanent sũt equalia: et huiusmõi q̃ dicũtur maxime: qz sũt maxime certificatõis et ꝟitatis ad conclusiones inferẽdas. Dicũtur etiã dignitates: qz dignũ est assentire ipis. Dicũtur etiã cões animi cõceptiones: qz ab omnibus ꝓcipientibus terminos coꝝ veritas agnoscitur. Dicũtur etiã ꝓpositiones immediate: qz nõ indigent ꝓbari per aliud ꝑius se: et tlia sunt ꝓncipia cõmunia: qz sunt de terminis cõmunibus: sicut equale et inequaꝫ cõueniũt numero et magnitudie: et tlia considerat metaphisica que est scientia cõmunis: at per illa habet stabilire ꝓn-

cipia specialia aliarū scientiarū si op⁹ sit Alia aūt sūt principia q̄ sūt ꝓpria prin-cipia pticularū sciētiarū: que licet pos-sint dici dignitates: nō tamē illa ꝓpe. Sūt aūt illa ꝓpa p̄ncipia in aliqua scię tia q̄ supponūtur in ipa scięntia: ⁊ cōstitu untur ex terminis proprijs ip̄ius scien-tie cuius diffinitiōes ꝓpe sūt specialiuz terminox in scięnia vtente illis termīs: sicut in geometria rectum dicitur cuius medium non exit extrema: ⁊ ex hmōi p̄n cipijs ꝓcedit demōstratio primo poste-riorum. Principijs autē cōmunibus in sua cōmunitate manentibus nō vtūtur scientie speciales: sed bene vtuntur ipīs appropriatis et applicatis ad suum ge-nus scibile vt principio. Si ab equalib⁹ equalia demas que ramanent sunt equa lia. Utitur geometer applicando illud ad magnitudines sic: Si ab equalibus magnitudinibus equales magnitudines demas: residue erint equales. Arismetricus autē applicādo ipm ad numeros Vocat aūt Aristotiles p̄ncipia scientia-rum positōnes que ponuntur tanq̄ ꝑa.

¶ Diuiditur ꝙo positio in suppositionē petitionem et diffinitionem: ⁊ ꝙueniunt in hoc suppositio ⁊ petitio: q̄ si sint de-monstrabilia: non tamen illa scientia in qua supponūtur vel petūtur: sed differt abinuicē: q̄ si ꝓpositio que accipitur vt p̄missa ad aliq̄d demonstrandū sit ꝓba-bilis addiscenti: siue videatur sibi vera: tūc dicitur suppositio non simpliciter: sz ad aliquem. Sed si esset penitus inde-monstrabilis: esset suppositio simplicit̄. Si ꝙo addiscens cui fit demōstratio ne q̄ fuerit eiusdē opinionis: neq̄ cōtrarie sic q̄ eam neq̄ concedat neq̄ neget dici tur petitio. Diffinitio aūt differt a sup-positione et petitione: q̄ oīs suppositio vel petitio est propositio. Diffinitio autē nō: sed soluz simplici intellectu ap p̄henditur. Unde dicit Arist. q̄ non di-cit esse vel non esse: qō est intelligēdum non de eēntia rei que p diffinitionem ex plicatur: sed de esse quod consistit in cō positione p̄dicati cū subiecto: cū tñ assu-mitur in ꝓpositōne et p̄dicatur de diffi-nito: tūc talis ꝓpositio est suppositio: et medium in demonstratōne ꝓpter quid et potissima. Quare ꝙo scientia subalt̄ nata accipit p̄ncipia sua a subalternāte scientia de ipa est aliquid dicendum.

Circa quod est notandum

q̄ ad hoc q̄ vna scientia subalternetur alteri tres cōditiones requirūtur. Prio enī requiritur: q̄ subiectū scientie subal ternate sit sub subiecto sciētie subalter-nantis: sic musica que est de numero so-norū: sicut de ꝓpositionibus numerali-bus applicatis ad sonos subalternatur arismetrice: que ē de numero sūpto sim-pliciter. Secūdo q̄ subiectuz ei⁹ addat diffrentiam accidentalez ad subiectū sb. alternantis: sicut sonus est diffrentia ac-cidentalis addita numero. Tertia q̄ sci entia subalternata accipiat p̄ncipia sua a scientia subalternante.

Notandū insup q̄ respectu omnis conclusionis demōstrati-onis oportet ponere principia prima in-demonstrabilia: al's in infinitū ꝓcedere tur. Est āt magis assentiēdum p̄ncipijs q̄ conclusioni: quod ꝓbat Arist. primo posterioꝝ: q̄ ꝓpterq̄ vnumquo dq̄ ta le et illō magis: que auctoritas q̄ sepe allegatur in pbia et theologia ē aliqua-liter declaranda: Et sic pōt intelligi: Il lud est magis tale ꝓpter quod vnūqō dq̄ est tale: vt q̄ cōclusio est euidēs ex prin cipio: ideo principium ē magis euidēs: vnde illi magis est credendū. Ad veri-tatē aūt illi⁹ ꝓpōis oportet q̄ illud pre dicatum qō cōuenit alicui p aliquā cau sam cōueniat etiā illi cause. Et ideo nō sequit̄: Ista iferiora sūt generalia ⁊ cor-ruptibilia ꝓpter supioza: ergo supioza sunt magis generabilia: q̄ talia p̄dica-ta non cōueniūt supioribus. Itē req̄rit q̄ illud quod est causa tal' causati sit cau sa p̄cisa tlis p̄dicati. vñ nō sequit̄ dom⁹ est solida ꝓpter domificatorē: g̃ domifi cator ē magis solid⁹. Firmitas eñ non ineſt domui p̄cise a domificatore sz a so-liditate sua p̄tiū. Itē nō tenet in causis

accidentaliter ordinatis: vnde nō sequitur Sortes est bō ꝓpter platonē: q̄ plato est magis homo. Dicuntur aūt causę accidentaliter ordinate quādo vna dependet ab alia in eēndo sed non in causando: vt filius licet habeat esse a patre potest tamē generari patre mortuo. In causis Xo eēntialiter ordinatis ē dependentia et in esse et in causare: vt dē sol ⁊ homo generāt hominē. Inferior enim causāt in virtute superioris qō est intelligendum scōm Sco. ꝑma dist. 4. sen. Non q: causa secūda in suo ordie agāt Xrute ꝓpa. Non enī accipit nouā influentiā: sed dicitur agere in Xrtute alterius: q: Xrtus agentis dependētis nō sufficit sine Xrtute illa a qua dependet.

Locus diuiditur. tē.

Postq̄ auctor diffinit locum hic consequēter diuidit locum drñiam maxime per locum intrinsecū et extrinsecū et mediū. Locꝰ intrinsecus est quādo sumit argumentum ab his que sūt de substantia terminoꝝ ī questiōe positoꝝ. Vbi sciendū q ī omni argumēto est ꝯclusio que fuit questio anteq̄ concluderet: ideo dī q argumentum facit fidem de re dubitatiua: id ē de questione que prius erat questio ⁊ dubitabilis. Locus ergo intrinsecus ē qñ sumitur argumentum ab his que sūt de substātia terminoꝝ in q̄stione positoꝝ: hoc est qñ terminꝰ inferens est ita de essentia termini illati: q vnus includit aliū aliquo mō eēndi in: vt ꝓposita illa q̄stione: vtrū sortes sit animal arguit sic. Sortes est homo: ergo sortes est animal: ly animal qui est terminus illatus includitur in termino inferente. Locus autem extrinsecus est qñ illi termini sic se habent q vnus non includit alium: sed est extra ratōnem eius: vt si arguat sortes est albus: ergo non est niger Nō enī huius termini albus ē extra rationē huius termini niger. Locus Xo mediꝰ est quando huiusmōi termini sic se hñt q prim cōuenīūt: ⁊ partim drñt: vt concretū et abstractū q̄ dicūtur ꝯiugata conuenīūt in significato: et drñt in mō significādi: vt iustū et iustitia. Justitia eñ signuificat illā q̄litatē in se ꝯsideratā. Justū Xo significat hmōi qualitatē ꝯcernē do subiectū cui ineſt. Ex p̄dictis patz q diuisio loci drñie maxime ē bñ assignata Ut enī ꝓus dicebatur locus drñia maxime est formaliter habitudo termini ad terminū: vt ꝯfirmās argumētū. Distinctio autē intentionū debet dari fm distinctionem fūdamētoꝝ: sic distinguūt tres mōi relatiuoꝝ quinto metaphisice. Die ergo distinguūtur loci fm varietatē terminoꝝ in quibus fundant. Si quera: quare nō ponitur diuisio loci maxime: sicut drñie maxime. Respōdeo q habita diuisione drñie loci maxime: habetur diuisio loci maxime. Scōm enī varietatē terminoꝝ est variatio maximarū explicātiū huiusmōi terminorū habitudines.

Deinde diuidit auctor locum intrinsecū in locū a subia et a concomitātibus subam. Locꝰ a suba ē qñ sumit argumentum a substantia terminoꝝ in q̄stiōe positoꝝ: qñ vic3 terminꝰ inferēs et illatus sic se hñt q vnꝰ illoꝝ ōt totā eēntiā alterius ꝯuertibiliter. vñ suba in ꝓposito nō sumit ꝑ p̄dicamēto substātie ſz ꝑ essentia rei. In alijs Xo p̄dicamētis reperiunt hmōi loci sicut in p̄dicamēto subie: licz aūt videat hec diffinitio eē eadē cū diffinitiōe loci intrinseci: tñ drñt: q: in loco a suba argumētū sumit ab eēntia termiorū ꝯuertibilr nō in diffinitiōe loci intrinseci: ſz ibi sufficit q vnꝰ illoꝝ dicat aliq̄d inclusū ī eēntia alteriꝰ aliq̄ mō eēndi in: vñ illa diffinitio ꝯuenit nō ſoluz loco a subia: ſz etiā loco a cōcomitātibꝰ substātiā q̄ ē qñ sumit arguñtū ab his q̄ cōsequūt termios ī qōe positos. q: vcz eēntia vniꝰ ꝯseq̄t eēntiā alteriꝰ: ⁊ vnꝰ illoꝝ aliq̄ mō includit ī alio: vl sicut ꝑs ī suo toto vl eō. vl sicut forma ī materia: aut res in suo fine: et sic de alijs: vnꝰ tñ non ĩcludit cōuertibiliter totā eēntiā alteriꝰ

Diuidit aūt locꝰ a suba ꝑ locū a diffinitᵒᶜ a descᵖᵒᶜ ⁊ nois interpᵗᵃᵒᶜ. Diffᵒ

est oratio indicans quid est esse rei.

Circa quod sciendum q̄ hic sumit̄ diffinitio non p̄ diffinitiōe causali q̄ datur p̄ causas extrinsecas: seu p̄ descriptōne vel diffinitōne q̄d nomis: sz p̄ diffinitione q̄ditatiua q̄ explicat eēntiā rei p̄ p̄ncipia eēntialia et intrinseca diffiniti: scz per gen⁹ et dr̄ntiam que se habēt vt materia ⁊ forma: vt declaratū fuit in p̄dicabilibus.

¶ Locus a diffinitione est habitudo diffinitionis ad diffinitum: q̄ quidē ē habitudo idētitatis: scz cōuertibilitatis ipsorum adinuicem: Ex quo p̄uenit q̄ quic quid affirmat̄ vel negatur de vno: etiaz affirmatur vel negatur de alio: ⁊ de quocunq; verificatur vnum: v̄ificatur et reliquum. Et cōtinet iste locus quattuor argumenta et quattuor maximas: p̄mo subiciendo diffinitionez affirmatiue: vt oīe animal risibile currit: ergo omnis homo currit. Añ locus? a diffinitione. Maxima. Quicquid p̄dicatur de diffinitione et de diffinito. Secundo p̄dicando diffinitionem affirmatiue: vt sortes ē animal rationale: ergo sortes est homo. Unde locus? a diffinitione. Maxima ō quocunq; p̄dicatur diffinitio et diffinitū Tertio: subiciendo eaz negatiue: vt animal rationale nō currit: ergo homo non currit. Unde locus? a diffinitōe. Maxima: quicquid remouetur a diffinitione ⁊ a diffinito. Quarto p̄dicādo eam negatiue: vt lapis non est animal rationale: ergo lapis non est homo. Unde locus? a diffinitiōe. Maxima: a quocūq; remouetur diffinitio et diffinitum. Eodē mō potest argui a diffinito ad diffinitionem scz subiciendo et p̄dicando diffinitū affirmatiue et negatiue: vt oīis hō currit ergo oīe animal rationale currit. Añ locus? a diffinito: maxima: Quicquid p̄dicatur de diffinito et de diffinitōne. et sic de alijs mōis p̄termittendo diffinitū et ꝯcludendo diffinitionem. Unde tunc est locus a diffinito q̄n diffinitum infert et concludit diffinitionem: ⁊ tunc est locus a diffinitione quando diffinitio infert diffinitum. Locus enī denominat̄ ab inferente et non ab illato: eo q̄ ℞tus approbatiua cōtinētis est in termino inferente: scz in medio et non in termio illato. ¶ Notandū etiam q̄ locus nō denominat̄ a tertio inferente absolute sūpto: cum logicus non sit artifex realis: sz denominatur a termino ꝓut stat sub alia qua intentione logicali: scz diffinitio generis et speciei: ⁊ sic de alijs: vt si arguatur homo currit: ergo animal currit: nō denominatur locus ab homine: vt ē res absolute sumpta: scz a specie: id ē ab homine vt stat sub illa intentōne que ē species. ¶ Item Notandū q̄ in hmōi argumentis termini debent accipi p̄sonaliē: alis consequentie non valerent: et iō nō sequitur: animal rationale est oratio: q̄ homo est oratio: q̄ termini sumūtur̄ materialiter. Item non sequitur: homo est species: ergo animal rationale est species: q̄ ly homo non supponit simpliciter. Item iste consequentie tenent in ꝓpositionibus de inesse. In illis enim modalibus que a quibusdam dicuntur modales non semp̄ tenet talis illatio. Unde n̄ sequitur: sortes scitur esse homo: q̄ scit esse animal rationale. Item non sequit̄ demonstrabile est hominem esse risibilē ergo demonstrabile est animal rationale esse risibile. Passio enī que demonstratur de diffinito est p̄ se nota de diffinitōne: vt dicit Sco. 2. di. p̄. sen.

Item Notandum q̄m eundē doctorem q̄ cō ceptus quiditatis p̄ius naturaliter cognoscitur confuse: vt scz imponitur per nomen q̄ cognoscatur distincte: vt imp̄tatur per diffinitionem: licet ergo eadez res importetur p̄ diffinitionem ⁊ diffinitum: nō tamē eodē mō. Designatur enī per diffinitum confuse et implicite: ⁊ p̄ diffinitionē distincte ⁊ explicite. ex quo patet q̄ aliqua p̄dicata sunt notioza de diffinitōne cuiusmodi sūt p̄dicata p̄ se ⁊ vt p̄prie passiones cum oriantur a p̄ncipijs intrinsecis substantie q̄ explicant

ꝑ diffinitionem. Aliqua vo sūt notiora ō diffinito cuiusmōi sūt accītia cōia que ꝑius unt inferioribus: cuz inferiora sint materialia respectu supioꝝ: z ꝑ pri⁹ cognoscūtur cōfuse q̄ ipa supiora. Quando ergo p̄dicata sūt notiora de diffinitō ne q̄ de diffinito: bñ ꝓcedit arguēdo a diffinitione ad diffinitum. Si vo in talibus p̄dicamētis ꝓcedat a diffinito ad diffinitionē erit petitio p̄ncipij qñ ꝑbat ignotū ꝑ ignotius. Qñ aūt p̄dicamenta sūt notiora de diffinito q̄ de diffinitōne tūc bñ ꝓceditur arguēdo a diffinito ad diffinitionē. Si vo in talibus p̄dicamētis ꝓceditur arguendo a diffinitione ad diffinitū erit petitio p̄ncipij. Jn istis aut tē cōsequētijs ē argumētū dem̄ōstrationis qñ accīs ē euidēter notū: vt omne animal rōnale ē risibile: ergo oīs homo ē risibilis. ¶ Sed ꝓtra p̄dicta arguitur: qz si p̄dicta sint vera: auc. cōmittit petitionem principij. Arguit eñ sic: Animal rationale currit: ergo homo currit: z tamē p̄dicamentū est notius de diffinito q̄ de diffinitōne. Ad hoc pōt dupliciter respōderi: ꝓmo q̄ auctor sic arguit gr̄a exempli. Exempla aūt ponunt non vt vera sint: sz vt sentiāt q̄ addiscūt Secūdo pōt dici q̄ in locis dyalecticis non semp oꝑtet ꝓcedere a notioribus simpliciter: sed a notioribus in ordīe ad respondētē. Qñ licet añs nō sit noti⁹ simpliciter q̄ cōsequēs: si tū sit noti⁹ resp ectu respōdētis: erit locus dyalecticus et non petitio principij. Deinde determinat auctor quid sit descriptio dicens: q̄ ¶ Descriptio est oratio significās quid est esse rei ꝑ accidētalia. Circa q̄ notādum: q̄ ꝑ hec ōnt diffinitio et descriptio: qz diffinitio exp̄mit q̄d rei ꝑ eētialia: descptio vo ꝑ accītalia q̄ ō q̄d sit: ñ solū ꝑ accītia ꝓpria q̄ oriūtur a p̄ncipijs speciei: sz etiā ꝑ accītia cōia que fluunt a principijs indiuidui. Qꝑ ipa eñ cognoscimus rei essentiā. qz ꝑm Arist. in li. de aīa: Accītia maxīmā ptē ꝓfert ad cognoscēdū q̄ quid est. diffinitio etiam causalis que dat ꝑ causas extrinsecas pōt dici descriptio: huiusmōi eī cause sunt accidentales causato: cū nō sint de ei⁹ eētia ꝑ accidentalia: igit dat descriptio q̄ facit vnū cōuertibile cum descripto in q̄ntū vnū cōtrahit z restringit alterū: vt si dicat homo est anīal māsuetū: a natura gressibile bipes: a bo forma tuz de limo terre: ordinatū ad beatitudinem eternā. Descriptio etiā est oro cōstans ex genere et ꝓprio: vt anīal risibe est descriptio homīs. Qꝑ propas nāq̄ passiōes sepe circumloq̄mur rez ōnias nobis ignotas. De loco aūt a descptōe ad descptū et ecōuerso ē dicēdum sicut de loco a diffinitōe ad diffinitū formando argumēta et maximas eodez mō ponendo descriptionem loco diffinitōnis: et descriptū loco diffiniti. Consequēter determinat auctor de Jnterptatiōe. Est aūt duplex interptatio: q̄ quedā est que non quertitur cum interptato: vt ledens pedem est interpretatio huius nominis lapis: z ꝑm hāc nō sumit locus a substantia: in quo inferens et illatū ñ significāt idē cōuertibr: lapis. n. z ledēs pedem nō cōuertibiliter se habent: cum multa ledāt pedes que nō sūt lapides. Alia vero est que cōuertitur cū interp tato: vt amator sapīe est interptatō huius nomīs pbus. Dicit eñ a philos q̄ō est amor: et sophos quod est sapientia: quasi amator sapientie. Et ab hac interpretatione sumitur locus a substantia: z diffinitur sic: Interptatio ē expositō vnius nomīs minus noti ꝑ aliud magis notum. ¶ Circa quod notandū q̄ ethimologia et interptatio differūt ab innicē. Ethimologia enī est expositio huius dictionis per alias dictōnes eiusdē ydiomatis: vt sol dicitur quasi sup oīa lucens. Interptatio vo ꝓprie dicitur q̄n vna dictio exponitur ꝑ alias dictiōes alterius ydiomatis. Qñ ꝑm ysidoꝝ in li. ethimologiarū: Interpres dicit q̄si medius inter ptes duarū linguarū. Interpretatio enim in ꝓposito sumitur magis ample ꝑ expositione vnius dictionis ꝑ alias dictōnes eiusdē ydiomatis vel di

uersorum dum sit ibi cõuertibilitas int-
p̃tationis cum interp̃tato. ¶ Itẽ notan-
dum q̃ interp̃tatio differt a diffinitõne
et descriptione. Diffinitio enĩ et descp̃-
tio indicãt esse rei absolute. Diffinitio q̃
dem p̃ eẽntialia: descp̃tio vo p̃ ꝓpeta-
tes ꝑm se consideratas. Interpretatõ ãt
indicat eẽ rei p̃ ꝓprietates a quib⁹ no-
men imponitur: siue inquãtum exp̃mit
et significat per nomen. Unde quãdoq;
quid nomis vocatur interp̃tatio. De lo
co aũt ab interp̃tatõne ad interp̃tatuz ⁊
econuerso ẽ dicendũ sicut de loco a diffi
nitione ad diffinitum: formãdo argumẽ
ta et maximas eodẽ mõ ponẽdo interp̃-
tationẽ loco diffinitionis ⁊ interp̃tatum
loco diffiniti.

Contra predicta arguitur sic

Non solũ nomĩa sz etiã vba p̃nt p alias
dictiones exponi: ergo illa diffinitio est
insufficiens: in qua dicitur q̃ interp̃tatõ
est expositio vnius nomis p aliud. Itẽ
videtur q̃ interpretatio illius nois pbs
nõ sit cõuertibilis cũ interp̃tato. q; mul
ti amant sapiẽtiã q̃ nõ sunt philosophi.
Itẽ videtur q̃ locus ab interp̃tatõne nõ
sit locus a subia. q; ꝑm Boetiũ locus a
substantia in sola diffinitione consistit.
Respõdeo ad primũ q̃ nomẽ in diffini-
tione interp̃tatõis nõ sumitur ꝓut distĩ
guitur cõtra alias ptes orationis: sed su
mitur p illo qõ est nota mẽtis: seu signi
ficat mentis cõceptum. ¶ Ad secũdum
dico q̃ illi q̃ non sũt philosophi: qui sz
carent sapientia nõ dicũtur ꝓpe amare
sapientiam: sed desiderare. Desiderium
enĩ ꝓprie est respectu non habiti: amor
vo respectu habiti: licet vnuz aliquan-
do sumatur p reliquo. Ad tertiũ dico
q̃ Boecius accipit diffinitionẽ large p
diffinitione q̃d rei et q̃d nomis. Et notã
dũ q̃ quid rei est tm̃ entiũ: quid nomis
vo est tã entiũ q̃ nõ entiũ. vñ illa q̃ di-
cũtur entia ꝓhibtta quib⁹ sz repugnat
esse bñ habent q̃d nomis: vt chimera.
Talia autẽ sũt pure impossibilia: cum
ratio ip̃oꝝ sit in se falsa includendo vicz
ꝓtradictoria: vt q̃ aliquid componatur
ex repugnãtib⁹ et impossibilib⁹ cõponi.

Item notandũ

q̃ licz questio si ẽ
ꝑcedat q̃d rei non
quid nomis. De nullo em̃ queritur: an
sit nisi ꝑcognoscatur quid p nomẽ imp-
tatur: eo intelligitur si est nõ ỏ exñtia ac
cidentali: alioquin demõstratio cui⁹ me
diũ est diffinitio nõ posset haberi de nõ
existente: cuius oppositũ patet p̃mo po-
steriozuz. Sed intelligitur si est de ente
cui nõ repugnat esse in effectu ꝑm Sco-
tum prima distinctõne. 4. sen.

Itẽ notandũ

q̃ si est et q; est ali-
quando sumũtur p
eodem: vt dicit̃ p̃mo posteriozꝝ: q̃ ỏ sub
iecto scientie vel demõstratõis oportet
p̃cognoscere q̃d est: et q; est: hoc ẽ opoz-
tet p̃cognoscere quid p nomẽ significa-
tur: et q; sibi nõ repugnat esse: vel reale
vel rationis. Nulla em̃ scientia probat
suũ subiectũ eẽ demõstratõne ꝓpter q̃d
arguendo sz a causa ad effectum: cũ ip-
sum subiectũ virtualiter cõtineat oĩa
desiderata in illa scientia: vt dictuz fuit
p̃mo ca. huius libri: hoc tamẽ nõ obstã-
te bñ põt demõstrari demõstratõe q;. q;
arguendo vicz ab effectu ad causã p̃t eti
am demõstrari p aliquã priorẽ sciẽtiaz:
cognito aũt de subiecto scientie q; est p̃t
inuestigari p effectus diffiniti. vel scõm
Sco. 3. di. p̃mi sen. p viã diuisionis di-
uidendo sz genus generalissimum ĩ ge
nera subalterna: ac remouẽdo drñias si
bi nõ cõueniẽtes: ⁊ alias sibi attribuẽ⁹.

Alterius notandũ

q̃ q̃stio ꝓpt̃
quid põt re-
duci ad quid est. Qualitas enĩ siue di-
finitio subiecti ẽ ꝓpter q̃d respectu pas
sionis. Unde in demonstratione propin
qua et potissima que datur p causã ĩme-
diatam diffinitio subiecti est mediuz ad
ꝓbandum passionem de subiecto: vt p
animal rationale ꝓbatur homo esse risi-
bilis.

Item sciendũ

q̃ diffinitio ꝓpter
quid dicitur dupli-
citer. vno modo dicitur propter quid:
quando demõstratio fit per aliquas cau

sas:sicut per causas extrinsecas: vel etiam per aliquam causam. Alio modo dicitur ꝑpter quid et potissima:vt quãdo demonstratio fit ꝑ causas intrinsecas:siue per diffinitionem aliquam.

Demonstratõ aũt q: fit dupliciter ſm Aristo. ꝓmo post. Uno mõ arguẽdo ab effectu ad causam. Alio mõ arguẽdo a causa remota ad effectum. Exemplũ pmi:si q̃s demonstraret q planete sũt ꝓpe nos:q: non sintillant:hec demõstratio est per effectum ad causam:q: nõ sintillare est effectus eius q est esse ꝓpe nos. Exemplum secũdi:vt si demõstret q paries non respirat:q: nõ est animal. Non esse eñ anĩal est causa remota eiꝰ quod est non respiramentum: quod patꝫ ꝑ hus:q: eẽ animal non ẽ causa ꝓxima huius quod est respirare:sed eẽ animal habens pulmonem: ergo non esse animal non ẽ causa ꝓxima huiꝰ q̃ est non respirare: ꝛ est talis demonstratio semper negatiua:naꝫ posita causa remota non ꝑpter hoc ponitur eius actus:ſꝫ ipa remota remouetur actus:sic arguendo: Oñe respirans est animal:nulli⁹ paries est anĩal:ergo nullus paries ẽ respirans. Sufficientia ꝛ diuisio huiusmodi ãtuor questionuꝫ:ſcꝫ si ẽ:quid est:q: ẽ: et ꝑpter quid est. de quibus ait Aristo. in primo secũdi posterioꝝ sic potest assignari. Omne eñ demonstrabile anteq̃ ꝓbetur ẽ dubitabile: et ꝑ consequẽs q̃sibile. Aut igit querit ō incomplexo: aut de complexo. Si ō incomplexo: tũc aut de rei entitate:et sic ẽ questio si ẽ. Aut de quiditate:sic ẽ questio quid ẽ. Si vero de complexo:aut queritur de inherẽtia passionis ad subiectum:ꝛ sic est questio quia est. aut ō causa inherẽtie: ꝛ sic est ꝓpter quid.

Et notandũ q quia nõ ẽ nota querendi. Per hanc enim coniunctionem nihil queritur: dicit tamen questio quia ẽ nota querendi rationem:seu respondendi questo: vt circa hanc questionem:an luna sit ecclypsabilis. Potest queri an ecclypsis potest eẽ in rerum natura quo ad questionem si ẽ habito autẽ q sic: quia videmꝰ defectũ lumĩs candele ꝑpter impetum alicuiꝰ corporis. Unde potest queri:quid ẽ eclipsis. Est aũt ecclipsis carentia lumĩs in aliquo receptiuo ex interpositõe corporis opaci impedientis luminosũ causare lumen in huiusmodi corpore receptiuo luminis. Habito autẽ quid ẽ eclipsis potest queri:an hec propositio: luna est ecclipsabilis sit vera quantũ ad questionem q est. Cognito aũt per experiẽtiam q sic:q: videlicet ecclipsis põt inesse lune:potest vlterius queri: ꝓpter quid. Cognito vero q hoc est ꝓpt interpositionem terre inter solem et lunã: cessat oñis questio de ista questione.

De locis a concomitantibus substantiam.

Equitur de locis a cõcomitãtibus substantiam. Postq̃ auctor determiãuit de loco a substãtia:hic consequẽter determiãt de loco a cõcomitantibꝰ subam. Fit aũt iste locus in terminis q̃ sic consequũt q vnus includitur ĩ alio aliq̃ mõ eẽndi in:et hoc patet ꝑ huiusmõi locos discurrendo:aut eñ vnum includitur ĩ alio:sicut paries in toto:vel sicut totum in ptibus. Tale aũt totum:vel ẽ totum vniuersale:vl totũ integrale. Ad esse in sicut totũ vle ẽ in suis ptibus reducunt totũ in quãtitate:ꝛ totũ in mõ. Ad totũ Xo integrale reducũtur totuꝫ in loco:et totuꝫ in tẽpore. Si aũt vnum ẽ in alio: sicut effectus in causa: vel forma in materia sumũtur loci a causa efficiente:materiali:formali et finali. Generatio autẽ et corruptio reducũtur ad esse in: siẽ forma in materia:q: generatio ẽ via in formam:ꝛ corruptio vnius ẽ generatio alterius. Locus vero ab vsibus reducitur ad esse:sicut res in suo fine;vsus enim ẽ sicut finis ipi⁹ rei. Cõiter aũt accidẽtia possunt reduci ad totum vle. Unũ nãq̃ coĩter accidẽtiũ ẽ in plus q̃ aliud: sicut delinquere ẽ in plus q̃ penitere. Alii

enim delinquunt qui nõ vere penitent. ℙrimo igit agit de toto vniuersali.

¶ Circa quod sciendũ q vniuersale alr sumit ī ꝓmo posterioꝝ q sumat hic seu in libro ꝓdicabiliũ. Jn libro enī posteriorũ vle dicit ꝓdicatũ qõ ꝓmo ꝙuenit alicui subiecto. ℙrimitas aũt dicit ibi adequationẽ: qz scz natura talis ꝓdicati est adequata tali subiecto: et sic risibile vel anal rationale dicitur vniuersale respectu homis. vñ diffinit vniuersale hoc mõ sumptũ primo posterioꝝ qõ ẽ de omni et de ꝙ se: et de ℔m qõ ipm. Dicit õ omni: qz scz oportz q tale ꝓdicatũ insit subiecto ꝛ ꝙ quolibet supposito et ꝙ qualibet drnia tpis. oportet etiã q sibi insit per se: ꝛ q insit ℔m q ipm. i. primo ꝛ adeqte: ita q nõ cõueniat ei ꝙ alterũ: scz alijs per ipm. Añ ista se habẽt ex additõe ad inuicẽ: scz: de omni: de per se: et de ℔m q ipm. qz omne qõ ꝓdicat ꝙ se: etiã ꝓdicat de omni sed nõ ecõuerso. Similiter omne qõ ꝓdicat ℔m qõ ipm: ꝓdicat et ꝙ se: ꝛ õ omni: sed nõ ecõuerso. Exemplũ de omni vbi nõ ẽ ꝙ se: vt omis homo ẽ colorat⁹. Exemplũ de omni vbi nõ ẽ ℔m qõ ipsuz: vt omis homo ẽ animal: et de ℔m qõ ipsum: vt omis hõ est risibilis: omis hõ ẽ anal rõnale. ¶ Totũ aũt vle vt ꝑ sumit est supius respectu suoꝝ inferioꝝ: vt genus respectu suarũ specierũ: seu magis cõe respectu min⁹ cõis. ꝛ dr vle q̃si vnũ ℵsum in multis. Sed ps subiectiua est inferius respectu superiorum: vel min⁹ cõe respectu magis coĩs: vt species respectu gener⁹: vl individui respectu speciei. Et dicit ps subiectiua: qz ꝓtinetur et ponitur sub toto respectu cuius subicitur vniuersaliter.

Locus a toto vniuersali est habitudo ipius ad suã partem: et tenet tm destructiue arguendo scz a negatõne superioris ad negationẽ inferioris: vt lapis nõ est animal: ergo lapis nõ est hõ. vñ locus: a genere siue a toto vniuersali. Maxia: a quocũq remouet totũ vle: et q̃libet e⁹ ps. Cui⁹ rõ ẽ: qz cũ supius eentialit⁹ includat in inferiori: si ab aliquo remouet superius: remouebitur et inferius. Locus a specie siue a pte subiectiua ẽ habitudo ipius ad suũ totũ siue ad suũ gen⁹: ꝛ nõ tenet destructiue: qz ad negationẽ spẽi q̃ ẽ minus cõmunis nõ seq̃tur negatio generis: qz ipa spẽ destructa: genus põt remanere in alijs speciebus. Tenz igit tm affirmatiue: et hoc duplicit: primo: subiciendo speciem: vt hõ currit: ergo animal currit. vñ loc⁹ a specie: siue a pte subiectiua ad suũ gen⁹. Maxima: Quicquid ꝓdicat de specie: et de genere. Jtem tenet ꝓdicãdo spẽm affirmatiue: vt sortes est hõ: ergo sortes ẽ anal. Maxima. De quocũq ꝓdicat species: et suum genus. Hõ eoꝝ patet ex ꝓcedẽtibus: cũ eñ supius eentialiter includatur in suo inferiori: seq̃tur: q q̃cq̃d verificat de inferiori: verificat etiã de supiori: et de quocũq verificat inferius: etiaz supius in eo inclusum.

Contra predicta arguitur tripliciter: ℙrimo sic: qz locus ab inferiori ad superius tenet affirmatiue. qz ℔m Boeti: Si ℵtus ẽ vtil: iusticia erit vtil: et si anal ẽ sensibile: homo erit sẽsibilis: ꝛ tamẽ arguitur a supiori ad inferius affirmatiue. Jtem ꝑbo q nõ teneat negatiue: qz nõ seq̃tur: anal nõ currit: ergo homo non currit: ꝛ tñ añs ẽ ꝓpõ negatiua: et etiã ꝓñs. Jtem videt q loc⁹ ab inferiori ad superius nõ tm teneat affirmatiue: sed etiã negatiue: qz bñ sequit: homo nõ currit: ergo anal nõ currit. Jlla eñ ꝓña ẽ bona: in q̃ ex oppõsito ꝓñtis infert oppõsitũ añcedẽtis: sic ẽ in ꝓposito: qz bñ seq̃tur omne anal currit: q̃ omnis hõ currit. ℜesꝑõdẽdo ad ꝑmũ dico q argumẽtũ ẽ bonũ gr̃a materie et non gratia forme: arguitur eñ in ꝓdicamentis per se. Jllud autẽ qõ ꝙ se ineest vniuersaliter ineest: qz ꝙ se ꝑsupponit õ omni

¶ Ad secundũ dico q nõ arguitur ibi a superiori ad inferius negatiue sed affirmatiue. licet enim tã añs q̃ ꝓñs sint negatiua: tamen tam superius q̃ inferius remanẽt affirmata: et sic non arguitur a

negatione superioris ad negationē inferioris. Ad tertium dico ꝙ idez: arguitur eñ ibi ab inferiori ad superi⁹ ꝓstructīe.

¶ Deinde determinat auctor de toto integrali dicens ꝙ totum integrale est illud quod componitur ex ptibus quantitatē habentibus: et ps eius dicit ps integralis: vt domus componitur ex tecto et pariete et fundamento. Et ponitur ex partibus quātitatem habētibus ad differentiā totius vniuersalis ⁊ alioꝝ totoꝝ

¶ Locus a toto integrali est habitudo ipius ad suas ptes: ⁊ semp tenet cōstructiue siue affirmatiue: vt domus ē: ḡ paries ē. vñ locus: a toto integrali. Maxima: posito toto integrali ponitur et quelibet eius pars: cū enī totū integrale cōponatur ex suis ptibus: ad esse ipius necessario requiritur esse suarū ptium. Nō aūt tenet ista locus destructiue. qz ptes pūt remanere destructo toto: licet enim ipe ptes habeāt esse totius respectu cuius sūt in potētia: nō tn habēt eē ptiale et ppriū ab ipo toto: ⁊ ideo pūt remanere ipo destructo.

¶ Locus a parte integrali est habitudo ipius ad suum totum: et ē semp destructiuus: vt paries nō est: ergo domus nō est. vñ locus: a pte integrali. Maxima: Destructa pte integrali: destruit ⁊ suuz totum. Sed nō tenet iste locus affirmatiue. cuius rō est: qz esse partiale partiū est prius ꝙ sit esse totius et impositio ad ipm. Ad positionē aūt prioris nō sequit positio posterioris necessario. Circa p̄dicta notandū ꝙ duplices sunt partes quedā sūt ptes p̄ncipales totius: ⁊ sunt ille sine qbus totū nō pōt esse: vt paries tectū fūdamentū sūt ptes p̄ncipales domus: alie sūt minus p̄ncipales que nō sunt necessarie: vt fenestra ī domo. Iste aūt locus intelligitur de ptibus p̄ncipalibus: vñ non sequitur: manus sortis non est: ergo sortes nō est: qz manus nō est ps p̄ncipalis eius. Item sciendū ꝙ iste locus tenet arguendo de est secūdo adiacente ad est secūdū adiacēs: als non tenet: vñ nō sequit: paries nō valet duas libras: ergo nec domus. Item Sciendū ꝙ duplex est totuz: scz homogeneū ⁊ etherogeneū. Totū homogeneum dicit qō est eiusdem nature seu ratōnis in toto et partibus: cui⁹ scz quelibet pars recipit p̄dicationem toti⁹: vt aqua aer panis vinuz. Quelibet enī ps aque est aqua. et dicit ab homos qō est vnum ⁊ genus: quia est vnius generis vel nature in oīnibus ptibus suis. Totū etherogeneū dicit ꝙ nō est eiusdē nature vl rationis in toto et partibus: vt dom⁹ hō equus. Quelibet eñ pars hoīs non est homo: et sic de alijs. ⁊ dicitur ab etherō quod est varium: et gen⁹: quasi varij generis vel rationis. Locus itaqꝫ iste tenz in toto etherogeneo: et in partibus ei⁹. Tenet etiā in toto homogeneo ꝓut habet rationem totius integralis: inq̄ntuz cōponitur ex ptib⁹ quantitatiuis: vt bene sequitur: tota aqua est: ergo et pars aque est. Item sequit: pars aque nō est: ergo nec tota aqua. Si vero ꝓsideratur ꝑm suam eentiam ꝑm quā verificatur ō oīnibus partibus suis: sic ꝓuenit cū toto vniuersali. Et hoc mō ab ipso ad suas ptes pōt argui sicut a toto vniuersali ad partem subiectiuam.

Consequēter determīat auctor de toto in quātitate dicēs ꝙ totū ī quātitate est vniuersale vniuersaliter sumptū: scz terminus cōmunis cū signo vniuersali: vt oīnis hō currit: ergo homo currit. Et dī in q̄ntitate p quandā similitudinem ad quantitatem discretam: que est numerus vel multitudo: eo ꝙ terminus cōmunis signo vniuersali determinius distribuitur ꝓ numerositate seu multitudine suppositoꝝ sub ipo contentoꝝ Pars aūt in quātitate est inferius. s. cōtentum sub superiori distributo.

Locus a toto in quātitate est habitudo ipius ad suā ptem: et tenet constructiue et destructiue. constructiue: vt oīnis hō currit: ergo sortes currit. Vñ locus: a toto in quantitate. Maxima. Quicqd attribuitur toto in quantitate: et cuilibet eius parti. Destructiue: vt omnis ho-

mo non currit: ergo ſortes nō currit. vñ locus: a toto in quātitate. maxima: quicquid remouet a toto in quātitate et a q̄libet eius pte. Ratio hoꝝ patet: q; cum totū in q̄ntitate diſtribuat ꝓ omnib⁹ ſuis ſuppoſitis: q̄cq̄d p̄dicat de toto predicabitur et de ſuis ſuppoſitis ſeu ptibus eius: et qō remouet ab vno: etiam remouebit ab alio. Locus a pte in quātitate eſt habitudo ipārū ptiū ſimul ſumptarum ad ſuū totū: ⁊ tenet cōſtructiue ſic. Sortes cur. plato cur. ⁊ ſic de alijs: ergo omnis homo currit. Maxima: quicquid p̄dicat de ptibus in quātitate ſimł ſumptis et de ſuo toto. Deſtructiue ſic: Sortes nō cur. plato nō currit: ⁊ ſic de alijs: ergo null⁹ homo currit. maxima. Quicq̄d remouet a ptibus in quātitate ſimul ſumptis: et a ſuo toto. ¶ Circa qō notandū q; ad hoc q; iſte ꝙſequētie valeant termini debēt ſuppōere pſonaliter: et nō materialiter ſiue ſimpliciter. vnde nō ſequit: oīs homo eſt totū in quantitate: ergo ſortes ē totū in quantitate: q; ly oīs hō ibi ſumit materialiter ꝓ illo complexo. ¶ Itē notādū q; bñ arguitur a toto in quātitate ad ſuas ptes: q̄n arguit reſpectu predicamētoꝝ q̄ notitōri mō ꝙueniūt toti q; ptibus. Si vo huiuſmōi p̄dicata prius inſūt ptibus q; toti: tūc arguendo a toto ad ptes cōmittit fallacia petitionis principij.

¶ Inſup determiat auctor de loco a toto in modo: et eſt totum in modo nomen vł verbū ſumptū ſine determinatōne: vt homo: pars vo in mō eſt terminus ſūptus cum determinatōne: vt homo alb⁹. Dicitur aūt homo ꝓ ſe ſumptus totū in modo nō quaſi habēs modū: ſz q; ē q̄dam totum reſpectu ſui ipius modificati. Homo enī ſine determinatione ſūpt⁹ ſe extendit ad oīa ſua ſuppoſita. Cum aūt dicit homo alb⁹ determiatur ad ſtādum ꝓ vna pte ſuoꝝ ſuppoſitoꝝ. Loc⁹ a toto in mō eſt habitudo ipius ad ſuam partem: ⁊ tenet deſtructiue: vt lapis nō eſt hō: ergo non eſt hō albus. Maxima: deſtructo toto in mō deſtruitur quelibz eius ps: nō aūt tenet cōſtructiue: q; poſito ſupiori nō oꝑtet ponere inferius.

Locus a pte in mō ē habitudo ipius ad ſuum totū: et tenet cōſtructiue: ꝓmo: ſub iciendo ptem in mō: vt hō albus currit: ergo homo currit. Maxima: quicq̄d p̄dicatur ō pte in mō: p̄dicat de ſuo toto. ſecūdo p̄dicando: vt ſortes ē hō albus: ergo eſt homo. Maxima: de quocunq; p̄dicat ps in mō p̄dicat et ſuū totum. vñ iſti loci tenēt ſicut a ſupiori ad inferius: et econuerſo. Totū enī in mō ſe habet ſicut ſuperius: et pars ī mō ſe habet ſicut inferius. ¶ Circa quod notandū q; triplex eſt determinatio: quedam ē diſtinguens: que ſcz repugnat ſuo determinabili. Unde dicitur diſtrahens quaſi ad diuerſa trahens. Tollit nanq; rationez ſui determinabilis: vt mortuus. homo eſt mortuus nō eſt homo. Alia ē determinatio diminuens: que non tollit ſimpliciter rationem illius cui adiungitur: ſed partim diminuit. Sicut imaginabile: cognabile: vel cognitū diminuit rationē entis: q; pōt ſumi ꝓ ente rationis: ⁊ illa determinatio vocatur ab aliquib⁹ determiatio indiffrens: q; nec ponit nec tollit rationem ſui determinabilis. In iſtis determinatōnibus nō tenet predictus modus arguēdi. Añ nō ſequitur: roſa eſt cognita vel opinabilis: ergo roſa eſt. nec ſeq̄tur: eſt hō mortuus: g̃ hō. Eſt albus ſm dentes: ergo albus. Sed eſt fallacia a ſm q̄d ad ſimpliciter. Alia eſt determinatio tm̄ cōtrahēs: vt album cōtrahit hominē ad ſtandū tm̄ ꝓ hoib⁹ albis. Añ talis determinatō licet faciat ſuū determinabile ſumi ꝓ paucioribus ſuppoſitis: nō ñ tollit vel diminuit rationem eius: ſz potius ipam ponit. Bñ ei ſeq̄tur: homo albus: ergo homo: ⁊ ideo in tali determinatōne tenent p̄dicte cōſequentie.

¶ Alterius agit auctor de toto in loco ⁊ in tpe. Eſt aūt totū in loco dictio comp̄ hcedēs oēm locū aduerbialiter: vtvbiq; nuſq; ꝙ. ¶ Pars in loco eſt dictio comp̄hē-

dēs vnū solū locū aduerbialiter: vt hic vel ibi. Locus a toto in loco ē habitudo ipius ad suā ptem: ⁊ tenet cōstructiue et destructiue. Cōstructiue sic: de⁹ ē vbiq; ergo ds ē h. Destructiue sic: Cesar ē nusq; ergo nō est hic. Locus ẋo a pte in loco ē habitudo ipius ad suū totum. Tenet destructiue sic: Cesar non est hic: ergo non est vbiq;.

Totū in tpe est dictio cōphendēs omne tempus aduerbialiter: vt semp ⁊ nūq;. pars in tpe est dictio cōphendens aliquod tēpus aduerbialiter: vt nūc heri: cras: aliquādo. Et sumūtur argumēta in istis sicut in toto in loco. pūt autē totū in loco et totū in tpe reduci ad totū in quātitate: cum vbiq; et nusq; semp ⁊ nusq; sūt signa vniuersalia vel eq̄lentia ipis: hic tamē ponūtur ad maiorem exp̄ssionem. Sūt etiam et alia tota que pūt reduci ad p̄cedētia. ſ. totū copulatū totū disiūctū: totū ꝓtentiuū siue ẋtuale: ⁊ totū successiuū. Totū copulatū ē qñ duo simul cōiūgūtur p cōiūctionem copulatiuā: vt sortes currit: et plato disputat. et pōt reduci ad totū integrale. Hic ēm pōt argui sicut ibi: a positōe toti⁹ ad positionē cuiuslibet ptis: et a destructione ptis ad destructionem totius. Totū disiunctū ē qñ aliq̄ duo cōiunguntur per coniunctionem disiunctiuam: vt sortes currit: vel plato disputat: ⁊ pōt reduci ad totum vniuersale: arguēdo sc3 a destructione totius ad destructōnē partis: vel a positōne partis ad positionē toti⁹. Totū virtuale vel potestatiuū ē quod ī se simplex est nullaz habēs quantitatē: plura tamē cōtinēs potentia et virtute: vt anima cōtinet in se vim intellectiuaz sensitiuam et negatiuam: ⁊ potest reduci ad totum vniuersale arguēdo sc3 a toto ad partem. Destructiue sic: Lapis ñ habet animam: ergo lapis non habz potentiam vegetatiuaz. A parte autem ad totū constructiue sic: Planta habet vim vegetatiuam: ergo habet animam. Totum successiuum ē quod habet partes ñ simul permanentes. Unde entia successiua habent suum esse in fieri. Dum ēm fiunt sunt: dum vero facta sunt non sūt: vt dies: annus. Permanentia autem sunt in facto esse et non in fieri: sed sunt quando simul sunt. Et reducitur totum successiuum ad totum vniuersale: arguendo a destructione totius ad destructionem partis: vt non est dies: ergo non est meridies: et a positione partis ad positionem totius: vt meridies est: ergo dies est.

De loco a causa.

Causa est ad cuius esse sequit aliud ꝓm naturam.

Postq; auctor determinauit de loco a toto: hic consequenter determinat de loco a causa. Circa quod premittit diffinitionem cause in generali: dicēs q causa ē ad cuius esse sequitur aliud per naturā. In qua diffinitione intelligitur ens p genere: quod est cōmune ad causam et effectum. Et ponitur: ad cuius esse seq̄tur aliud: ad differentiam effectus: qui sequitur ad esse cause. Et ponitur p naturam ad denotandum q cause ad effectum est priozitas nature non temporis vel ordinis: sicut vnus homo alium precedit vel sequitur: licet enim aliquando causa sit prior tempore suo effectu: non tamen semper: vt patet in subiecto ⁊ p̄pria passione que simul sunt in generatione et corruptione. Et dicitur hic prius natura: a quo aliud dependet: posterius vero quod dependet ab alio: sicut effectus dependet a causa cuius esse, ꝓ supponit.

Sed contra predicta arguitur sic: Aliud dicit diuersitatem eētialem: cum sit relatiuū diuersitatis substantie: sed effectus nō sp differt essenti aliter a sua causa. vt patet de subiecto ⁊ ꝓpria passione q̄ sunt idem realiter: q̄ male ponit ī diffinitōne cause qō ad eē

eius sequitur aliud scz effectus. Itē cā et effectus sūt correlatiua: ergo cā nō est prior natura suo effectu. Probaf consequētia: qz relatiua sunt simul natura. Respōdendo ad primū dico q aliud potest sumi dupliciter: scz stricte et large. Si sumatur stricte cum dicat diuersitatē essentialem: tūc inter cām ppe sumptam et effectū erit distinctio essentialis. Large tamē sumēdo ly aliud p quacūq; alietate vel distinctōne nō exigitur realis vel essentialis distinctio inter causā magis extensiue sumptā et ei⁹ effectum. Et hoc mō subiectū dicitur causa ppe passionis que ab ipo oritur. ¶Ad secūduz dico q causa et effectus pñt sumi dupliciter Uno mō p fundamētis huiusmōi relationū absolute sumptis: z sic causa ē prior natura suo effectu: nec sūt correlatiua Alio mō p fūdamētis acceptis sub relationibus: et sic sūt correlatiua z simul nā. ¶Diuiditur aūt causa in efficiētē: materialem: formalem: et finalem: cui⁹ diuisionis sufficientia sic pōt haberi: qz cā vel est intrinseca vel ē extrinseca. Si intrinseca: hoc ē dupliciter: qz vel dat esse z sic ē forma: vel ē in potentia ad esse: et sic est materia. Si extrinseca: vel ē prior in intentōne: et sic est finis. vel est prior in executōne: et sic ē efficiēs. Causa efficiens est a quo primo est motus vt effectus pducatur ī esse: vt domificator mouet et opatur ad hoc vt domus fiat.

¶Circa quod ē notādū q duplex ē motus: scz realis: seu ppie dictus et intentionalis seu metaphoricus: licet autē finis p̄mo moueat motu intentionali efficiens tñ mouet motu ppe dicto z reali. Finis enī primo venit in mente agentis: sub ratōe boni appetibilis. Agens autē sic mouet a fine intentionaliter: mouet ꝺo realiter pducendo formam in materia: z tunc materia huiusmodi formā sustentat. ¶Locus a causa efficiēte ē habitudo ipius ad suum effectum: z tenet cōstructīe respectu huiusmōi p̄dicatoꝝ bonū et mālum: vt domificator ē bonus ergo domus est bona: vel domificator ē malus: ergo domus est mala. Maxima Cuius causa efficiēs ē bona: ipm quoq; bonum ē. Et debet intelligi de bonitate efficiētis in q̄ntū efficiēs vel artifex: z nō de bonitate morali vel entitatiua. Artifex enī moraliter malus seu peccator potest facere bonam domū. Et similiter ꝺz intelligi de bonitate forme effectus ī q̄ntum hmōi. Itē ad hoc req̄ritur q habeat materiā aptam ad forme susceptionē: z q recte et pfecte opetur fm artē. Ecōuerso autē pt argui ab effectu ad causā: vt domus ē bona: ergo domificator est vel fuit bonus. Tenet etiam iste loc⁹ a positōne cause ad positionem effectus. Maxima: posita causa efficiente: ponit eius effectus. ¶Ad cuius euidentiā sciendum q duplex est causa efficiens: scz in actu et in potentia: vt respectu dom⁹ domificator ē cā efficiens in potentia: scz domificans ē causa efficiens in actu: hic aūt intelligitur ō causa et effectu ī actu: nō autē de causa et effectu in potentia. qz vdicit philosophus secūdo phisico. et q̄nto metaphisice: causa in actu et effectus in actu simul sunt et nō sūt: nō autem causa et effectus in potentia. Ad ō ē intelligendum fm Scotum quinto metaphisice nō de fundamētis cause z effectus et absolute. nō enī seq̄tur: si fūdamentum cause actu existat q fundamētum effectus existat: sed ē intelligenduz de actuali exñtia fundamentoꝝ z acceptoꝝ sub relatōnibus. Si enī fundamentum cause in actu existat actualiter sub relatōne cause: tunc etiam fundamentū eius in actu existet actualiter sub relatione effectus: non sic de causa in potētia respectu effectus in potentia. Non enī oportz si edificator existat actu q existat edificabile: de quo plus videbitur secūdo phisicorum.

Item notandum q eo modo quo agens per motū est in actu effectus: est in actu: dum enī motus est ipsū agens: nō est causa in actu facti eā vsq; ad vltimū instās. Accipiēdo tñ effectū respectū c⁹ mouēs ē ī actu il[e]

effectus est in actu. s. ipm fieri: qz dū mo uet est causa in actu nisi ipius fieri. Sed in vltimo instanti est causa in actu facti esse: et tūc effectus et causa simul sunt ꝛ non sunt in actu. Unde si causa est in ac tu in fieri simul erit effectus in actu i fie ri: si est causa in actu in facto esse erit si mul effectus in actu in facto esse.

Notandum insuper qꝫ de eodem modo potest tractari i diuersis scientijs sub varijs rationibus vt de causis tractatur in metaphisica in quātum sūt principia entiū. in phisica i quantū sūt principia motus et rerū na turaliū. In logica ẋo inquantū ex ha bitudine cause ad effectum sumitur loc⁹ dialecticus. et licet effectus sit extra ra tionem sue cause: iste tamen locus non ē extrinsecus sed intrinsecus: qz ad locuz intrinsecum sufficit qꝫ vnus termin⁹ in cludat aliū aliquo mō eorūdi in: vt dī ctum est in p̄cedentibus.

Materia est ex qua cum aliquo aliqd fit: qz scz ex materia cum forma sit cōpo situm. In q̄ diffinitōne intelligitur cau sa loco generis. Residuū ẋo ponitur ad drīām aliarum causaꝝ. ex fine enī ꝛ ef ficiente nō fit totū compositū cū ille cau se sint extrinsece. et licet compositō fiat ex forma sicut ex causa intrinseca: nō ta mē eodē mō quo dicitur fieri ex materia Fit eīm ex materia tanꝫ ex illo qō sup ponitur in omni actōe naturali: ꝛ ad qō stat resolutio oīnis generatōis ꝛ corup tionis naturalis. Unde ly ex dicit habi tudinem p̄mi p̄ncipij intrinseci via ge nerationis. s. ipius materie que ē in po tentia ad formam: que licet sit ens in po tentia: est tamē ens positiuū et reale ſm Sco. 32. di. ij. sen. cum sit per se subiec tum generatōis. Unde p̄mo de genera tione dicitur qꝫ p̄ma materia quam ibi vocat pbus yle est maxime subīm gene rationis et corruptionis.

Circa quod notandum qꝫ ens in po tentia dicitur dupliciter. Uno modo: vt subiectū potentie. Alio mō id ad qō est potentia. exemplū p̄mi: superficies de albanda. exemplū secūdi: albedo gene randa. Prima potentia dicitur subiecti ua. secūda obiectiua: nec iste potentie sē eedem. Nā enī separari qō nāqꝫ est cre abile: puta angelus est ī potentia obie ctiua nō subiectiua. Ad ꝓpositū maria dicitur ens nō in potentia obiectiua sed subiectiua. nō obiectiua dico: vt albedo āteqꝫ sit qz esset simplr nō ens: tū qz ens in potentia obiectiua nō est subiectum transmutationis: sed terminus: sed ma teria est ī potētia subiectiua eo mō quo superficies est in potentia ad albedinez: ita qꝫ materia est ens receptiuū act⁹ sub stantialis p̄mo et actus accītal' scōario

Notandū insup qꝫ actus pōt sumi dupliciter: vno mō ꝓut distinguit ꝑ potētiā obiectiuā: ſm q̄. s. actum et potentiā totū ens diuiditur: ꝛ sic actus nō cōuertitur cū forma. Secū dū hoc eīm oīne qō est extra cām suam ē in actu. Alio mō sumit actus ſm qō lo quit Arist. septimo meta. p actu distin guēte formali specifico et recepto: ꝛ sic distinguit cōtra receptiuū siue potentiā subiectiuam. Materia ergo licet sit ens actu entitatiuo: qz scz est aliquid extra suā cām: tamē distinguitur cōtra actum secūdo mō dictum. s. cōtra actum distin guentē formalē et specificam. et ita de scribitur per ens ī potētia: qz maxime ē receptiuum actus.

Item notandum qꝫ licet materia non possit natu raliter esse sine forma: bene tamē p̄t esse supnaturaliter seu p diuinā potētā abs qꝫ cōtradictione ſm Sco. vbi s. Quod sic ꝓbatur: Absolutum distinctum ꝛ p⁹ alio absoluto p̄t esse sine ꝺdictōe sine ip so materia est absolutū distinctum ꝛ p̄i or forma quacunqꝫ substantialis vel acci dentaliter ergo potest esse sine alio absolu to. Maior est nota: et minor patet. qꝫ ē materia sit q̄d absolutū patēt qz facit cō positionem realē ꝛ absolutā. qꝫ etiaz sit p̄ior forma saltem ordine nature patet: qz est receptiua forme ꝛ fundamentum eius: de quo magis videbitur ꝓuo phi

sicq. ¶Itē notandū q materia ꝑt sumi dupliciter. vno mō ꝑ prima materia de qua dictum est: que ē subiectū generationis et corruptionis: t de se non includit formam. Alio mō ꝑt sumi magis large ꝑ omni illo quod cōcurrit ad compositionem alterius: et habet rationem potētialis et perfectibilis: t sic reperitur materia tam in rebus naturalibus q artificialibus: tā corporalibus q spiritualibus: t sic genus habet rationē materie: t illa que sūt in genere hoc mō habent materiaz: qz includūt realitatez generis que est potentialis t pfectibilis p realitatē ornie: vt dcm ē in pcedentibus: Sic etiā materia informata forma impfectiori q ordinat ad determinatam formā dicit materia respectu forme pfectionis: respectu cuius est in potētia: et pōt dici materia secūda. Hoc etiā modo materia informata vltima et cōpletiua forma ꝑt dici materia secūda forme accidentalis cuius ē receptiua: et ad quā est in potētia: sicut ferrū est in potentia ad formā cultelli: et hoc mō sumit materia in ꝓposito. Hec aūt ē duplex: qz q̄dam ē pmanēs: que scz remanet in suo effectu sub ꝓpria forma: sicut liguū remāet sub propria forma in forma statue. Alia est que non remanet sub ꝓpria forma: sed de vna forma transit ad aliam: vt farina et aqua in pane: fenū et filix in vitro.

¶Locus a causa materiali ē habitudo ipius ad suū effectum: t tenet affirmatiue de esse ad posse ī qualibet materia tā pmanente q trāseūte: vt ferrū est: ergo arma ferrea pūt esse. farina et aqua sunt ergo panis pōt esse. Maxima: posita cā materiali pōt poni eius effectus. Cum enī ipa sit in potētia respectu sui effect⁹ ipa posita pōt effectus ei⁹ poni q̄ntum ē ex pte eius. Et hoc mō pōt argui nō solum a materia ex qua: scz etiā a materia in qua cuiusmōi ē subiectū respectu accidentis: vel a materia circa quā: vt est subiectū vel obiectum respectu scientie vel habitus: vt corpus ē: ergo albū pōt esse: vel scibile ē: ergo scientia pōt esse.

Ab effectu aūt materie ꝓmanētis ad ipsam arguit ab esse effectus ad esse cause. Maxima. Posito effectu cause materialis ꝓmanentis ponitur t materia ꝓmanenēs. Ab effectu ꝯo materie transeūtis ad suam cām arguitur ab esse ad fuisse: vt panis ē: ergo farina et aqua fuerūt. Hō aūt arguitur ab esse effectus ad esse talis materie: qz materia transiens non remanet in suo effectu quātum ad suam formam.

Cōtra predicta arguitur sic:

Ligna t lapides sunt: ergo domus pōt esse posito q non sit edificator. Item nō sequitur: Cultellus ē: ergo ferrum ē. qz cultellus potest fieri ex ligno vl alio metallo: ergo locus ab effectu cause materialis ꝓmanētis nō tenet affirmatiue.

Respōdēdo ad ꝓmum dico q ad eē causē materialis nō sequitur possibilitas effectus respectu omniū causaz ei⁹: sz bñ seq̄tur possibilitas effectus q̄ntum ē ex pte materie. Ad secūdū dico q ibi non arguit ab effectu cause materiaľ ad suā causam. qz cultellus ligneus non ē effectus ferri sed bñ seq̄tur: cultellus ferreus est ergo ferr ē.

¶Forma ē q̄ dat esse rei et eam ꝓseruat in esse: qz via generatōis forma sequitur materiā: ideo p⁹ locū a cā materiali diffiniēdo ipam formā: in q̄ diffinitōe subintelligit causa loco generis. Et ponitur: que dat eē rei ad ornīam materie: q̄ licz sit ꝓncipiū intrinsecū cōpositi: nō tamen dat sibi esse specificum sed forma vt dictum ē: que si sit forma substātialis dat eē subāle: t si sit accīntaľ dat eē accīntale. Pōitur aūt et cōseruat eā in esse ad differētiā cause efficientis et finalis: q̄ nō qz requiritur tm̄ ad fieri illius rei t non quantū ad esse. sed forma semp requirit ad esse rei. Et licet prima causa det esse omni creature et eam in esse conseruet: hoc ē extrinsece et effectiue: non intrinsece et formaliter: sicut hic sumitur.

¶Locus a causa formali ē habitudo ipsius ad suum effectum: t tenet cōstructi

ne a causa ad effectum: ꝛ ecõuerso: ab effectu ad causã. vt albedo ẽ: ergo album est. Maxima. Posita causa formali ponitur eius effectus: ꝛ ecõuerso. Destruitur sic: Albedo nõ ẽ: ergo album non est. Maxima. Remota causa formali removetur eius effectus: et econuerso.

¶ Et notandũ ꝙ iste maxime sũt ꝟe nõ de fundamẽtis absolute ꝓsideratis: sed de fundamentis acceptis sub relatõib⁹ Et ideo de anima sepata a corpe nõ seq̃tur: anima est: ergo homo ẽ: qz tũc anĩa non stat sub relatõne cause formal'. Hoc idez patet in forma accidẽtali: ꝟtute eĩ divina posset eẽ albedo sine subiecto: et tunc non seq̃tur: albedo est: ergo albũ est. qz tũc albedo nõ eẽt causa formalis in actu.

¶ Finis est cuius gratia aliquid fit: qz finis est vltimus in executione: ideo de causa finali post ceteras causas determinat anc. primo ipam diffiniẽs. ¶ Circa quod sciendũ ꝙ finis dupliciter accipit: vno mõ ꝓ respectu duratõnis: vt motus quãdoq; dicit finis homĩs: et terminus pestis dicitur finis eius. Et sic nõ sumit in ꝓposito. hoc esti mõ finis nõ habz rationem cause. Alio mõ sumitur finis ꝓ illo quod mouet efficiens ad agendum: seu ad quod eius operatio ordinatur: et hoc modo finis est causa: et sic sumit in ꝓposito. Medium autẽ ordinatũ ad talem finem assequẽ dũ ẽ effectus eius: sic ꝟtus ordinatur ad beatitudinem. Locus a causa formali est habitudo eius ad suũ effectum: et tenet affirmatiue respectu hoz ꝑdicatoz bonũ et malum: arguendo a causa ad effectum ꝛ ecõuerso: vt beatitudo ẽ bona: ergo ꝟtus ẽ bona. occidere hoĩem ẽ malũ: ergo gladiũ fabricare ad hoc ẽ malum. Maxima. cui⁹ finis bonus est: ipm quoq; bonum ẽ: ꝛ cuius finis malus ẽ: ipm quoq; malum ẽ.

¶ Contra hoc arguitur sic: nõ sequitur: Dare elemosinam ẽ bonum: ergo furari ꝓpter hoc ẽ bonũ: qz teste apl'o: nõ sunt facienda mala vt eueniant bona. licet ꝑ finis sit bonus: tamẽ qõ ad ipm ordinat non ẽ bonum. Respõdeo ꝙ illa maxia ẽ intelligenda de illo qõ ordinat ad bonũ finem ſm dictamẽ seu iudicium recte rationis cuiusmodi nõ ẽ furari ꝓpter elemosynam tribuendam. Hoc eni nõ punit a dictamine recte ratiõis ſz erronee.

De loco a generatione.

Generatio est. ꝛc.

Postq; auctor determinauit de loco a cã ꝛ effectu: hic ꝓsequẽter determĩat ō loco a generatione et corruptõne: et ꝓmo diffinit generationẽ dicẽs ꝙ generatio ẽ ꝓgressus de non esse ad esse. ¶ Circa quod notandum ꝙ generatio hic nõ sumitur stricte ꝓ generatione forme substantial': sed sumitur large ꝓ acquisitione cuiuscũq; forme: siue subalis que dicit generatio simpliciter siue accĩtalis q̃ dr generatõ ſm q̃d ¶ Locus a generatõe ẽ habitudo generatõis ad genitũ: ꝛ ecõuerso a genito ad generationẽ respectu hoz ꝑdicatorũ bonũ ꝛ malũ: vt generatio domus ẽ bona: ergo domus est bona. Generatio furis ẽ mala: ergo fur est malus. Maxia. Cui⁹ generatio ẽ bona: ipm quoq; bonũ est. ꝛ cuius gñatio ẽ mala: ipm quoq; malũ ẽ. Cui⁹ rõ ẽ: qz gñatio et genitum dicũt vnũ et idẽ eẽ. ſz gñatio inptat ipz esse ĩ fieri: qz ſm comẽtatorẽ: motus est forma fluẽs seu in fieri: genitus ꝟo in eẽ pfecto ꝛ cõpleto. ꝛ iõ si gñatio ẽ bõa bonitate q̃ ẽ ex pte ipius geniti ad qõ terminat oꝑtet genitũ eẽ bonũ: ꝛ ecõuerso si genitũ sit bonũ: generatõ erit bona: et si sit malũ: generatio erit mala.

¶ Corruptio ẽ ꝓgressus ab eẽ ad nõ eẽ Et capitur hic progressus ꝓ mutatõe in cõmuni que dicit dependentiã cuiuscq; forme siue substãtialis siue accĩtalis. Locus a corruptõe ẽ habitudo corruptionis ad corruptum. ¶ Circa qõ notandũ ꝙ nõ esse rei ẽ oppositũ ipius eẽ rei: ꝛ ideo corruptio q̃ eẽntialiter imptat ñ esse rei ẽ quodãmodo opposita rei q̃ corrũpit. Non sic generatio opponitur rei q̃ generatur: sed gñatio ꝛ genitũ dicunt

vnum et idem esse rei: vt p̄missum est. ⁊ inde est q̄ arguit respectu diuersoꝝ p̄dicatoꝝ a corruptōe ad corruptuꝫ: ⁊ econuerso: licet in loco a generatōne arguat respectu eiusdem p̄dicati. Añ sic arguit in loco a corruptōe. Corruptio antichristi est bona: ergo antichristus est malus Maxima. Cuius corruptio est bona: ipsum quoq; malū est. Vel sic: Corruptio domus est mala: ergo domus est bona. Maxima. Cuius corruptio ē mala: ipm quoq; bonum est. Ratio hoꝝ patet: q; corruptio dicit non esse rei: nō esse autē boni est malū: ⁊ non esse mali ē bonum. Similiter tenet locus a corrupto ad corruptionem formando eodē mō argumēta: et maximas transponēdo termīos tātum. ¶ Sed cōtra p̄dicta arguit sic: nō sequitur Latro est malus. ergo generatio eius ē mala: q; p̄t stare q̄ habuerit p̄fectam generationem: ꝯ nō tenet locus a generato ad generationē. Item nō sequit Corruptio christi fuit bona: ꝯ christus fuit malus: ꝯ locus a corruptōe ad corruptū nō semper tenet. Respondeo ad primū q̄ accipiēdo malū informiter in generatōne et generato: bñ sequitur: vt si latro sit malus in esse moris: sequitur q̄ generatio ei⁹ inq̄ntū hmōi: siue ī q̄ntū latro fuerit mala. Et sic debēt sumi bonū et malū ad hoc vt hmōi loci valeant. argumentū añt p̄cedit de generatione latronis in esse naē. ¶ Et si arguatur q̄ generatio naturalis latronis fuerit perfecta et bona in esse moris: q; potuit generari a castis ⁊ sanctis parētib⁹? Respōdeo q̄ talis nō generatur a sāctis parētibus inq̄ntū latro: sed inquātū animal vel homo. ¶ Ad secundū dico q̄ licet corruptio christi fuerit bona p̄ accñs siue quo ad nos: nō tamē fuit bona fm se: ⁊ inq̄ntum destructiua christi: ideo ñ fuit bona in ratione corruptōis et p̄ditōnis ad corruptū. In istis añt locis debet argui de bonitate et malicia q̄ cōueniūt p̄ se corruptioni et corrupto.

Be loco ab vsibus.

Vtorius declarat auctor ō loco ab vsibus. Et primo diffinit q̄d sit vsus dicens: q̄ vsus est operatio siue exercitiū rei. Est nāq; vsus opatō quavtimur aliqua re: vt secare est opatio qua vtimur securi vt instrumēto: et equitare est opatio qua vtimur equo. Securis autē seu eq⁹ dicit res vsitata. Locus ab vsibus ē habitudo vsus ad vsitatū: et tenet affirmatiue respectu hoꝝ p̄dicatoꝝ bonū ⁊ malum: vt secare est bonū: ergo securis est bona. Occidere ē malū: ergo occisor est malus. Maxima. Cui⁹ vsus bonus est: ipm quoq; bonum est. et cuius vsus malus ipm quoq; malum ē. Ad non ē intelligendū de bonitate vel malicia simpliciter: sed p̄ comparationem ad ipsuꝫ vsum: et econuerso pōt argui de vsitato ad ipm vsum. ¶ Sed ꝓtra p̄dicta arguitur sic: Non seqtur: vsus legū est malus ergo leges sūt male: q; añs pōt eē verum ⁊ cōsequēs falsū. Potest enī aliq̄s male vti legibus: vt puer tēdo iusticiam ⁊ opprimendo paupes. Item p̄t aliq̄s male vti pane: vt si vtatur pane ad p̄cutiendū ⁊ tamē nō sequit q̄ panis sit malus. Item videt q̄ iste locus nō differat a loco cause finalis: q; finis est illō ad quod res ordinatur: sed vsus ē hmōi respectu rei vsitate: vt equus ordinatur ad equitandū: ergo locus ab vsibus et locus a causa finali erunt idem. Respōdēdo ad primū dico q̄ vsus ad quē sūt leges ordinate ē bonus: sicut et ipe leges. Sunt enī ordinate ad pacem ⁊ iusticiā ꝓseruādam. Si Ad aliq̄s vtatur ipsis puerse: nō vtitur ipis ad illud ad qō sūt institute. vñ talis magis dicit abuti legibus q̄ vti. Ad aliquid dē dicēdū ē de vsu panis. Ad aliō dico q̄ licet vsus possit habere rationē finis: vt dcm̄ est ī p̄cedeñ. isti tamē loci sūt distincti. Non enī ē incōueniēs sup eandē rem diuersos locos fūdari fm diuersas habitudines ibi consideratas: vñ ipa opatio fm q̄ res vsitā est ad ipam ordinata poterit fundare locum a causa finali: fm Ao q̄ est p̄ vtētē

exercitata fundabit locum ab vsibus.

De loco a cõiter accidẽtalibus.

Hinde determinat auctor de loco a cõiter accidentalibus. Talia ẋo sũt duplicia: quedã enĩ aliqñ se ꝓsequũtur: aliqñ non: vt comptus et adulter. Nõ enĩ oĩes compti sunt adulteri: ⁊ ab his nõ sumitur locus dialecticus: sed sophisticus. Alia vero sũt: quoꝝ vnũ necessario cõsequitur alium: licet nõ econuerso: vt delinquere et penitere: et ab his arguit affirmatiue a posteriori ad prius: vt penitet: ergo delinqt. Maxima. Si cõiter accidẽtiũ posterius inest: et ꝑius infuit. Negatiue aũt arguit a priori ad posterius: vt nõ delinquit: ergo non penitebit. Maxima: Si cõiter accñtium prius nõ inest: nec posterius. ¶ Cõtra hoc sic arguitur: christus nõ delinquit: ⁊ tamẽ penituit: cũ pcã nostra in corpe suo portauit sup lignũ. Penitere eñ ẽ penã, tenere: ergo in his non valet argumẽtum negatiue. Itẽ deũ pẽituit hominẽ fecisse: vt habetur in li. genes: ⁊ tamẽ ös nõ delinquit: ergo in his nõ valet argumẽtũ: a posteriori affirmatiue. Respondeo ad argumẽta: Ad ꝓmũ dico ꝙ licet christꝰ penã peccatoꝝ nostroꝝ portauerit: non tamẽ penituit ꝓpe loquẽdo. Penitentia enĩ ꝓpe ẽ doloꝝ volũtarie assumpꝰ ꝑ peccato a se cõmisso. Dicit tamẽ aliquis penitentiã agere ꝑ delicto alterius extenso nomĩe penitẽtie. Ad secũdũ dico ꝙ vbi ẽ locutõ metaphorica. Dicimꝰ enĩ deũ penituisse: qz ad modũ penitentis se habuit delendo opus qõ fecerat.

De locis extrinsecis.

Equitur de locis extrinsecis. tc. Postꝙ auc. determiauit in ꝓcedentibꝰ de locis intrinsecis: hic ꝓsequenter determinat de locis extrinsecis. Est aũt locꝰ extrinsecus: qñ terminus inferẽs est extra eẽntiã termini illati. Et diuiditur ꝑ locum ab oppositis a maiori: a minori: a simili: a ꝓportione: a transumptõe: ab auctoritate. Locus ab oppositis est habitudo vnius oppositoꝝ ad reliquũ. Et diuidit ꝑm quattuor spẽs oppõis. s. oppositionẽ relatiuã: cõtrariã: ꝓuatã: et contradictoriã: de quibus nota ea que dicta sunt in postꝑdicamẽtis. Circa relatiue opposita sciendum ꝙ alius ẽ locus a relatiuis: alius a relatiue oppositis. Locꝰ a relatiuis attẽditur ꝑm habitudinẽ cor relatiuoꝝ adinuicẽ: qz vicz posita se ponũt: et perempta se perimũt: vt dictũ est in ꝑdicamẽto ad aliq̃d: vt si pater est: filius ẽ. si pater nõ est: filius nõ est: ⁊ ecõuerso. Locus ẋo a relatiue oppositis attendit ꝑm repugnãtiã quã habẽt ad eẽ ẽ eodẽ respectu eiusdẽ: vt si sortes ẽ pater platonis: sequitur ꝙ nõ est filius eius. Maxima: Posito vno relatiue oppositoꝝ in vno subiecto ab eodem remouet reliquũ. Hñ relatiue opposita se excludũt mutuo respectu eiusdem.

Sed contra predicta arguit

sic: añs et cõsequẽs sũt relatiua inter se: cũ in omni loco sit habitudo termini inferẽtis ad terminũ illatũ: ergo oĩs locus ẽ a relatiuis. Nõ ergo debet locus iste distingui ab alijs locis. Item nõ sequit: sortes ẽ pater homĩs: ergo nõ ẽ filius homĩs: ⁊ tamẽ arguitur ibi a relatiue oppositis. Respõdeo ad ꝓmũ: ꝙ licet in oĩi loco sit habitudo termini inferẽtis ad terminũ illatũ: nõ tamẽ termini substracti sũt essentialiter relatiui: qõ requiritur ad istum locum. ¶ Ad secundum dico ꝙ ibi nõ arguit a relatiue oppositis: qz sortes nõ dicitur pater et filiꝰ respectu eiusdẽ: sed respectu diuersoꝝ.

Contrarioꝝ quedã sunt mediata: ⁊ quedã inmediata.

Cõtraria mediata sũt illa inter que cadit aliqua forma media eiusdez generis que ꝓticipat vtrunqꝫ extremũ: vt albũ et nigrũ: inter que cadũt rubeũ: viride: croceum: ⁊ alij medij colores. Inmediata aũt dicũtur illa inter que nõ cadit mediũ ꝑm formaz: bñ tñ cadit mediũ ꝑm subiectũ: qõ dicit

medīũ ꝙ abnegationem vtriusq; : vt sanum et egrum: lignũ cñ nec ẽ sanũ nec egrum. ¶Locus a cõtrarijs est habitudo vnius cõtrarioꝝ ad reliquuz: ⁊ tenet affirmatiue. ſ. a positõne vnius ad remotionẽ alterius: tam in cõtrarijs mediatj ꝙ inmediatis: vt sortes ẽ albus: ḡ nõ ẽ niger: sortes est sanus: ergo nõ est eger. Maxima: posito vno cõtrarioꝝ ī aliquo subiecto: ab eodẽ remouet reliquuz: qõ patet: qz cõtraria sũt forme maxime distãtes que vicissim insũt: ⁊ mutuo se expellunt: vt patuit in postp̃dicamentis. In ꝓtrarijs aũt imediatis tenet destructiue: scz a negatõe vnius de aliquo subiecto ad positõnem alterius: vt sortes ñ est sanus: ergo ẽ eger. Maxima: Remoto vno cõtrarioꝝ imediatoꝝ ponit reliquum. Ad hoc aũt duo requirũtur: primo cõstantia subiecti: qꝫ vicz subiectum sit in rerũ natura. Et ideo nõ sequit: antichristus nõ est sanus: ḡ est eger. Secũdo requiritur ꝙ arguat respectu subiecti determinati: qõ vicz sit aptum recipe hmõi ꝓtraria. ⁊ ideo nõ sequit: lignum nõ est sanum: ergo ẽ egrum: qz lignũ nõ est subiectũ aptũ natũ ad susceptionẽ sanitatis vel egritudinis. ¶Sed cõtra p̃dicta arguit de scuto cuius medietas ẽ alba: et medietas nigra: qz nõ sequitur: hoc scutũ est albũ: ergo nõ est nigrum: ergo locus a cõtrarijs nõ tenet affirmatiue. Respõdeo qꝫ añs est falsum: qz tale scutũ nõ est simpliciter album nec simpliciter nigrũ: sed tñ scõm quid.

¶Deinde determinat auctor de ꝓpatiue oppositis quoꝝ vnũ dicit negationez alterius in subiecto apto ad talez formã

¶Circa quod notandũ: ꝙ duplex est ꝓpatio: q̃dã pfecta: alia impfecta. ¶Priuatio pfecta siue ꝓpe sumpta est que ꝓpat habitum seu formam: ⁊ tollit p̃ncipium ꝓximum eius: vt cecitas que priuat visum: et tollit debitam dispõem oculi ad videndum. Ve ista intelligit dictũ aris. in p̃dicamẽtis ꝙ a priuatõe in habitum impossibilis est regressus. Talia ẽ priuatio magis large sumpta: que licz priuet habitũ: nõ tamẽ eiꝰ principiũ corrumpit vt quies est priuatio motus: et tenebra ẽ priuatio lucis: ⁊ ignorantia scientie: Et ab hac bñ ẽ possibilis regressus ad habitũ seu formã quam priuat. ¶Locus a priuatiue oppositis ẽ habitudo priuationis ad habitũ: et ecõuerso. ⁊ tenet affirmatiue: scz a positõne vnius ad negationẽ alterius: vt sortes est videns: ergo ñ est cecus: vl̃ est cecus: ergo ñ est vidẽs. Maxima: ¶Posito vno priuatiue oppositoꝝ remouet reliquũ. Negatiue x̃o nõ tenet nisi cũ cõstantia subiecti ⁊ tempore determinato a natura. Añ nõ sequit: Antichristus nõ est vidẽs: ergo ẽ cecꝰ. qz antichristus nondũ est. Itẽ nõ sequit Catulus añ nonũ diem nõ ẽ vidẽs: ḡ est cecus: qz nõ habz tempus determinatũ a natura ad videndũ. Item nõ sequitur Lapis nõ est videns: ergo est cecus. qz cecitas dicit carẽtiã visus ī subiecto apto nato cuiusmõi nõ ẽ lapis. Non valet etiã argumẽtũ a negatõne actus ad positionem ꝓpatõis qñ priuatio dicit nõ sũ negationẽ actus: sed etiã corruptõnẽ p̃ncipij ipius: et ideo de illo q̃ dormit vel claudit oculos nõ sequit: iste nõ videt actu: ergo est cecus.

¶Consequẽter auctor agit de ꝓtradicti one ipam diffiniẽdo sic: Cõtradictio est oppositio: cuius scõm se nõ est dare medium.

Circa quod notandum ꝙ carere medio aliter conuenit contrarijs inmediatis vel priuatiue oppositis aliter cõtradictorijs. Contraria inmediata licet non habeant medium scõm se siue scõm formam: habent tamen medium per accidens siue scõm subiectum: vt lapis nec est sanus nec eger. Contradictoria vero nullo modo habent medium. ꝓbatur: quia quando aliquid per se ineſt alicui: cuius oppositum sibi non conuenit: nec per se nec per accidens. Sed carere medio ineſt contradictioni per se: vt patet ex eius diffinitione: ergo nullo modo sibi conuenit habere medium. Est autem

duplex contradictio: scilicet propositionū et terminorum: De prima dictum est in primo tractatu: de secunda vero dictum est in postpredicamentis. Terminꝰ enī sumptus cum negatione: et sumptus sine negatione contradicunt: vt homo et non homo. Unde de quolibet verum ē dicere q̄ est homo vel non homo: vt ibi fuit declaratum.

¶ Locus a cōtradictorijs est habitudo vnius contradictorij ad reliquum: ꝛ ponit sumi scōm vtranq; contradictionez. Sed in contradictione propositionum debet argui respectu horum predicatorum verum et falsum: vt sortem currere est verum: ergo sortem non currere est falsum. Maxima: Si vnus contradictoriorum est verum: reliquum est falsum. In contradictione vero terminorum debet argui ab affirmatione vnius ad negationem alterius: vt sortes est homo: ergo sortes non est non homo. ¶ Et notandum q̄ Aristotiles in tertio topicorum ponit duas consequentias circa oppositas: quarum vna dicitur consequēti ad contrariorum alia vero consequentia in proposito. Consequentia econtrario est quando ex opposito consequētis infertur oppositum antecedentis: vt si est homo: est animal: sed non est animal: ergo non est homo. Consequentia autem in proposito est ex qua ex eo q̄ aliquod p̄dicatum affirmatur de aliquo subiecto oppositum predicati affirmatur de opposito subiecti: vt iusticia est virtus: ergo iniusticia est vitium. Si enim oppositum in opposito: et propositum in proposito: hoc est: si oppositum vitij insit opposito iniustitie: vitium inerit iniusticie.

Sed contra hoc arguitur

et videtur q̄ inter contradictoria sit medium: quia ibi est contradictio media: ꝯ ꝛc. Respondeo q̄ licet inter contradictoria sit contradictio vel relatio rationis media: ꝛ sic sit ibi medium scōm rationē non tamen ſm rem. Ipsa etiam relatio rationis non sic mediat inter contradictoria quin de illa dicatur altera pars contradictionis: et non ambe partes simul: est enim ens vel non ens.

¶ Alterius determinat auctor de loco a disparatis. Sūt autem disparata illa que sic habent rationes separatas q̄ de inuicem non possunt verificari: vt homo ꝛ asinus. quantitas et albedo: licet autem talia possent reduci ad aliquam oppositionum predictarum sub nulla tamen earum per se et formaliter includūtur. ¶ Locus a disparatis est habitudo vnius disparatorum ad reliquum: ꝛ tenet affirmatiue: vt Sortes est homo: ergo ē est asinus. Maxima: De quocunq; dicitur vnum disparatorum: ab eo remouetur reliquum. Non tenet autem negatiue: non enim sequitur: non est homo: ergo est asinus. Accidentia etiam in concreto cum de seinuicem verificentur nō sūt disparata: vt album est quantum: sed bñ ē abstracto. Albedo enī nō est quātitas.

¶ Deinde determinat auctor de loco a maiori. Est autem maius illud qō supponitur alteri in potētia vel virtute. minus vero quod supponitur ei.

¶ Locus a maiori ē habitudo maioris ad minus: et tenet negatiue: vt si rex nō potest debellare castrum: ergo nec miles. Maxima: Si illud quod magis videtur inesse et non inest: nec illud quod minus.

¶ Locus a minori est habitudo minoris ad maius: ꝛ tenet cōstructiue: vt miles potest debellare castruz: ergo ꝛ rex. Maxima: Si illud quod minus videt inesse inest. et illud quod magis.

Sed contra hunc locū argu

itur sic: Episcopus nō potest ducere vxorem: ergo nec rusticus: ꝛ tamen arguit a maiori ad minus negatiue. Respōdeo q̄ licet episcopus sit maioris potestatis ꝙ rusticus: tamen illud predicatum ducere vxorez nō magis videtur inesse episcopo ꝙ rustico: imo sibi repugnat. In hoc autē loco non debet argui a maiori ad minus absolute: sed debet argui respectu predicati: quod magis videt inesse vni ꝙ alteri.

¶Consequẽter determinat auctor ō loco a simili. Locus a simili est habitudo vnius similis ad reliquū: ⁊ tenz affirmatiue et negatiue. Affirmatiue sic. Sicut risibile ineſt homī: ita hinibile equo: ſz risibile ē ꝓprium homīs: ergo hinibile equi. Maxima. Si vnū similiū ineſt: et reliquum: vel de similibus idē est iudicium. Negatiue sic. Sicut risibile est hominis: ita hinibile equi: ſz risibile non ē accīs homīs: ergo nec hinibile equi'.

Maxima: Si vnuz similiū nō ineſt: nec reliquū. Et debet argui ꝑ hūc locū de similibus inquātū sūt similia: et nō inq̄ntum sūt dissimilia. ¶Sed cōtra arguiē sic: In loco dialectico inferēs debet esse notius illato: sed vnū simile nō est notius altero: ergo locus a simili nō ē locus dialecticus. maioz ē nota. minoz ꝓbaē: q̄z similia sūt relatiua q̄ sunt simul natura. Reſpōdeo q̄ simile ꝑt capi duplicitē vel formaliter ꝑ relatōe similitudīs: vl̄ fundamētaliter. ꝓmo mō vnū simile nō est notius altero: q̄z similia sunt relatiua equiparātie. Secūdo mō vnum ē notiꝰ ineſſe alicui subiecto q̄ aliud alteri: siē notius ē risibile ineſſe homī q̄ hinibile equo: et hoc mō sumiē locus a simili: ſcz ꝓ fūdamēto q̄ denomīatur a relatōne similitudīs. ¶Tertio aūt mō arguendo a simili fm relationē similitudīs est locus a relatiuis: vt ſortes ē similis platoni: ergo plato est similis ſorti.

¶Insup determīat auctor de loco a ꝓportione dicens q̄ ꝓportio est rerū differētiū simil' habitudo. ¶Circa q̄ notandum q̄ ꝓportio ꝓpe ē habitudo vnius quātitatis ad aliā. ⁊ hec est duplex: ſcz equalitatis: cum ſcz numerus equal' compatur numero eq̄li: vt duo ad duo. Alia est ꝓportio inequalitatis: cum ſcz numeri sūt inequales. Ūñ aliq̄n numerus maioz continet minoꝛē bis: vt ſe habent quattuoz ad duo: et ſic est ꝓportio dupla. aliq̄n continet iꝑm ter: vt ſex ad duo: et ſic ē ꝓportio tripla. aliq̄n ℵo q̄ter: et ſic ē ꝓportio quadrupla: ⁊ ſic ī infinitū: aliq̄n ℵo numerus maioz cōtinet totum minoꝛē numerū ⁊ aliquā ꝑtē eiꝰ ⁊ hoc fit multis mōis. Si eñ totū cōtineat ⁊ mediā ꝑtē eius dicit ꝓportio ſex quialtera: vt tria ad duo. Si aūt cōtineat totū et terciā ꝑtem eius dicit ſexq̄terꝫtia: ſicut quattuoz ad tria. Si ℵo totum et quaꝛtā ꝑtem cōtineat dicit ſexq̄quarta: vt quinq̄ ad quattuoz: ⁊ ſic deīceps: de quo ꝓamplius alꝫ videbitur. ¶Proportio aūt fundatur ſup ꝓportiones: est eñ vt dicit Euclides quīto geometrie ſimilitudo ꝓportionū: et hoc dupliciter: quia vel fm identitatem exceſſus vl̄ fm idētitatem ꝓportionis. ſi ſit idētitas vl̄ equalitas exceſſus dicit ꝓportionabilitas ariſmetrica: vt ſicut ſe habēt ſex a q̄ttuoz: ita octo ad ſex. Sicut eñ ſex excedūt quattuoz in duabus vnitatibus: ſic octo ſex. Si aūt ſit equalitas ꝓportōis: ſic dicit ꝓportionalitas geometrica, eo q̄ maxime valet ad geometricas meſuras. Geometre enī fm eandē menſuraz ꝓportionē mēſurāt: vt ſicut ſex ſe habet ad quattuoz: ſic duodecim ad octo. Sic enī ex ad quattuoz ē ꝓportio ſexq̄alteraꝫ: ſic duodecim ad octo. Est ergo ibi eſſentialitas vel identitas ꝓportōis: non tamē exceſſus: plus. n. xij. excedit. viij. q̄ ſex quattuoz. Sicut aūt ſumitur proportio in numeris: ſic ſuo mō ꝑt ſumi in magnitudinibus. ¶Notandū insup q̄ ꝓportio aliq̄n ſumit a doctoribus ꝓ habitudine rerū eiuſdē generis que ī quadam cōmēſuratōne ꝓſiſtit fm quam exceſſum aliquotiens ſumptū reddit excedēs. ¶Proportionalitas ℵo ꝓ ſimili habitudine rerum alterius generis. Sepe tamē vnū ſumitur ꝓ reliquo. Unde ꝓportio large pōt ſumi ꝓ quacunq̄ habitudīe: vbi etiā cōuenīētia fm analogiam. Locus a ꝓportōne ē habitudo vnius ꝓportionabiliū ad reliquuz: vt ſicut ſe habēt q̄ttuoz ad duo: ita ſex ad tria. ſed quattuoz ad duo ē ꝓportio dupla: q̄ ſex ad tria ē ꝓportio tripla. Maxima De ꝓportionabilibus idem est iudiciū. Et ꝑ hunc locum pōt argui a trāſmutā ꝓportione: q̄z fm Euclidem: Si alique

quãtitates ꝓportionabiles fuerũt ꝑmutate ꝓportionabiles erũt: vt sicut se habẽt quattuor ad duo: ita sex ad tria: igit̃ compando primũ ad tertium: et secũdũ ad quartum: sicut se habẽt quattuor ad sex: sic et ad tria: sed quattuor ad sex est ꝓportõ sexq̃altera: ergo duo ad tria erit ꝓportio sexquialtera. Differt aũt locus iste a loco a simili: qr similitudo ꝓpie dicit cõueniẽtiã in qualitate. Est eñ similitudo rez̃ ꝑtitiũ eadẽ q̃litas: licet possz extendi ad qualitatẽ eeñtialẽ. Ad̃ ỏt auc. q̃ in loco a simili accipit̃ compatõ ꝑm similitudinẽ inherentiũ. Inherẽtia enim ꝓprie repitur in accñtalibus: licz large extẽdat̃ ad q̃litates substãtiales. Inꝺ accidẽtia aũt sensibilio: ẽ qualitas: iõ magis ꝓpriꝺ ipam inherere. ꝓportio autẽ dicit compationẽ quãtitatũ: ⁊ large extendit̃ ad similẽ habitudinẽ quarũcũq; rerũ: vbi etiã nulla ẽ cõuenientia in q̃litate eeñtiali vel accñtali: sz tm̃ ꝑm analogiam.

¶ Ulterius determiat auctor de loco a transumptõne. Est aũt duplex transũptio: Quedã est qñ vna dictio vel oratio significans vnũ transumit̃ ad significandũ aliꝰ ꝓpter simlitudinẽ in eis reptã: vt ridere: qõ significat risum ꝙ os emittẽs trãsumit̃ ad florem: qr vtrũq; ẽ gaudiosũ: et ista trãsumptio ptinet ad sophisticũ. Alia ẽ trãsumptio qñ nomẽ magis notũ sumit̃ ꝑ noie minꝰ notu: vt si ponatur sapiẽs ꝑ philosopho: ⁊ ista ptinz ad dialecticũ. Locus a trãsũptõe est habitudo nomis magis noti ad nomen minus notũ: ⁊ tenet affirmatiue et negatiue: vt sapiẽs currit: ergo pꝺus currit. Maxia Quicq̃d cõuenit alicui sub noie magis noto: cõuenit ei sub nõmie minus noto. Et differt locus iste a loco a nomis inẽptatione: qr ibi accipit̃ diffinitõ nomis: hic aũt nomẽ magis notũ ꝑ minꝰ noto.

¶ Circa qõ notandũ ꝙ ꝑm aliquos iste locus est idẽ cũ loco a nomis interptatione: qr trãsumptio ⁊ transũptũ eãdẽ rez̃ imptãt: sicut interptatio ⁊ interptatum. Alij vo sequẽtes auc. distinguũt locum istum ab illo: qr in loco a nomis interptatione sumit̃ diffinitio nomis q̃ cõuertitur cũ interptato. In hoc aũt loco nomẽ magis notũ sumit̃ ꝑ nomie minꝰ noto: siue imptẽt eãdẽ rem ꝙ ertibilit̃ siue ñ.

¶ Demũ determiat auctor ỏ loco ab auctoritate. Est aũt auctoritas iudiciũ sapientis vel expti in sua arte: vñ auctoris iudicio denotat̃ locus iste. Locꝰ ab auctoritate ẽ habitudo auctoritatis ad illꝺ qõ ꝑ eã ꝓbatur. et tenet affirmatiue: vt pꝺus dicit celũ esse volubile: ergo ẽ volubile. Maxima: Quilibet expto in sua scientia credendũ ẽ. Qõ ẽ intelligẽdum de his q̃ dicũtur ab expto in q̃ntũ expꝰ Et ideo nõ seq̃tur: Aristo. dicit mõm ñ incepisse: ġ mũdꝰ nõ incepit. Nõ enim Aristo. fuit exptus in oñibus dictis suis. Iste aũt locus nõ tenet negatiue. vñ nõ seq̃tur: Aristo. nõ dicit esse decem ordines celestes: ergo nõ sunt. De hoc dicit frater Ocham q̃ locus ab auctoritate ẽ debilis nisi arguatur ab auctoritate illius qui fallere nec falli potest. Et ideo ñ sequitur: Aristoteles dicit hoc: ergo est verum: qr ipe decipi potuit. Nec sequit̃ Astrologus dicit sic: ergo ita ẽ. qr quilibet astrologus decipi et decipe potuit. Multi etiã putãtur experti qui nõ sunt: ⁊ licet habeãt memoriam eoꝝ que viderunt vel audierũt: de his tamẽ certũ iudicium non habẽt. Multi nanq; memoria vigentes habent iudicium valde debile: verumtamẽ qui experti cõmuniter reputantur cum reuerentia exhibenda: ⁊ dicta eorum non spernantur nec reprobentur: nec negẽtur anteq̃ cõstiterit q̃ sint dissona veritati: sed suspensa teneat̃ sententia: siue sint dicta antiquorum: siue modernorum.

Equitur de locis medijs. ⁊c.

Postq̃ auctor determiauit ỏ locis extrinsecis: hic cõsequẽter determiat de locis medijs.

Prius aũt auctor determiat de locis extrinsecis q̃ medijs: qr intrinsecum et extrinsecum opponuntur. Oppositum autem iuxta se positum magis elu-

cescũt. Quid aũt sit locus medicus dictũ ẽ prius: et diuiditur ꝑ locũ a cõiugatis: a casibus: et a diuisione. Coniugata sunt abstractum et cõcretum. Abstractũ ẋo dicit principale: et cõcretũ dicit sũptum qz sumit ab alio: vt album ab albedine. Que dicũtur cõiugata ꝓpter connexionem quã habẽt adinuicem. Significãt eñ licet alio mõ. qz ꝑcretũ significat formam cũ cadẽtia siue inherẽtia ad subiectũ: absolutũ ẋo sine tali cadẽtia.

¶ Locus a cõiugatis tenet affirmatiue: vt albedo ẽ color: ergo album ẽ coloratum. Maxima: si abstractum dicatur de abstracto: et concretuz de cõcreto ⁊ ecõuerso. ¶ Circa qõ notandũ qꝫ hec ñ habet veritatẽ in concretis de genere substantie. Añ nõ seq̃tur: bõ ẽ animal: ergo humanitas ẽ animalitas. Itẽ nõ tenet iste locus nisi in ꝑdicamẽtis ꝑ se. Unde non sequitur: album ẽ quãtum: ergo albedo est quantitas. Notandũ insuper qꝫ abstractũ põt dupliciter considerari. vno mõ vt informat suuz subiectũ. ⁊ dat ei esse: et sic ab abstracto ad concretum ẽ locus a causa formali ad suuz effectum. Alio mõ inquantũ ꝓtinet cõuenit cũ ipso: et partim differt: ⁊ sic sumit ab eis locus a cõiugatis. Casus dicũtur ꝑcretuz cum aduerbio: q̃ dicuntur casus: qz cadunt ab abstracto: vt bonum et bñ a bonitate: licet aũt in coniugatis vnum cadat ab alio: nõ tamẽ ambo a tertio. Locus a casibus ẽ habitudo vnius casuum ad reliquũ: vt iustuz est bonum: ꝯ quod iustum fit bene fit. Maxima. Si concretum asseratur de concreto: et aduerbiuz de aduerbio.

Disputationum alia fit ꝑ negationẽ: vt sortes aut ẽ homo: aut non homo. Alia fit ꝑ affirmationem: et hec fit tribus modis per se: et tribus modis per accidens. Primus modus per se ẽ diuisio generis in suas species vel differentias: vt animalium aliud rationale: aliud irrationale. vel animaliuz aliꝫ bõ aliud brutum. Secundus ẽ diuisio totiꝰ integralis in suas partes. vt domꝰ alia pars est tectum alia fundamtũ. ⁊c. Tertius est nomis in significatões: vt canis alius latrabilis alius piscis marinꝰ: alius sydus celeste. Et notãdum qꝫ licz significata accidant voci ꝓm se cõsiderate vt ẽ quedã qualitas. de tertia specie q̃litatis cõtinẽtur tñ ꝑ se sub ea inq̃ntuz est significatiua.

Disputatio etiã ꝑ accẽs ẽ triplex: q̃daz eñ ẽ subiecti in accẽtia: vt animaliũ: aliud sanum: aliud egrum. Secũda ẽ accidentis in substantia: vt sanoꝫ aliud bõ: aliud brutum. Tercia ẽ accẽtis ĩ accidẽtia. vt sanoꝫ aliud ẽ albũ: aliud ẽ nigꝫ. Et oꝝ hec diuisio ꝑ accẽs: qz mẽbra diuidentia accidunt diuiso: nec ꝑ se continentur sub eo. Locus a diuisione ẽ habitudo vnius diuidentiũ ad reliquũ. et tenet affirmatiue et negatiue qñ diuisio fit ꝑ duo membra inmediata: vt bõ ẽst animal rationale vel irrationale. sed ẽt animal rationale ergo nõ ẽ irrationale. Sortes ẽ homo vel non homo: sed non est nõ homo ergo ẽ homo. Maxima: posito vno cũdiuidẽtiũ inmediatoꝝ in aliquo subiecto ab eodẽ remouẽt reliquũ. ⁊ remoto vno ponit reliquum. Et hꝰ hz ẋitatem qñ vnũ diuidẽtiũ asserit vel negatur de aliquo cõtento sub diuiso. ⁊ iõ nõ sequitur. Lapis nõ est animal rationale: ergo ẽ irrationale: qz lapis nõ continetur sub animali. In diuisione autez que ꝓtinet plura mẽbra bene arguit affirmatiue sed nõ tenet negatiue nisi a negatione sufficienti terminoꝝ ad positionem vnius. vt sortes nec est albꝰ nec rubeus nec viridus. et sic de alijs medijs coloribus: ergo est niger. Et notãduz qꝫ membra diuidentia alicuius diuisionis possunt dupliciter considerari. vnoꝰ ꝓm rationes proprias eorum: et sic sunt oppposita vel dispata. Et ab ipsis sumit locus extrinsecus. Alio modo considerantur inquãtum partim conueniũt cuz diuiso et partim differunt. ⁊ sic faciũt locum a diuisione.

¶ Expliciunt loci dialectici.

Incipiūt fallacie. Syllogismorum. ℟.

Postq̄ auctor determinauit in p̄cedētibus de syllogismo dialectico: hic cōsequēter determinat de syllogismo sophistico. Accuius euidentiam diuidit syllogismum in demonstratiuum dialecticuz et sophisticum. Syllogismus demonstratiuus ē qui ex primis veris ē syllogizatus: aut ex talibus que per aliqua prima et vera principium sue cognitionis sumpserūt. demonstratio enī aliquādo fit ex principijs simpliciter primis que cognoscunt cognitis terminis ita q̄ cognitio eorum non dependet ex alijs priozibus: ꝛ quo ad hoc syllogismus demonstratiuus dicitur esse syllogizatus ex primis veris. aliquando vero demonstratio fit ex p̄ncipijs que non sunt simpliciter p̄ncipia respectu aliquorum: sunt tamē conclusiones respectu principiorum primoꝝ: vt dictum est secūdo capitulo de locis dialecticis. ꝛ quo ad hoc dicit aut ex talib⁹ que per aliqua p̄ma et vera p̄ncipiū sue cognitionis sumpserūt. Talia enī licet non sint simpliciter prima: tamen euidēter possunt demonstrari ex primis principijs. Notādū aūt q̄ in demōstratione propter quid et potissima diffinitio subiecti ē medium ad probandum passionē de subiecto. Et ideo de tali dicit Arist. primo posteriozum q̄ augentur demonstrationes non per media sed in post assumendo et in latus. Cum enim vnius rei sit tantum vna diffinitio quiditatiua nō poterit in tali demōstratione eadem passio pbari de subiecto p plura media Et ideo demōstratōes nō augent seu n̄ multiplicātur p̄ media: sed in post assumendo bene multiplicantur: videlicz sumendo sub minori extremitate: vt si arguatur sic: Omnis substantia corpea animata sensibilis ē cognotabilis. Oñe animal est substantia corpozea animata sensibilis: ergo oñe animal ē egrotabile Et tūc ꝓt multiplicari hec demonstratō sumendo sub animali aliquod inferius sic arguendo Omne animal est egrotabile: oñis homo ē animal: ergo oñis homo est egrotabilis. Potest etiā multiplicari in latus assumendo vicz plures species contentas sub animali: vt equ⁹ est animal: ergo equus ē egrotabilis: et sic de alijs. Per syllogismuz aūt demōstratiuum generatur in nobis scientia. Demōstratio enī ē syllogismus faciēs scire. Hoc autē non intelligitur de sciētia cōmuniter sumpta: que ē apprehensio veritatis qualitercunq̄ se habentis: sed de scientia proprie sumpta: que ſm Sco. in prologo p̄. sen. est cognitō certa absq̄ deceptione vel dubitatōne. de cognito necessario causata a causa euidēte per discursum syllogisticum. hoc apparet ex diffinitione scire primo posteriozum: vbi dicit q̄ scire opinamur vnum quodq̄ simpliciter et non sophistico mō qui est secūdum accidens cū causam arbitramur cognoscere propter quā res ē ꝛ quoniam illius rei est causa ꝛ nō est cōtingere aliter se habere: vbi per illō quod dicitur et nō sophistico modo q̄ ē ſm accidens: excluditur oñis incertitudo et cognitio apparens et ſm quid. Per h⁹ aūt q̄ dicit arbitramur cognoscere causam rei designatur noticia euidens p̄ncipiozum. Per hoc autē q̄ dicitur ꝛ q̄ nia illi⁹ est causa denotat applicatō p̄ncipioꝝ ad cōclusiones p discursū syllogisticū. Per hoc āt q̄ dicit: nō ꝓtingit aliter se hr̄e notat necessitas cōclusiōis: vbi est necessaria ꝓnexio p̄dicati ad subiūm: ꝛ sic est īmutabilis vitatis quātū ad eē q̄ditatiuū ꝛ specificū qō abstrahit ab exīstia q̄ ō se ē variabil'. ex q̄ infert pbs q̄ demonstratio p quā gnat scia ē ex p̄mis īmediatis priozib⁹ notiozib⁹ causalib⁹ cōclusiōis Per p̄ma itelligit p̄ncipia q̄ sūt inmediata: et ppōes p se notas non indigētes p alio pbari: q̄ sūt priores nā ꝛ notiores ipa cōclusiōe cū depēdeat ab ipsis.

Syllogism⁹ dialectic⁹ ē q̄ ex pbabilib⁹ est syllogizat⁹. Sūt aūt pbabilia q̄ videtur oñib⁹ aut plib⁹ aut sapiētib⁹. Alīq̄ nāq̄ apparēt vra oīb⁹: vt q̄ oīs mr̄ diligit filiū, aliq̄ vro n̄ oīb⁹ sz plib⁹: vt q̄ om

nis homo desiderat scire. Alia vo sapientibus solū: vt q̄ sol sit maior tota terra. ℣er syllogismum autē dialecticum generatur opinio qua quis adheret alicui parti contradictionis cum formidine de oppositō: et licet iste syllogismus aliquādo ꝓcedat ex necessarijs sicut demōstratiuus: non tamē ex euidenter notis.

¶ Syllogismus sophisticus est q̄ apparet esse syllogismus: et nō est. vel qui ē syllogismus: sed non ē conueniens rei. In hac diffinitione ponuntur due ptes ℣rima ē q̄ syllogismus sophisticus apparet esse syllogismus et non est. In q̄ denotatur syllogismus peccās i forma. Talis enī non ē syllogismus: qz in ipo non seruatur forma syllogistica ꝑm debitum modum et figuram: vt homo est species: sortes est homo: ergo sortes est species. Secūda pars huius diffinitōis est q̄ syllogismus sophisticus ē qui est syllogismus: sed non conueniens rei.

In quo tangitur syllogismus peccans in materia quādo vicz aliqua p̄missaruz est falsa: Talis eñ licet sit vere syllogismus: qz in debito mō ⁊ figura: nō tamē est conueniens rei. qz nō ꝓcedit ex probabilibus realiter sed tantū apparēter. vt omnis homo est species: sortes ē hō: ergo sortes est species. Aliquis vo syllogismus peccat in vtroq̄: vicz in materia q̄ i forma: vt oñis homo ē animal: nullū risibile est hō: ergo nullū risibile ē animal.: qui quidem peccat in materia: quia minor ē falsa: et in forma: qz disponitur in prima figura: in qua minori existente negatiua nihil sequitur.

¶ In p̄senti igitur tractatu agitur de syllogismo sophistico quantū ad eius compositionem et solutionem qui dicitur tractatus fallaciarū. quia sophista per huiusmodi syllogismum intendit fallere respōdentem. Et est iste tractatus vtilis: quia non potest malū euitari nisi cognoscatur. ℣er huiusmodi nanq̄ tractatū potest studiosus deprehendere omnes defectus argumentorum peccātū in forma in quacunq̄ materia fiant. Dicitur etiā de syllogismis sophisticis elēchis: id est apparentibus et non existentibus Verus enī elenchus est syllogismus cōtradictionis conclusionis. Sophista autem non vere sed apparenter tñ infert contradictionem conclusionis respōdētis. Dicit quoq̄ syllogismus sophisticꝰ apparens ⁊ nō existens: non q̄ sit ñ ens simpliciter: sed q̄ non ē talis qualis apparet esse. Apparet eñ esse dialecticus et non est: sicut auricalcum licet sit aliq̄ ens existens: non tamen est auruz quod apparet commune.

¶ Notandum insuper q̄ licet habit⁹ logice qui docet compositionem syllogismum sophisticum et ipsū soluere sit habitus scientificus: Sophista tamen ꝑm ipsum non est sciens: quod est intelligēdum quātum ad habitum generatum ꝑ syllogismum sophisticum ℣er ipm eñ non generatur habitus scientificus: sed talis syllogismus ordinatur ad decepti onem respondentis ⁊ apparentem sciētiam opponentis. ¶ Item notandum q̄ ad syllogismum sophisticum potest reduci syllogismus falsigraphus: qui scz procedit ex principijs alicuius scientie male intellectis. exemplum. principiuz est in geometria: circulus est figura plana vnica linea contenta: in cuius medio est punctus: a quo oñes linee ducte ad circumferentiam sunt equales. Si igit aliquis ab illo puncto qui dicitur centrum circuli ducat duas lineas ad circūferentiā vnā recte et aliā tortuose: ⁊ arguat sic Oñes linee ducte a centro circuli ad circūferētiā sūt equales: linea recta ⁊ curua sūt hmōi: ergo sūt eq̄les: tal facit syllogismū falsigrafum: ꝓcedēdo ex illo p̄ncipio male intellecto. Illō eñ principium intelligit in lineis rectis: et ipe arguit ex vna linea recta et alia curua. qz vo syllogismus ē instrumentū disputationis: syllogismus q̄dē demōstratiuꝰ ē instrm disputatōis: doctrial. dialectic⁹ āt disputatōis dialectice tēptatiue: ⁊ sophistic⁹ disputatiōis sophistice: iō auc. ꝓuenienter ꝺscribit disputatōz ꝺ.

¶ Disputatio est actus syllogistic⁹ vni⁹ ad alterū ad ꝓpositum ostendendum.
¶ Circa quod notandum ꝙ alr disputatio est actus syllogisticus siue factus ꝑ syllogismum: et alr est actus vni⁹ ad alterum: seu opponētis et respondētis. Est eñ actus syllogismi vt instrumenti per quod fit disputatio: ⁊ ē actus proponentis et respōdentis: vt efficientis p̄ncipalis: ⁊ talis actio ordinatur ad ꝓpositum ostendendum seu aliquid concludēdum ſm quattuor fines ad quos ordīat iurta eius quattuor species: que sūt doctrinalis: dialectica: tēptatiua et litigiosa seu sophistica. Disputatio doctrinal' est que ex ꝓbabilibus p̄ncipijs alicuius scientie syllogizat. et nō ex his que videntur respondenti. Cum eñ doctrinal' sit generatiua habitus scientifici ꝑ syllogismum demōstratiuum oportet ꝙ procedat ex p̄ncipijs scientie que gñatur si ue videātur siue non. Eñ ipm addiscentem oportet credere mgr̄o docenti.
¶ Disputatio dialectica est que ex ꝓbabilibus et collectiua cōtradictionum. ꝑcedit nanq̄ ex probabilibus: qz ordinat ad generandum opinionem que generatur ex probabilibus: ⁊ sic ē collectiua cōtradictionum: qz ex ꝓbabilibus pōt argui ad vtranq̄ ꝑtem cōtradictōis: et licet huiusmōi disputatio non possit generare opinionem de duobus ꝓtradictorijs in eodez tempore ⁊ respectu eiusdē qz nullus pōt simul cōtradictoria opinari: bene tamē potest in diuersis temporibus et etiam in eodez tempore respectu diuersoꝝ. Dicit etiam collectiua contradictionum: qz pōt causare dubitationez de vtroq̄ contradictorioꝝ: licet aūt disputatio dialectica ordīnetur ad generādum opinionem ex consequenti: tamen ordinatur ad disciplinam vel scientiam ad quam opinio disponit.
¶ Disputatio temptatiua est que ex his que videnť respondenti syllogisat: et q̄ necesse est illuz scire quoꝝ se simulat habere scientiaz. Cum enī talis disputatō sit ad habendū experientiam de sciētia respondentis: ⁊ hmōi experientia sumatur arguēdo ab his que videntur respōdenti: oportet in hac disputatione ꝓcedere ex his que sibi sunt ꝓbabilia: siue sint vere ꝓbabilia siue apparēter. Ex q̄ patet ꝙ nō solum syllogismus dialecticus ſz etiā sophisticus pōt esse instrumētum disputatōis. Et qz in qualibet scientia p̄supponūtur p̄incipia cōmunia ⁊ ignotātem cōmunia: necesse ē ꝓpria ignorare: iō hec disputatio habet fieri ex p̄ncipijs cōmunibus que necesse est illum scire qui habet aliquam sciētiam si etiā examen fiat in ꝓprijs oportet etiā tentandum scire ꝓpa.
¶ Disputatō sophistica est que ex apparenter probabilibus syllogizat. Cuius ratio est: qz ipa fit ad generandum apparenter scientiam in opponente: ⁊ decep tionem in respondente. Quod habet fieri ꝑcedendo ex apparentibus: ⁊ ordīatur ad quinq̄ metas: de quibus cōmuniter dicetur. Talis etiaz disputatio dicitur litigiosa ꝓpter commotionē ad irā et rixam. ¶ Et notandū ꝙ iste quattuor species non sunt ꝓprie species disputationis: sicut nec syllogismus sophistic⁹ peccans in forma ē species syllogismi. qz ratio seu diffinitio syllogismi sibi nō cōuenit: quare non est ꝓpe syllogism⁹: sed paralogismus seu apparēs syllogismus: Sic etiā diffinitio disputatōis nō conuenit disputationi sophistice. dicuntur igitur species large et modi seu manerie: et licet non sint nisi tres species syllogismi ſm triplicem materiaz syllogismi. Syllogismus enī demonstratiu⁹ ꝑcedit ex necessarijs et euidentibus. Dialecticus aūt ex ꝓbabilib⁹. Sophisticus ẋo ex apparētibus. ¶ Ponūtur tñ quattuor spēs disputatōis iurta ei⁹ ḡttuor fines. Disputatio enī doctrinalis ordinatur ad generandum scientiam: Dialectica ad opinionez. Temptatiua ad scientiam experiendā in respōdēte: ⁊ sophistica ad apparentem sciam oppo nentis et deceptionem respondentis: licet autē apparens scientia sit finis p̄nci-

palis sophiste: sūt tamē alij quinq; fines minus principales ordinati ad illū finē Sophista eñ non ducit aliquem ad illos fines minus principales: nisi vt appareat esse sapiens: et illi fines dicūtur methe. Est aūt metha inconueniens ad quod opponens sophista nititur ducere respondentem: quod quidem dicit metha trāsumptiue. Metha eñ ꝑpe dicta est terminus alicuius spacij: et dicit de metior: metiris: q; ꝑ tales terminos metitur quātitatē agri vel alicuius spatij. Metha igit disputatōis sophistice ē terminus vltra quem non procedit disputatio sophistica: sed ipo habito cessat disputatio: et sunt quinq;: scz redargutio: falsū: inopinabile: soleocism⁹: ⁊ nugatō

¶ Redargutio ē ꝓnegati concessio: ⁊ ꝓconcessi negatio vi argumentatōis: ⁊ in eadem disputatione. ⁊ dicit in argumētationis: q; si aliq̄s volūtarie sustineat cōtradictoria: non ꝓpter hoc dicitur redargutus. Si etiam in diuersis disputationib⁹ hoc fiat: non ꝓpter hoc reducit ad methā redargutōis: q; nō ducitur ad inconueniens apparens astantibus.

¶ Falsum ē manifeste falsi cōcessio: vt si concedatur ignē non esse calidum. vñ licet sophista ducat respondentē ad falsum occultū: nō ꝓpter hoc ducit ad methā falsi: vt si faciat sibi concedere q; sol sit minor tota terra.

¶ Inopinabile ē quod contra opinionē omniū aut plurium: ⁊ maxime sapiētiuz vt matrē nō diligere filium. ⁊ hec dicit metha a metha falsi: q; licet omne manifeste falsum sit inopinabile: nō tamē omne inopinabile ē manifeste falsum: imo multa inopinabilia que scz sūt cōtra opinionē plurium sūt vera: vt patet in theologia et philosophia de opinione cōmuni et opinione doctoris subtilis.

¶ Soleocismus ē vitiū in oratione contra regulas artis grāmatice factum: vt si aliquis ducat ad concedēdū istam: vir mea: sponsa meus: ducit ad methā soleocismi: et ptinet ad grāmaticū inq̄ntum dicit incongruitatem orōis: ad locū aūt inquātū impedit veritatem propositōis.

¶ Nugatio ē vnius et eiusdem in eadez ꝑte oratōis inutilis repetitio: vt dicēdo hō currit. ⁊ dicit in eadē ꝑte: q; si in diuersis ꝑtibus fiat nō erit nugatio: vt hō est homo. et dicit inutilis: q; si fiat causa ornatus vel expssionis maioris non ē nugatio: vt deus deus meus.

Fallacia. ⁊c.

Postq̄ auctor in p̄cedentibus determinauit de syllogismo sophistico et eius methis: cōsequēter determinat de locis sophisticis seu fallacijs. Et primo ponit fallaciā in cōmuni dicens q; fallacia est idoneitas ad decipiendum faciens credere de non ente q; sit ens: vel de ente q; sit non ens mediante fantastica visione. Circa q̄ notādum q; fallacia vupliciter capit. Uno⁹ passiue: scz que est ex deceptōne illi⁹ q̄ palogizatur. s. respondentis: ⁊ tunc diffinitur sic. ¶ Fallatia ē deceptio impti in arte sophistica ꝓpter ignorantiā artis sophistice. Alio modo capitur fallacia pro causa huius deceptionis: scz p loco sophistico in quo fūdātur argumēta sophistica. et ista sumitur in hac diffinitione. ¶ Ulterius sciendū q; in omni fallacia ē duplex causa: scz apparentie: que mouet ad credendum illud quod nō est. ⁊ causa defectus que facit creditum esse falsū: et latet sub causa apparētie in fallacia eq̄uocatōis. Causa apparētie ē vnitas vocis cui videt coresp̄ondere vnū significatū sub qua latet cā defectus: scz pluralitas significator. Rōne igit cause apparētie fallacia seu locus sophistic⁹ hz q; sit idoneitas decipiēdi: q; tali apparētia in dictōibus vel rebus sumit ꝑ intellectū discurrētē aptitudo ad decipiēdū sicut a loco dialectico elicit cōuenies argumētū: hoc aūt fit mediāte fantastica visiōe siue cognitione intellectus misti et alligati fantasie qua sepe decipitur: nō aūt intellectus pure ⁊ imistus.

Fallacia aūt in cōi diuidit ꝑ fallaciaz in dictōe: et ꝑ fallaciā extra dictionē.

Fallacia in dictōe ē cui⁹ causa appentie sumit ex ꝑte dictōis: cui⁹ multitudo significator. sepe ignorat: ⁊ sumit ꝑ dictō

nō p voce incomplexa tm̄:sz p voce significatiua q̄ dr̄ vel pferr̄ siue cōplexa: siue incomplexa. Vñ fm Aris. Fallacia in dictōe sumit̄ qñ ex eisdē dictoibus vl ozib⁹ nō idē significam⁹. hmōi aūt fallacie ser sūt spēs. s. equiuocatio:amphibologia:compositio:diuisio:accētus:et figura dictōis. Fallacia extra dictionez est cui⁹ causa appentie nō fit ex multitudine dictionū:sz sumitur ex pte rerū q̄z multiplices habitudines ignorātur nō quidē ex pte rez absolute:sed vt significanť p voces:et tales fallacie sūt septē: scz accūs fm q̄d ad simpliciter:ignorantia elenchi:petitio principij. ꝓns nō cā vt causa:plures interrogatōes vt vna: et magis dicit̄ fallacia extra dictionē q̄z fallacia rei:q̄z res nō cadūt in diffinitōe nec causant deceptionē respōdentis nisi p relatōes ad vōes:licet etiā res ordie nature p̄cedant dictōes:q̄z tm̄ res nō cadūt in disputatōe nisi p voces t dictōes ideo p̄us agit̄ de fallacijs in dictōne q̄z extra dictionem. ¶Et notandū q̄ fallacie nō dicūtur in dictōe aut extra pctionem cā defect⁹ ex pte eaz cum in ōnibus sit cā defect⁹ ex pte rei:vt patet i eq̄ uocatōne vbi causa defectus est diuersitas significatoz que se tenz ex parte rei. Quia ẋo numerus fallaciarū in dictōe sumitur fm diuersos mōs multiplicis: ideo auctor consequenter de ipis determinat. Est autē multiplex dictio vl ozō vere vl apparēter plura significans. Et dicitur multiplex:quasi mlta plicans in vnū. et est triplex. s. multiplex actuale: potentiale:t fantasticum. Mltiplex actuale est dictio vel ozatio vna fm subz et fm modum pferendi diuersa significans. Dictio in equiuocatōne:vt ciuis: ozō in amphibologia:vt liber Aristo. ¶Circa quod notandum q̄ littere t sylabe sunt materia seu substantia dictōis et dictiones sunt materia ozatōis. Modus aūt pferendi in proposito se habet vt forma. Vbi est ergo vnus modus pferendi:vbi est vna forma: t q̄z a forma sumitur actualis vnitas rei: ideo talis vox ē actualiter vna. Multiplex igitur actuale ē dictio vel ozatō actualiter vna multa significās. Multiplex potentiale est quādo dictio vel ozō eadem fm substantiam:et diuersa scōm modū pferendi diuersa significat:dico in accentu: vt populus. hec dictio prima longa significat arborem:et pma breui significat collectionem hominum:iuxta illum Ẋsuz. Populus ē arbor: populus collectō gētis. Exemplū de ozōne in compōne t diuisione: vt quicq̄d viuit:semp est. q̄z hec ozō aliud significat si fiat punctus ad viuit: t aliud si fiat punctus ad semp. Est igitur multiplex potētiale q̄ vox potētialiter vna plura significat. que dicitur potentialiter vna:q̄z tm̄ ē ibi vnitas materie et non forme seu modi proferendi. Multiplex fantasticum ē q̄ vox vnum significans videtur aliud significare pp ter cōuenientiam ei⁹ cum alia dictione: scz vigere significat qualitatē: q̄z significat habere vigorem. q̄z ẋo silr̄ terminat sicut agere videtur significare actionem. Et dr̄ multiplex fantasticū: q̄z talis dictio nō habet plura significata fm veritatez sz fm apparētiā. Dicit̄ enī fantasticus a fanos q̄ ē appitio. ī ꝓpo° aliō hz q̄z sic.

Equiuocatio:tē

Postq̄ auc. determinauit ō fallacijs in gñali: ō ꝓnter determinat de ipis ī spēali. t ꝓmo de eq̄ uocatōe: q̄ scz peccat fm mltiplex actuale dictōis. ¶Fallacia aūt equocatōis ē idoneitas decipiēdi p̄uenīēs ex actuali vnitate dictōis plā sig̃cātis. Cā appentie h⁹ fallacie ē vnitas dcōis plā significātis ꝓpter quā vnitatē credim⁹: q̄z sic dictio ē actualr̄ vna: q̄z etiā habeat vnicū significatū. Cā defect⁹ ē plitas sig̃catoz. Hui⁹ fallacie tres sūt mōi. Prim⁹ est qñ vna dictō eā p̄ncipalr̄ plā sig̃t: cui usmōi ē equocū a casu:ita q̄z nō impōit ad sig̃candū vnū p cōpationē ad aliō:siue sit abvno auctore imposita ad sig̃cā^m. siue a diuers⁹. vt eq⁹ vno° sig̃cat quoddā aīal. alio° fr illū q̄ fac̄ iusticiā t eq̄tatē. t fm hūc mo^m palogizat sic:cois eq⁹ ē aīal

irratōale: iudex ē equus: ⁊ iudex ē aīal irrationale: qđ sic soluitur: vtraq; p̄miſſarum ē duplex. Si enī in vtraq; capiatur equus p̄ illo animali: tūc maior ē vera: et minor falsa: et sequitur cōclusio falsa: et syllogiſmus est bonus: sed peccat in materia. Si ẋo ī vtraq; capiatur equus p̄ illo qui exercet iuſtitiam etiaz syllogiſmus est bonus: sed maior est falsa. Si aūt in maiori sumatur p̄ illo aīali ⁊ in minori p̄ illo qui exercet iuſticiaz sic ambe p̄miſſe sunt vere: sed non sequitur conclusio. Tūc enī cōmittitur fallacia equiuocatōnis p̄pter equiuocationē medij. vñ discursus non valet: qz ibi nō est vnitas medij fm rem: sed arguitur ī quattuor terminis. Similiter arguitur sic. Oīs canis currit: bellua marina ē canis: ergo bellua marina currit: ⁊ pōt solui vt p̄cedens. Utraq; enī p̄miſſaruz est duplex ex eo q̄ hoc nomen canis vno modo significat canem latrabilem: alio modo canem marinum vel sydus celeſte. Si aūt vtraq; p̄miſſarū sumatur p̄o latrabili: tūc minor ē falsa. si ẋo sumaī p̄ cane marino: maior est falsa. Si autē in maiori sumaī p̄ vno: et in minori p̄o alio: cōmittitur hec fallacia: et discurſ⁹ nō valet: qz medium variatur: et sic arguitur in quattuor terminis. Multa exempla huiusmōi ponūtur in textu. Et si arguiī q̄ illa maior oīs canis currit ñ est distinguenda sed ſimpliciter falsa: cū oīs distribuaī li canis p̄ oībus suppoſitis. Reſpōdeo q̄ ly canis ibi distribuitur p̄ omnibus suppoſitis vniuſ suoz significatoz nō p̄ suppoſitī omnium suoz significatoruz. ⁊ causa huius est: qz terminus equiuoc⁹ nō pōt distribui vnica distributōne p̄ suppoſitis plurium ſignificatoz: cum vnitas distributionis p̄supponat vnitatem ſignificationis: ideo fm q̄ ille terminus pōt capi p̄o diuerſis ſignificatis pōt diuerſimode distribui p̄ suppoſitis. Unde talis p̄poſitio ē distinguenda. Secund⁹ mod⁹ est in equiuoco a conſilio ſeu trāſūptōne quod quaſi idem ē. Dicitur aūt equiuocum a conſilio q̄ ſignificat p̄ plura nō eq̄ p̄imo: ſed ſignificat vnum p̄incipaliī: aliud vero minus p̄incipaliter ad quod ſignificandum imponitur. Transumptio ẋo vt ibi ſumitur est q̄n dictio ſignificans vnū p̄opꝛie transumitur ad ſignificandū aliud impꝛopꝛie p̄pter quandā ſimilitudinem in eis repertam: vt ridere ſignificat actum oris: et transumitur ad ſignificandum floziditatem p̄rati. qz vtrunq; est gaudioſum: vñ pōt ſic argui Quicquid ridet habet os: p̄ratum ridet ergo p̄ratum habet os. Mō ſequiī: qz ridere alio mō ſumiī in maiori: alio mō ī minori. vel ſic: quicq̄d currit habet pedes: ſecana currit: ergo habet pedes. ñ ſequitur: qz maior est vera accipiendo currere p̄o motu pedū: minor ẋo accipiendo currere p̄ veloci fluxu aq̄. et ſic medū variaī. ⁊ arguiī in q̄ttuor termīs Tertiꝰ modus ē q̄n compoſitū p̄a ſignificat: ſimplex ẋo vnicū ſolū. vt mortale ſignificat potens mori: immortale autē p̄a ſignificat. qz negatō pōt ferri ad poſſe vel ad mori. Ūñ p̄imo mō tm̄ valet. ſicut nō potens mori: vt ōs. Secūdo tm̄ valet ſiē potens nō mori: vt Adam ī ſtatu innocentie. ⁊ fm hanc ſic paralogizatur. Oīe immortale ē ppetuū: oīe potens nō mori est īmortale: ergo potens nō mori ē ppetuū: diſcurſus nō valz. qz maior nō est vera niſi de īmortali p̄mo⁰ ſūpto: minor aūt de īmortali ſecūdo mō ſūpto. ⁊ ibo cōmittiī fallacia eq̄uocatōnis p̄pter variationē medij. Similiter poſſz argui de h⁰ termīo incoꝛruptibi⁹. in b⁰ tertō mō p̄ūt pōi paralogiſmi q̄ fiunt rōe ampliatōis termīoꝛ: vt ſubicm̄ in p̄pōe de p̄terito pōt ſumi p̄ his q̄ ſūt vel fuerūt: et in p̄pōe de futuro p̄ his q̄ ſūt vel erūt: vt ſi arguaī: Quicunq; ſanabaī ſanus ē: laboꝛās ſeu languēs ſanabatur: ergo languens ſanus est. nam illa minor languens ſanabatur ē diſtinguenda eo q̄ iſte terminus languens pōt ſupponi p̄ his q̄ nūc ſūt lāguētes denotando q̄ iſte q̄ nūc ē languēs ſanabatur ⁊ tūc diſcurſus est vniuocus: ſed minor

est falsa. Vel ꝑt supponere ꝓ illis q̄ fuerūt languētes: vt denotetur q̄ iste q̄ fuit languēs sanabat: ⁊ tūc minor ē vera: sed discursus nō valet: qz iste terminus ī cōclusiōe sumit ꝓ tpe ꝑnti rōe illius verbi est: et sic nō sumitur eodē mō in ꝑmissis et in conclusiōe. Et ideo cōmittitur hec fallacia ſm hūc modū. Iste fuit distinguē de: videns fuit cecus: cecus erit videns. Utq̄ fuit impossibile: impossibile erit verū: Loquēs fuit mutus: mutus loquit: et consimiles. Et ideo penes istū modū peccat sophista posito casu q̄ nō fueris in ytalia: hec: tu ñ fuisti in italia ē ipossibilis: hec: tu non fuisti in italia sit vera: igit aliquod verum sit impossibile. Iste est euidēs iste erit cecus: igit aliq̄s cec⁹ erit videns. Sor. viuet: sor. erit mortu⁹: ergo aliq̄s mortuus viuet. Conclusiones tāt̄ sophismatū fuit distinguēde cōiter ſm q̄ subā ꝑt sumi ꝓ his q̄ sunt: ⁊ tūc fuit falsa: ⁊ nō sequūtur ex ꝑmissis cū termini nō supponātur ꝓ eodē tpe ī ꝑmissis et conclusiōe. vel ꝑt accipi ꝓ his q̄ fuerūt q̄ntū ad conclusiones de ꝑterito. vel ꝓ his qui erūt quātū ad ꝓpones de futuro: ⁊ tūc sūt discursus boni ⁊ cōclusiones vere. Uñ hec ꝓpositio aliq̄ verū fuit impossibile ē ℞a subō accepto ꝓ eo q̄ fuit vex: ⁊ est falsa subiecto accepto ꝓ eo q̄ vex ē. ⁊ sic de similibus. Circa q̄ notandū: q̄ isti paralogismi ꝑt poni ī primo mō huius fallacie et in tertio. vñ ille paralogismus: quicunq̄s sanabatur: ⁊c: ponit ab auctore in primo mō: a ꝑo ℞o in tertio. Spectat nanq̄s ad primum modum: qz licet illa dictio labōrās non significet principaliter plura cū significat: tñ eq̄ ꝑmo pl̄a tpa. In tertio aūt mō ꝑt poni q̄ illa dictio simplex seu per se posita nō cōsignificat plura tpa: sed cōposita: seu cuz alijs dictōibus posita: vt pote ipa posita cū verbo ꝑteriti tpis consignificat tempus ꝓsens et ꝓteritum. Est aūt cōsignificare cū principali significato aliq̄d imptare: vt principale significatū de labōrās ē labor vel langor: et vltra hoc imptat certas differētias temporis ſm exigentiā verbi cui addit. Itē notandū q̄ in istis paralogismis quādo est equiuocatio in medio q̄ ponit ī vtra q̄s ꝑmissarū: ibi distinguēda vtraq̄s ꝓmissarum: sed q̄n est equiuocatio in maiori extremitate solū debet distingui maior ꝓpō. ⁊ conclusio in qua ponit maior extremitas: ⁊ q̄n est eq̄uocatio in minori debet distingui minor cum conditōne.

Amphibologia. ⁊c.

¶Post q̄ auct. determīauit de fallacia equiuocationis q̄ fit ſm multiplex actuale dictōis

Hic consequēter determinat de fallacia amphibologie que fit ſm multiplex actuale oratōis. Est aūt fallacia amphibologie idoneitas decipiendi ꝓuenīs ex vnitate orōnis ſm substantiā seu materiam et ſm modū ꝓferendi seu ſm formā diuersa significantis. Causa apparentie est actualis vnitas orōis cui videt cozresponderevnū significatū. Causa defect⁹ est multiplicitas significato ꝝ: et dicitur amphibologia ab amphi quod est dubium: et bole quod est sententia: quasi dubia sententia. Huius fallacie ponuntur ab Aristotile tres modi consimiles modos equiuocatōis. ¶Primus modus est quādo oratio vna actualit significat pl̄a eq̄ ꝑmo: vt liber Aristo. vno mō idem ē q̄ liber factus ab aristotile: ⁊ sic iste genitiuus aristo. cōstruit cū illo ntīo liber in habitudie cause efficiētis: alio modo idem ē q̄ liber possessus ab Aristo. ⁊ sic iste genitiuus cōstruit cū habitudīe possessoris: ⁊ formāt sic paralogism⁹ Quic quid ē aristo. possidet ab arist. iste liber ē aristo. ergo possidet ab aristo. vtraq̄s ꝑmissarū ē duplex: nā mediū sc3 ens aristo. ꝑt sumi ꝓ re facta ab Aristo. ⁊ sic maior ē falsa: et minor vera. Alio mō ꝑt sumi ꝓ re possessa ab aristo. ⁊ sic maior est ℞a et minor falsa: sic illa oratō cōtingit tacentē dicere ē distinguēda: qz tacē tē ꝑt regi a dicere a ꝑte añ in ratōe suppositi: et ē sensus: Cōtingit q̄ tacens dicat aliq̄d. vel ꝑt regi a dicere a ꝑte post in rōe appositi: et ē sensus: Cōtingit di-

ere aliquem esse tacentem: sic potest distingui illa. Vellem pugnantem me capere: sensus enī est q̄ vellem q̄ inimici mei caperent me: vel q̄ ego caperez inimicos meos. ¶Et notandum q̄ multiplicitas significator̄ eiusdem oz̄ois que attenditur in hac fallacia ꝓuenire debz ex ꝑte orationis seu compositiōis terminor̄ et nō ꝓpter multiplicitatem alicuius suorum terminor̄ absolute: q̄ tunc non esset amphibologia: sed equiuoca⁹: sicut illa: canis currit ē distinguenda ratione illius termini canis. ¶Secundus modus huius fallacie ē quādo oz̄ō significans vnum proprie transumit ad significandum aliud ratione alicuius similitudinis ibidem repte: vt litt⁹ arare trāsumitur ad operam perdere: et paralogisatur sic: Quicquid aratur: aratro scinditur: littus aratur q̄ inuanum laborat: ergo littus aratro scinditur. ¶Non sequit: q̄ littus arari significat ꝓpe terrā scindi: trāsumptiue aūt opus perdi. vñ hoc solet dici in vanum laborant: tā enī ille qui littus arat q̄ ille qui inuanū laborat opus perdit: si igitur aratur sumatur ꝓprie maior est vera et minor falsa. ¶Tercius modus hui⁹ fallacie est q̄n oz̄ō per se sumpta tm̄ vnuz significat: cōposita vero plura. vt ista oratio Asini sē significat tm̄ vnū: et q̄n additur episcopi: vt dicendo asini sunt episcopi plura significat: q̄ episcopi p̄t esse nominatiui casus plis numeri: vel genitiui singularis: et sic paralogizat: Quicūq̄ sūt episcopi sunt homines: asini sunt episcopi: ergo asini sūt homines. Si enī epi sit nominatiui casus: maior ē vera et minor falsa: si aūt sit genitiui casus: maior ē falsa et minor vera. Si aūt in maiori sit nominatiui casus et in minori genitiui: ꝑmisse sunt vere: sed discursus non valet: q̄ arguitur in quattuor terminis: q̄n medium nō sumit eodē mō in premissis. Similiter ista oratio scit falsū seu falsuz scit: q̄ habet vnum sensum falsum. s. q̄ falsum est sciens aut scientiam habens. Sed si addatur alteri potest habeř diuersos sensus: vt si dicatur: sortes intelligit et falsum scit. vnde est sensus q̄ falsum habet scientiam illius q̄ sortes habz scientiam de falso. Coincidit aūt hec fallacia cū equiuocatōe: vt si dicaf: aliq̄s hō fuit iustus: et ille nunq̄ fecit iusticiam: hec ē distinguēda: q̄ hoc ꝓnomē ille ꝑt esse demōstratiuū: et sic poterit secunda pars esse vera aliquo demōstrato q̄ nūq̄ fecit iusticiā. vel p̄t esse relatiuū: et tunc est falsa. Est autē hic tertius mod⁹ amphibologie q̄: si ista oz̄ō Ille nunq̄ fecit iusticiaz poneretur p se: et nulla alia oz̄ō p̄cederet nō possz habere nisi vnū sensū q̄: hoc ꝓnomē ille non posset eē nisi demonstratiuum: q̄ nihil p̄cederet q̄ō referret. ¶Potest etiā ibi esse ꝑim⁹ modus equiuocationis: q̄: illa oz̄ō Ille nūq̄ fecit iusticiam distinguenda est eo q̄ hoc ꝓnomen ille potest esse demonstratiuū vel relatiuū.

Omposito. xē.

¶Postq̄ auctor determinauit de fallaciis ī quibus ē multiplicitas actualis: hic conseq̄ter determiāt de illis in q̄b⁹ est multiplicitas potētialis. s. de compōne: diuisione et accentu: licet aūt accētus fiat in dictionibus: et compō in oz̄ōnibus: et dictio sit ꝑior oz̄ōe: sicut simplex cōpositō: ꝑius tū agit de compōe: q̄ palogismi facti fm compōem efficatiores sūt ad decipiendum: et q̄ ꝑns ad finē sophisticī q̄ ē apparēs sapīa. Est aūt compō put ꝺ sumit eoz̄ q̄ dñt diuidi, falsa compositio. ¶Fallacia x̄o compōis ē idoneitas decipiendi ꝓueniēs ex idētitate oz̄ōis fm materiā q̄ ē x̄a in sensu diuiso et falsa in sensu cōpositō. Cā apparētie ē materialis identitas oz̄ōis rōne cuius creditur q̄ sicut ē vera ī sensu diuiso q̄etiam sit vera ī sensu composito. Causa defectus est diuersitas significator̄. Et nota tādū q̄ oz̄ō dř cōposita q̄n ptes posite ī oz̄ōe situanť fm situm magis sibi debitū vt si determinatio determinet illud determinabile q̄ō magis ē apta determinare verbi grā in hac oz̄ōe Quicq̄d viuit q̄

est: si ly semp determinet illud ꝟbū est quod est copula principalis erit sensꝰ cōpositꝰ: ⁊ illa ꝓpositō erit falsa. Si vero determinet illō verbum viuit erit sensꝰ diuisus et ꝓpō vera: et varietas hoꝝ sē suum patet ex diuerso mō ꝓferendi seu diuersa punctuatōe. sic hec oꝝ sedentē possibile ē ambulare est cōpositꝰ si dictū subiciatur ꝑ se toto: qz ꝑdicatuꝫ scz ille modus possibile competentius refertur ad totum dictum q̄ ad eius partem cuꝫ sit eius determinatio. Si ꝟo dictū subiciatur ꝑ pte sui erit diuisa: varietas etiā huiꝰ modi sensuū patet ex diuersa prolatione eius. Si enī ꝓferatur continue erit compositꝰ: si ꝟo discōtinue: puta faciendo punctum ad sedentē erit diuisa. ¶ Duius fallacie sūt duo modi qui possunt assignari conformiter ī hac fallacia et in fallacia diuisionis. ꝓmus modꝰ est ex eo q̄ aliquid ꝑt attribui alteri coniunctim vel diuisim: vt in ꝓpōe modali dictum ꝑt supponere ꝑ se toto: vel ꝑ ꝑte sui sic paralogisādo: Quemcūq; possibile ē ambulare: possibile est vt ipe ambulet: sedentē possibile ē ambulare: ergo possibile est q̄ sedens ambulet. Ad quod sciendū q̄ minoꝝ est duplex: quia si hoc dictū sedentē ambulare suppōat ꝑ se toto respectu illius ꝑdicati possibile: tūc ē de dicto et est falsa. Sensus est enī q̄ idem simul pōt esse sedens ⁊ ambulans. Et dicitur de dicto: qz ptes dicti designantur adinuicem vniri: scz sedere ⁊ ambulare. Consequentia etiā est falsa hoc modo: scz q̄ sedens ambulet. Si aūt illud dictū supponat ꝑ parte sui tunc est diuisa de re: ⁊ ē ꝟa: quia sensꝰ est q̄ ille q̄ nunc ē sedens habet potestatem ambulandi: et sic bene sequit̄ ꝯclusio vera. ſ. possibile ē vt sedēs ambulet. Si vero minoꝝ sumatur in sensu diuiso et conclusio in sensu compositꝰ cōmittit̄ fallacia arguendo a sensu diuiso ad sensum cōpositum: et dicit̄ hmōi ꝓpō ī sensu diuiso esse de re: qz talis propō eq̄alet duabus cathegoricis: ita q̄ de eadez re vel ꝑsona enunciatur in vna cathegorica esse sedens: et in alia posse ambulare: vt sortes ē sedens: et sortes habz potentiam ad ambulandum: non tamē ita q̄ sit simul sedens et ambulans: sic hec potest distingui Non scribentem possibile ē scribere: ꝟm hunc modum potest distingui ista: omne animal rationale et irrationale ē homo eo q̄ pōt esse de diſiuncto subiecto vel diſiunctiua. Si sit ō diſiuncto subiecto ē compositio ⁊ falsa. qz tunc denotatur q̄ omne quod ē aīal rationale vel irrationale sit homo: quod falsum ē: quia oīis asinus et oīis bos et vniuersaliter oīe animal ē rationale vel irrationale: et tamen nō oīe aīal ē homo. Si aūt sit diſiunctiua ē diuisa et vera: hec enī est vera: Oīe aīal rationale est homo: vel omne animal irratēnale non est homo: quia altera est vera: scz prima. ¶ Secundus modus huiꝰ fallacie ꝓuenit ex eo q̄ aliqua determinatio potest ferri ad diuersa: et sic paralogizatur: Quicunq; scit litteras, nunc dicit illas: sed iste scit litteras: ergo nūc dicit illas. Ad hoc dicendum q̄ maioꝝ ē duplex: quia hec determinatō nūc potest determinare hoc verbum dicit et sic ē compositꝰ et falsa: et sequit̄ conclusio falsa: vel potest determinare hoc verbū scit: et sic est diuisa et vera: non sequit̄ cōclusio: qz arguitur a sensu diuiso ad sensum compositum: Sic etiam pōt distingui illa: Quicquid viuit semper est: vt ꝑdictū est: sic etiam et ista distinguenda Oīis disputans malicioſe loquit̄: qz illud aduerbium pōt determiare verbum vel participium. Si determinet verbum est falsa: et ē sensus compositus. quia cū aduerbium sit magis natum determinare verbum q̄ participiū: partes illius ordinant̄ magis in situ magis sibi debito. Si aūt determinet ꝑticipium est diuisa et vera: hoc etiam modo potest diuidi illa: Omnis faciēs aliq̄d inordinate agit.

Diuisio est eoꝝ. ⁊c.

ꝗb⁹ fallaciā cōpōis q̄ fit ꝑm q̄ ptes ī oꝝōe posite ordināt̄ ī situ magꝫ debito ī q̄. ſ. ō ꝟitate ꝓmōis accipiūt̄, dr̄iat au. ō fallā diſiō⁹ q̄ fit ꝑz si

tum partibus orationis minus debitum Est autē diuisio eorum que debent com poni falsa separatio. ¶Fallacia aūt di uisionis est idoneitas decipiendi proue niens ex eo q̄ oratio eadem fm materiā et differens scōm formam plura signifi cat. Causa apparentie est idētitas orati onis cum veritate sensus compositi rati one cuius creditur esse vera in sensu di uiso. Causa defect⁹ est diuersitas signifi cato⁹ oratōis composite et diuise. Hui⁹ fallacie duo sūt modi cōformes mōis fal lacie cōpositionis. ℙrimus modus est fm qō aliquid p̄t attribui alteri coniun ctim vel diuisim: puta aliqua cōiunctio p̄ōt coniungere terminos vel ꝓpōnes: vt oīe animal est rationale vel irratiōa le: et sic paralogizatur: Oīe aīal ē ra tionale vel irrationale: sed nō est aīal rationale: ergo oīe animal ē irrationa⁹ Maior ē duplex: q; illa cōiunctio disiū ctiua vel p̄t cōiungere ꝓpōes: et sic pro positio illa disiunctiua ē diuisa et falsa. Sensus eīn ē q̄ omne aīal est rationa le vel omne animal est irrationale quo⁹ vtrunq̄ est falsum: et ex tali maiore be ne sequitur conclusio falsa. Si aūt con iunctio coniungat inter terminos: sic ꝓ positio illa ē de disiūcto p̄dicato compo sito et vera: et tūc nō sequit̄ cōclusio: sed cōmittitur hec fallacia arguendo a sen su composito ad diuisum. ¶Et notādū q̄ oratio dicit̄ composita qñ ꝓiunctō cō iungit inter terminos eo q̄ cōiunctio p̄ mo ē cōiunctiua ptiū orōis: et sic partes ordinātur in situ magis debito sibi: qñ ℵo coniunctio cōiungit inter ꝓpōes vr orō diuisa. q; cōiūctio nō ē p̄mo cōiūcti ua ꝓpositionū sz ex cōsequēti et primo⁹ Hoc mō p̄t distingui iste ꝓpōes duo ⁊ tria sunt quinq̄ Oīe animal ē sanum vel egrum: oīnis linea ē curua vl̄ recta: omnis numerus ē par vel impar: oīs substantia vel est corporea vel incorpo rea: et consimiles: que in sensu compos to sunt vere: et in diuiso sunt false. hoc etiam modo possunt iste distingui. Se dentem impossibile ē ambulare: album impossibile ē esse nigrum: ⁊ sic de alijs. ¶Secundus modus ē ex eo q̄ aliq̄ de terminatio p̄ōt referri ad diuersa: vt tu scis tm̄ tres hoīes currere: posito q̄ ser currant: et tu scias tm̄ de tribus. Et sic paralogisatur: Tu scis tantum tres ho mines currere: sed quicquid scitur ē ve rum: ergo tantū tres homīes currere est verum. maior est duplex: q; hec dictō tā tū p̄t determinare hoc verbum currere et sic ē diuisa et falsa: ⁊ ex illa bñ sequit̄ cōclusio falsa. Sensus enim eius ē q̄ tu scis q̄ tm̄ tres hoīes currūt: quod ē fal sum per casum positum. vel potest det̄ minare hoc verbum scis: et tūc ē compo sita et vera. Sensus enī ē q̄ tm̄ habes scientiam de cursu trium hominū: et tūc non sequitur conclusio: sed cōmittitur hec fallacia arguendo a sensu composito ad sensum diuisum. qō patet: q; illa ꝓ positio tm̄ in maiori determinat illud ℵbū scis: qō ē copula principalis: in oratōne ℵo hoc verbum currere.

Accentus est recta. tē.

Hic auctor determiāt de falla cia accentus: et primo deter minat quid sit accentus: dicēs: q̄ accentus ē recta lex vel regula ad ele uandū vel deprimendum syllabam vni uscuiusq̄ dictionis. ¶ℙro quo notādū q̄ accētus p̄ōt sumi dupliciter: vno mō ꝓ eleuatione vel depressione syllabe. Alio modo ꝓ regula exprimente modū talis eleuatōnis vel depressionis: ⁊ hoc secundo modo diffinitur ab auctore. Di citur aūt accētus de accento as qō ē iux ta cātare: q; talis eleuatio vel depres sio fit in prolatōne facta circa causatum vel quasi in cātu. In ꝓlatōne nanq̄ bre uium vel longarum est quidā cātus cuz vna sepe eleuetur et alia deprimatur: et diuiditur accentus in acutum: grauem: et circumflexum. Accentus acutus fit ꝓ syllabe eleuationem. et dicitur acutus: q; sicut corpus acutum mouet tactuz fa ciliter pungendo sic talis accētus pene trat audituz syllas eleuādo: accēt⁹ gra uis fit ꝓ sylle depssionē q̄ dr̄ grauis ad

similitudinem corpis grauis q̃ tẽdit deorsuz: circũflexus partim deprimit: ꝛ partim elevat. Considerat̃ quoq; accẽtus a grãmatico et logico alr̃ et alr̃. A grammatico siquidem vt̃ accẽtus sylle dictionis. A logico aũt inquantũ ad variationem accentus sequitur variatio significationis. Fallacia accentus ẽ idoneitas decipiendi ꝓueniens ex multiplicitate dictõis eiusdem ſm materiã: et diuerse ſm modum ꝓferendi. Causa apparẽtie est materialis vnitas dictõis ratione cuius videtur tm̃ habere vnum significatũ Causa defectus ẽ diuersitas significatorum ſm diuersos modos ꝓferendi illi⁹ dictionis. ¶ Huius aũt fallacie sũt duo modi. Primus modus ꝓuenit ex eo q̃ aliq̃ dictio põt regi diuerso accentu: et ſm hũc modum sic paralogisatur: Omnis ara est in templo: stabulum porcorũ est ara: ergo stabulũ porcoꝝ ẽ i templo. Utraq; p̃missarum ẽ duplex: q; hec dictio ara quãdo habet primã breuẽ significat stabulũ porcoꝝ: et qñ habet primã longam significat altare: iuxta illũ Xi sũ: Est ara porcoꝝ: simul est ꝛ ara deorum. Si igitur illa dictio in p̃missis sumatur ꝓ stabulo porcoꝝ: tũc maior est falsa: et sic bene sequit conclusio falsa. Si autẽ in maiori sumatur ꝓ vno: et in minori ꝓ reliquo: tũc p̃misse sunt bene vere: sed ñ sequitur conclusio: q; medium variatur et cõmittitur hec fallacia. ſm etiã hunc modum sic paralogisatur: Quicq̃d hamatur: hamo capitur: vinũ amatur: ḡ vinum hamo capitur: soluitur vt p̃cedẽs. Illa enĩ dictio amo aliõ significat sine aspiratõne: et aliõ cũ aspiratõne: Ham sine aspiratõe significat diligere: cũ aspiratõne aũt pisces cum clauo curuo capere. Variatio aũt aspiratõis facit varietatez accẽtus: q; sylla cum aspiratõne ꝓlata magis eleuatur: cũ ibi sit maior spiritus emissio: sed sine aspiratõne ꝓlata magis deprimitur. Scõm etiã hũc mõdum potest diuidi illa propositio: Justos viros oportet pendere: Illa enĩ dictio põt scribi ḡ e vel ḡ a: Si scribitur per e: tũc aut habet mediam longam: et sic ẽ infinitiuus huius v̄bi pendeo pendes: ꝛ tunc significat penam pati siue suspendi. aut habet mediam breuem: et sic est infinitiuus huius v̄bi pendo pendis: ꝛ tunc significat penã inferre seu suspẽdere. Si v̄bo scribatur ꝓ a: tunc est infinitiuus huius verbi pando pãdis: et significat manifestare. Secũdus mod⁹ ꝓuenit ex eo q̃ aliq̃d põt esse dictio vel oratõ: vt ẽ: tu es qui es: et quies est req̃es: ergo tu es req̃ es. Utraq; p̃missarũ est duplex: q; quies põt esse vna dictio vel plura: ꝛ ſm hoc habet diuersa significata: ſm hũc etiam est distinguenda Deus nihil facit inuite: q; si inuite sit vna dictio: tũc ẽ vera. Sensus enĩ ẽ q̃ ds nihil facit coactus. Ille enĩ dicitur inuitus aliquid agere q̃ aliq̃d agit illud vitare non valens. Si aũt in vite sunt due dictões: tũc ẽ falsa. cum deus ꝓducat vinum invite. Simlr̃ est hic distinguẽda: Metuo longas noctes perenute lidia dormis. Metuo nam q; potest esse vna dictio: et tunc significat idem q̃ timeo. Unde sens⁹ ẽ: Lidia tu dormis: et ego metuo. i. timeo lõgas noctes. vel sũt ibi due dictiones. s. me ꝛ tuo: et ẽ sensus Lidia tu dormis lõgas noctes me sponso tuo pereunte. vl̃ sunt ibi tres dictiones. s. me. et tu. et. o. ꝛ est sensus O lidia tu dormis lõgas noctes me pereunte.

Allacia figure dictõis.

ꝛc̃. Hic consequenter determinat auctor de fallacia figure dictõis q̃ peccat ſm multiplex fantasticum seu apparens et nõ existens: vt dictum est in precedeñ. Pro cuius declaratõne describit figurã ꝓpe dictam dicẽs q̃ figura ẽ q̃ termio vl̃ terminis clauditur: termino: vt circulus q̃ clauditur tribus lineis. ¶ Circa qõ notandũ q̃ figura vno modo sumit̃ ꝓ superficie terminata linealiter: et sic sumitur in proposito: et pertinet ad genus quãtitatis: alio mõ ꝓ ipa termination vl̃ dispositione q̃ntitat⁹: et sic ꝓtinet ad quar

tam speciem qualitatis: ſm aũt conformitatem ad figuram ꝓpe dictam que ẽ in rebus ſumitur figura in dictionibus. Sicut nanq; illud quod fit ad figurã alterius aſſimilatur ei ſm apparentem ſuperficiem: ſic fallacia figure dictõis ẽ idoneitas decipiẽdi ꝓueniens ex apparenti ſimilitudine dictõis cum dictione ſibi in voce aut ſignificatõe aut modo ſignificandi. Cauſa apparentie huius fallacie ẽ ptialis ſimilitudo dictõis cum dictione. Cauſa defectus eſt diuerſitas earum ſeu ſimilitudo per quod poſſũt generaliter ſolui ſophiſmata que fiũt ſm hanc fallaciam oſtẽdendo ſcz aliquã diuerſitatem inter ſignificata vl'modos ſignificandi ⁊ accña dictionũ. Et ideo licet aliq̃s modus arguẽdi teneat in aliq̃bus dictionibus: nõ tamen ſeqũtur q; valeat in alijs q̃ videtur eis ſimiles ꝓpter huiuſmodi diuerſitatez. Huius fallacie aſſignãtur a pbo tres mõi quos recitat auctor in fine huius capituli. Primus modus ẽ qñ maſculinum interptatur femininũ: id ẽ ponitur vel accipiẽ ac ſi deeſſet femininum vel neutrũ: et ſic põt dici de alijs dictionibus grãmaticalibus Vñ hec fallacia ſepe ducit ad ſoleciſmũ: et hoc ꝓuenit aliqñ ex ſimili terminatione dictionum: vt ſi arguat: omnis ſubſtantia ẽ bona: patriarcha ẽ ſubſtãtia: ergo patriarcha eſt bona: non ſequitur: q; patriarcha ẽ maſculini generis ⁊ ponitur ac ſi eſſet feminini generis: ſed bene ſequeretur ſi loco huius nomis patriarcha poneretur petra: vel aliud nomen feminini generis. vñ bñ ſequitur: Omnis ſubſtantia eſt bona: petra ẽ ſubſtantia: ergo petra ẽ bona. Vñ licet ſit ſimilis terminatio hoꝝ terminoꝝ petra ⁊ patriarcha nõ tamẽ idẽ modus arguendi ratione diuerſitatis generis ipſorum. Poteſt etiã paralogizari ſm hunc modum vbi non eſt ſimilis terminatio dictionum ſic: omnis ſubia ẽ bona: lapis ẽ ſbſtantia: ergo lapis ẽ bona. hic ẽ appentia non ex ſimili terminatõe dictionum: ſed quia lapis et petra ſũt idẽ: ſed nõ ſequitur: q; licet in his ſit ꝓuenietia ſignificatõis nõ tamẽ generis. Secũd9 modus ẽ qñ vnũ ꝑdicatũ mutaẽ in aliũ ſeu ponit ꝓ alio: vel ſpẽs vnius ꝑdicamẽti ꝓ alia ſpẽ vt q̃cq̃d heri emiſti hodie cõe diſti: crudũ heri emiſti: ergo hodie cruduz comediſti. Non ſequitur: q; quicq̃d ſignificat rem ſuã ꝓ moduz ſubſtãtie: et crudũ dicit rem ſuam ⁊ moduz qualitatis: et ſic ꝓceditur a re vnius pñti ad rẽ alterius ſumẽdo qualitatẽ ſub diſtributiuo ſubſtantie. Vnde iſte mod9 ſepe accipitur qñ ſub diſtributiuo alicuius generis ſumitur aliq̃d ad aliud genus pti nens: ſicut quantumcũq; diſtributiuum quantitatis cõtinue et quotcunq; diſcrete. quẽdoq; Vo ẽ pñti quãdo: et vbicũq; pñti vbi. Sic qnalecũq; ẽ diſtributm̃ qualitatis: et ſic de alijs ꝑdicamẽtis. Ite b ẽ figura dictionis Do tibi ſolũ denariũ: ſed ſolum denarium nõ habeo: ergo do tibi quod non habeo. nõ ſequitur: hic enĩ ꝓcedit a relõne ad ſubſtantiam: cum ſolũ dicat relationem. Solũ nãq; idẽ eſt q; nõ cũ alio ſm Ariſto. 2. elencho. Alius aũ tẽ dicit relationẽ. Illa aũt dictio qñ dicẽ ſubaz. Similr hic: Aliq̃s dat cito equũ ſed nõ habet cito equũ: ergo dat qñ non habet. Soluit vt ꝑcedẽs: q; ꝓcedit a q̃litate ad ſubam. Cito eñ dicit modum actus ſiue qualitatem et quod ſubſtantiam. Talis igit ñ dat quod non habet: ſed quod habet. alio tamẽ mõ ſeu vt nõ habet. Similit b. Quãtoſcũq; digitos heri habuiſti: hodie habes: ſed heri decem habuiſti: ergo hodie habes. Poſito caſu q; vnũ amiſerit. Nõ ſequitur: q; hec dictio quantoſcunq; dicit quantitatem continuam: hec vero dictio decẽ dicit quantitatem diſcretam: ⁊ ſic procedi tur a ſpecie vnius ꝑdicamenti ad alteram ſpeciem eiuſdem. Tertius modus eſt quando quale quid interpretatur h9 aliquid: id eſt quando nomen cõmune ponitur ac ſi eſſet ſingulare: ⁊ econuerſo: et in hoc ſepe variatur ſuppoſitio: vt ſi arguatur homo eſt ſpecies: ergo aliq̃s

homo est species: non sequit. Mutatur enī quale qđ in hoc aliq̄d: et ꝓceditur a simplici suppõe ad ꝓsonalem: hõ enī in añte supponit simpliciter ꝓ natura cõi. In consequente vero ꝓsonaliter ꝓ aliq̄ supposito illi⁹ nature. similiter hic: omnis homo ẽ animal: ergo animal est omnis hõ: animal in antecedente supponit confuse tantum immobiliter: in cõsequente vero supponit determinate ꝓ aliquo supposito: ⁊ mutatur quale quid in hoc aliquid. Apparet autẽ q̄ tales paralogismi concludant eo q̄ quale quid: ⁊ h⁹ aliq̄d videtur idem significare: tamẽ nõ concludunt: q: ꝓpter similem significationem duarum dictionũ nõ sequit conuenientia earum in quolibet mõ significandi. ¶ Et notandũ q̄ non oĩs variatio suppositõis causat fallaciam figure dictionis: tunc enī in demonstratõe potissima esset figura dictionis: sed tũc q̄n maxime fit hec fallacia quando arguit a trino extante confuse tm̃ vel simpliciter ad eundem stantem determinate: quod est verum dummodo nulla fit variatio sincathegreumatis in antecedente positi. Unde hec nõ ẽ figura dictionis: omnis homo ẽ animal: ergo anĩal ẽ homo. licet animal in añte supponeret confuse tm̃ et in cõsequente determinate: ⁊ hoc ꝓpter variationez illius signi omnis q̄ ponit in añte et nõ in consequente. Itẽ notandum q̄ isti modi diuersimode a diuersis assignantur: sed de hoc parum ẽ curandum. Non enī inconuenies ẽ eundem paralogismũ in diuersis modis ⁊ ĩ fallacijs assignari ſm varias causas apparentie eiusdem: vt iste paralogismus homo ẽ spẽs: sortes ẽ homo: ergo sortes est species: ptinet ad hanc fallaciam inquantũ est ibi causa apparentie ex similitudine dictionum. Spectat ẋo ad fallaciã accĩtis inquãtum ex identitate terminoꝝ in tertio videtur esse idẽtitas eorum inter se.

De fallacia accidentis.

Cidens est. ⁊c̃.

Postq̄ auctor determinauit de fallacijs in dictione q̄ habent causam apparentie a ꝑte vocis: hic consequenter determinat de fallacijs extra dictionem in quibus sumit causa apparentie a parte rei significate ꝑ vocez. Prius aũt determinauit de fallacijs in dictione q̄ extra dictionem: q: licz ordine nature res p̃cedant dictiones: tamen nõ ingrediũtur disputatões vocales nisi mediantibus dictionibus. Fallacie extra dictionem sunt septem: scz accidens ſm quid ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitõ principij: consequens nõ cã vt causa: plures interrogationes vt vna. Et primo agitur h̃ de fallacia accidẽtis que inter ceteras ẽ valde efficax ad decipiendum. Per has enī non solum decipiũtur simplices sed etiam sapientes. ¶ Circa q̄ notandũ q̄ accĩs nõ sumit hic ꝓut ẽ vnũ de q̃nq̄ p̃dicabilib⁹: sz sumit prout ẽ idẽ q̄ extraneũ: q̄ scz in ꝑte ẽ idẽ cũ aliq̄: et in ꝑte diuersũ ab eo: ⁊ sic oĩe p̃dicabile de aliquo a quo ẽ aliq̄ mõ distinctũ ꝑt dict accĩs: ⁊ illõ de quo predicatur dicit res subiecta: et h⁹ modo nõ tm̃ inferiora accidũt superioribus e sed etiam superiora inferioribꝰ: licz sint de essentia inferiorum in q̃ntũ stant sub aliquo tertio attributo: q̄ repugnat inferioribus. Sic enī hõ accidit sorti cum quo ẽ in ꝑte idem ꝓut sumit ꝓ suppositis: vt dicẽdo sortes ẽ hõ: ⁊ est in ꝑte diuersum ꝓut sumit ꝓ nã vñ cui attribuit ista intentio spẽs cui⁹ ẽ fũdamẽtũ: vt dicẽdo hõ ẽ spẽs q̄ intẽtio repugnat inferioribus. ¶ Fallacia accĩtis ẽ idõeitas decipiendi ꝓueniens ex ꝓtiali identitate accĩtis cũ re subiecta. Cã apparentie est cõuenientia ſm ꝑtẽ aliquorum duorum adinuicem: vel in aliquo tertio. ¶ Causa falsitatis est diuersitas eorũdem. Fit hec fallacia ſm Arist. quãdo idẽ similiter fuerit assignatum ineſſe rei subiecte ⁊ accidẽti: vt hõ ẽ spẽs: sortes ẽ hõ ergo sortes e spẽs. Hoc mediũ scz hõ ẽ accĩs: minor extremitas scz sortes ẽ res

subiecta: maior ꝙ extremitas scz spēs est attributum: qđ imponit sibi inesse sorti sicut inest homini. Scōm ꝙ auctorē assignantur tres modi huiꝰ fallacie: primus modus est qñ aliquid attribuit primo accīti in p̄missis: et postea attribuit rei subiecte in cōclusiōe: vt i exēplo predicto. Itē sic ꝓlogizat: Sortes ē indiuiduū: homo ē sortes: ꝯ hō ē indiuiduū Mō sequitur: qz nō oportet q̄ q̄cūq; inest accidenti a ꝑte q̄ differt a re subiecta insit rei subiecte: sicut nec oportet q̄ oīe q̄ inest p̄dicato insit subiecto: et ideo licet intentio indiuidui insit sorti: non tamen inest homi. Sibi oīe es ē nāle: statua ē es: ꝯ statua ē naturalis: nō sequit vt dictū est. Nullū enī artificiale ē naturale. vñ mediū si tenet vniformiter in p̄mis. Itē sic Cognosco cozuscū: cozuscus ē veniens: ergo cognosco venientē: nō sequit qz licet cozuscus cognoscat a me: nō tamen sub illo attributo qđ ē venire. Secūdus modus huius fallacie ꝓuenit ex ꝓtiali idētitate aliquoꝝ duoꝝ in aliquo tertio: vt sortes ē hō: plato ē hō ꝯ sortes est plato. Item hō est aīal: equus ē animal: ergo hō est equꝰ. Sed nō sequit: si aliq̄ duo ꝓtialiter cōueniant in aliq̄ tertio q̄ sint simplr eadem inter se. Et si arguatur p aliam regulā: Quecunq; vni t eidem sūt eadē inter se sūt eadē p quā tenet forma syllogismi pfecti. Respondeo �means aquilinū doctorē Sco. 2. distī. p. sen. q̄ illa regula itelligit q̄ illa que sunt eadē vni et eidem sūt eadē inter se illa identitate que sūt idem i tertio. Si aūt inferat q̄ sint simplr eadē inter se cōmittitur hec fallacia: intelligitur scōm guillielmum Ocham: Quando extrema vniuntur in tertio vniuersaliter sūpto. Tercius modus ꝓuenit quando ex aliquiꝰ diuisim sumptis infertur aliquod coniunctum: vt iste est albus t monachus: ergo est albus monachus. Nō sequitur: quia in antecedente denotat albedo inesse isti ꝺm se: et in consequente ꝺm suum habitum. Similiter iste caniseſt pater: et est tuus: ergo est tuꝰ pater. Non valet consequentia. qz tuus in antecedente dicit rem possessam: et i cōsequente infertur ꝓ re generante. vnde licet predicta conueniant in aliq̄ tertio ꝺm partem: tamen ꝺm partem differunt. Non obseruatur etiam hic forma syllogistica: quia medium ponitur i cōclusione: et extremitates ponuntur a ꝑte eiusdem extremi. ¶ Et si arguatur q̄ a diuisis ad coniuncta est bona consequentia ex secūdo pyermenias. Respō deo q̄ illa regula est vera: dum tamē nō predicentur aliqua sibi inuicē repugnātia: sed vnum sit potentiale respectu alterius. Non valet etiam consequentia: quando eorum que predicantur vltimū includitur in ꝓmo: vt iste est homo: et est animal: ergo est homo animal: Non sequitur. quia animal intelligitur in homine ex coniunctis etiam non licz inferre diuisa quando vnum est in subiecto p alterum et non per se. Unde non sequit Iste est albus monachus: ergo est albꝰ. et est monachus: quia albedo non inest tali subiecto scōm se sed ratione habitꝰ Non sequitur etiam: Iste est bonus faber: ergo est bonus: et est faber. quia bonitas non inest subiecto scōm se: sed ꝺm artificium. ¶ Item ex coniunctis non licet inferre diuisa quando vnum diminuitur a ratione alterius: vt iste est homo mortuus ergo est homo: sed est ibi fallacia a scōm quid ad simpliciter. In alijs vero exemplis est fallacia accidentis. Posset etiam iste tercius modus reduci ad secundum: ponitur tamen ad maiorem expressionem.

¶ Et notandum q̄ paralogismi huius fallacie vt in pluribus possunt solui ostēdendo q̄ non debite disponuntur p̄misse. In modo et in figura ꝺm regulas syllogismorum: vt dicit Ocham: Peccāt enim ꝺm Scotū: vbi ꝑ propter defectū identitatis medij in se: seu per comparationem ad extrema que in ipso vniunt.

Sequitur de fallacia a scōm quid ad simpliciter.

¶Ad cuius euidentiam notandū q̄ ſic̄ dictum ē in loco a toto in modo ad ſuaz ptem triplex ē determinatio: Quedam est distrahens: in qua ſcz ē oppositio in dicto: q: determinatio addita repugt ſuo determinabili: vt mortuus: hō enim mortuus non ē homo. Alia ē determinatio que partim diminuit de ratōe illius cui adiungit̄: licet ei ñ repugnet: vt opinabile. Alia ē determinatio tm̄ contrahens: vt album respectu homīs dictuz: ergo simpliciter dicitur dictum sumptū sine addito: id est sine determinatione. Et intelligitur in ꝓposito de determiatione diminuente vel distrahente. Dcm̄ aūt ſm quid est dictū sumptū cū tali determinatōne. arguendo igitur a dcō sūpto cū determiatōe diminuēte vel distrahente ad dictum simplex: ꝛ ecōuerso fit hec fallacia. Quādo aūt ē determinatio tm̄ cōtrahens non ē locus sophistic? sed dialecticus a pte in modo ad ſuū totum. ¶Est ergo fallacia a ſm quid ad simpliciter idoneitas decipiēdi ꝓueniens ex apparenti idoneitate dicti cōm quid ad dictum simpliciter. Causa apparentie est conueniētia dicti ſm q̄d ad dictum simpliciter. Causa falsitatis ē diuersitas eozundem. ¶Huius fallacie pōit auctor hic quinq̄ modos. ¶Primus ē arguēdo ſm determinatōem distrahentez vel diminuentem rationē totius: vt iſte est homo mortuus: ergo ē homo: q: mortuum distrahit rōem homīs. Similiter chimera est opinabilis: ergo chimera ē non sequitur: q: opinabile diminuit de esse chymere. Secūdus modus fit ſm determinationem denominātem ptem integralem: et hoc ē vz̄ū quādo ad denominationem ptis nō sequit̄ denomiatio totius: vt ethyops est albus ſm dentes: ergo ē albus: licet eīm homo habeat dentes albos: nō ꝓpter hoc dicitur alb? Quādo ꝫo determinatio habet partez corpis sibi determinataz: seu ad ei? denominationem: sequitur denomiatō totius nō cōmittitur hec fallacia. ¶Añ bñ sequit̄ iſte ē albus ſm oīes vl maiozes ptes corporis apparētes: ergo est albus Iſte ē ſimus scōm naſum: ergo ē ſimus.

¶Tertius modus fit arguendo cum determinatione respectiua ad aliquid extrinſecum: vt diuitie nō sunt bone male vtenti: ergo non sunt bone in ſe. Quartus modus fit arguendo cū determinatione ſm locum: vt bonū ē mactare p̄rem interuallis: ergo bonū est mactare p̄rem. Quintus modus fit arguendo cū determinatōe ſm tempus: vt bonū ē ieiunare in quadrageſima: ergo bonū ē ieiunare. Oīnes iſti ſyllogiſmi possunt ſolui negando consequentiam: q: ex dicto ſm quid non sequitur dictum ſimpliciter.

¶Cōmittitur etiā hec fallacia arguendo a dicto ſimpliciter ad dictum ſm quid: cum sit eadem causa apparēti vtrobiq̄: vt ē homo: ergo ē homo mortuus: nō sequitur: vt patet ex p̄cedentibus.

Lēctus est ſyllogiſtic̄.

Postq̄ auctor determinauit de fallacia ad ſm quid ad ſimpliciter: hic agit consequēter de fallacia ignorantie elenchi. Circa q̄ p̄mittit q̄d ſit elenchus: dicens q̄ elenchus ē ſyllogiſmus ꝓtradictionis vn? et eiusdē nō nomīs tm̄: nec rei tm̄: ſz rei ꝛ nominis: nō ſynonimi ſed eiusdem ex his que data sūt de necesse nō cōnumerato q̄ erat in p̄incipio ad vniuerſale ſm idem: ſimiliter et in eodē tempore. Ubi ſciendum q̄ elenchus dicitur ſyllogiſmus cōtradictionis: id ē ſyllogiſm? concludens cōtradictoziū positioni respondentis. Et ponitur ſyllogiſm? tanq̄ genus et contradictionis ſicut drñia: et hoc ad drñiam ſyllogiſmi non cōtradicentis positioni respondentis. Unde ex ſyllogiſmo et contradictiōe q̄ſi ex materiali et formali constituitur elenchus. ꝛ ponitur vnius et eiusdem ſcz ſubiecti et p̄dicati nō nominis tantū: nec rei tm̄ ſed rei et nominis ſimul: non ſynonimi: que ptiēle ponuntur ratione ſyllogiſmi et contradictionis: tam enī ad ſyllogiſmum q̄ ad contradictionē exigit̄ q̄ nomē ſit vnum et res vna: et q̄ nomen

non sit synonimum. Dicūtur autē nomina synonima: que significant eandē rem ſm diuersas eius ꝓpetates. Unde non est hic contradictio Marcus currit: tullius non currit: cum nō sit ibi euidēs affirmatio ꝛ negatio eiusdē de eodē: nec ꝟ Omnis canis est latrabilis: quidam canis non est latrabilis rōne equocatōnis illius nomīs canis. Per ꝓdicta remouentur fallacie in diuisione: inde nō sūt verus elenchus: sed tm̄ apparens: ꝛ ponitur ex his que data sūt de necesse ratione syllogismi in quo debet esse necessaria illatio conclusionis ex ꝓmissis ꝓ qō remouentur a vero elēcho paralogismi fallacie accidentis ꝛ ceteri in quib⁹ non est necessaria consequētia rōne etiā syllogismi in quo ꝓmisse debent differre a conclusione: et esse notiores ipsa: ponit Ro nō connumerato quod erat in principio: ꝓ quod remouetur petitio principij vbi idem ꝓdicatur ꝓ seipm. Alie aūt ꝓticule ponuntur in diffinitione elenchi ratione cōtradictōis: scz ad idez: ſm idē similiter et in eodē tpe. Insup notandū ꝙ ignorantia elenchi potest capi dupliciter: Uno mō generaliter ꝓ ignorātia cuiuscunꝙ ꝓticule diffinitionis elenchi: et sic fallacia ignorantie elenchi est cōmunis ad omnes fallacias. Alio modo specialiter ꝓ ignorantia alicuius ḡttuor dictionū que ponūtur in diffinitiōe elenchi: quia sūt formaliores ḡ alie que ponunt in diffinitione elenchi rōe contradictionis que est formale. Non capit in hac fallacia ex ignorantia illius ꝑme ꝓticule contradictionis que est affirmatio et negatio eiusdem de eodem: ꝙ ad hanc fallaciam requirit ꝙ sit apparens contradictio. Si autē illa condictō deesset: nō eēt apparēs cōtradictō cuz ipsa requiratur tā ad cōtradictionem veram ꝙ apparentē. Est ergo fallacia ignorantie elenchi idoneitas decipiēdi ꝓueniens ex apparēti idoneitate cōtradictionis incomplete ad cōtradictionē completam. Causa apparentie ē ꝓuenientia apparentis contradictionis ad verā cōtradictionem. Causa defectus ē diuersitas earūdem. Huius fallacie sūt ḡttuor mōi ſm defectum ḡttuor cōditōnū ꝑdictarū. Primus modus peccat cōtra illā ꝓticulam ad idem: vt duo sunt duplum ad vnū: et nō sūt duplū ad tria: ergo sunt duplum et non duplū: nō sequitur: ꝙ duplū nō compatur ad idē i vtra ꝙ premissarum. Secūdus mod⁹ peccat cōtra illam particulam ſm idem: vt hoc est duplum isti ſm longitudinem: et non est duplum ei ſm latitudinē: ergo est duplum et non duplum. Nō sequit: ꝙ duplum nō sumit ſm idē sed ſm diuersa. Tertius modus peccat contra hāc particulam similiter: vt homo ē spēs: null⁹ homo ē spēs: ergo idem ē spēs ꝛ nō species: non sequit: ꝙ iste termin⁹ hō non sumitur similiter in ꝓmissis: quia in maiori sumitur ꝓ natura cōmuni: in minori vero ꝓ suppositis. Quartus modus peccat contra illā ꝓticulam i eodē tpe: vt plato legit die lune et nō die martis: ergo legit et non legit. Non sequitur ꝙ nō est ibi affirmatio et negatio ꝑ eodez tempore. Differt aūt hec fallacia a fallacia ſm quid ad simpliciter. ꝙ ibi fit processus ab vno dicto ſm quid sumpto ad vnum dictum sumptū simpliciter: vt hō est duplū ſm longitudinem: ergo est duplum: hic vero fit ꝓcessus a relatōnib⁹ dictis ſm qd ad duo dicta sūpta simplr vt hoc ē duplum ſm longitudinē: ꝛ nō est duplum ſm latitudinem: ergo est duplum et nō duplum: hinc est ꝙ fallacia a ſm quid ad simpliciter precedit hanc fallaciam: sicut vnum est prius duobus Item differunt: quia in fallacia a ſm qd simpliciter infertur vna pars contradictionis: vt comedere carnem est malum febricitanti: ergo est malum. Hic autez concludūtur contradictoria: vt comedere carnes est malum febricitanti: et non est malum sano: ergo est malum et non malum.

Etere. tē.

Hic consequenter determinat auctor de fallacia petitō-

nis principij. Fit aũt hec fallacia quando idẽ accipitur ad ꝓbandũ seipm: seu quãdo ꝓbatur ignotum p ignotius: vel eq̃ ignotũ. Licet aũt hec fallacia possit dici petitio ꝑncipij vel eius qõ est in ꝑncipio: petitio tñ principij ꝓpe fm auctorem est quando idem sub eodẽ nomine sumit ad ꝓbandũ seipsũ: vt homo currit: ergo homo currit. Et in hoc nulla ẽ fallacia: cum ibi nulla sit apparentia: qz idem nõ habet veritatem ꝓbandi seipsum: petitio ℞o eius quod erat in principio ẽ quãdo idem sub diuersis nominibus sumitur ad ꝓbandum seipm. Dicitur aũt ꝑncipium ꝑncipale ꝓpositum q̃ quis intẽdit ꝓbare: scz conclusio: qñ ergo idem ꝓbat p seipm: vel agnotũ per ignotum: vel eq̃ ignotũ: tũc dicitur esse petitio principij vel petitio eius quod ẽ in principio: qz talis opponens videtur petere q̃ sibi cõcedatur ꝑncipium: id ẽ ꝑncipale ꝓpositum: scz conclusio quam debet ꝓbare: vel id quod est ĩ principio scz aliquid qõ includitur in cõclusione ꝓpter idẽtitatẽ cũ ipa: vel qz p ipsam potest ꝓbari: sicut ignotius p magis ignotum: fm aliquos ℞o principiũ in ꝓpsito sumitur p antecedẽte: et sic opponẽs quando ꝓbat ignotum p eq̃ ignotuz petit id quod ẽ in principio: qz videt petere conclusionem sibi concedi: q̃ ℞tualit̃ continetur in premissis quã tamẽ ꝓbare deberet. Ille etiam q̃ respõdet tali opponenti põt rationabiliter petere ꝓbationem antecedẽtis. ¶ Fallacia petitõis principij est idoneitas decipiendi ꝓueniens ex apparenti diuersitate conclusionis a p̃missis. Causa apparentie est apparens diuersitas añcedentis et consequentis cum necessitate cõsequentie. Cuz eñ consequens appareat eẽ diuersum ab antecedente et consequentia sit necessaria apparet argumẽtũ esse bonũ. Causa defectus ẽ identitas eoz. Petit aũt hoc quod ẽ in principio quinq̃ modis. Primus modus est quãdo diffinitum petitur in diffinitõne: et econuerso. vt animal rõnale currit: ergo homo currit: añs est eq̃ dubiuz: sicut et conseq̃ns.

¶ Secundus modus est quando ꝑticulare petitur ĩ vniuersali: vt oñis homo currit: ergo sortes currit. Tertius modus est quãdo vniuersale petitur in particulari: vt sortes currit: plato currit: et sic de alijs: ergo oñis homo currit. Quartus modus est quãdo coniunctiz petitur in diuisum: vt medicina est sani: medicina ẽ egri: ergo medicina est sani et egri. Quintus modus est qñ vnũ petitur in alio: vt sortes ẽ pater platonis: ergo plato filius est sortis. Jn omñibus his est petitio principij: qz añs est eque ignotũ sicut cõsequẽs. Uñ isti palogismi non peccant ꝓpter defectum illationis: quia consequentia est bona: sed ꝓpter defectum ꝓbationis. Sic ergo ĩ istis argumentis possunt esse loci dialectici si antecedens sit notius in se vel in ordine ad respondentem q̃ consequens. Si vero antecedens sit eque ignotũ vel minꝰ notum q̃ consequens erit petitio principij: vt tactum est ĩ loco a diffinitione a diffinitum. Hoc etiam potest declarari arguendo ab vniuersali ad singulare: vt omnis homo est grammaticus: ergo sortes est grammaticus. Multis enim ista est ignotior: Omnis homo est grammaticus: q̃ ista sortes est grammaticus: iõ illis est petitio principij nisi ꝑconcessis sent eandem. Illi aũt cui vniuersalis ẽ nota et non singularis nõ est petitio ꝑncipij arguendo ab vniuersali ad singulare. Scienti enĩ q̃ omnis mula est sterilis non est petitio principij talis illatio: omnis mula est sterilis: ergo hec mula est sterilis.

Ecundum consequens ẽ.

¶ Postq̃ auctor determinauit de fallacia petitõis principij hic consequẽter determinat de fallacia consequentis: pro quo notandum quid sit antecedens: quid consequens et cõsequentia: vide capitulo conuersionum.

¶ Fallacia consequentis est idoneitas decipiendi ꝓueniens ex cõuenientia añcedẽtis cũ ꝓnte. Fit nãq̃ hec fallacia ꝑz Aristotilem eo q̃ credimus cõsequẽtiã

conuerti que non cõuertitur. Credim⁹ enim q sicut cõsequens sequitur ad antecedens: sic antecedens seq̃tur ad consequẽs: et sic de consequẽte facim⁹ añs. Et ideo hec fallacia dicitur fallacia cõsequentis: licet aũt in ipa arguatur a negatione antecedentis ad negationẽ consequentis. q: tamẽ illa negatio antecedentis se habet vt consequens ad negationem consequentis: vt nonhomo ẽ cõsequẽs ad nõ animal. ideo de consequẽte fit ibi antecedens. Causa apparẽtie in hac fallacia est apparẽs identitas cõsequentis cum antecedente. Causa falsitatis est diuersitas eoꝝ. Huius fallacie ponit auctor tres mõs: quorum duo vltimi possunt ad primum reduci: qui habet duas ptes. Fit enĩ vno mõ arguendo a destructõne antecedẽtis ad destructõez consequentis: vt si homo est animal est: ergo si homo non ẽ animal non ẽ: nõ sequitur: licet nanq̃ sit bona argumentatio a positione antecedentis ad positionem consequẽtis: non tamẽ a destructione antecedẽtis ad destructionez consequentis. q: añs se habet vt inferius: cõsequens ℞o vt superius. A destructõne aũt inferiorum non sequit superiorũ destructio: q: pt remanere in alijs inferioribus. Fit etiã hic modus arguendo a positione consequentis ad positionẽ antecedentis: vt si pluit terra ẽ madida: ergo si terrra est madida pluit: nõ seq̃tur: licet nanq̃ a destructione consequentis ad destructionem antecedentis sit bona consequẽtia: non tamẽ a positione: quia ad positionem superiorum nõ sequitur positio inferiorum. Secũdus modus p̃uenit arguendo ab insufficienti numero singulaririũ: vt sortes ẽ aĩal: et ecõuerso plato ẽ aĩal ꝛ eꝝ⁹ ꝛ sic ō singul: g̃ oĩs hō est animal et ecõuerso: non sequitur: q: licet sufficiẽter enumerant singulares illius vniuersalis omnis homo est aĩal: non tamẽ istius: omne animal est homo quod tamẽ designatur per hoc quod dicitur et econuerso. Tercius modus solet assignari a cõmuniter accidentibus. Vbi notandum q quedam sunt cõmuniter accidentia que semper se consequũtur: et a talibus sumitur locus dialecticus. Quedam vero aliquando se subsequunt: et aliquando non: et de his est ĩ proposito: vt iste est conceptus ergo est adultus: non sequitur: quia licet aliquã do se concomitetur: non tamen semper. Fit etiam hec fallacia arguendo a propositi one habente plures causas veritatis ad illam que habet vnicam: vt cesar non est iustus: ergo est iniustus. ꝓia nãq̃ est consequens ad secundam. Unde illa ꝓpositio non est iustus habet duas causas veritatis. Potest enim eẽ vera: vel quia cesar non est: aut quia ẽ: sed non habet iusticiam. Hec autẽ cesar est iniustus vnicam habz causam veritat⁹: ponit enim cesarem esse sed iniustum. Et generaliter fit hec fallacia quotiẽs cunq̃ consequens ponitur loco antecedentis: vt si dicatur Aliquis homo ẽ albus: ergo omne animal est homo. Seq̃ enim econuerso et p conuersionem p accidens. Fit etiam hec fallacia arguẽdo a termino stante determinate ad eundez stantem confuse et distributiue: vt tu ignoras aliquam ꝓpositionem: ergo tu nescis aliquam ꝓpositionem. Sequit eñ econuerso. Est autẽ vt ait Aris. ꝓseq̃ns pars antecedentis. q: vbicunq̃ ẽ dispositio ꝓpositionum in figura si fit ibi fallacia consequentis: erit etiaz fallacia añcedentis: sed non econuerso. Unde hec fallacia consequentis: omnis homo est animal: omnis asinus est animal: g̃ omnis asinus est homo. q: vtraq̃ premissarum sequitur ex conclusione: sed nõ ecõuerso. Est etiam fallacia antecedent⁹ vt patet per premissa. Coincidit etiam hec fallacia aliquando cum figura dictiõis vt potest patere.

Equitur de fallacia fm

non causam. Ad cuius euidentiam notandum q duplex ẽ syllogismus: scz ostensiuus et ad impossibile. Syllogismus oñsiuus ẽ ille: in quo vna conclusio vera tantuz infertur ex p̃-

miſſis veris: ita q ibi eſt ſtat⁹: nec fit regreſſus ſup aliquam p̄miſſarum: vt hic oīs hō ē aīal: ſortes ē hō: ergo ſortes eſt aīal. ¶Syllogiſmus ad impoſſibile eſt quādo aliqs ſyllogiſtice ducit ad aīl quā cōcluſionē falſā ſeu impoſſibilez: et ex interemptōe illius impoſſibilis fit regreſſus ad interimendū aliquā p̄miſſaꝝ ita q ibi ſūt duo p̄ceſſus et due cōcluſiones: vt ſi querat: Eſt ne homo aſinus? quo cōceſſo arguit cōtra: nullus aſinus eſt aīal rōnale: ſed hō ē aſinus p te: ergo hō nō ē aīal rōnale. ¶Cōcluſio ē falſa ergo aliq̄ p̄miſſarū: nō maior: ḡ minor. ¶Sciēdū vlterius q cā dr̄ ppō que p ſe vel cū alia facit ad inferendū cōcluſionem. ¶Per oppoſitū xo nō cauſa ē ppō que ſumit cū p̄miſſis inferentibus p̄cluſionē: que tamē nihil facit ad illationez concluſiōis. ¶Fallacia ſm nō cām vt cauſā ē idoneitas decipiēdi p̄ueniēs ex eo q nō cauſa credit eſſe cā. Fit aūt hec fallacia ſp in ſyllogiſmo ad impoſſibile ¶Cui⁹ rō ē: q hec fallacia cōmittit q̄n ex falſitate concluſiōis fit regreſſus ad interimēdū aliquā p̄miſſaꝝ q̄ nō erat cā falſitatis concluſionis. Talis aūt regreſſus fit tm̄ in ſyllogiſmo ad impoſſibile: vt ſi querat: eſt ne ſortes hō? quo cōceſſo arguit cōtra: nullus aſinus ē aīal rōnale: ſed hō ē aſinus: ſortes ē hō: ergo hō nō eſt aīal rōnale: ſed hoc ē impoſſibile: ergo ſortes nō ē hō. In hac argumētatōe eſt nō cā vt cā: q ex interemptōe cōcluſionis interimit illa ppō ſortes ē homo que apparet eſſe cā impoſſibilitatis concluſionis: et nō ē cā cū ſine ipa ſequat cōcluſio impoſſibilis. ¶Cā apparētie in hac fallacia ē cōuenīētia illi⁹ ppōis q̄ non ē cauſa in ſubiecto vl p̄dicato: cū aliq̄ premiſſa q̄ ē cā ppter quā credit deceptus q tm̄ opetur ad illationē cōcluſionis q̄ alia. ¶Cā falſitatis ē diuerſitas eoꝝ. Ex p̄dictis patet q hec fallacia nō cōmittitur in hoc ſyllogiſmo: oīe aīal ē aſin⁹: oīs hō ē aīal: ſol ē in cancro: ergo omnis hō ē aſinus. Cōcluſio ē falſa: ḡ illa p̄miſſa: ſol ē in cācro: illa eīm ppō nō cō uenit in ſubo vel p̄dicato cū aliis p̄miſſ⁹ t ſic nō eſt ibi cā apparētie h⁹ fallacie.

p ¶Roſitio plures. tc.

¶Poſtq̄ auctor determinauit de fallacia ſm nō cām vt cām hic cōſequēter determint de fallacia ſm plēs interrogatiōes vt vna: q: xo interrogatō t ppō cōponūt ex eis dē termis p̄ncipalib⁹: nō ad declarandū q̄d ſit interrogatio plēs p̄mittit q̄d ſit p poſitio plēs: dicēs q ppō plēs ē illa in qua plā p̄dicātur de vno: vt ſortes currit et diſputat: vel vnū de plib⁹: vt ſortes et plato currūt: vel plā de pluribus: vt ſortes currit et plato diſputat. t dicit ppō plēs: q: ibi deſignātur plures compoſitiones p̄dicati cū ſubiecto. ppō xo vna dr̄ in qua vnū p̄dicat de vno: ſiue illud ſit vnū numero: vt ſortes ē ſortes: vl vnū ſpē: vt ſortes ē hō: vel vnū geneꝛ: vt ſortes ē aīal: ſiue vnū analogia: vt ſb̄ſtantia ē ens: t q̄ntꝝ ponūtur plēs dcōes ex quib⁹ fit vnū: ſicut ex determinatōe t determinabili: vt hō ē aīal rōnale: t ſic dictū ē de ppōe: ſic dicēdū ē de interrogatōe q̄ dr̄ interrogatio inquātū ſumit cū ſigno interrogatōis. Quedā ē enī interrogatio plures in q̄ plā interroganť de vno: vel vnū de pluribus: vl plura ō plurib⁹: t q̄dā ē interrogatio vna in qua vnū interrogat de vno. ¶Pōt etā interrogatio plēs fieri dupl̄: vno⁰ ſm ſignificata tm̄: vt dicē do: vtrū oīs canis currit: t talis cauſat eq̄uocationez. Alio mō ſm voces et ſignificata ſimul: t de hac eſt ī ppoſito. ¶Fallacia ſm plures interrogatōes vt vna ē idoneitas decipiendi p ueniens ex p̄ueniētia interrogatōis plures ad interrogationē vnā ppter quam videt eē vna interrogatio: et iō dat vnica rñſio. ¶Cā appntie ē apparēs vnitas interrogatōis q̄ tm̄ ex xitate ē plēs. ¶Cā defectus ē plālitas interrogatōis illius q̄ videt eē vna. ¶Huiꝰ fallacie ſūt duo mōi. ¶Prim⁹ mod⁹ eſt q̄n plā in ſingl̄ari numero ſubiciūtur vel p̄dicant: vt dcm̄ iato ſorte t brunello. Si queras: ē ne hic t hic: ſi dicat hic: ſic ḡ brunellus eſt

homo: si dicatur non: tūc potuit inferri: ergo sortes non ē homo. Respondēs ergo non debet dare vnā rnsionē ad interrogationē plēs: sz debz dare duas rnsiones dicēdo ḃ. s. sor. ē hō: ille ℞o scz hanellus nō ē hō. Secūdus modꝰ ē quādo plura subiciūtur vl̄ p̄dicātur vt in pli numero: vt si q̄rat. Sūt ne mel et fel dulcia vl̄ amara. si dicat q̄ sūt amara: ergo fel ē dulce. si dicat q̄ sūt dulcia: ergo amarū ē mel. Talis itaq; nō bñ respondet: q; dat vnā responsionē ad plures interrogationes. ¶ Circa quod notanduz q̄ licet q̄ respondēs ad plēs interrogationes dat vnā responsionem affirmatiē ducatur vere ad incōueniēs: vt patet ex p̄cedeñ: Si tamē in casu ꝓposito et consimilibus det tm̄ vnam responsionez negatiue ducetur solū apparēter ad inconueniens. Si eñ dicat mel et fel nō sunt amara nō vere infertur: sed tm̄ apparenter: ergo mel nō est amarū: et fel non est amarū: sed ē fallacia consequentis.

Expliciunt fallacie: Incipiūt suppositiones.

Quz que dicūtur. ꝛc̄.

Quia logicus habet considerare de termino: ideo auctor ī hoc vltimo tractatu determinat de q̄dā p̄prietate termini q̄ vocꝫ suppositio q̄ multū cōfert ad cognoscēdum vnitatē ꝓpositionū. Ad cuiꝰ euidētiam p̄mittit q̄dā p̄ambula di. q̄ earuz q̄ dñr q̄dā dñr cū cōplexiōe: vt hō currit: q̄daz sine cōplexiōe: vt hō p se. ¶ Circa quod notādū q̄ hec diuisio ḃ ponit ad sciēduz q̄ termini supponūt ꝛ q̄ nō. Soli nanq; termini incomplexi supponūt: nō autem termini cōplexi: qō patet ex diffinitione suppōis. Est enī suppō acceptōi termini subst̄atiui p aliquo. Dīs aūt terminus substantiuus ē incōplexus: hoc aūt ē verū de suppōe: de q̄ hic intendit auc. que est de terminis significatiue sumptis p illis vicz q̄ ex impōne significāt. Loquēdo aūt de suppōe materiali nō supponūt solū termini incomplexi: sz etiā termini complexi. Est aūt suppō materialis q̄n terminꝰ suppōit p se vel sibi simili ī voce vel in scripto: vt iste terminꝰ hō ē dictio dissillaba: ly hō ibi supponit discrete ꝛ materialiter p illo termio hō vel sibi simili. Si ℞o dicat: omne hō ē dictio dissillaba: hō supponet cōfuse et distributiue ꝛ materialiter p qualibet tali dictione: iuxta illud: Dictio quecūq; fuerit tibi materialis: Est neuter magis indeclinabile nomē. Materialiter eñ supponere p̄nt termini complexi: vt hō albus est ozō impfecta: Dīs hō currit est ppō cathegorica: sic etiā p̄nt supponere nō solū substātiua sz etiā adiectiua: nec solū dictōes cathegorice sz etiā sincathegorematice: vt oīs ē signū vniuersale: quidam ē signū ꝑticulare: oīs hō ē totum in quātitate. In hac ꝓpositōne omnis hō supponit materialiter ꝛ determinate p illo complexo: vel sibi simili ī voce: ℔m aliquos vero ly omnis supponit discrete: ꝛ sic de vocibus materialiꝫ sūptis: de q̄ nota ea q̄ dicta sūt caplo de q̄ntitate ꝓpositionum.

¶ Declarat vlterius au. q̄d ē terminus di. q̄ terminꝰ vt ī ꝓposito sumit̄ est vox significās vl̄e vl̄ ꝑticlare ad dñiam syncathegorematū q̄ nō significāt res vniuersales vel ꝑticulares sz dispōes rerū: significāt eñ termios supza q̄s cadūt tenere vl̄r vl̄ ꝑticulariter. ¶ Est aūt significatio termini vt ḃ sumit̄ rei p vocez ad placitū repsentatō: cum q̄ oīs res sit vniuersal̄ vel ꝑticularis optet dictōes non significātes vl̄e vl̄ ꝑticlare nihil significare: et sic nō erūt termini: vt ḃ sumitur terminus. Dicit aūt ad placitū ad dñiā sig̃catōis nālis: sicut passiōes ī aīa nr̄a exñtes nāl̄r sig̃cāt res q̄x sūt silitudines de q̄ signi. atōe nō intēdit auctor.

¶ Deiñ dicit auctor q̄ suppositionū q̄dā fit p nomē substātiuū: alia p nom̄ adiectiuū. Substātiua aūt nomia ꝓpe dñr suppōere: q; significāt p modū p se stāt. Adiectiua ℞o et ℞ba dñr copulare: adiectiua q̄dē q; sig̃cāt p modū adiacentis seu alteri inherentis. Verba aūt q; sunt nota vniōis p̄dicati cū subo: large enī

sumēdo suppōem adiectiua possent dici supponere: maxime qñ sūt substātiua in neutro genere.

¶ Premissis his pambulis diffinit auctor suppōem dicēs q̄ suppō ē acceptio termini substātiui p aliquo: id ē p re significā p ipm: siue sit ens in anima: siue extra aiam: siue significatū principale: siue minus principale: vt hō p̄t accipi p natura humana: vel pro eius supposit. Et differūt suppō et significatio fm ipz: q̄ sīgcatō ē vocs: sz suppō ē ꝓpetas termini cōpositi ex voce et significatōe. Est aūt acceptio ipius termini p aliquo: et sic significatio est p̄or suppōe. Alr dr̄n̄t fm aliq̄s: q̄ significatio solū extenditur ad rē ad quā significandā termin⁹ imponit: sz suppō nō solū extēdit ad rez que p terminū significat: sed etiā ad suppositā cōtenta sub re illa: vt hō significat naturā humanā: p̄t tñ supponere p natura et p suppositis q̄ ab aliquo dicūt res nature: licet aūt fm auctorē termin⁹ supponat: et in ꝓpōe et extra ꝓpōem: non tñ fm Ocham et ei⁹ sequaces ponētes dr̄n̄iam inter suppōem et significatiōnē: q̄ suppō ē acceptō termini in ꝓpōe pro aliq̄ vel p aliq̄b⁹. Significatio vo ē termini et in ꝓpōe et extra ꝓpōem q̄ forte opinio ē verior. ¶ Deinde diffinit auctor copulationē dicēs q̄ copulatio ē acceptio termini adiectiui p aliq̄: id ē pro re significata p illū terminū adiectiuum: q̄ ponit ad dr̄n̄iam syncathegorematū q̄ nō sīgcāt res sz earū dispositiones.

Diuidit cōsequēter auctor suppōem in cōem et discretā. Suppō cois ē q̄ fit per terminū cōem: vt hō vel aīal. Suppō discreta ē q̄ fit p terminū discretū: vt sortes currit. vel p terminū cōem cū prono tñe demōstratiuo: vt iste hō currit: ly hō suppōit discrete rōe ꝓnominis demōstratiui sibi additi: tale nāq̄ ꝓnomē p pro pio nomīe ponit: et certā psonā significat. ¶ Et sciēdū q̄ frustra addit signum vle termino discreto: q̄ tal⁹ termin⁹ non est distribuibil⁹ q̄n ñ dicat q̄ditatē plib⁹ cōicabilē. ¶ Si q̄rat de illa propōe hec herba crescit in orto meo: et de similib⁹ quo supponit herba: dicit au. q̄ suppo nit discrete. ¶ Et si arguat q̄ tunc erit falsa. Respōdeo q̄ de vitate fmonis: seu in sensu quē facit ē falsa: tamē in sensu in quo fit ē vera. p hāc intelligit herba eiusdē spēi cū ista crescit in orto meo: q̄ est vera.

¶ Deinde diuidit auctor suppōem cōez in nālē et accītalē. Suppō naturalis ē acceptio termini cōis pro oībus a quibus aptus nat⁹ ē ꝓticipari: vt hō p se sumptus p̄t accipi p oīib⁹ q̄ fuerūt sūt et erūt Et dicit naturalis: qz nō cōuenit termino p aliq̄ sibi additū: et iō termin⁹ de natura sua habet talē suppōem. ¶ Et notandū q̄ hec suppō nō habet locū apō illos q̄ ponūt terminū tñ supponere in ꝓpositiōe. Suppositio accītalis ē acceptō termini cois p eis pro q̄bus exigit aduenctū: vt hō ē suppōit tñ pro pītib⁹ rōne vbi pītis tpis. hō fuit ñ soluz p̄t accipi p pītib⁹ sz etiā pro p̄terit: hō erit pro futur: sic ī illa propōe aīal ē gen⁹: aīal nō suppōit pro suppositis: qz illō p̄dicam sibi adiūctū ñ cōpetit suppositis sz q̄ditati aīalis cōis: et iō nō suppōit psonalit: sz simplr. In ista vo propōe: aīal comedit: ly aīal ñ suppōit pro q̄ditate. qz aīalitas in cōi nec bibit nec comedit: sz supponit psonalit: qz p̄dicatū adiūctū cōpetit indiuiduis aīal. Opatōes enī sūt singulariū. ¶ Alteri⁹ suppō accītalis diuidit in simplicē et psonalez. Suppō simplex ē acceptō termī cois p re vlī significā p ipm: vt hō ē spēs vl ē gen⁹. Iste termin⁹ hō suppōit p nā humā in cōi q̄ est ei⁹ pncipale sīgcatū et ñ p aliq̄ suppositō illi⁹ nature: Sic etiā supponūt subiecta sciarū: vt ens in ōntuz ens ē subm metaphīce: syllog⁹ ē subm logice: nō ei aliq̄s pticularis syll's ē subm logice: sz syll's in cōi Et dr̄ hec suppō simplex: qz termin⁹ sic supponēs ponit p re vlī. simplicit enī aliq̄n idē ē q̄ vlr fm pbum in pmo de gñatōe. ¶ Personalis suppō ē acceptō termī cois p suis iferioribus q̄ dr̄ psōal: qz idiuiduū l' suppom ī sba rōabli

idem ẽ q̃ ꝑsona. Est enī ꝑsona ꝟm Boetiū rōnalis nature indiuidua substa. et ꝟm Ricardū: persona ẽ intelligibilis nature incoicabiliter eēntis. Illa igit suppō ī qua tenet termin⁹ ꝓ suppositis vel indiuiduis dr̃ ꝑsonalis nō q̃ oīa indiuidua sint ꝑsone. Sola em̄ indiuidua rational' nature sūt ꝑsone: alia xo nequaq̃: sz denoīat ꝑsonal'a noīe indiuidui nature p̄fectōis. Personaliū suppōnū alia determinata: alia cōfusa. Suppō determinata ẽ quā habet termin⁹ coīs indeterminate sumptus: vel cū signo ꝑticulari q̃n videlicet ꝓtingit descēdere ad determīata suppōsita ꝑ ꝓpōem disiūctā: vt hō currit: ergo sortes currit vel plato currit: ꝛ sic de alijs. Et dicit determīata: q: licet ille termin⁹ hō supponat seu possit accipi ꝓ oīi noīe: tñ reducit locutio vera ꝓ vno determīato suppōsito. Vñ dicit auctor q̃ aliō ẽ supponere ꝛ aliō reddere locutionē verā ꝑ aliquo. Vñ ad veritatem illi⁹ sufficit q̃ ꝑdicatū cōueniat subiecto ꝑ vno solo suppōsito. Q̃nq̃ tamē oēs singulares sūt vere: vt hō est risibil' ꝛ hoc nō formal'r sz materialit. Subiectū igit ꝓpōis ꝑticularis vel indefinite supponit determinate: dū tñ accipiat nō tā tū ꝑ ei⁹ ꝓncipali significato: sz ꝑ indiuiduo ei⁹: qō dico ꝓpter subiecta aliaꝝ ꝓpōnū: hō ẽ dignissima creaturaꝝ. Rosa ẽ pulcherrim⁹ flos floꝝ: color ẽ verus obm̄ visus: et sic de silibus q̃ nō suppōnūt ꝑsonal'r ꝓ indiuiduis: sz simpl'r ꝓ ꝓncipali significato. ꝑdicata etiā ꝓpositionū ꝑticulariū ꝛ indefinitarū affirmatiuarū in q̃lib⁹ nō ponit aliq̃ dictō negationē imptās vel syncathegorema confūdēs supponūt determinate. Suppō cōfusa ẽ acceptio termini coīs ꝑ oīm⁹ suis suppositis seu ꝑ multis: ꝛ dr̃ cōfusa id ẽ indeterminata: q: termin⁹ sic supponēs nō determīat ad aliq̃d suoꝝ suppositoꝝ. ¶ Suppositionū cōfusarū alia cōfusa et mobilis siue distributiua: alia cōfusa et īmobilis: q̃ dr̃ confusa tm̄. Suppositio confusa et distributiua ẽ acceptō termī coīs ꝑ oībus suis suppositis vl' in diuiduis. et dicit mobilis q: ꝑt fieri descensus sub termīo sic sumpto ad singlaria ꝑ ꝓpōez copulatiuā: vt oīmis homo currit: ly homo suppōit cōfuse ꝛ mobl'r: q:bn̄ seq̃tur: ergo sortes currit: pla. currit: ꝛ sic de alijs. Hoc mō supponit omnis terminus coīs inmediate sequēs signū vniuersale affirmatiuū nisi aliō impediat: vt si ꝓponeretur negatio signo: vel aliō hmōi. Termin⁹ et tā sequēs inmediate negationē infinitantē: suppōit confuse et distributiue: vt nō hō currit: si ly nō sumat infinitāter l y hō suppōit confuse et distributiue. Negatio aūt negans cadens sup copulā p̄ncipalem ꝓpositionis distribuit nō solū subiectum: sed etiā ꝑdicatū: vt ꝓ nullus hō ẽ asin⁹ tā hō q̃ asin⁹ supponit cōfuse et distributiue nisi aliō syncathegorema impediat vt nōnullus hō ẽ asinus. Termini etiā includētes negationē cōfundūt et distribuūt terminos sūpra quos cadūt: vt aliud differēs diuersū et cōsil'es: vt sor. differt ab homīe: ly homīe distribuit. ideo ipa ẽ falsa: q: differt a seipo. huiusmodi sūt termini cōceptiui: et nomīa compatiui et suplatiui gradus ꝛ aduerbia similitudinis ꝟm quozundam opinionē. Suppositio cōfusa īmobilis seu cōfusa tm̄ est q̃n termin⁹ sumit ꝑ aliq̃b⁹ ei⁹ suppositis: nō tn̄ ꝑt fieri descensus ad illa: ꝛ hᵒ mō ꝟm Sco. xij. di. ꝑ. sen. supponit etiaz ꝑ dicatū vl's affirmatiue: vt oīs hō ẽ aīal. Vñ nō seq̃tur: ḡ oīmis hō ẽ hō aīal: ꝛ sb̄iectū exclusiue affirmatīe: q: equaletvniuersali de termīs trāspositis: vt illa: tm̄ aīal ẽ hō: equalet isti: oīmis hō ẽ aīal: hoc mō etiā supponit termin⁹ supra quē cadunt duo signa distributiua: vt sortes differt ab oīi homīe: et hoc ꝑ illā regulā logicarū. Quicq̃d mobilitat īmobilitatū: īmobilitat mobilitatum: vt in ista Sortes differt ab noīe: ly noīe suppōit confuse et mobiliter. Si aūt addat aliō signū: vt dicēdo: sor. differt ab oīi noīe supponit cōfuse et īmobiliter. Sic etiaz supponit termin⁹ seqns xbū significās actū aīe interiorē: vt sortes appetit vinū

vel etiã actum sensus exteriorꝭ. Terminus etiã sequẽs aduerbiũ numerale: vt bis comedi panẽ. Pariſi⁹ ⁊ rome vẽditur piper. hoc etiam mõ supponit iſte terminus homo in hac ꝓpoſitione: Ab initio mõdi ſꝛ fuit hõ. Cũ nõ ſequit: ergo aliquis homo ſemꝑ fuit ab initio mũdi: ſed ẽ fallacia conſequẽtis. Sequitur enĩ ecõuerſo: licet autẽ predicta appareant eẽ vera: auctor tamẽ ponit ꝑdicatum vniuerſis affirmatiue ſupponere ſimplr de ſuppõne cõfuſa immobili parũ curãs ⁊ ad hoc adducit aliquas rões.

Circa quod notandũ ꝙ ſuppoſitio ſimplex et confuſa tm̃ ſeu ĩmobilis differũt quia ĩ ſuppõne ſimplici terminus ſupponit ꝓ natura abſolute ſumpta nõ habito reſpectu ad ſuppoſita indeterminate tamẽ. Cũ licet termin⁹ ſic ſuppoẽs poſſet dici ſupponere ſimpliciter: vt ponit auctor: nõ tamẽ ita ꝓpꝛie: et ꝓ hoc poſſẽt eꝰ rõnes ſolui. Aliq etiã dicũt: vt Ocham et eius ſequaces: ꝙ ĩ ſuppõe cõfuſa tm̃: licet nõ poſſet fieri deſcenſus ꝑ ꝓpõem copulatiuam vel diſiunctiuam: hõ tamẽ põt fieri ꝑ ꝓpõem de diſiuncto extremo vt omnis hõ eſt animal: licet enĩ nõ ſequatur: ergo oms̃ homo eſt animal: vl omnis homo eſt homo animal: vl omis hõ eſt homo. Bñ tamẽ ſeq̃tur: ꝙ oms̃ hõ ẽ hõ aniãl: vel hõ animal: ⁊ ſic de alijs. Eſt etiã ſuppõ cõfuſa et ĩmobilis quando ſignũ vniuerſale tenẽt collectiue: vt qñ additur termino numerali ĩ plurali: vt dicendo: oms̃ apli ſunt duodecim: non enĩ ſeq̃tur: ergo petrus ẽ duodecim ſed deſignatur ꝙ petrus et Johãnes cũ ceteris ſimul ſumptis ſunt duodecim.

E ſuppoſitione relatiuorum: ampliationib⁹: reſtricõnibus: appellatõibus et diſtributionibus aliq̃ breuiter dicã: et ꝓmo de relatiuis. Eſt aũt duplex relatiuũ: quoddã ẽ relatiuũ logicale: de quo dcm̃ ẽ in ꝓdicamẽto ad aliq̃d. Aliud ẽ grãmaticale qõ ẽ rei ante late recordatiuum: vt ſortes currit q̃ diſputat: hoc relatiuum qui facit recordationem de ſorte qui eſt res ante lata: et de huiuſmõi relatiuis ẽ pñs intentio. ¶ Relatiuoꝝ aũt quedaꝫ ſũt relatiua ſubẽ: ⁊ q̃dã relatiua accñtiſ. Dicũtur ꝟo relatiua ſubſtantie nõ ꝙ ſolas ſubas referãt. Nõ enĩ tm̃ referũt ſubſtãtias: ſꝫ etiã accidẽtia: vt hoc relatiuũ qui põt referre ſubiectionẽ: vt ſor. curꝛ. qui diſputat: et ꝑt referre accidẽs: vt color qui eſt in pariete videt ab oculo: ſed relatiua ſubſtãtie dicũtur illa q̃ referunt ſua añcedẽtia vt quid: ſeu ꝓ moduꝫ ꝓ ſe ſtantis. Relatiuuꝫ aũt accñtis eſt quod refert ſuũ añs ꝓ modũ denoĩatõis: vt ſortes ẽ albus: ⁊ tal ẽ plato. ¶ Relatinoꝝ aũt ſubie quedã ſũt relatiua idẽtitatis et quedã diuerſitatiſ. ¶ Relatiua idẽtitatis dñr q̃ ſupponunt ꝓ eiſdem in numero ꝓ q̃bus ſupponũt ſua añtia: vt ſor. currit et ille diſputat. Relatiua ẋo diuerſitatis ſupponũt ꝓ alio ab eo ꝙ referũt: vt ſortes currit: et ali⁹ diſputat: hꝰ relatiuũ ali⁹ refert ſortẽ: ⁊ ſupponit ꝓ alio a ſorte. Senſ⁹ enĩ ẽ ꝙ ali⁹ homo a ſorte puta plato diſputat. ¶ Ex ꝑdictis patet ꝙ maiꝛ eſt certitudo ꝓ relatiuum idẽtitatis q̃ ꝓ ſuũ añs poſitũ loco relatiui. vñ ſi dicaẽ hõ currit: hõ diſputat: dubiũ ẽ: vtꝝ de eodẽ homĩe dicaẽ vl non: Sꝫ cũ dicit homo currit ⁊ ille diſputat: certũ ẽ ꝙ de eodẽ dicit: cũ relatiuũ idẽtitatis ſuppõat ꝓ eodẽ ĩ numero ꝓ q̃ ſupponit ſuũ añs: hoc aũt ẽ veꝝ de relatiuo nõ poſſeſſiuo. Relatiuũ enĩ identitatis poſſeſſiuũ nõ ſupponit ꝓ ſuo añte: ſꝫ ꝓ aliquo poſſeſſo cũ re ſignificata ꝓ ſuũ antecedẽs: vt dicẽdo: hõ vendit libꝝ ſuũ: ly ſuũ nõ ſuppõit ꝓ hoĩe: ſꝫ ꝓ libꝛo ſuo ſcz eius.

Circa predicta poſſet dubitari de illa ꝓpoſõe Mulier q̃ damnauit ſalnauit: et cõſimilib⁹: qꝛ ly que nõ ſupponit ꝓ eadẽ mliere in numero: cũ Eua fuerit cauſa dãnatõis: Maria ẋo ſaluatõnis. Ad hoc dicit vno mõ ꝙ hec ẽ relatio ſimplex: qꝛ ly que refert naturã non ſuppoſitũ. Illõ aũt qõ dicebaẽ de relatiuo idẽtitatis intelligit vbi ẽ relatio ꝓſo

nalis: qñ vicz relatio refert suppositū vl̄ indiuiduū. Aliter pōt dici q tales ꝓpositiones sūt inꝓpe: nec sūt ℣e de ℣ita te fm̄ois: sz de bonitate intellectus. vñ ꝑ illā ꝓpōem intelligitur q mulier eius dē speciei cū illa q̄ nos dānauit fuit causa nostre salutis. Relatiuoꝝ idētitatis quedā sūt reciꝓroca: et quedā ñ reciꝓroca. Relatiua reciꝓroca sūt illa que deno tant reflexionē seu tēdētiā actus vel passionis in illū a quo egredit vel in rē possessā ab eo: vt sui sibi se a se: cū suo possessiuo. vñ talia pñt indifferēter poni in eadē cathegozica cū suo añte vl̄ in alia. Unde sicut bñ dicit ꝑetrus studet ⁊ diligit se: ita bñ dicitur: petrus diligit se. Relatiua ℣o nō reciꝓroca nō designant talē reflexionem. nec pñt capi in eadem cathegozica cū suo antecedēte: vt sortes currit: et petrus videt illū. ¶ Et notandum q omne ꝓnomē relatiuū ē relatiū idētitatis et nullū diuersitatis: vt suus ipe sui ille. Omne etiā ꝓnomē relatiuū est relatiuū substantie: ⁊ nullū accidēt⁹. Relatiuoꝝ aūt accñtiū q̄dā sūt nomina vt talis qualis tantus quantus: quedaz aduerbia: vt taliter qualiter totiēs quotiens. Item huiusmodi relatiuoꝝ q̄daz sunt identitatis ⁊ quedam diuersitatis. ¶ Relatiuuz idētitatis in accñtibus est quod refert idē accidens nō in numero sed in specie et ꝓ eodez supponit: vt sortes ē albus et talis ē plato. Albedo enī eadē nō in numero sz in spē ineſt sorti ⁊ platoni. Relatiuū aūt diuersitatis ī accidentibus ē qō refert idē accñs in specie et ꝓ accidente diuerso in specie supponit: vt sortes est albus: et alreriusmodi est plato. ¶ Item relatiuoꝝ accidētium quedā sūt relatiua qualitatis: vt talis qualis: Quedam quātitatis cōtinue: vt tātus quantus: et quedam discrete: vt tot quot.

q Uia ampliatio ⁊ restrictio opponūtur: iō ad planiozē ipoꝝ euidētiam de his simul pscrutabor. ¶ Restrictio ē coartatio termini cōmunis a maiori suppositione ad minozem: vt cum dicit homo albus currit: hoc adiectiuum albus restringit ad standum pro albis tantū. Dico aūt termini cōmunis: q̄ terminus singularis nō pt restringi cuz nō conueniat pluribus. ¶ Ampliatio ē extensio termini cōmunis a minozi suppositione ad maiozem: vt homo currit: nō solū iste terminus homo supponit ꝓ his q̄ sunt: sed etiam ꝓ his qui erunt. ¶ De ampliatione ponuntur quinq regule. ℘ima est q terminus positus a pte ante respectu verbi vel participij ꝑteriti temꝓoris ampliatur ad supponendum ꝓo eo quod est vl̄ fuit: vt puer fuit senex: sē sus est: q ille qui ē vel fuit puer fuit senex. viuum ē mortuum: id est illud qō ē vel fuit viuum ē mortuum. ¶ Secunda regula est q terminus posit⁹ a parte añ respectu verbi vel participij futuri temꝓoris ampliatur ad standum ꝓo eo qō ē vel erit: vt senex erit ꝓuer: id est ille qui est senex erit puer. Antichristus ē generandus: id est qui est vel erit antichriſt⁹ est generandus. ¶ Tertia regula est: q subiectum ꝓpōis modalis in sensu diuiso ampliatur ad supponendum ꝓ eo qō est vel potest esse. Unde suppositō q deus nihil crearet: adhuc ista est vera: Creans necessario est deus. Et si arguatur q conuertens eius est falsa: sez de⁹ necessario est creans: Dico q nō ꝓuertitur in illam sed in istam: Illud quod necessario est deus creans est vel potest ē creans. Sic illa: sedentem possibile est ambulare: in sensu diuiso designat q ille qui est vel potest esse sedens pōt ambulare: non sic in sensu composito: quia tunc p̄dicatum denotatur ineſſe subictō sub ꝓ̄pa forma accepto: et tunc sensus illius ꝓpōis est: q illa ꝓpō sedens ambulare ꝑt esse vera: et patet q̄ in isto sensu est falsa. ¶ Quarta regula ē q terminus constructus cum ℣bis vel ꝑticipijs actum anime interiozez significantibus ampliatur ad supponendu⁊ ꝓ eo qō est vel fuit vel ꝑt esse: vel pōt imaginari eē vt beatitudo a me desideraꝝ. ¶ Quinta regula est q terminus positus a pte an-

te respectu nominum terminatorum in bile vel in turum ampliatur ad supponē dum ꝓ eo quod ē vel p̄t esse: vt homo ē amabilis vel amaturus.

Circa restrictiones notandum

ꝙ restrictio fit multis modis. Uno modo ꝓ verbum. Terminus enī supponēs vel apponens verbo p̄sentis temporis restringitur ad supponendum ꝓ his qui sunt nisi in illa ꝓpositione ponatur aliquis terminus ampliatiuus: vt si ponatur ꝓncipium p̄teriti vel futuri tēporis. vel aliquis alius terminus ampliatiuus: p̄dicatum vero sequens verbuz p̄teriti tēpis restringitur ad p̄teritum tp̄s. Sequens aūt verbum futuri restringitur ad futurum tempus. Jtē termin⁹ minus communis additus cōmuniori ꝓ appositionem restringit terminum magis cōmunem ad supponendum ꝓ suppositis termini minus cōmunis: vt animal homo: vel animal rationale: vel hō sortes currit. Fit etiam restrictio ꝓ illaz implicationem qui: vt omnis homo qui est albus currit. Ubi sciendum ꝙ ꝛm̄ Scotum .xj. di. p̄mi sen. Jsta distinguit in sensu composito vel in sensu diuiso. Jn sensu enī composito fit restrictio ꝓ illam implicationem qui est. quia ille terminus homo determinatur ad significādum solum ꝓ hominibus albis. Uñ sēsus ē ꝙ omnis ille homo qui ē alb⁹ currit: non sic est in sensu diuiso. Jn illo nāꝙ sensu intelliguntur ibi due cathegorice: in quarum vna asseritur esse albū de omni homine: et in alia esse currentem. Unde sensus est ꝙ omnis homo ē alb⁹ et omnis homo currit. Fit etam ꝓ adiectiuum: siue sit nomen: sue ꝓncipium: vt homo prudens recte dicit ꝙd sit agēdum. Et intelligitur hic non tantum de adiectiuis grammaticalibus que declinantur ꝓ tres articulos: vel ꝓ tres varias voces: sed etiam de his que significāt aliquid adiacere illi cum quo construū̄tur: que licet sunt substātiua: possunt tamen sumi adiectiue ſm logicos et theologos: vt omnis homo pater habet filiū Omnis homo sacerdos debet celebrare missam: ly homo restringitur ad p̄cise su, ponendum ꝓ illis quibus inest paternitas vel sacerdotium. Jntelligit̄ etiam hoc de terminis non distrahēdo: qz termini distrahentes vt mortuū vel corruptum non restringunt significatum illius cui addūtur sed tollunt. Homo enī mortuus non est homo: vt dictum est in p̄cedentibus. Si etiam adiectiuum sit masculini generis restringie substantiū ad mares: vt homo albus currit. Si vero sit feminini generis: restringit ad feminas: vt homo alba currit. Ex̄ dictis patet ꝙ signum vniuersale adueniens termino communi restricto non distribuit ip̄m nisi ꝓ his ad que coarctatur vt omnis homo albus mouetur: hō distribuitur homo nisi ꝓ his quibus inest albedo.

Appellatio ſm quosdam

est acceptio termini cōmunis ꝓ suppositis actu existentibus. Et differt a suppositione sicut inferius a suo superiori. Suppositio enī est acceptio termini nō soluz ꝓ suppositis actu existentibus: sed etiaz in potentia. Suppositio etiā nō solū est acceptio termini cōis ꝓ suppositis: sed etiam pro natura commūi. ¶ Appellata etiam dicuntur suppositа actu existentia. Appellatur enim seu nominatur ꝓpꝛie quod est: et non quod non est: hinc est ꝙ appellatio dicitur acceptio termini pro suppositis existentibus: ſm alios vero appellatō est acceptio termini pro suo formali significato, quod denotatur adiacere vel non adiacere suo determinabili. Cuius ratio potest esse: quia denominatiua habent appellationē ab abstractis ip̄as formas importantibus: vt aliquid dicitur album ab albedine. Un de appellatio hoc modo sumpta pr̄opē conuenit denominatiuis siue adiectiuis Et sicut ampliatio conuenienti⁹ est a ꝑte subiecti: sic appellatio conuenit p̄dicato.

De appellatõne sic accepta ponunt aliq regule:

Quarũ ꝑma est: q ꝑdicatum sequens verbum ꝑteriti tẽporis appellat suam formam ꝑ tempe ꝑterito: vt sanum fuit egrum. Unde sẽsus est quod est vel fuit sanum: aliquando fuit egrum. Subiectum aũt istius ꝑ positionis non appellat sed ampliatur. Ad veritatem nam q huius non requiritur q hec aliquando fuerit vera Sanum est egrum: sed requiritur q hec fuerit vera: hoc est egrum demonstrato illo ꝑ quo supponit subiectum. Ex his infertur ab istis q hec consequentia non valet de veritate sermonis: Carnes coctas tu emisti: ergo tu emisti carnes coctas: q posito casu q tu heri emisti carnes crudas: et hodie sint cocte: tunc illa est vera Carnes coctas tu emisti: quia subiectum non appellat suam formam: sed sufficit ponere loco subiecti pronomen demonstrans illud ꝓ quo ipsum subiectum supponit ⁊ ampliatur ad supponendum ꝑ illis que sunt vel fuerunt cocte disiunctiue: et sufficit q vna pars sit vera.

Secunda regula talis est q

ꝑdicatum sequens verbum futuri temporis appellat suam formam ꝓ tempore futuro. Ex quo sequitur q hec est cõcedenda album erit quando non erit album. Sensus enim est q illud quod est vel erit album erit in aliquo tempore in quo sibi non erit albedo.

Similiter dicendum est de illis Puer erit quãdo non erit puer: item Virgo erit quando non erit virgo: ⁊ sic de consimilibus.

Tercia regula talis est q dictiones sequentes verba vel ꝓtcipia significantia actus anime interiores appellant suas formas non autem dictões talia verba ꝑcedentes. Unde ista est cõcedenda Deum trinum et vnum cognouit Aristotiles: non autem ista Aristotiles cognouit deum trinum et vnum.

Sensus enim potest esse q Aristotiles cognouit deum qui est trinus et vnus: licet non cognouerit eum sub tali ratione: sed sub ratione ꝑmi motoris vel entis infiniti. Sensus autem est q Aristotiles non cognouit deum esse trinum in ꝑsonis cum vnitate essentie: sicut dicendum est de ista: Uenientem cognosco: licet non cognosco venientem. Alie regule possunt poni de appositionibus de quibus breuitati studens supsedeo: tuz quia iste appositiones non sunt multuz vsitate apud doctores theologos q̃ non semper loquuntur ꝓprie. Unde in expositione eorum non est attendenda ꝓprietas sermonis: sed intentio et processus eorum.

Distributõ est multiplicatio termini communis per signum vniuersale facta: vt omnis homo currit: iste terminus homo distribuitur ꝓ quolibet suo inferiori per hoc signuz omnis.

Signorum autem vniuersalium alia sũt distributiua substantie: que scilicet distribuunt res se habentes per modum substantie siue sint de genere substantie siue de generibus accidentium: vt omnis nullus: et sic de alijs. Sicut enim dicitur: omnis homo: ita potest dici omnis albedo vel nigredo. Alia vero distribuunt res se habentes per moduz accidentis vel inherentis: et horum quedã sunt distributiua qualitatis: vt qualiscq: qualiscunq: alia quantitatis continue: vt quãtuscũq et quantuscq. Alia quantitatis discrete: vt quotquot quotcq: et sic de alijs.

Signorum autẽ distributiuorum substantie quedam sunt distributiua partium integralium: vt totus: quedam partium subiectiuarum: vt omnis: nullus.

Signorum vero distributiuarum partium quedam sunt distributiua duorum: vt vterq neuter.

Alia plurium: vt quilibet quicūq; tē. ¶Et notanduz q signis vniuersalibus cozrespondēt signa pticularia: vt quidā et aliquis cozrespondent illis signis omnis: quilibet et nullus. Sed alter ⁊ aliquis cozrespondēt istis vterq; ⁊ neuter. Aliqualis aūt cozrespondet illis signis qualiscunq; vel quaslibet. Sed aliquātus cozrespondet istis quantuscunq; et quantuslibet. Aliquotūo cozrespondet ad illa quotquot ⁊ quotcunq;. Quomō aūt oīnis habeat sumi distributiue ⁊ collectiue: et totus cathegozematice ⁊ sincathegozematice dictū est capitulo ō q̄n titate propositionum. q: ūo signa ponūtur esse dispositiones subiecti Sciendū est q duplex est dispositio subiecti: quedam enī est dispositio eius qō ē subiectū vt album nigrum: que dicūtur dispōnes subiecti absolute: et hoc mō signa non sunt dispositiones subiectiuoz. Alia est dispositio subiecti inquantum subiectuz sumitur in ordine et respectu ad predicatum: et hoc mō signa sunt dispositōes subiecti. ¶Notandum insuper q illud signum omnis potest distribuere terminum cōmunem se sequētem pro singul' generum: vel pro generibus singulorū. Unde dicunt quidam q illa propositio Oīne animal fuit in archa Noe: est falsa pro singulis generum: quia nō omnia individua cuiuslibz speciei siue generis animaliū ibidē fuerunt: Sed ē vera pro generib⁹ singuloz: q: de quolibet genere animaliū fuit ibi aliquod individuuz. Posset etiā verificari illa ꝓpositio ꝓ singulis generū cū animal amplieť ad p̄teritū tēpus rōne illi⁹ verbi fuit: sic intelligendo q oīne individuū animal' qō fuit tempore diluuij fuit in archa Noe. ¶Ponitur etiaz q̄dam distributio accōmoda: quādo vicz fit tīn distributō respect⁹ singulariū que notātur in ūbo vel pticipio vel alioz a se: vt celū tegit oīnia: que sez tegūtur: vel illa deus creauit oīnia que sez creata sūt: vel oīnia alia a se. Et dicitur accōmoda: id ē alijs a se accōmodata. vel dicit accōmoda: q: talis distributio ꝓp̄e loquendo non debetur termino sic se habenti: sed est ei accōmodata ex cōmuni vsu loquendi. sic a quibusdā exponitur illa. Deus vult oēs homīes saluos fieri: illos vicz q̄ saluabūtur. Aliter ponitur a doctore subtili circa finem primi sententiarum: q deus vult oīnes homines saluos fieri quātum est ex pte sui et volūtate sua aūte: p q̄to dedit eis dona naturalia et leges rationis ⁊ adiutoria sufficientia ad salutem: cuius salutj nos participes efficiat iesus saluator seculi: Amen.

Finis.

Eximij ac peritissimi artiū ac sacre theologie Magistri Nicolai Bozbelli ozdis minozū preclarissima logice expositio: parua quidem volumine: maxima vero doctrine copiositate, quod opus sicut ceteris logice voluminibuu est emēdatius: ita profecto oīnibus logice libris volētibus in dialectica: et precipue ꝑm doctrinam doctoris subtilis eruditi est vtilius. Impressumq; Basilee per Michaelē furter: Anno domini, M.CCCC.xciij.